

مطبع میثقی کشور کربلا میثقی مطبع

بسم الله الرحمن الرحيم

آرایش چهره کتاب بگلزار سارایت که زلف رسامی نازک خیالی را
 کند که در آن معانی بلند که در این وزیر یارش جبین جحفه بافشان شاه عالم نوای
 که شاهان ضامین را با غوش طبع ستیتم کشیده جل جلاله و عهده شاهان
 جلوه اش سخت حسن پیدا عشق از دست او بهود باشد شمع گل ابستان از دست
 بیا پر مانده جان بیل خوش شد عیان چرخ کند پره ران سرو باز فاخته نیز
 زلف هر چه تاب بیل کرد چهره هر نگ لاله و گل کرد عنایب چرخ که نموده
 بیزایش زلف و صفت او است و شکرین نغمه که صلاوت افزای کام و زبان گرد و نغمه

آن صدر نشین خلوتگاه قاب قوسین را وادانی که تجلی نور ذات پاکش طلعت
 جهان امنور ساخته و پر شور ترانه که شک نامزد نطق و بیان باشد ستایش آن
 دانه دانی فتدلی که گم گشتگان با دین ضلالت اخوان هدایت ایمان انداخته
 و بنو ختم الانبیاء اسلاف الصفا تابع الاقیا امام الهدی محمد بنی محمد مصطفی علیه الصلوه و السلام

تقریظ شجره مروت

با نازک کرده روی پیشگاه فلک با نگامش آرزو بر صدق مقام گوش و چشم خود
 گواوه عاقل شمارند از کلام تسکین نظامش سخن چنان خود غلط راحت سکوت
 ارزانی و با فایده فیض استادش یوزده گران باز سخن فائز بر تیره عجبی و خاقانی
 با ستاره پاکیزگی نظمش گوهر آب شاهواری و با ستاره صفای شش صبح را
 سپیده کاری همایون دیده که بطاعت مهرش مشرق مشرق انوار چیده و
 مبارک گوشتی که از سخن نیسان کاش صدق صدق لآلی در جیب کشیده آنگاه
 خلق عظیم ندانستند آحسن سیرش چند استند و مصداق نور علی نور فضا میدرد عارض
 و چنینش و در بند بدیده باطن تماشای تجلیات حقیقت ست و بیای ظاهر
 خوشترام عرض طریقت پاس از نفسش آره چوب خطرات حرارت اشعاش شمر

خاشاک شبنم است	منظرشان میدری رویش	والله عدل گسری خویش
سینه اش صاف تر ز آئینه	چرخ مهرست و خالی از کینه	حرف را ندان بنظر اقبال
که شنیدن قد بشویش حال	چشم و باغ غریب پوشیدن	گوش را کار حق نویشتن
دست با کار غیر دل بایار	هر زبان بر زبانش استغفار	جهد او بهر رونق شریعت
زهد او حافظ طره و ربع است	رونق بندگی و طاعت است	حق پرده هست و حق شوق خلعت
در باریش شبنم بعیت غرا	مستطاز عرض تاب سما	گر تسبیح روز و فصل بهار
بجاستان خزان کشاید با	گل بگزار با کد امان است	عصمتش را صبا نگهبانست
بلبلان منزند شام و چاه	نغمه لا اله الا الله	لیلی پیسرخ که بنواز داد
بر خلاف اصول که بید با	درد با زنی سزا و عقاب	زندش قاضی فلک شهاب
صنای پاسبان شرعیت گشت	عشق را برینا طریقت گشت	از تذکره ستایش گشت

در این شعر از کلمات و عبارات بسیار است که در این کتاب مذکور نیست و در این کتاب مذکور نیست و در این کتاب مذکور نیست

ملکی صفاتش دم از ویدان عیبی است عظیم و از تبصره محاسن صفات تقدیر آ
چشم پوشیدن کار است و نیم هر که از خوان ایوان فیضاتش امر و زلزله ربودند
به نهای جنت خواهد آسود ایامات

جدا روش نظیری واقع شد
آب حیوان می چکد از خلکت یا بار او
غنی به مکتوب از رفیض و تشنگی به
صدر ایوان طریقت را بذاش برین
نطق بالسمع ناز و از و غور و فوق و
شخص طبعش مستقیم نه نشین کو کشف
سایه قصر و قارش گرفتد بالای چرخ
قدش گر گوشه چشمی کند سوی خلک
که نیم از خلق و خویش و ام نگرفتی اثر
رای او آنجا که اندر و در و چرخ نو
یا جاش گل اگر لاف از من خوشین
از خواص خاک پای او اگر حرفی زغم
اجتنابش پرده های ساز ساز و تار تار
پاکباز و پاک طلیت مثل او یا بدنه مهر
پر خاشاک گر نباشد که بشویش لعل خدا
روست او را و سنگانی صیل از حفظ حق

یونہی بیچ یونہی
لوقہ لہ بکشتن اللطارلملا اوت قینیا کلام خباب مرثوفیت رضی اللہ عنہ

خطره او نمین الهامست بی وهم و گمان
می ترا و فیض عیسی از لبش موقت بیرون
بلبل منقوش را تر نفوس بر نوک زبان
با حقیقت جان پاکش را سر و کار نهان
گر بشنخ معنی تو میسد بکشاید زبان
طائر فکر سایش اوج گیر لامکان
همچو سنگ آسیا سپید زمین آسمان
مهر گرد و عینک آبی بچشم شیران
مشک بو میدی نه در چین نه گل بوستان
منصب پروانگی بخشد ریش خاوران
تا ایدماند بهار روز ز تیش و قف نمیان
در صفایان سرمد سازان افرو بندم گمان
نغمه از صوفی بسوی گوش اگر گوید روان
خاک آدم را اگر بیز برای آستان
چرخ را بند گردان افتد بیاز کمستان
می تواند کرد و بر نوازه تابان از لکان

اول بود و آمده آخر نیت	از آن تم سبک کلمات کیش میوه
ز طبل مین او خواهد ماند	آویزه گوش از نسج جان تا دیر
بشکست انجبار افسر آمد	ز فرخ اندازی یار این است
بدرست او کلید عفو داده	حاجان خرم شده به شمع طهر
والسلام علی آل الله طهاره	حرم کبریا را کان است
سراپا نور مصباح هدایت	
شفیع امتان در روز محشر	
مطاع خالق و خالق این است	

اصحاب الانبیاء کیوان دین متین را ارکان کین اند و دریای والذین معه لکن شیخ
و بعد بر سامعه و بنزدیک بند کجیل عالی مرتبتی منت می خنم که شارق نیز منیر فضل
کمالش ضیا بخشعت آید و در کار و ایستادست و ارباب تمیز و انصاف را تسلیم
همه انبیا از توفیق ارحمن بحر موعج بذل و عطا بر مطهر صدق و صدا اصداب این
عیب پوش عفو غنیز نوش می مرا هم شریعت غلامی ساس است حبیب
جناب سبک طالب سخن آن سر پرور مولوی غلام حیدر رئیس قصبه کوپا تو و امجد
وفیه و افاض علی العالمین کریمه و احسانه لعل

که هست آثار جاها و از لعلان چین پیدا	ز بهی علامه علم حقیقه صاحب بخت
ز غور شیدرست بر سیکا چرخ مایه بین پیدا	نشان از سجده ریزه رنگ کستان او
که جای بو حیفه گشت این سنجین پیدا	نشان ورع و زهد به اهل صفات
شود و اندزد و نام طعم قند و فکین پیدا	نشان کلام از شکر زبان می
چو بستان از زمین شعر گردی همین پیدا	نشان از سنانی که در نظر
و وطن دخت زود رشیده گرد و در عین پیدا	نشان خون منع او غنی کس ساد
نشانم و ازین شود و رشید پیدا	نشان از کشتن

از کمال استعداد و معنویت که کتاب کتاب شریف از اجلال الله
رومی را از زبان پهلوی به پهلوی ترجمه اردو کشیده و به ترتیب زبانی تسکین از برای
خود افاض و عام خدایات رموز و نکات و تلمیح و اشارات را جلوه و سهل نموده
بسمان اندامین ترجمه انیقه و مختص لطیفه محیط عالم روحانی است و مجموعه سیع افنی نظر

لا به عایت حضرت و تقریظ شیخه معرفت ۱۱ سلا برادران آب گردیدن بکلی مرتب برادران سلا به کوه و سوره و زمینی جید

بهرست موج آن چو آب	بیتاب کشته دل ابل بر	اینها ز بوستان توحید
تطیب و دماغ ابل تقریب	شورش چو فغان شستن مضطرب	یافت و کفری امشی و الکا
بحر که ز راه آن سالی لا به	هر قطره آن قوت جان بن تیر	بکشتش در معارف انبا
خواهی اگرش کار بغوصی و ا	از غیرت این بحر پراز باوه تیر	گر بدمان چشمه حیوان آب
جاری شده از منبع نوادول	گردونه هندی را تبار دازل	غله دره آتش نهان در آب
تجنا کشیده از آن شکل جاب	بهر که بدش مالانی دوست	بیشتر متن تحیر و جنتیت
از بزر و بدش بکار و گن و دست	ز آنجا که تو آمدی آن مست	بفرق شوی آن بی غبت سا
طی کرده فنا نمی رو به بقا	از بهر عجز آتش کشتی بی سود	بیتش رسی بقصی المقصود
موصول حضور حق شود تفرغ	سازنده سباجی دریا عشاق	بیت در المترجم النحر بر الا

که نخست مستند از معجزات انبیا و کرامات اولیاست نازش شعرا ابجد خوانان بیتان
حکمت آموزیش بر طور طغش کتب بشمارند و اصلاح یافتن اعجاز قش سوره جی

رویه و غل و غل و غل	از غل و غل و غل	او او او تو تو تو
عطار در شمع از خانه او	شریافت مرده از خانه او	بهر از خانه او
تقصیش بود از غنچه گلشن	چون غنچه گلشن	شندین شود ز غنچه گلشن

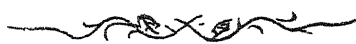
ممنون صریحی حکم تامل نشان خانه نشین

و ورافتد از در ایجاب بت دو جهان	گم شود و از ره مشاجراتیکه نبود باو عافش
خوب بپشتی باشد و دوزخ شود و جنت نشانی	دو زنی که در تصور آورد در محملش
همچو آن غنچه که میخوشت ز باد و مهرگان	پیر مرد دل حاسدش از آه سر فروکش

آن صدیق پیرای مشیت و ارادت که گلستان هستی را بشقائق و ریاحین آلوده
 خرمی بخشیده غمر لخوان حدش هر ازل زبانت نه تنها همین کج مجربسان
 که فدای و بلا گردان اوست و کمترین از جاعه اخوان او هر چند که حاسط از
 گزارش صفاتش نمی آساید مگر باین دور اندیشی که در عقیده کوناه بینان
 احطاب از دراز نفس است و عای نیست تمام اجرام کعبه اجابت حضرت
 ذوالجلال و الاکرام ست نظم

کاتبان را تا بود مشغول کتابت بر زمین	بر فلک مشغول تر قیم صفاتش تیر باد
خیر خواهش با دانه آفات دوران برینا	بد سگال او غریق بحب تشویر باد

دامن انکار را با و آشنای او طراز	زیب بالای و عایش جانیه تاثیر باد
----------------------------------	----------------------------------

ہوتی گوشت خالی کا نام دہاد
 ارادہ نہیں ان کو خالی کا نام دہاد
 ہوتی گوشت خالی کا نام دہاد
 ارادہ نہیں ان کو خالی کا نام دہاد

آب پر کیسا بچھایا فرش خاک	جس کو جنبش کا نہیں کچھ ترس
آفرینش کا تیری کیا ہو بیان	ایک کس کر دے کون دہان
عجبر ہی بہتر مجھے اس بے نیاز	کیا یہ خاکی ہو ترادحت طرا
جبکہ لا اخصی ہو خاصہ کا کلا	کر سکین پھر وصف تیرے کیا عوم
بیلچہ نہیں خاصہ کا شیر کو در	تیری حضرت میں آیا عذر خوا
گرچہ ہونین تو مہ عصیان	رحم کو تیرے ہر سقت قہر
لاؤں بخشش نہیں میں دیا	پراوٹی رحمت پہ ہی ہر دم گنا
ازبر آجان پاکہ مصطفیٰ	ازبر اسے الہیت مجتہا
ازبر ای جلد یاران رسول	التجاسیری خدا پاکہ قبول
مے مجھے شش پنج و نیا نجا	یاد میں تیری رہوں باقی ست

نعت سرور انبیا محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم	
جنت الکریم وستان قدم	جلوہ آرای گلستان ارم
احمد محمود و خیر انیس جان	منظر فزات حنا وند جان
آفتاب خاور عز و جلال	ماہ اوج عظمت و فضل و کمال
زیبا و رنگت بین آسمان	تا حد اوج صد گاہ لامکان

ای ذات عالی در مقام
 کیا تم میں سے کوئی غافل
 عجز و انکساری کا
 لائق تر ہے زین شہ
 خالی پر کندہ سراسر
 در گاہ پاکہ مراد ذات تری
 لا اخصی ہو خاصہ کا کلا
 بیلچہ نہیں خاصہ کا شیر کو در
 گرچہ ہونین تو مہ عصیان
 لاؤں بخشش نہیں میں دیا
 ازبر آجان پاکہ مصطفیٰ
 ازبر ای جلد یاران رسول
 مے مجھے شش پنج و نیا نجا
 یاد میں تیری رہوں باقی ست
 نعت سرور انبیا محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
 جنت الکریم وستان قدم
 احمد محمود و خیر انیس جان
 آفتاب خاور عز و جلال
 زیبا و رنگت بین آسمان
 تا حد اوج صد گاہ لامکان

ہوتی گوشت خالی کا نام دہاد
 ارادہ نہیں ان کو خالی کا نام دہاد
 ہوتی گوشت خالی کا نام دہاد
 ارادہ نہیں ان کو خالی کا نام دہاد

مقولہ مولانا جامی رحمۃ اللہ علیہ

تثنوی مولوی حسنوی	ہست قرآن و زبان پہلوی
سین چکوپیم وصیفان علیہما	نیت پیغمبری واری کتاب
ہاتھم ارووی نظم مشنوی	ہو غلام حیدر گویا پوی
پر یہ اردو او سکاہ پڑ لیا	جو شتر جم نے کیا با آفتاب
جس تھا او سکوی بی نظر	تا کہ ہوستان بغم ہر شہر
تداخراو سے پایا انصار	ختم ہو جب ہو قبول خاص عام
جب کہ ہو میرا بسوی حق گدا	مین نہون تیجھے ہو یہ یاد گدا
ہو کرے اس نظم پر میری نگاہ	وے دعا وہ مجھ کو ہر شام و بچا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اَحْمَدُكَ اللَّهُمَّ يَا مُجِيبَ كُلِّ سَائِلٍ يَا مُصَلِّئَ كُلِّ مُسْتَغْنٍ وَعَلَى مَنْ هُوَ
 لَنَا إِلَهِيكَ أَشْرَفُ الْوَسَائِلِ مُحَمَّدٌ وَعَاقِبَتُهُ الْمُصَوِّفُونَ فِي الْفَضَائِلِ
 وَالْفَوَائِلِ الْمَالَعِيَةِ كِتَابُ تَتْنَوِي مَعْنَوِي صِلِ الْأَصُولِ مِنْ
 كِي هُوَ بِنَجْ كَشْفِ اسرار اور وصول یقین کے اور وہ فقہ و
 امتد بہ ترکی اور شرح او کی ہو روشن تر اور حجت او کی ہو ظاہر تر

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

چند
 خطبات
 و خطبہ

شکر اور سب کے خوشی مثل تمہیل کہ جو زمین چرخ ہر خوشی کی ہوگا
 بہشت تو ہا شراق کے روشن تر ہو چکا تھا و صواب سے اور وہ ایک
 پتھر کا تخت بہشت سے دوسری پتھر کا تخت تھا بہشت میں شہنشاہ
 اور کشتہ کو کراہے گا گیا اور کاندھیا کا کان اس سبیل کے
 سیریل و نزدیک صافیات و کورات کے بہتر تر مقام اور
 نیک تر مال و قیل معابد میں اس بنے سے کہاتے اور پیچیدہ
 اور خیر اور اس سے خوش ہوتے ہیں اور خوشی کرتے ہیں اور
 وہ مثل شیل ہر کے شراب ہو واسطے صابریں کے اور حسرت جو
 وہاں آں فرخوں اور دیگر کافرین کے جیسا کہ شہر ایک کہ بعضی کہ
 وہ بیدہ کی کشتی اور تحقیق وہ شہر الفدور اور جبار اور الزرق
 کشتی انظران اور وسیع الارزاق اور پاک خلاق ہو بادی غرق
 کرام ہرہ یعنی بیج ہاتھ کا تباہ بزرگانش نیک کردار کے منع
 کیے نوہیں اس ہے کہ چھوٹے اور بیکو گراہاں لوگ نہیں چھوٹے
 اس کے باطل ناسان سے پیچھے سے اور اللہ تعالیٰ امید رکھا گیا اور
 اور وہ بہتر تر تھا ہر آدمی اور رحیم تر ہو نرم کرنے والوں کے

یہ
 ہے
 بہشت

یہ
 ہے
 بہشت

یہ
 ہے
 بہشت

یہ
 ہے
 بہشت

یہ
 ہے
 بہشت

یہ
 ہے
 بہشت

<p> جس کے کسبی شکایت ہو یہ ہی جان نالیدہ میکر دو تاکوں میں اور سے شتباقی ہو وہ جو یہ اس کا بارگر جفت بجالاؤ خوشحالان ہوئی پر نہ واقف مانے سے میرے ہوا چشم و گوش لائیں کھتے وہ دید جان کا قاعدہ لکین کہان جہیں تیش منین نہ نیت </p>	<p> جس کے کیا کرتی حکایت ہو جسے کا ہونستان سے تھے پارہ پارہ سینہ ہوا زفرات اصل سے اپنی ہوا جو دور تر جاکے میں ہر نرم ترین ہو گیا ہر اک مرا گواشنا راز یہ میرا نہیں نالہ سے وہ جان تن سے ترفیق سے جان ہوا ہے آتشیں یہ بانگ </p>
--	--

غنیمتین کرے جو صیغہ کہ ملے ہر جا ہر جا کہ ایہ منہ ہے اس کے واسطے بھی بیاقت اور قابلیت و کار جو ملے کہ ہے ہر سیدہ راز و انی دہندہ نہ
 ۱۸
 غنیمتین کرے جو صیغہ کہ ملے ہر جا ہر جا کہ ایہ منہ ہے اس کے واسطے بھی بیاقت اور قابلیت و کار جو ملے کہ ہے ہر سیدہ راز و انی دہندہ نہ

فرین بھی ہو جو شش سر عشق و عجب کچھ ہر و تریاق ہو کنے دیکھا چھوڑ پڑو دغم قصہ شیدا بنی جھون کر کب خریدار زبان جز گوش ہے فی جہان کو پڑ نہ کر تھی ہشکر جکے تھا ہمراہ آہ و رو سو تو تو جو تجھ سانہ کوئی پاک ہو جو چوے روزی ہوار و زانگا بس سخن کوتاہ باقی و سلام چرخ گردان ہوش کا میر کا ہمسے یہ قالب ہوتا اوس کا ہم طعنہ ہر جا نور انجیر نے کب تک ہو قید سیم و قید ز کیا سماوی اوسین کیر و زہا	فرین بھی ہو جو سوہو نہ عیش و عجب کچھ ہر و تریاق ہو کنے دیکھا چھوڑ پڑو دغم قصہ شیدا بنی جھون کر کب خریدار زبان جز گوش ہے فی جہان کو پڑ نہ کر تھی ہشکر جکے تھا ہمراہ آہ و رو سو تو تو جو تجھ سانہ کوئی پاک ہو جو چوے روزی ہوار و زانگا بس سخن کوتاہ باقی و سلام چرخ گردان ہوش کا میر کا ہمسے یہ قالب ہوتا اوس کا ہم طعنہ ہر جا نور انجیر نے کب تک ہو قید سیم و قید ز کیا سماوی اوسین کیر و زہا
--	--

غنیمتین کرے جو صیغہ کہ ملے ہر جا ہر جا کہ ایہ منہ ہے اس کے واسطے بھی بیاقت اور قابلیت و کار جو ملے کہ ہے ہر سیدہ راز و انی دہندہ نہ

۲۰
 معنی این سخن آنست که هر کس که در دنیا
 بخواهد به سعادت و نجات برسد باید که
 از دنیا بگریزد و به خدا برسد
 و این سخن را در هر کس که در دنیا
 بخواهد به سعادت و نجات برسد
 باید که از دنیا بگریزد و به خدا برسد

نور تیرا دسکایا میں تجھت فوق
چاہتا ہوں عشق ہو مشہور از
مرات جان جو نہیں غمازی
آئینہ جو رنگ سے ہو پاک تر
جاکے روی مرات جان صنما
اس حقیقت کو تو سن گا گوش دل
فہم رکھتا ہو تو مجھ کو رہ جان

گردن و سر میں مہر جو تاج و تاج
ہو نہ غماز آئینہ کب ہو وہ باز
پر کہدورت او سکا برگ و ساز
اوسینکس نور حق ہو سب
تاکہ لوبق تجھے آوے نظر
تاکہ ہو باہر بکلی زاب و گل
پھر بشوق اس راہ پر ہو تورا

۲۲

ہو گیا قابض بلیدہ تخت تر
 سستی دل بر مرید زوہد
 دیکھ شہ آخرا طبیب کی خط
 گر پڑا سجدہ میں باصدا در آو
 اوی کینہ تیر خوشش کا جہان
 او ہمیشہ میری جہت کے پنا
 حال میرا اور اطبیب کا تمام
 جب کیا او پر حق پرورش
 سو گیا گریان بجال اضطراب
 جسے وی شہ کو تسلی یہ کہا
 سحر مطلق اور کاسبت گایان
 رات گزری دن جو جب آج کا
 تھا درون منظرہ شہ منظر
 دیکھتا کیا ہو کہ اک عالم پڑا
 دور سے آیا نظر مثل ہلال

آب سے پیدا ہوا ماری ضرر
 سوزش چشم و دل پر دروغم
 پایہ رہنہ دوڑ مسجد میں گیا
 عرض کی حق سے کہ اوی میرا کہ
 کیا کہوں میں تجھ پہ ظاہر ہونا
 کی غلط ہو بار دیگر میں نے راہ
 رو برو تیرے کرم کے شمع و خام
 آگیا روپے نجاش پیش
 یہ راک آیا نظر او سکھو خواب
 کھل گیا جھکو اک حاجت وا
 قدرت حق او سچھر ہو گی عیان
 ہو گیا خورشید تابان نور بار
 تاکہ دیکھے جو کہ ہو شہود
 چہرہ پرتاب چو شمس لضا
 بہت تھا پرست بر شکل خیال

[illegible]

٥٥

بہشت و جہنم کی حالتیں
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو

نیمت و شہر ہر خیال اندر جہاں	تو جہاں ہو با خیال خود رہاں
اور خیالوں پر ہر کچھ صلح جنگ	ہو او نہیں پر پاد کا جملہ خنجر
وہ خیال آنے جو دامن ابلیس	ہیں وہ چکسرا ہر ویان چنر
خواب میں دیکھا تھائے جو جگ	خا ہر آریا سپہ مہمان کی مثال
نوریزوان ہر ولی میں جلوہ گر	اہل دل ہو تو تیرے نوک و نظر
وہ ولی حق نظر آیا بدور	سے تاپایان نشان س نو
شما و مثل حاجبان آگے بڑھا	کر کے استقبال مہمان کو لیا
عرض کی اوس بصد حج و خروا	اوس مرے حاجت و او کھاسا
تو بجائے مصطفیٰ میں چون عمر	واسطے خدمت کے ہوں تیرے
چاہتا ہوں حق سے توفیق آرا	بے اوجے دور تر ہو مصطفیٰ ب
بے ادب تنہا نہیں ہو خواہ دار	مارتا ہو ملک عالم میں شرار
مانہ آتا تھا جو حق سے ملام	بے شرمی و بے گفت و کلام
در میان قوم موسیٰ چند کس	لگا لگے گئے گستاخ جبیر و عدا
ہو گئی مطلق نان آسمان	رہ گیا رنج زراعت و در میان
پھر سچا کی شفاعت سے وہ نوا	قوم اسرائیل پر اوترا عیان

میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو

میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو

میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو

میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو
میں سے جو کچھ چاہو

صبر تلخ آید و لیکن عاقبت
اس وقت تیری جواب پہوال
نات تیری تیر جان از دل
بعد ختم مجلس و ندان گرم
کے اوس بہار کا سب باجرا
و یکے قیام و رہ و نہیں طیل
پھر کہا جو کی طبیعت نے دیا
تھ نہ وہ ڈانے حال اندر
یکہ رنج زین بادقہ برا
بج پنج صفرا و سودا سے نہ تھا
و یکہ اوسکے درد کا پایا گزند
و لکی زاری تو تھا عشق او کا
درد و عاشق علتوں سے ہو جدا
عاشقی اس ستر کا اوس ستر
عشق کا جو کچھ کہوں شمع پنا

کہ وہ شیریں مہر ہو پڑتے تھے
 من شکل تجھے ہے قیل و قال
 ہر سہارا میرا تو پاؤں پہ
 یہ اور سزا تھی ۱۰
 لگیا شاہ اویس کو پھر اندر دم
 روبرو لا کر دیا اویس کو ٹھکانا
 جو گیا رات میں مرض ہو گیا
 جان و تہیہ اور اپنے ویران کیا
 اس عقیدۂ تہمتا یفترون
 شام پہ لکھن کیا یہ در فراز
 وہ دے ہوئے ہر سہارا جدا
 تن بظاہر خوش گردل و دند
 دل کی بیماری ہو آفت ہائے جان
 ہر وہ اسطرلاب اسرار خدا
 رہنما ہو وہ سب سترنگو
 عشق میں آج تو ہوش میں نہ جا
 ۱۱ ہون فاکر بیان ہے

صبح بخیر آیا و لیکن عاقبت
 دلت تیری جواب بہر حال
 نوات تیری تیر جان از دل
 بعد ختم مجلس و خوابان گرم
 کوکہ اوس بجا کا سباجرا
 دیکھ کہ قارورہ و بنس حلیل
 پھر کہا جو کی طبیعت نے دوا
 تھے نہ وہ انارے حال اندرون
 دیکھ رنج زن بہ اوقاف برا
 رنج یہ صفا اوسیدہ اسے نہ تھا
 دلکہ اوسکے درد کا پایا گز نہ
 دلکی زاری تو تھا عشق او کا عینا
 درو عاشق ملتون سے ہو جدا
 عاشقی اس سکر اوں سکر ہو
 عشق کا جو کچھ کہوں شمع بیا

وہ دیر شیریں میری ہر طرف
 من شکل تھے تھے قیل و حال
 لیکھا نہ اوسکو پھر اندر دم
 روبرو لا کر دیا ایک چٹا
 جو کہا اوقاف مرض جو حلیل
 جاو تو میرا رشتے ویران کیا
 اس تعیندہ اندماقی فترتوں
 شاد و پیکین کیا یہ در فراز
 وہ دوسے ہوئے ہر سیرم جدا
 تن بظاہر نبینوش مگر دل درون
 دل کی بیماری ہوا فترتے جان
 ہو یہ اسطرلاب اسرار خدا
 رہنما ہو وہ سب ستر نکو
 عشق میں تو تیرے تو میں شمع بیا
 "ہون فخر بیان سے تھے

خبر رسیدن چاہرہ کر دیکھ نہیں
 سے مجھے تو شہر کا اپنے پتا
 خوشی و پیہر کی کس تری
 پوچھتا تھا قصہ جو رفلک
 حبسین پایا مرض کا کچ نشا
 زرد ہو رخ نبض جگر کی ایکیا
 بعض آثار و کما اوجہ را
 یار کو تیرے بلاناہوین مہان
 وہ کرہن تجھے جو بیان با
 مہربان ہوں تجھے جو ام و پدر
 تاناہو سوز جگر اسکا دراز
 تاناہو مقصد ہر لئے کامان
 زود تر ہوا اس سے طلب وصول
 ہو گیا سر سبز بستان کہہ میں
 پرورش پاتا نہ معدن میں کھجی

خانہ خالی کوئی غیر اندر نہیں
 تب کہا بیارے اس مہ تھا
 کون تیرا وسیمین می رحم و دلی
 ہاتھ او کی نبض پر کھ کھیک
 شہر شہر و خانہ خانہ کربان
 یاد آیا پھر سمرقند کی سنا
 گر گیا معلوم تب ہ چاہرہ سا
 زن سے بولا وہ طبیب مہربان
 بیٹھ فارغ دل تو امیر سیدین
 میں تراغخوار ہوں تو غم نگر
 شاہ سے لیکن نہ کہنا تو یہ راز
 راز کو رکھ اندرون دل نہا
 راز کے اخفا کا ہو حکم رسول
 نہ کہ جب مخفی ہوا اندر زمین
 جو نہوتا فقرہ وزیر مختف
 یہ دوسری مثال جو

لے سمرقند نام نہ تھا
 و دوران ایک سنا
 چہرہ کر غاش غی
 سواہر سے غارت
 بکشتن و قلع ہونی
 اوس فرات سے اس
 عورت کا کہ تال ہوا
 وصال کی وہ ہوئی
 بیٹھے حال فرما اور
 بیان سنا کہ
 شہر کا پتہ
 اور کی جگہ
 زمین میں
 بکرا جائے نوادہ
 سب سے بکرا
 تاکہ نہ ہو بکرا
 راز کے اخفا کا

عبدالمجید بن محمد بن علی بن ابی طالب
علیه السلام و آله و عقبه الطیبین
صلوات الله علیهم

بسم الله الرحمن الرحیم
الحمد لله رب العالمین
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد و آله الطيبين
الطاهرين المعصومين
و بعد

این کتاب در بیان فضائل
و مناقب ائمه اطهار علیهم السلام
در حدیث معتبر است که از
شیخان کبار و بزرگان دین
روایت شده است و این کتاب
از جمله نایاب ترین و
معتبرترین کتب است که
در این باب نگاشته شده است
و امیدواریم که این کتاب
به دست خوانندگان برسد
و از آن بهره مند شود
و خداوند متعال را شاکریم

تحریر و تصحیح
محمد باقر خراسانی
قزوینی

چاپخانه مطبعه
امیرکبیر تهران
سال ۱۳۰۵ قمری

جو کہ جان بخشی اگر است روا
 که چو نیم پیکر او که سر
 است ندانم که جان او
 که در این دنیا نیست
 شمس شمس نیست
 ایست که نیا نیست
 چو بخت نعل خطا تو بر خاک
 اسیر حق است همان نکاست
 چو نواید با بس مالد
 نمی بیند وین وین
 خضر دریا به چه تو ابراز
 منم بهی با بس نو بهر
 سنج کل پرو کو هرگز
 بس که با جوهرتا او کا
 فرش زولزان بهج استیا

و ست و کما باقی بر خیز
 زیر شمشیر او که قوت ندان کند
 پند و جان با کما صد است
 وین قسین مست با کما صد
 بر کمانی تو تو کورل است
 کو تو با کما صد است
 بهش من و عیان و کما صد
 وین کما صد است
 ایست که نیا نیست
 چو بخت نعل خطا تو بر خاک
 اسیر حق است همان نکاست
 چو نواید با بس مالد
 نمی بیند وین وین
 خضر دریا به چه تو ابراز
 منم بهی با بس نو بهر
 سنج کل پرو کو هرگز
 بس که با جوهرتا او کا
 فرش زولزان بهج استیا

[illegible]

شاہ تھا وہ شاہ مہل گاہ تھا	خاص تھا اور خاصہ اللہ تھا
جس کسی کو ماتا ہو ایسا شاہ	کچھ نہ تھا ہر اور کو سو غرور جا
نیم جان لیکر کرے صد جان ملے	جو نہ آئے وہ ہم میں نہ رہا
جو نہ تھا اور کو سو داند زین	اگر پہ کب کرتا جھوٹا مہر
تو قیاس اپنے سے لیتا ہر لک	وہ اور تھا وہ ہر جو دیکھے تو نیک

حکایت مرد بقال کی اور روشن ٹیٹا طوطی کا

ابھی کچھ اکل نقل ہوتی ہو جان	تاکہ ہوا اوس کے مثال وکی جان
ایک طوطی تھا کسی بقال پر	خوش فرخ اور خوش سائے خوش کیا
تھا وہ دکان پر نگہبان دکان	کہ مکتھا کہتا تھا با سوداگران
ایک بچہ آج تھا گھر کے اندر	تھا نگہبان دکان وہ بنگوٹ
گر بہک آئی دکان بہر شکار	بیم جان سے تبت وہ مرغ پرند
جست کر رہا سمت دیگر ڈر گیا	روغن بادام کے شیشے بنا
جبکہ آیا گھر سے وہ دوکاندار	فرش دوکان پر کیا اوگدا
بیکھر پڑ روشن دکان بک کر	کر دیا اوس جانور کا کلمہ سر
ہو گیا وہ خوش نوا آخر خوش	دروہ سے آیا دل نوا آخر خوش

خاص تھا اور خاصہ اللہ تھا
 کچھ نہ تھا ہر اور کو سو غرور جا
 جو نہ آئے وہ ہم میں نہ رہا
 اگر پہ کب کرتا جھوٹا مہر
 وہ اور تھا وہ ہر جو دیکھے تو نیک
 تاکہ ہوا اوس کے مثال وکی جان
 خوش فرخ اور خوش سائے خوش کیا
 کہ مکتھا کہتا تھا با سوداگران
 تھا نگہبان دکان وہ بنگوٹ
 بیم جان سے تبت وہ مرغ پرند
 روغن بادام کے شیشے بنا
 فرش دوکان پر کیا اوگدا
 کر دیا اوس جانور کا کلمہ سر
 دروہ سے آیا دل نوا آخر خوش

اوس غم کو کہ جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو

کو کہ نعمت دریا زیر مرغ
 جو کہ مارا بیچے او کو کہ جس
 تاکہ کہ گفتار وہ مرغ خوش
 آیا دوکان پر گر فریاد
 تاکہ کہ گو یا وہ خضر پیر
 تھا وہ کلمہ سر مگر رشو خفیر
 او سپاہی کی بیگ باگ بند
 شیشہ روغن بٹا اندر دوکان
 خود پوچھوئے قیاس او کو کیا
 گر چه شیر و سیر کا ہر یک لباس
 مطلب بال پانا ہو حال
 تھا نگہیں ان کی نیک بیکے
 جانتے تھے اولیا کو آپا
 ہم وہ سب کیان پرین خواب
 نور طلست میں ہو کیا فوقین

کہ ہو دیکھو ریش کہتا تھا دروغ
 با تھیر کی دین ہوا و دم
 ہر یہ ہوتا تھا با شرمندہ پیش
 تین دن کے بعد وہ با حال
 وہ ہدم کہتا تھا ہر دین
 ناگمان ہو چکا وہ کان پر کتیر
 دیکھو ہوا طوطی صحرایہ
 ملکیا او کلمہ با کلمہ سران
 ہنس پڑ جو جو کھٹے تھے بجا
 کار پا کون کو نکرا جو قیاس
 ہو اسی سب جہان گشت حال
 وہ ہر شقیہ مینا نہ تھے
 ہر سری کہتے تھے جو با انبیا
 اور یہ کہتے تھے کہ وہ بھی ہر
 ایسے نامیہ کہ یہ جانا نہیں

جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو

جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو
 جس کو غم سے بڑھ کر غم نہ ہو

یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی

راہ حق میں شاہ احوال نے کیا
 وہ تو بنی ساز خدائی کو جدا

نقل بطور تمثیل کے

ایک احوال سے معلم نے کہا
 جب گیا وہ اندرونِ خانہ زور
 تب کہا او سنے بہتا دہنر
 بولا استاد اس شیشے نہیں
 عرض کی اس نے کہ وہ طعنہ کہ چھوڑ
 ایک جو دوس سے آنے نظر
 ختم و شہوت مرد کو احوال کے
 ہون بہانِ قتِ غرض سنا
 جبکہ رشوت پر ہوتا ضعیف لہذا
 شاہ با حق جو دانہ عیسان
 وہیں سی کا کیا دعویٰ تباہ
 لا کھوں ہی اسے سمان بگنا

سکھانا وزیر کا مکر اور
 اور ناک و کانِ غیرہ اپنے کہنا
 انا حیدر

یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی
 یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی

یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی

یہی ہے جو کہ ایک تہ کی اور دوسری تہ کی

[illegible]

حیف ہو دکو مریہ دین پاک
 شکر ہو عیسیٰ کا اور شکر خدا
 اس یہودی قوم سے ہو کر جا
 الغرض اس طور وہ ہلا گیا کہ وہ بے
 تین کی شانے نے جو بس خستے کہا
 کر کے رسوا او سکواند مردمان
 پھر وہ پاؤں اسو نہر انیان
 الغرض انہوں نے سے سونہر
 اونپہ کرتا تھا بیان مرد فصیح
 وہ ہنسا ہوا غلط احکام تھا
 اس سب سے جملہ اصحاب بدل
 کیا ملا تا ہر وہ اغراض نہان
 فضل ظاہر کے تو جو یا وہ ب
 موبہ و ذرہ ذرہ مگر نفس
 ماحذیفہ نے کہا اس فضل کو

جا بلوں میں پڑ کے ہلا ہوا ملک
 جو ہوا اس میں کامیں ہنما
 ہو گئے ہم لئے اس میں پڑا
 وہا کہے امیر شاہ تو چندے شکیب
 خلق تھی حیران یہ ہو کیا چرا
 کا دے لے اسکے ہاتھ ان کا کل
 اونے کی دعوت شروع آفرین
 ہو گئے او سپر فرام ایک با
 روز و شب تو ان افضال مسیح
 پر شاہنشاہین کی غیہ دام تھا
 یہ چھتے تھے اونے مگر نفس
 اندر اخلاص و نیا ت بندگان
 عیب باطن کے بھی گما طلب
 جانتے تھے جملہ چون کل انکس
 با حسن جس سے ہوا وہ وعظ کو

پہلے ہی بنا تو خدا کو عزت و
 سے بھی اپنی انصاف و علم
 کی ایک کھینچ کر اپنے
 کے ساتھ دیکھتے ہیں
 پہلے ہی بنا تو خدا کو عزت و
 سے بھی اپنی انصاف و علم
 کی ایک کھینچ کر اپنے
 کے ساتھ دیکھتے ہیں

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

خواب برادر موت جو چاہی می سے حضرت صلعم سے سوال کیا کہ جنت میں خواب ہو کہ آپ نے فرمایا کہ اہل جنت نہیں سوئے ہیں
 اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں

تو ہرگز تیرا ہی با حال نکمہ فارغان بے حاکم و محکمہ کمر بیخبر و ملک سے شب میں خار نے خیال میں فلان آن فلان خواب میں ہر گز خواب نہ چون قلم در پنچہ تقلیب ب وہ بھی سمجھے لکھے ہر خود قلم	و ام ترن سے ہر شب این واقعہ جو میں شب میں کنی کار و شمس بیخبر زندان سے شب میں قیدان نے غم و اندیشہ سود و زیان پس بھی تو جان حال عارفان بیخبر احوال نیاسے وہ سب جو بجانے ہاتھ کو اندر ترسم
---	---

تمثیل مرد عارف و تفسیر اندر سیونی الاس حین موت اک مثل ہو حال عارف کی ہو دشت یحون میں انی انکی جان جب بر آیا پھر فلک پر ترک و میل ہر جہ جان کا ہو چھو سکتی فائق الا صبح افریل و رہا منہ ط کو تن کرے اس کے جان کرے یہ سچ تھی	خلق جیسے خواب حسی میں کمی روح و ابدان ان کے اسودہ یہاں دور کر شب کہ ہو عالم فروز زندہ ہو با قوت جان ہر پ لائے پھر کب بعدت ان یا پھر تمامی تن بہ تن کرے نوم ان الموت کا سر ہو ہی
---	---

خواب برادر موت جو چاہی می سے حضرت صلعم سے سوال کیا کہ جنت میں خواب ہو کہ آپ نے فرمایا کہ اہل جنت نہیں سوئے ہیں
 اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں
 خواب برادر موت جو چاہی می سے حضرت صلعم سے سوال کیا کہ جنت میں خواب ہو کہ آپ نے فرمایا کہ اہل جنت نہیں سوئے ہیں
 اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں

خواب برادر موت جو چاہی می سے حضرت صلعم سے سوال کیا کہ جنت میں خواب ہو کہ آپ نے فرمایا کہ اہل جنت نہیں سوئے ہیں
 اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں اور ان کو خواب نہیں آتا کہ وہ جنت میں ہیں

لیکنا آمین ہ اندر وزیر باد کھینچے لے او کو چھو اوہ غمزا کاش چوں سچا کھنچا اوٹ کو تا ز طوفان ہا میداری و ہوش او بسا اصحاب کھنچا نذر جہا غار تجھے یار تجھے ہمسرو حالت آخر کیا بین یہ و پوشا	پاتون پر فکے و ہرے بندہ والد سیان بار و دیگر زیار خفظ کرتا یا جو شتی فوج کو چھوٹے چا غیر ہر چشم گوش پیش و پہلو میں بین ستر اس ختم گوش و چشم پر چھپے ہوا ہر یہ ختم حق چشم و گوشا
---	---

سوال خلیفہ کا لیلی سے اور جواب کا

دیکھ لیلی کا خلیفہ نے حال خوبرو و نین نہیں ترخو ہتر عزل کی لیلی نے شوہر جہا تو نہیں ہرنگ مجنون ہوو تو ہر باخود قیس کو ہر بخودی جو کہ ہو میدا ترخو ہر تہ ساتھ نق کے جو نہیں شید جہا	اوس فرمایا کہ اسی نیکو خصال کیا سبب ہو قیس کو تجھے نظر تو نہیں ہر عشق میں فشرہ جہا کہ تجھے ہر اس تحقیق سے خبر عشق میں میدا ہر ہوا ہر دی جاگنے سے اوس کے خواب کا تر خواب میں ہو کہ ہر ہر ہر ہر
--	---

لیکنا آمین ہ اندر وزیر باد
کھینچے لے او کو چھو اوہ غمزا
کاش چوں سچا کھنچا اوٹ کو
تا ز طوفان ہا میداری و ہوش
او بسا اصحاب کھنچا نذر جہا
غار تجھے یار تجھے ہمسرو
حالت آخر کیا بین یہ و پوشا

پاتون پر فکے و ہرے بندہ
والد سیان بار و دیگر زیار
خفظ کرتا یا جو شتی فوج کو
چھوٹے چا غیر ہر چشم گوش
پیش و پہلو میں بین ستر اس
ختم گوش و چشم پر چھپے ہوا
ہر یہ ختم حق چشم و گوشا

سوال خلیفہ کا لیلی سے اور جواب کا

دیکھ لیلی کا خلیفہ نے حال
خوبرو و نین نہیں ترخو ہتر
عزل کی لیلی نے شوہر جہا
تو نہیں ہرنگ مجنون ہوو
تو ہر باخود قیس کو ہر بخودی
جو کہ ہو میدا ترخو ہر تہ
ساتھ نق کے جو نہیں شید جہا

اوس فرمایا کہ اسی نیکو خصال
کیا سبب ہو قیس کو تجھے نظر
تو نہیں ہر عشق میں فشرہ جہا
کہ تجھے ہر اس تحقیق سے خبر
عشق میں میدا ہر ہوا ہر دی
جاگنے سے اوس کے خواب کا تر
خواب میں ہو کہ ہر ہر ہر ہر

ایک ہفت روزہ
پچھلے سے ایک
موسم سے پہلے
جو بیان تھا
کرامت کے
علاقہ کی ایک
جگہ پر

ایک ہفت روزہ
پچھلے سے ایک
موسم سے پہلے
جو بیان تھا
کرامت کے
علاقہ کی ایک
جگہ پر
ایک ہفت روزہ
پچھلے سے ایک
موسم سے پہلے
جو بیان تھا
کرامت کے
علاقہ کی ایک
جگہ پر

خاک پاشی مرد حق ہو تو بچا	ہو صد کی قید سے تو بر کر
تھا جو وہ مکار جاسد بہنما	گوش میں بیٹی کو دیا اونٹے بیاو
اس توقع پر کہ بابائیش نہر	جہان سکینوں پہ تو سخت قہر
جو ہوا تھا وہ حسد بگم	گوش میں بیٹی اپنے گھوٹا لے پان
صاح دین بکے آفر وہ ضح	ہو گیا برہن دین ح
گفتگو پر او کی ہر ک ل نہا	ظاہر او کا خوش باطن فرسا
نکمتا کہتا تھا جو آجختہ	قندھے وہ بٹکے سر خرب
جو کہ جزا گاہ و صاف بقی	تو ل وہ اس کے گلو کا طوق
شاہ کو حجت میں گنتے چند	وہ باین نکرت کہ ہوں یہاں
سبے سونپا او سکوا پنا دین	اوس کے امر و نہی میں مشغول
شاہ سے کہتا تھا وہ پناہ پنا	جس سے تھی او شاد کو قوت نام
آخر الامرانہ سے این مراد	تاکہ نہ ک ترسان ہاں
شاہ نے کھا اکا و دوستا	آ گیا جو وقت ہونا رخ زکا
اوسے لکھا شہ کو امی صد صد	ڈالنا ہوں جلد میں میں حق
قوم نصرانی ہیں اپنی وار کیم	تھے مطاع حکم دین دوایہ
سے ملان ہیر	بارہ میں خدا اقم

ایک ہفت روزہ
پچھلے سے ایک
موسم سے پہلے
جو بیان تھا
کرامت کے
علاقہ کی ایک
جگہ پر

بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی

<p>ایک کو لکھا کہ ان دو سے گزیر ایک کو لکھا کہ جبر و قهر ایک کو لکھا کہ مارا اس شمع کو جو تیرے جبین گذر جس و خیا ایک کو لکھا بجھا او سکے ضرور مانے سے او سکے ہو جان پرور ترک دنیا زہر سے جسے کیا ایک کو لکھا کہ چھب کا ملا سہل جو چھپر ہو او سکے ایک کو لکھا خودی سے گذر راہ ہمای مختلف آسان ہیں خواہشات نفس باہر مل حق کے ملنے کی جو ہوتی ہو ایک کو لکھا وہی آسان ہو</p>	<p>یاب تی سے سمجھ لے سہر بت ہو وہ آوے جو کچھ اندر نظر ہو فنا اور نہ کر کا تیری شام یہ نظر چون شمع آئے جمع کو بجھ گئی گو یا تری شمع وصل تا نظر آوین تجھے سو شمع نور صبر سے تیرے ہو یوں قیوں ار پیش آئی او سکے دنیا باہر حق نے شیریں او سکے تجھ پر کیا کشکش میں جان تو بٹ ادا ہو قبول طبع تیرا پر خطر ملتین لوگوں کی انوکھی جان ہیں پڑ گیا ہر قوم میں کیسا خلل ہر جہود و گبر ہوتا با مراد جو حیات دل خدا آجان ہو</p>
---	--

بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی
بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی
بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی

بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی
بے نیکی کی کجی
جبر و قهر و غلبہ
کھا کر چھوڑ دینا
سوائے کچھ نظر
طوفان سے باز
دار اندہ تودہ
بے وقوفی

ایک کو لکھا معلم کر طلب
 ایک کو لکھا تو خود شہا ہو
 ایک کو لکھا کہ یہ سب ایک
 ایک کو لکھا کہ سو کب کا
 ایک ہو قطع سے نو شہر شکر
 ان غرض کیا مدبر سن کر
 اس طرح اون سے لکھے طو مار چند
 مہر پشی کی تو او زمین پہنچی
 تاکہ اوس خم سے براہ چن
 وہ نہیکرنگی اٹھے جس سے
 گر نہ خشکی پر ہزاران نگہ
 ہون ہی کیا ہو بحر اندر مثل
 صد ہزاران بحر و ماری وجود
 ہرہ یا بے سے ہوئے جابلین

عاقبت مینی نہیں ایک
 خند تو سب علم کی و تیا واد
 کام کر جا اپنا سر گرمان ہو
 احولی ہو ایک کو جو دو کے
 ہو رو قائل کو جو چون کہوں
 جب جان ہوں معنی صورت
 ایک صند دیگر اپنا پائا
 تھا عیسوی وہ جا پند
 خم طبع عیسوی کی خویہ
 جامہ صدر رنگ کیزنگ صفا
 ہو مثال ہی بآب زلال
 پچھلیدوں کو باہر پست جنگ
 اکو جو ہم شہر فوات لہزل
 بحر و ریزان پشیمان سیار
 تبت فی داندہ پذیردہ زمین

ایک کو لکھا معلم کر طلب
 ایک کو لکھا تو خود شہا ہو
 ایک کو لکھا کہ یہ سب ایک
 ایک کو لکھا کہ سو کب کا
 ایک ہو قطع سے نو شہر شکر
 ان غرض کیا مدبر سن کر
 اس طرح اون سے لکھے طو مار چند
 مہر پشی کی تو او زمین پہنچی
 تاکہ اوس خم سے براہ چن
 وہ نہیکرنگی اٹھے جس سے
 گر نہ خشکی پر ہزاران نگہ
 ہون ہی کیا ہو بحر اندر مثل
 صد ہزاران بحر و ماری وجود
 ہرہ یا بے سے ہوئے جابلین

ایک کو لکھا معلم کر طلب
 ایک کو لکھا تو خود شہا ہو
 ایک کو لکھا کہ یہ سب ایک
 ایک کو لکھا کہ سو کب کا
 ایک ہو قطع سے نو شہر شکر
 ان غرض کیا مدبر سن کر
 اس طرح اون سے لکھے طو مار چند
 مہر پشی کی تو او زمین پہنچی
 تاکہ اوس خم سے براہ چن
 وہ نہیکرنگی اٹھے جس سے
 گر نہ خشکی پر ہزاران نگہ
 ہون ہی کیا ہو بحر اندر مثل
 صد ہزاران بحر و ماری وجود
 ہرہ یا بے سے ہوئے جابلین

ایک کو لکھا معلم کر طلب
 ایک کو لکھا تو خود شہا ہو
 ایک کو لکھا کہ یہ سب ایک
 ایک کو لکھا کہ سو کب کا
 ایک ہو قطع سے نو شہر شکر
 ان غرض کیا مدبر سن کر
 اس طرح اون سے لکھے طو مار چند
 مہر پشی کی تو او زمین پہنچی
 تاکہ اوس خم سے براہ چن
 وہ نہیکرنگی اٹھے جس سے
 گر نہ خشکی پر ہزاران نگہ
 ہون ہی کیا ہو بحر اندر مثل
 صد ہزاران بحر و ماری وجود
 ہرہ یا بے سے ہوئے جابلین

ما نشان حق نپائے فوجہار
 سامنے ہستی کے او کی نیست ہو
 بچھو شہ ناموان غافل تھا و تو
 ساتھ اینی است مطلق کے بھلا
 جو کہ قدرت اپنی سوزنا
 یہ جہان مجد و واد کی حسین
 یہ جہان تم خود تھا ہی جنس تو
 نیز و فرعون تھے گو سو ہزار
 سیکڑوں حکمت کے تھے واما لہ
 سو ہزاروں فقر اشعار تھے
 ایسے ناکست بھلا کسی بل
 ہی خطا تیرے بھی فہم و قیاس
 یہ سہاوی باغ ہی زندان ترا
 آو جس حامت کو کیا جو خوش
 ایک عورت تھی گنہ سے شرمنا

خاک راز اپنا کرے گشت
 اوسکے آگے نیت کر تو آپکو
 کسرتی کی جسے بار بے بار
 ہمسری معہ دم کو کب ہو
 ایسے عالم ایک پل میں گشت
 سب پر پیرس معنی کے نقش گشت
 جو نہیں چھینس ہو دھون دھون
 چو بے ہی سے ہوئے واکبار
 ہو گئے پل میں غم عیس نے
 اُمّی حق کے مقابل جو آٹھ
 کسرتی کا جو کرے لہجہ خیال
 ہو شکست تاکہ ہو توقع شبا
 مال تیرا ہی بلای جان ترا
 آیت تصویر کی روشن بکلی سخ
 ہو گئی زہرہ بطع کر دکا

نا نشان حق نپائے نہ بہار
 سامنے ہستی کے ایک ہی نیست ہو
 پچھوٹے ناموں میں غافل تھا تو
 ساتھ اپنی امت مطاق کے بھلا
 جو کرے قدرت اپنی سوہرا
 یہ جہاں محمد و واہ کی حارین
 یہ جہاں توجہ خود تھا ہی جنس ہو
 نیزہ فرعون تھے گو سوہرا
 سیکڑوں حکمت کے تھے وانا لیر
 سوہرا روئے زفر اشعار تھے
 اب تاک سے بھلا کسی مجال
 ہو خطا تیرے بھی فہم و قیاس
 یہ سر او باغ ہو زندان ترا
 آؤں حراعت کو کیا جو حق پرست
 ایک عورت تھی گنہ سے شہرنا

خاک راز اپنا کرے گشت کار
 اوسکے آگے نیت کر تو آگے کو
 کس کشی کی جسے بار تقدیر
 ہمسری معہ و م کو کب ہو وا
 ایسے عالم ایک پل میں لٹکا
 سہیل میں معنی کے نقش زمین
 جو نہیں سمجھیں ہو ڈھونڈو جو
 جو بوجھ ہی سے ہوئے وایک بار
 ہو گئے پل میں م نہیں نہ
 اُمّی حق کے مقابل جو تھر
 کس کشی کا جو کرے لہو نیال
 ہو شکست تاکہ ہو تو حق شناس
 مال تیرا جو بلایا جان ترا
 آیت تصویر کی راہ سن کہی شیخ
 ہو گئی زہرہ بلطف کر دو گام

زمین کو نہر کہ نہایت
 کو نہایت زمین میں نہایت
 روتو آخر آدمی انسانی
 کہ نہایت میں نہایت
 جب نہایت میں نہایت
 جب نہایت میں نہایت
 کہ نہایت میں نہایت
 شوق کو نہایت میں نہایت
 خلق میں نہایت میں نہایت
 ہم نہایت میں نہایت
 بولا وہ ہم میں نہایت
 عرض کی رو نہایت میں نہایت
 تو نہایت میں نہایت
 ہم نہایت میں نہایت
 ائمہ ائمہ میں نہایت

را لگان تو منج منی سے ہوا
 بات کو پنی دیتی نہ کہ قبول
 کہ تکستی کو محض ثابت
 کہ یہ ملک جو خوش میری
 ذوق سے بام کے دور ہو
 دین عیسیٰ کو بدل نہتہا
 وعظ کو چھوڑا اپنا خلوت کو
 تہا بخت و چل مچا ہوا
 کیون ہوا تو ہم غریب
 سایہ رحمت کو اپنے مہر پال
 پر نکلنے سے ہوا عجیب
 دین کے لیے تیرا ہم تیر
 کھینچتے ہیں سوز و گم
 شیر حکمت کے تے پروردگار
 لطف کر اسے زور و فر ہے گدا

[illegible]

[illegible]

بے نام و رای و بیایان کشد گو
 بیدار اندر گوشت و خون کشد گو
 بے ستمی بے گشت و بے نگرانی
 با بخت و بگو و بیدار اندر گو
 حیرت شک و خوشی نکست
 شکست وین و بکشی غم و در
 آب و حیات و آب و حیات
 معج و خاکی وین و بکشی
 گشت و بکشی و بکشی
 شب و بکشی و بکشی
 رستا و بکشی و بکشی
 غم و بکشی و بکشی
 لائق و بکشی و بکشی
 و بکشی و بکشی
 مرغ و بکشی و بکشی

و تپانہ گھنٹا زبان گشت
 بن جس اس چشم سے میرا
 تاکا نام اجی تو سے
 کب تو گشت و شمس بدیعا
 سیر جان بالا و یاد ملک
 کہ بدشت و گاہ با کوہ فراز
 موج دریای مویک تشبہ
 موج آبی خجود و شکر و هم فنا
 اب و انعامش بیا و شیا
 یہ فریب بعلما تبسم بل تو
 انشامین کیون بیا و طول
 تو و اسے دروہ و احم دروہ
 طعمہ ہر مرث کب انجیر ہو
 ہو و یہ مسکین و واپس ناگزیر
 طعمہ ہر گریہ و زندہ ہو

[illegible]

بے تکلف بے مصیبت خوش
 گفت تیری گوشن کن خوش
 تجھے روشن از سما تا سما
 بن تے سب جسم جان پاک
 رکھ نہ نا امید با جام جمال
 پہنچ کی تم جان مل میں کرو
 جو کہو بن میں آسان کہ ہر بن
 پھر تھیں انکار کی کب ہر جمال
 کیونکہ میں شاعر بن جاں درون
 کیون سمجھتا ہوں تو اغیار ہوں
 عشق کی تیسے ہوں نون گل
 رو پرے گریہ سجا نیک بہ
 ہم میں کوہ اور تجھے ہم میں
 ہیں تے قابو میں جو صاحب کرم
 جب ملک تو ہو جائے دینا

ہو وہ خود پرندہ جو بر لایہ
 نطق تیرا دیو کو خاش کسے
 سا تھیرے خاک بہتر و خاک
 بن تے یہ آسمان پاک
 ابتدا سے یک نظر تو ہم پہ
 ہو لایہ حجت کو تم کو یہ کرو
 میں میں بن متہم کہ ہم میں
 جانتے ہو علم کا میرے کمال
 میں نہیں غلویت آؤ نگاروں
 سب یہ ہو ہلکے کب انکار ہو
 پر تری فروتے ہیں ہم ہر پیر
 طفل کہ دیا ہے کہ ہے تی ہر
 ہم میں تو اور تجھے ہم میں
 مہر شطرنج کے مانف ہم
 کیا ہیں ہم تو ہر ہمارا جان

بے تکلف بے مصیبت خوش
 گفت تیری گوشن کن خوش
 تجھے روشن از سما تا سما
 بن تے سب جسم جان پاک
 رکھ نہ نا امید با جام جمال
 پہنچ کی تم جان مل میں کرو
 جو کہو بن میں آسان کہ ہر بن
 پھر تھیں انکار کی کب ہر جمال
 کیونکہ میں شاعر بن جاں درون
 کیون سمجھتا ہوں تو اغیار ہوں
 عشق کی تیسے ہوں نون گل
 رو پرے گریہ سجا نیک بہ
 ہم میں کوہ اور تجھے ہم میں
 ہیں تے قابو میں جو صاحب کرم
 جب ملک تو ہو جائے دینا

بے تکلف بے مصیبت خوش
 گفت تیری گوشن کن خوش
 تجھے روشن از سما تا سما
 بن تے سب جسم جان پاک
 رکھ نہ نا امید با جام جمال
 پہنچ کی تم جان مل میں کرو
 جو کہو بن میں آسان کہ ہر بن
 پھر تھیں انکار کی کب ہر جمال
 کیونکہ میں شاعر بن جاں درون
 کیون سمجھتا ہوں تو اغیار ہوں
 عشق کی تیسے ہوں نون گل
 رو پرے گریہ سجا نیک بہ
 ہم میں کوہ اور تجھے ہم میں
 ہیں تے قابو میں جو صاحب کرم
 جب ملک تو ہو جائے دینا

ہم عدم تھی ہماری بے بقا
 ہو ہو ہم سب کی تیری واک
 لذت بستی دکھائی نیست کو
 لذت انعام کو مت ہم سے
 بولا وہ اندر سے امی نصرا
 حکم ہو عیسیٰ کا مجھ کو ویدم
 بیچو تمنا رو سو دیوار کر
 اس پیچھے ہو نہیں حکم کلام
 اوداع امی دوستہ میں نہ ہو
 قصد ہو میرا بچہ چارہین
 پھر نکلا یا سب میریون کہشتا
 بولا ہر اک سے بدین عیسی
 اور سب گئے تھے فرمان پذیر
 جو کوئی سرکش ہو او کو کر توڑ
 پر نہوتا زندگی تیری یہ کا

ذات مطلق ہو تو ہی فانی نہا
 ہست ہیں ہم سب ہی سجاو
 کر دیا اپنا فدائی نیست کو
 اس شراب جام کو مت ہم سے
 شکوہ ہو معلوم یہ راز نہا
 دوستہ بچا اب نہ ہر گز ہم
 ہوں مخلوت اپنی ہستی سے
 اب نہیں ہو گفتگو مجھ کو کام
 اس جہاں میں بہت افسرہ ہو
 ماما کہ جا عیسیٰ کا ہوں ہنشن
 ایک پس گیر ہوا جا بارباب
 نائب حق اور خلیفہ ہو تو ہی
 حکم عیسیٰ کا یہی ہو امی میر
 قید کر یا رتو او کو ویدم
 جب من تو یہ سہا کر تداش

میں نے تو ذات مطلق کو
 دیکھا جو فانی اصفہ ہو
 میں نے اپنے سب کو
 دیکھا جو اپنا فدائی نہا
 میں نے اپنے جام کو
 دیکھا جو مت ہم سے
 میں نے اپنے راز کو
 دیکھا جو معلوم یہ راز نہا
 میں نے اپنے دوستہ کو
 دیکھا جو اب نہ ہر گز ہم
 میں نے اپنے مخلوت کو
 دیکھا جو اپنی ہستی سے
 میں نے اپنے اب کو
 دیکھا جو نہیں ہو گفتگو
 میں نے اپنے کام کو
 دیکھا جو اس جہاں میں بہت افسرہ ہو
 میں نے اپنے ماما کو
 دیکھا جو کہ جا عیسیٰ کا ہوں ہنشن
 میں نے اپنے ایک کو
 دیکھا جو پس گیر ہوا جا بارباب
 میں نے اپنے نائب کو
 دیکھا جو نائب حق اور خلیفہ ہو تو ہی
 میں نے اپنے حکم کو
 دیکھا جو عیسیٰ کا یہی ہو امی میر
 میں نے اپنے قید کو
 دیکھا جو کر یا رتو او کو ویدم
 میں نے اپنے جب کو
 دیکھا جو من تو یہ سہا کر تداش

انسان ہوتا ہے کہ وہ دنیا کی باتوں میں گرفتار ہو جائے اور اپنے آپ کو بے وقوف سمجھ لے۔ لیکن اگر وہ اپنے آپ کو خدا کا بندہ سمجھے اور اپنے آپ کو بے وقوف سمجھے تو وہ اپنے آپ کو بے وقوف سمجھ لے گا۔

دیکھو یہ طعنے دار اس کا اہم
 ایسے ہی بہ اکابر فکروں کا
 کو پیا پیا لہروں میں چہرہ کو بند
 مرک سے، ہر کسی جو خالق اگر بنی
 توانے تھے خاک مرقد سر پہ
 گوہر پرانہ سکی کہ تھے فضا
 پھر پھر سے سب نظر اس بات
 کہ نگاہیں بات میں ہیں ہر گاہ
 تاکہ پرانے مرجع کو ہم سب عالم
 اکبر الہیہ و نہیں کھڑا ہو کر شہ
 بولا میں سب کے ہیں جن کا
 یہ مرا طلعہ ہر پیرانہ مرا
 زو سب راہ لاکھ میں ہیں شہ
 زینت ہر اکابر کے دین کا
 اکابر کے دیکھ سے ہر اکابر کی

پیر تو کما بکلمه است و پیر
 که طلب بر او پیر پیر پیر
 خورشیدی که کعبه او فرخ پیر
 گوید پیرا و کی قیامت که پیر
 در بین پیرا و کی قیامت که پیر
 رزم شمان هم کمان هم کمان
 کون هم مین به نشین است
 تا که نه و انب کونی است و ابھی
 نوازت جوگی وین کمان
 تویم کما گریا از آب
 تانجی بی بین پیران پیر
 بنویاست واسطه میر و
 پیرا و پیرا و پیرا و پیرا
 پیش کما پیرا پیرا پیرا
 بنام و مین یک بیت پیر

طیغ و تیغ از کوه
خیزد و خاک را
دو تنه زمین را
در میان خود
میخیزد و خاک را
دو تنه زمین را
در میان خود

تین اور شہ بارے ہر کہ بہت
 جہاد سر داران ہو و جنگ
 سو ہزاروں مرد و ترسا میدر
 ہر طرف تھاروان نچو پیل
 بنے ہوئے تھمنا کینہ کا
 جوڑ ہاٹوٹے جو رکھتا مغر
 ہو شکست مرگ تن کا کاروبار
 جو کہ شیرین ہی ہرل عزیز
 جو کہ با معنی ہو وہ خوش نزار
 جو کہ با معنی ہو پیدا تر ہو وہ
 جہاد کر جا کر معنی ہو بہت
 ہنشین اہل معنی ہر شتاب
 جان معنی ہر تن میں بے غلام
 جنگ پر وہ میں جو خوشی
 جنگ میں ایجا نہ جو میں تیغ

ایک گیر پر پراچون میل
 ہاتھ میں تیغ بران بیدار
 سر بیدہ ہو گئے اور سد م
 تھے پرے کشتہ وہاں پر خل
 آفت سر ہای ترسیان ہوا
 بعد از ان روح پاک و نغز
 ہو شکست اس تن کی چون جو
 جو ہو بوسیدہ نہیں کوئی چیز
 جو کہ بوسیدہ ہو وہ ہر بے مغنا
 جو کہ بے معنی ہو سوا تر ہو
 ورنہ بے معنی ہو تو صورت پر
 نہ اعطای حق سے ہو تو کامیاب
 ہر جو جو میں تیغ پوشیدہ غلام
 جب کہ نکلی لائق آتش ہو
 دیکھ لے پہلے کہ تار سوا نہ ہو

۵۲
 تین اور شہ بارے ہر کہ بہت
 جہاد سر داران ہو و جنگ
 سو ہزاروں مرد و ترسا میدر
 ہر طرف تھاروان نچو پیل
 بنے ہوئے تھمنا کینہ کا
 جوڑ ہاٹوٹے جو رکھتا مغر
 ہو شکست مرگ تن کا کاروبار
 جو کہ شیرین ہی ہرل عزیز
 جو کہ با معنی ہو وہ خوش نزار
 جو کہ با معنی ہو پیدا تر ہو وہ
 جہاد کر جا کر معنی ہو بہت
 ہنشین اہل معنی ہر شتاب
 جان معنی ہر تن میں بے غلام
 جنگ پر وہ میں جو خوشی
 جنگ میں ایجا نہ جو میں تیغ
 ایک گیر پر پراچون میل
 ہاتھ میں تیغ بران بیدار
 سر بیدہ ہو گئے اور سد م
 تھے پرے کشتہ وہاں پر خل
 آفت سر ہای ترسیان ہوا
 بعد از ان روح پاک و نغز
 ہو شکست اس تن کی چون جو
 جو ہو بوسیدہ نہیں کوئی چیز
 جو کہ بوسیدہ ہو وہ ہر بے مغنا
 جو کہ بے معنی ہو سوا تر ہو
 ورنہ بے معنی ہو تو صورت پر
 نہ اعطای حق سے ہو تو کامیاب
 ہر جو جو میں تیغ پوشیدہ غلام
 جب کہ نکلی لائق آتش ہو
 دیکھ لے پہلے کہ تار سوا نہ ہو
 جان بے معنی ہر شتاب
 جان معنی ہر تن میں بے غلام
 جنگ پر وہ میں جو خوشی
 جنگ میں ایجا نہ جو میں تیغ
 ایک گیر پر پراچون میل
 ہاتھ میں تیغ بران بیدار
 سر بیدہ ہو گئے اور سد م
 تھے پرے کشتہ وہاں پر خل
 آفت سر ہای ترسیان ہوا
 بعد از ان روح پاک و نغز
 ہو شکست اس تن کی چون جو
 جو ہو بوسیدہ نہیں کوئی چیز
 جو کہ بوسیدہ ہو وہ ہر بے مغنا
 جو کہ بے معنی ہو سوا تر ہو
 ورنہ بے معنی ہو تو صورت پر
 نہ اعطای حق سے ہو تو کامیاب
 ہر جو جو میں تیغ پوشیدہ غلام
 جب کہ نکلی لائق آتش ہو
 دیکھ لے پہلے کہ تار سوا نہ ہو

۵۴
 اور یہ بھی کہ جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے اور جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے

ہو اگر اگر لاس میں یا طرب
 دیکھنا ان کا کھانے پر میا
 ہیں سول پاک اناسے جہا
 ما خندان باغ کہ نینداں
 جاہ و بکنت ہی ملائے خاتج
 دل سے ہرگز سحر اہل لاک
 صحبت اہل مدین سے ہو گہ
 پال جو تن کو تو آئے کل سے
 کر طلب و ملت کو دو ملت سے
 صحبت طالع تجھے طالع کر

ہو اگر چہ میں تو کر دیا طرب
 تیغ اصلی جو سلاح ایسا
 ہو ہی نہ بٹو تو لہستان
 کیا تجھ کو صحبت نیکان
 باغ دنیا جان ہو زنگار
 دوستی پاکوں کی مائل کر بجا
 ہو تر از شک خار اتو اگر
 نہ بول چاہے تو اہل مل
 چارہ دل مول غرسد سے
 صحبت صالح تجھے صالح کر

نعت سرور انبیا صلی اللہ علیہ وسلم جو خلیل میں ہو
 نام پاک احمدی مرقوم صن
 انبیا او مل نام کی کرتے تھے
 ذکر مرق تھا اور تھی صوم و نماز
 دیکھتے تھے جھگہ وہ پاک نام
 پتہ یہ مرقوم ہے

تھا باخبل مقدس بے خدات
 عزت و تعظیم از روئے ادب
 تھے شامل آپ کے اوسیدین از
 بیشتر نصر انیا غلام عام

اور یہ بھی کہ جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے اور جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے

اور یہ بھی کہ جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے اور جو کچھ کہتا ہے وہ سچا ہے اور جو کچھ کرتا ہے وہ درست ہے اور جو کچھ چاہتا ہے وہ حاصل ہوتا ہے

تھی وہ عورت پاک ایمان لائی
تب یہ یا اور طفل کہ آتش دہائی
اوسنے چاہا اگر بت کو جو
اندرا مادریمان میں شاد ہو
ہی جھجھکوں پریشش شہنم
اندرا پس کچھ تو برہان حق
اندرا کپانی ہی یہ آتش شال
اندرا اسرار ابراہیم دیکھ
اندرا مادر بحق مادی
اندرا مادریمان اقبال ہو
قدرت اس گیتی کی کبھی اندرا
اندرا اوزون کو بھی اسجا لگا
اندرا نواہی سے پروانہ لگا
اندرا و نمونسان خاص معام
اندرا کہ دیکھ قویہ آگ گرم

ایسے سچے کہ کیا ان سے نہیں
 زندگے زن ہوئی اور نہ
 کی ندا اور ٹھٹھٹہ آتش سے
 گو ہوں آتش میں مگر آزاد ہو
 پہرہ رحمت سرسبز خاطر پسند
 تاکہ جانے عشرت خاصان
 طیار آتش مگر آبِ دل
 نو بہار کو تروتسیم دیکھ
 دیکھ یہ آتش نہ رکھے آؤی
 اندر آیان لطف ^{بیماری} الامان
 تاکہ دیکھے قدرت لطیف
 خوانِ نعمت ہو اس آتش میں
 اس بلا میں جو کہ رکھے سہا
 غیر عذب بن تقویت ہو تاکہ
 ہو گئی ہو عورت کے مانند

نئی وہ عورت کمال بیان پاکین
 تبت یا او طفل کو آتش دین
 اونے چاہا اگر سب کو جو
 اندر آما در بیان میں شاد ہو
 ہی جیہ دون پر تیش چشم
 اندر کا پس کچھ تو برہن حق
 اندر کا پانی ہی آتش شال
 اندر آسا رابر ابرہیم دیکھ
 اندر آما در بحق مادی
 اندر آما در بیان اقبال ہو
 قدرت اس گیتی کی کچی اندر
 اندر آما در من کو بھی ارجا بلا
 اندر آما ہی سے پروانہ و
 اندر آما نو نشان خاص عام
 اندر آکر دیکھ تو یہ آگ گرم

ایسے سچہ جو کیا انہیں نہیں
 زندگے زن ہوئی اوستا ہم
 کی ندا اوں طفل نے آتش نے
 گوہوں آتش میں مگر آزاد ہو
 پہر و رحمت سرسبز خاطر پسند
 تاکہ جانے عشرت خاصان
 غائب آتش گداز لال
 نو بہار کو تر و تنیم دیکھ
 دیکھ یہ آتش نہ رکھے آؤ بی
 اندر آما در لطف مالا مال
 تاکہ نہ کچھ قدرت لطیف خدا
 خوان نعمت ہو اس آتش میں
 اس بلا میں جو کہ رکھے سہا
 غیر عذرت بن مقصود ہوتا
 ہو گئی جو روت کے مانند زم

حلم آب و خشم آتش و بشر
جو ہوتی تھی سے و اقص جان
نہی کے
جو وہ دیکھنے کی خط حلقہ و
اوس ہوا مند سے جو تھی اب
موتوں پر تھی گر بادیم
جو کہ تھے اوس خط سے ہا شقیہ
ایسے ہی شیدان اخی ایک خط
جیکہ جاتے جمعہ میں بہر نماز
اندرون حلقہ گرک پیرتم
ایسے ہی با و اجل با عازنا
ہو گئی گلشن غلیل بندہ ہار
اگل شہوت کے جلیکے ہر دین
جب آجوش میں دیے نیل
خاک قارون پر ہوا حکم خدا
جب برا گوشت سے تیرے حد

حق سے دیکھے تو اگر کھوئے نظر
نزدق کب کرتی میان قوم عام
بہر خفا بل میان اشکار
بہ گئے سناہ یا ن غاشیاب
جست تھا او کو بطلق ترین
پارہ پارہ ہو گئے اندر ہوا
کیونکہ گردہ ر حلقہ مرط
مانہ لاوے گر گن ران و تپہ
گو سپندوں سے نہ تو تھا ہم
نرم و خوش ہو چون نیم بو
کیونکہ تھے وہ دوست کب کا
باغیان پہونچے تہین مغزین
پنج گئے مومن سے قبیل بلبل
وہ ہمال اندر زمین کے و حسن گیا
مرغ جنت کا کرے رب فلیق

بہر خفا بل میان اشکار
بہ گئے سناہ یا ن غاشیاب
جست تھا او کو بطلق ترین
پارہ پارہ ہو گئے اندر ہوا
کیونکہ گردہ ر حلقہ مرط
مانہ لاوے گر گن ران و تپہ
گو سپندوں سے نہ تو تھا ہم
نرم و خوش ہو چون نیم بو
کیونکہ تھے وہ دوست کب کا
باغیان پہونچے تہین مغزین
پنج گئے مومن سے قبیل بلبل
وہ ہمال اندر زمین کے و حسن گیا
مرغ جنت کا کرے رب فلیق

بہر خفا بل میان اشکار
بہ گئے سناہ یا ن غاشیاب
جست تھا او کو بطلق ترین
پارہ پارہ ہو گئے اندر ہوا
کیونکہ گردہ ر حلقہ مرط
مانہ لاوے گر گن ران و تپہ
گو سپندوں سے نہ تو تھا ہم
نرم و خوش ہو چون نیم بو
کیونکہ تھے وہ دوست کب کا
باغیان پہونچے تہین مغزین
پنج گئے مومن سے قبیل بلبل
وہ ہمال اندر زمین کے و حسن گیا
مرغ جنت کا کرے رب فلیق

عقل

بہر خفا بل میان اشکار
بہ گئے سناہ یا ن غاشیاب
جست تھا او کو بطلق ترین
پارہ پارہ ہو گئے اندر ہوا
کیونکہ گردہ ر حلقہ مرط
مانہ لاوے گر گن ران و تپہ
گو سپندوں سے نہ تو تھا ہم
نرم و خوش ہو چون نیم بو
کیونکہ تھے وہ دوست کب کا
باغیان پہونچے تہین مغزین
پنج گئے مومن سے قبیل بلبل
وہ ہمال اندر زمین کے و حسن گیا
مرغ جنت کا کرے رب فلیق

۶۲

[illegible]

۱۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۲۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۳۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۴۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۵۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۶۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۷۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۸۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۹۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی
 ۱۰۔ افسوس کہ اس کی ہر بات پر
 حضور صلی اللہ علیہ وسلم کی ہر بات پر
 بے جا توجہ نہ تھی

صوفی کامل ہوا بقسمت کمال
پر ہوا بہ سب اقصیٰ کی زبان
از با حق سے نشتر کوٹے
مٹے نقاب چھان
مٹا لگا آہ اگر اپنی جان پر
ظلم کو اپنے دیا اور نے بڑھا
دیکھو پہونچا تجھ پہ بھی نہ خدا
جگننے اوسین وہ سب حق پسند
اصل سے آخر ملے وہ نام کا
اگر نہ او کو پہونچا
بویہ آئی ہوا سکوڑاویہ
فرع کی پو اصل جو یا تمام
وقت خبر ہو کل سے اپنے بڑا
یکہ سوا ہون ہ اندر و اضر
خیال کرے چہ میں کر سجا
مکمل و جہد کرنے کا

نور و نور بهشت را بر او بفرستند
 نیکی که در دنیا با یک گویند
 و هر چه از آن نیست کی است
 چو ز تو فیض حدت گذر
 باز حکامان کجای زندانی کیا
 یک بیگانه ای است غنی دنیا
 پیر جوانی چالیش گزانش لبها
 ابتداست اصل تنی اون سبکی
 تھی وہ کا فر ہو خود شرب
 جس کی زبان ہزار بار وہ
 دھونڈتی ہوں کہ پتر شدہ
 جہنم کے ہر فوق اپنی جنس کا
 شاید چون مفلسان بازار
 پرش از روی مدیح و هوکا کجا
 قصہ پنخیر ان بیان کل تر کار

۶۲۰
 توبہ توبہ کہلید سے اور
 تے بہت پنچ کرے اور تے
 شیر تھا او سجا پہ جو افو کا اہم
 کر کے کہلے وہ نہ پکشت
 جزو طیفہ مت در اندر کا
 شیر بولا بان مکر و کھون مکر
 ہونین کشتہ تو ان مکر
 نفس ہو ہر دم بدل غم
 میں نے جو الیغ المؤمن سنا
 سب یہ بڑا جو حکیم باخبر
 مارت پنچہ تو با حکم رضا
 مروہ وش ہو جابر حکم خدا
 شیر بولا بان تو کل خوب ہو
 مٹھے طے فرما گئے امی پیرند
 یعنی اول سعی بعد اسکے جا

اور شایع ہے توحہ مکر
 شیر تے ہا کوئی کشت
 وہ چرخش او نہ پکشت
 عرض کی کیسے ہم چکا
 تلخ ماہ ہر نہ یہ عرس
 میں نے نہ کہ کر اندر پور
 میں گزیرہ نہ خمار و کشت
 سب جہاں ہو تر باکر
 قول پیغمبر ہو جان سے
 اخذ مع لیس تھنی عرس
 مانو وہ تجھے بھی جہاں
 مانہ ہوئے او کی جہاں
 سنت پیغمبر محبوب ہو
 بر توکل زانو اشتہر بند
 ماستابی ہو تر مطلب

۶۲۰
 توبہ توبہ کہلید سے اور
 تے بہت پنچ کرے اور تے
 شیر تھا او سجا پہ جو افو کا اہم
 کر کے کہلے وہ نہ پکشت
 جزو طیفہ مت در اندر کا
 شیر بولا بان مکر و کھون مکر
 ہونین کشتہ تو ان مکر
 نفس ہو ہر دم بدل غم
 میں نے جو الیغ المؤمن سنا
 سب یہ بڑا جو حکیم باخبر
 مارت پنچہ تو با حکم رضا
 مروہ وش ہو جابر حکم خدا
 شیر بولا بان تو کل خوب ہو
 مٹھے طے فرما گئے امی پیرند
 یعنی اول سعی بعد اسکے جا
 اور شایع ہے توحہ مکر
 شیر تے ہا کوئی کشت
 وہ چرخش او نہ پکشت
 عرض کی کیسے ہم چکا
 تلخ ماہ ہر نہ یہ عرس
 میں نے نہ کہ کر اندر پور
 میں گزیرہ نہ خمار و کشت
 سب جہاں ہو تر باکر
 قول پیغمبر ہو جان سے
 اخذ مع لیس تھنی عرس
 مانو وہ تجھے بھی جہاں
 مانہ ہوئے او کی جہاں
 سنت پیغمبر محبوب ہو
 بر توکل زانو اشتہر بند
 ماستابی ہو تر مطلب

[illegible]

دیکھا عزرائیل کا ایک مرد کو اور بھاگنا اُس مرد کو
بجمل سلیمان علیہ السلام تفریح توکل جہد کوشش پر

ایک دن ایک مرد پیش از روپہر
زور پھر و غم سے دونوں لب بکھو
عرض کی اس وقت غزائیل
باد کو بڑے حکم تا آئے یہاں
دیکھ رویشی سے ہو مغرب
ترش ویشی ہو گیا وہ ہراس
باو کو جس سلیمانی ہوا
پھر وقت شروع ہوا
وز ویکر وقت دیوان تھا
کیا سبب غصے کا تھا اس پر
امو عجب ایسے ہو تم بامردان
بوئے غزائیل ہو شاہ جہاں
تا کروں میں کج اسکی قبضہ
دیکھ اُسے میں اس جگہ ہرگز

جاسلیمان پس پہونچا جلد
آپنے پہچھا کہ کیا ہو کہ تو زور
مجھ کو دیکھا ہو گا دشمن سے
مجھ کو لیجائے سو ہندوستان
اسی لئے ہر حص سے مجبور خلق
ہند کو تو حص کو کوشش کی تھی
اُسکو تا پہونچاے ہندوستان
تاجن جاک سلیمان نے کہا
سچ کو انکو میک بے شجر وہ
تا کہ ہوں آوارہ روز و رات خانہ
مجھ کو تھای حکم بہستان
ہو مگر وہ داخل ہندوستان
فکر میں پڑ کر کے سرگرداں ہوا

پہونچا جلد
آپنے پہچھا کہ کیا ہو کہ تو زور
مجھ کو دیکھا ہو گا دشمن سے
مجھ کو لیجائے سو ہندوستان
اسی لئے ہر حص سے مجبور خلق
ہند کو تو حص کو کوشش کی تھی
اُسکو تا پہونچاے ہندوستان
تاجن جاک سلیمان نے کہا
سچ کو انکو میک بے شجر وہ
تا کہ ہوں آوارہ روز و رات خانہ
مجھ کو تھای حکم بہستان
ہو مگر وہ داخل ہندوستان
فکر میں پڑ کر کے سرگرداں ہوا

۶۶
 ہون اگر سو پر نہ ہو چنے بند
 دیکھ اسکی جان کو میں نے لیا
 کہ قیاس و کھول چشم آگئی
 برخلافی حق سے ہی پیر ہوا
 دیکھ جدا دنیا و مریسلین
 اب تک از روز آغاز جہاں
 جبکہ دیکھا گم و سر و غلام وین
 جہد می بیشک طریق مسلمان
 کیونکہ وہ ہمیشہ قصا سے ہر
 جسنے جبری سخت تر عاجز ہوا
 جبر سے عاجز ہوئے قبل قاتل
 ہو گئے اس عہد پر محکم بجان
 ہونہ پروا تقاضا سے دگر
 اسکو از بس نالہ و زاری ہوئی
 کب تک یہ جور ای میرے خدا

پر عجب ہو کر سی میں نے کہا
 جب اہم برق ہندستان گیا
 تو جی اسکا جہاں کو ایسے
 بھاگتے ہیں کہ یہ انور و جا
 شیر بولسچ سے اونیکن ہیں
 سعی ابرار و جہاد و مومنان
 کوششیں انکی حد است
 جہد کرتے ہیں کہ ہو تجھے یان
 با قضاہم چکی کوشش نہیں
 ایسے برہان شیر نے اکثر کہے
 روبہ و نرگوش و اکھو و شغال
 عہد باندھا ہے با شیر بیان
 قسم ہر روز اسکو آئے بضر
 جس گھڑی نرگوش کی باری
 و فرض فرما کر اسنے کہا

ہون اگر سو پر نہ ہو چنے بند
 دیکھ اسکی جان کو میں نے لیا
 کہ قیاس و کھول چشم آگئی
 برخلافی حق سے ہی پیر ہوا
 دیکھ جدا دنیا و مریسلین
 اب تک از روز آغاز جہاں
 جبکہ دیکھا گم و سر و غلام وین
 جہد می بیشک طریق مسلمان
 کیونکہ وہ ہمیشہ قصا سے ہر
 جسنے جبری سخت تر عاجز ہوا
 جبر سے عاجز ہوئے قبل قاتل
 ہو گئے اس عہد پر محکم بجان
 ہونہ پروا تقاضا سے دگر
 اسکو از بس نالہ و زاری ہوئی
 کب تک یہ جور ای میرے خدا

ہون اگر سو پر نہ ہو چنے بند
 دیکھ اسکی جان کو میں نے لیا
 کہ قیاس و کھول چشم آگئی
 برخلافی حق سے ہی پیر ہوا
 دیکھ جدا دنیا و مریسلین
 اب تک از روز آغاز جہاں
 جبکہ دیکھا گم و سر و غلام وین
 جہد می بیشک طریق مسلمان
 کیونکہ وہ ہمیشہ قصا سے ہر
 جسنے جبری سخت تر عاجز ہوا
 جبر سے عاجز ہوئے قبل قاتل
 ہو گئے اس عہد پر محکم بجان
 ہونہ پروا تقاضا سے دگر
 اسکو از بس نالہ و زاری ہوئی
 کب تک یہ جور ای میرے خدا

تو نے اُس سے کہا ہم بار بار تو نہ کہہ دیا ہم کو اسے نہ سنا بولادہ یہ رنج مہلت فرما سب یہ بوجوش و خروش کر تب وہ بولاجھکو و الہام حق جو حکمایا حق نے فن بنور کو گھڑیا تھی جو پر از جلوئے تر اکرم علیہ کو مہر حق تعالیم جو آدمی کو وہ دیا علم و حکمت نام و ناموس ملک و شہرت جو قطع صورت ہے جو آدم مراد آدم اور تصویر میں اُسکی دور خاتم ملک سلیمان علم ہو ہو گئے انسان جو مغلوب اوس لرزان شیر زمانہ نبول	کر چکے اس عہد پر جان کو نہ شیر تبار ہم نہو جاز و دوزخ تھا کہ لون حکمت سے تین مکہ بجا اپنے اندازہ سے پایا نہ زح حال پر میر جو یہ انعام حق وہ نہیں معلوم شہر بگور کو کھل گیا اس علم کا ہو اور پیر کب ہو اس سے واقفیت پیل کو بس سے جا افلاک پر مار علم کو رہا جن پر جو ہو ظاہر پرست پھر بوجہل و محمدیک نہاد کچھ نہیں جو فرق الاجان کا جلد عالم صورت میں جان علم تعلیم جو اس چہرہ دہی کا سب جا ہو پنہان پشت اس سے و نحو
---	---

۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

[illegible]

عاقبت تنہا نشین اس کو ہے
عقل ہو چھوٹو رکھو کہ افسہ خد
کہ بیان جو ہو تری راہے ست
مے خبر بکو ترا کیسا غم ہو
عقل کہ ہو عقل تیرا کیسا
جست طاق آتا ہو کایہ جفت
نہ ہوتا مال و مقاصد میں دہرا
ہو کہینگے میں تری جان کا دھو
دوسرے نے جیسا ہی ہوا
چاہیے اُن تک نہ آؤ نہ کرایو
نورِ دل سے نورِ دیدہ تمل
نورِ حس و عقل سے جو ہو جدا
فوقِ شادی ضدیت ہو ہم
نما کہ ہو مشہود اس سے خوشدلی
جب کہ اکاخذ نہیں ہو وہ نہا

[illegible]

عذرنا معقول عصیان سے بتر
عرض کی آنسو گڑھ و صد غم
ازبرائے برتری جاہ و توشیا
دیکھئے دریائے اعظم کو شہا
ہو یہ آسکا سر فخر و کرم
ہم ہم مع خبر گوش و گم و ہوم
راہ مین اک شیر و گم و گم
گم و گم بجا بہت مین گم
بے پکڑ اتو مین بجا گم
غور کر اسکو تہ اسو و تہ
گم و تہ چاہیے اس راہ
شیر بولا چلن کھا اسکو مجھے
چل دیے دونوں سب کو ایک جا
مگر تھا اسکا بلا شک نام شیر
نیل و یامین و یکساں و

نور پش کا فراتوہ کو سہ
جو کے دشمن تراشیں تو آ
جو تھے وہ سے شکر تو بہت
ج قضا پہونے نہ کیجئے
ہو گریہ جبکہ ہو سرگ
عرض کراؤسے کہ امیروان
سکے ہیں پتر اگرچہ ہم
آب خوش کو صورت آبی
الفضل خرگوش بولاشیر
چھید سیکر کو وہ نابکا
سودہ عاقل جسے پکڑا قہر چا
طلعت چہ خوش زطلعت
پھر کہ آخر گوش نے جو اوس
ناتری قوت سے کھینچ کر
شیر نے خرگوش کو لیک کر

مغز کو چیرا سر خر و دست
وام ہو وانہ نہیں وز نہار
لطف جو چکر کرستہ قہر
پھر خجائے تو کہ دشمن ہو کہ دوست
کرا طاعت حق کی تو یوں نہا
مہو نہ سنگ کرستہ میر ہلاک
شیر کو غالب کجی مہر کر
اندیش صورت آبی
جو اسی چہ میں ہوشن کچلے
جا اسی چہ میں ہوا ہونا و آ
گوشتہ تار یک ہو دل کی بنا
سروہ مار جو کہ پڑے با خلق
بریں تو جھکوا و شاہ کیم
غور سے اس چہ میں لب نظر
اکی بچشم اوس چاہ اند نظر

نور پش کا فراتوہ کو سہ
جو کے دشمن تراشیں تو آ
جو تھے وہ سے شکر تو بہت
ج قضا پہونے نہ کیجئے
ہو گریہ جبکہ ہو سرگ
عرض کراؤسے کہ امیروان
سکے ہیں پتر اگرچہ ہم
آب خوش کو صورت آبی
الفضل خرگوش بولاشیر
چھید سیکر کو وہ نابکا
سودہ عاقل جسے پکڑا قہر چا
طلعت چہ خوش زطلعت
پھر کہ آخر گوش نے جو اوس
ناتری قوت سے کھینچ کر
شیر نے خرگوش کو لیک کر

نور پش کا فراتوہ کو سہ
جو کے دشمن تراشیں تو آ
جو تھے وہ سے شکر تو بہت
ج قضا پہونے نہ کیجئے
ہو گریہ جبکہ ہو سرگ
عرض کراؤسے کہ امیروان
سکے ہیں پتر اگرچہ ہم
آب خوش کو صورت آبی
الفضل خرگوش بولاشیر
چھید سیکر کو وہ نابکا
سودہ عاقل جسے پکڑا قہر چا
طلعت چہ خوش زطلعت
پھر کہ آخر گوش نے جو اوس
ناتری قوت سے کھینچ کر
شیر نے خرگوش کو لیک کر

[illegible]

جسطح روئی ہو سفرہ پر جامہ
 جان میں ہی مضمر کی اس کے پل
 جان جان میں پھر مروت کیست
 پھاڑتا ہو کوہ و بحر و کان
 زور جان کرے شق
 جان کا سحرش ترک تار
 بادہ جان کا سمجھ دیکھ تو
 ہجر و جہل چون شیر و شک
 بوسکم و جہل کھلا دیا ہاں
 گرچہ خود نسبت بجان جاہل ہو
 بحث جان با عجب یا عجب
 تھا بھلا قصہ سے میں باہر کمان
 جو بعلوم آفتاب ایوان اسکا
 جو بھون بیدار اسکا کام اندر
 جو کرو خندہ تو ہو نہیں قتا

جسطح روئی ہو سفرہ پر جامہ
 جان نہ ہو سفرہ کے اندر تخیل
 جبکہ قوت جان میں ہو قدرت
 دیکھے آدم کے زور جان کو
 زور جان کو کہن چائے حجر
 دل پہ جب اظہار یہ سب ہو
 بحث جان کا جان تو دیگر تھا
 عقل کی جب بحث تھی تو تھے
 عقل سے آئے جو اند بحث جان
 سب عقل و سکھ حس دل تو
 بحث عقل جس پر یہ سب
 پھر در آیامین مذکر و ستان
 جو جہل آفتاب ہر زندان اسکا
 جو خواب آفتاب ہو نہیں سکا
 جو کروں گریہ تو ہو نہیں اسکا

تن ہیں انسان کی وہی طرح
 جان میں ہی مضمر کی اس کے پل
 جان جان میں پھر مروت کیست
 پھاڑتا ہو کوہ و بحر و کان
 زور جان کرے شق
 جان کا سحرش ترک تار
 بادہ جان کا سمجھ دیکھ تو
 ہجر و جہل چون شیر و شک
 بوسکم و جہل کھلا دیا ہاں
 گرچہ خود نسبت بجان جاہل ہو
 بحث جان با عجب یا عجب
 تھا بھلا قصہ سے میں باہر کمان
 جو بعلوم آفتاب ایوان اسکا
 جو بھون بیدار اسکا کام اندر
 جو کرو خندہ تو ہو نہیں قتا

صورت از دنیا کی لیکر ایک سکی بنا
 کا کہنے سے نہ اسی طرح سے
 انہی میں سے پیام اور میں طوطی کا
 پھر نصیب ہوا کہ وہ پیام کا
 جب یہ سچا ہند ہو چکا کاروان
 رہ میں تاجر نے لیا گھوڑ کو تھم
 ایک طوطی نے سنی جب یہ خبر
 مر گیا اس وقت تاجر نے کہا
 کیا کیا میں نے دیا جو یہ پیام
 ایک جہان پرانے کے ہوا ایک
 جان پرین بصل میں پیش
 ایک سخن میں کیا عجب تاثیر ہو
 جو آٹھ پر وہ تو ہر جہاں کی بات
 ہاتھ میں ہو کا ملوک کے خاک
 جو کہ میں مقبول رب دو جہاں
 دستا قصہ پیغمبر شیطان
 جہل نشو و نشانی کی جہل ہو

ہوتی تھی یاب اوج لا مکان
 تھا سفر میں روز و شب چہرے
 جمع دیکھا ایک گروہ طوطیاں
 جا کہا اون سب طوطی کا پیام
 گر پڑا دلی سے نیچے کانپ کر
 آہ کہ میں میں نے ہلاک سکویا
 چل گیا بچا رہ با آئین گفت خام
 کیا سخن ہے کبھی بخشے جاتا
 کیا مان خم و دگر مرہم میں
 ایک کو مرہم بیگتر تیر ہو
 مثل روح الہی بخشے نہا
 جو زنا قصہ ہو مٹی سے تر
 کام از کا کام حق ہو گیان
 کیونکہ وہ مکار عرب زبان ہو
 علم نادر ہوں کا ہونا اہل ہی

آہوا داخل مکیں شاد کام
میر نے مجھ سونک لایا پر صواب
تیرا طوطی کے دل پر جا بگا
روکنا پھر اسکا ہو دشوار پس
پھیرتے ہیں اسکو از اشائے اُ
کانپ کر آخر ہوا وہ بھی تمام
پیٹ سرور و کیا اس سے مقابل
راج روح و روضہ عنوان مر
چھو کر مجھ کو گیا تو کس سے بل
ترجان فکرت و اسرار بار
رخ بیکر مرغ وہ کرتے نہیں
ای زبان ہم رخ بے درماں چو
یا مجھے اسباب شادی یاد ک
کر رہا ہو جان کو میری پایا
جسکا آغاز اس جان سے ہو را

کہ سفر کو اپنے تاجر نے تمام
 عرض کی طوطی نے کیا یہ اجازت
 رہت تھا جو اس سے تاجر نے کہا
 تیرے چھوٹے زائے باپس
 اولیا کو ہے وہ السلام کہ
 جب تاجر سے طوطی نے کلام
 دیکھ بازگاہ اس طوطی کا
 اسی دریاغ اسی مرغ خوش گمان
 اسی مرغ طوطی سے ہر نازل
 اسی مرغ خوش نطق مرغ غمگسار
 جو سیلیمان پس تو بہوتاہین
 اسی زبان ہم گنج بے پایان ہو
 یا جواجب سے یاد او دل
 اسی دریاغ دید کا تیرے خیال
 طوطی جان تیرا اسی مرغ دھندلا

[illegible]

ہر تپے باطن کے اندر وہ ہوا
 شاد ہو تو اسے وہ چہرہ شکست
 پختہ تر جان کہ دیا تو نے جلا
 جلیلیا میں ہر جلا مجھسا کوئی
 اسی دریا اسی دریا اسی دریا
 کہتے کہ م کا قش دل ہو
 وہ کہ خود درست او شہیار ہی کیا
 ہو وہ شیرست و صفوح کنا
 میں لہجہ کا فایہ دلبر مرا
 حرق صوت و گفت کہ بر کون
 وہ دم آدم سے رہا ہو خون
 فوہ دم ابراہیم سے مخفی رہا
 اسی حیات عاشق اندر فری
 خرق ایسے عشق میں جہین
 جو کہا میں یہ ہو محل بیان

عکس اسکا و میان این ان
 علم اسکا تجھ کو حق دلہن
 سوختہ کہ جان کو تن و تن کیا
 کما کہ تے آگ خس میں جا اچی
 ایسا مخفی ہو اہو زیر مرغ
 شیر ہر شہرست و خونریز تو
 کیا اسے جام و قدح و کار تو
 ہو فرو تر از بسط مرغرا
 یوں کہ طالب ہو تو دیدار کا
 تاجھے بے انکے میں ہدم کر کا
 تجھے بولوں تو ہو اسرار جان
 جبریل اس سے نہیں لطف ہوا
 دل سے جبکہ سنو دل برگی
 اولیں آخریں میں تا بفرق
 سوختہ ہو ورنہ خرم ہم زبان

ہر تپے باطن کے اندر وہ ہوا
 شاد ہو تو اسے وہ چہرہ شکست
 پختہ تر جان کہ دیا تو نے جلا
 جلیلیا میں ہر جلا مجھسا کوئی
 اسی دریا اسی دریا اسی دریا
 کہتے کہ م کا قش دل ہو
 وہ کہ خود درست او شہیار ہی کیا
 ہو وہ شیرست و صفوح کنا
 میں لہجہ کا فایہ دلبر مرا
 حرق صوت و گفت کہ بر کون
 وہ دم آدم سے رہا ہو خون
 فوہ دم ابراہیم سے مخفی رہا
 اسی حیات عاشق اندر فری
 خرق ایسے عشق میں جہین
 جو کہا میں یہ ہو محل بیان

عکس اسکا و میان این ان
 علم اسکا تجھ کو حق دلہن
 سوختہ کہ جان کو تن و تن کیا
 کما کہ تے آگ خس میں جا اچی
 ایسا مخفی ہو اہو زیر مرغ
 شیر ہر شہرست و خونریز تو
 کیا اسے جام و قدح و کار تو
 ہو فرو تر از بسط مرغرا
 یوں کہ طالب ہو تو دیدار کا
 تاجھے بے انکے میں ہدم کر کا
 تجھے بولوں تو ہو اسرار جان
 جبریل اس سے نہیں لطف ہوا
 دل سے جبکہ سنو دل برگی
 اولیں آخریں میں تا بفرق
 سوختہ ہو ورنہ خرم ہم زبان

ہر تپے باطن کے اندر وہ ہوا
 شاد ہو تو اسے وہ چہرہ شکست
 پختہ تر جان کہ دیا تو نے جلا
 جلیلیا میں ہر جلا مجھسا کوئی
 اسی دریا اسی دریا اسی دریا
 کہتے کہ م کا قش دل ہو
 وہ کہ خود درست او شہیار ہی کیا
 ہو وہ شیرست و صفوح کنا
 میں لہجہ کا فایہ دلبر مرا
 حرق صوت و گفت کہ بر کون
 وہ دم آدم سے رہا ہو خون
 فوہ دم ابراہیم سے مخفی رہا
 اسی حیات عاشق اندر فری
 خرق ایسے عشق میں جہین
 جو کہا میں یہ ہو محل بیان

[illegible]

عشق کی آرزو میں توجھ کر لکھ لکھو
جسکے چہرہ سے ہوا طوطی بر
گر گیا تھا پر آڑا ایسا بخت
تا جبر اسکے کام سے چران
رو بیا لاکر کہا اے عجب
کہ ان میں طوطی سے کیا تو نے
مگر کہ چھکودیا تو نے جلا
بولو طوطی فعل نے میرے کیا
سطح دنیا کی قید و بند سے
اپنے اس نطق و صدا کہ بند
کیون بنا مطرب ہر اند خاص
وادی نہان کر بجلی دام ہو
حسن کو اپنے بنایا جسے
چشمہ و چشمہ اور شکما
جو کوئی ہو غافل از کشت بہ

وہ بخانہ ہر کہ مثل اسکے ہوا
لطف سا ہو چلن ہو قمر خوش
آگ ہو پناہ گارہ و درویش کا
تا بقدرت بندہ ہو سلطان ہو
وہ جب باقی ہو لطف چال
وہ جماعت جو ترا جائیں میں
دیو سکو آدمی ہو ہر شر
جیکہ ہو تو شیطنت میں تو
جز با لطف ب خاصان آگ
اوصاف اوصاف رہے چند ہوں
اوصاف ہو تجھے سب حاجت روا
رہنما ہو تو وہ اوصاف قائم
قطرہ دانش جو بخشا پیشتر
جنان میں ہو قطرہ جو تیر علم کا
قطرہ وہ باد ہی ہوا یا خاک

دیو نے ڈالے بر بھر سکین
کھا تو کم تا ہونہ آتش جان کش
وہ وہاں سکاروں پان کا
زخم کش ہو چو گوچر کان نہو
تجھے آئے ان جرموں کی ل
جب تجھے دیکھیں کہیں تجھ کو کہ پوچھو
کب ہو تیرے گرد تو اس نے
بھاگتا ہو تجھے دیو نا بکار
گو فرشتہ ہو تو ہونا مہ سیام
واقع حال رون ہم برہن
ساتھ تیرے ذکر دیگر ناروا
عیب ہم سب کے چھپائے و مبہم
اسکو بھر لطف سے نزدیک کر
لے ہوا و خاک سے اسکو بچا
تیری قدرت سے نہیں اسکو گریز

وہ بخانہ ہر کہ مثل اسکے ہوا
لطف سا ہو چلن ہو قمر خوش
آگ ہو پناہ گارہ و درویش کا
تا بقدرت بندہ ہو سلطان ہو
وہ جب باقی ہو لطف چال
وہ جماعت جو ترا جائیں میں
دیو سکو آدمی ہو ہر شر
جیکہ ہو تو شیطنت میں تو
جز با لطف ب خاصان آگ
اوصاف اوصاف رہے چند ہوں
اوصاف ہو تجھے سب حاجت روا
رہنما ہو تو وہ اوصاف قائم
قطرہ دانش جو بخشا پیشتر
جنان میں ہو قطرہ جو تیر علم کا
قطرہ وہ باد ہی ہوا یا خاک

قطرہ دانش جو بخشا پیشتر
جنان میں ہو قطرہ جو تیر علم کا
قطرہ وہ باد ہی ہوا یا خاک

مردہ کی پکڑ کو باقر و نیاز
نماک ہو تا کل باقرین تک
مثل خوتیری کے فو خندہ کر
ہم دیمیں تھے زندہ کرے

ہمیں یہ ظاہر مرگ سے ملے
کب بہار آنے سے مرے سر
ہم دیمیں تھے زندہ کرے

حکایت چنگی مطرب کی جو جوج عہد فتنے عرصہ میں

اس مین گوش کہ یہ دہشت
جب خلیفہ تھے مدینہ عین
بیل اسکی خوش فانی پر خدا
کون انوری سے وہ ہمارے
جیسے اسرافیل کی سنکڑا
ایک دن چو نکھا اسرافیل
جو کو مین شہر ان نعمات
گوش کر نزدیک تھے دور
ہمیں ملی حق اسرافیل نام
جانہامی مردہ اندر گورتن
در حقیقت یہ صدا شاہ او
گرچہ پا جلقوم عجب اللہ

ہم دیمیں تھے زندہ کرے
نماک ہو تا کل باقرین تک
مثل خوتیری کے فو خندہ کر
ہم دیمیں تھے زندہ کرے
ہمیں یہ ظاہر مرگ سے ملے
کب بہار آنے سے مرے سر
ہم دیمیں تھے زندہ کرے
حکایت چنگی مطرب کی جو جوج عہد فتنے عرصہ میں
اس مین گوش کہ یہ دہشت
جب خلیفہ تھے مدینہ عین
بیل اسکی خوش فانی پر خدا
کون انوری سے وہ ہمارے
جیسے اسرافیل کی سنکڑا
ایک دن چو نکھا اسرافیل
جو کو مین شہر ان نعمات
گوش کر نزدیک تھے دور
ہمیں ملی حق اسرافیل نام
جانہامی مردہ اندر گورتن
در حقیقت یہ صدا شاہ او
گرچہ پا جلقوم عجب اللہ

مردہ کی پکڑ کو باقر و نیاز
نماک ہو تا کل باقرین تک
مثل خوتیری کے فو خندہ کر
ہم دیمیں تھے زندہ کرے

حاکم دے دے کچھ پیسہ میری تو
 بیوی تو میں کان قدر از مولہ
 گاہ جبکہ نہ کہوں میں گاہ میں
 جس جگہ تار کی لکڑی ناسرا
 ہاتھ سے نور خواہا از آفتاب
 مقرب جس جگہ جو پاکو بخور
 نور اسکا خواہ لے آؤم سے یا
 ایک سے شمع و گر روشن ہوئی
 ہوں اگر اس طہر کی شمع کشید
 خواہ لے آخر سے تو یہ تار
 عقل جزوی کو تو ہی لکھا
 زیر کر و نامی لکین بے فنا
 کام اس علم کا فہم نہ ہوا
 جیکہ مطرب ہو گیا از بسکہ
 تب کہا کہنے کہ از زبان

میری تو کیا جا صاحب سر تو
 حق کے تجھے کہ کان اندر
 جو کہوں میں میں ہی نہ خواہ میں
 ہو فروغ اپنے سے نور
 نور نہ نور شیر سے ہو نور یا
 قول نبوی ہو کہ اصحابی نجوم
 اس سے لے اس مطالب نور و صفا
 جن سے دیکھا ایک کو دیگر گنجی
 جن سے دیکھا ایک کو دیگر اخیر
 خواہ اول سے کہ جبکایہ
 صاحب سر کھلین سر عشق
 بن فنا و کھو ملک شیطان
 ہوشیار ہی ہوئے ناکام
 ہو گیا محتاج کین حقیر
 جھکو ملت ہی بہت خون

(Left margin text - dense handwritten notes in Urdu/Persian script, including phrases like "میرا دل", "نور", "عقل", "فنا", etc.)

(Bottom margin text - dense handwritten notes in Urdu/Persian script, including phrases like "نور", "عقل", "فنا", etc.)

وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔

وہ نہ انسان بلکہ اجنبی تھا	جسکو باطن سے نہو کچھ استحواد
پایے جو بین سخت ترنا تھا	پاؤ استدلایا جان بین بین
فخر از می دین کا ہوتا ہزاروں	پایے جو بین کو اگر مہتا قرار
جو کہ کچھ دین حق توڑے وہاں	فلسفی کو بات کی قدرت کہاں
ہیں لیکن شاہ کے دست پا	گو کہ منہ سے کچھ کہے نہ سنا

نقل بطور ثبوت

پاس پیغمبر کے آیات ہنگ	ہاتھ میں بوجھل کچھ پارہ ہنگ
ہاتھ کے اندر ہوسیرے کیا تھا	پوچھا حضرت براہ امتیاز
تب کہا اُسے کہیں وہ آپ ہی	آپ جو میں کہوں مانو دو
کلنہ توحید بوسلے ہر ملا	پس بدست بوا حکم وہ پارا
راں سیل قرار رسالت جی	لا اڑ کے کے الا اللہ کسا
ہاتھ سے اٹھو کیسا فوراً رہا	سنگ پارچے جو کہنے سدا
ساحر و کاسر و تو اور تاج سر	پھر کہا تجھسا نہیں شاردگر
ایک بندہ ہوا باب و باب	جب بنا حق سے عمر نے یہ خطا
سچ کو رستان تو پہنچا کب قلم	ہو مری درگاہ میں چہ و مخمرم

وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔

وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔
 وہ جو میں نے دیکھا ہے وہ تو میری طرف سے ہے نہ کسی اور کی طرف سے ہے۔

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

جو کہ خراج اسکو بے حکم
 مضر بنیادان طیان ہر جن
 صرت ہو ہر جاوہری قبول نہ
 ایسے کہتے ہیں من ہونیم
 پس م دنیا سخی کو ہر نرا
 مان جو گراہ خدا میں پان
 جان شور و خ صرت تیغ کر
 جو د آئے فہم میں تیرے پان

سرفون میں ہوشیار شخص کا
 ہین ٹھیلان شمن ب غفوا
 صرت ہر جاوہری قبول نہ
 رتبا ابیدہ اسو استقیم
 عاشقون کو جان کو دنیا جو
 جان جو اسکی وہ میں وہ پان
 ہر جو شیرین بحر جان پان
 سشن لا مجھے دگر بہتان

نو کر سخاوت خلیفہ بغداد کا

تھا بغداد ایک شاہ نیک
 واد میں وہ شہر آفاق تھا
 آب حیوان تھا مگر اسکا کر
 کٹن عربیہ میں شب گلا
 مرد بولا فقر کا شکوہ کر
 زندہ جان میں جان اسکا

جسکی فیاضی کا عالم غلام
 خودوش میں بغایت طاق تھا
 گریہ یا زندہ عربیہ تا غم
 فقر و فاقہ کا جو سوہر کیا
 گزری اتنی عمر گزری و کر
 موت کا تن پرورد کو مہر حق

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

حق جو عادل دین و عادلان	ظالم اب کتے روایا بیدلان
میں میں تھانہ زمین چھپے	تو اگر کرتی روپنے پر قیاس
تو بوجہ چکر لست جو گشت	تو پھری سمجھی کہ پھر ابو چھ
جو تو ہی یہ چوہ چکر کا لگان	اُسے پوچھائی یوت تیرنی

مثال

بوا حکم نے دیکھ احمد کو کہا	نسل با شومے یقینہ بدو
بڑے یہ صدیق انکو دیکھ کر	ہیں سرزدیک شمشیر
سن جو لوگوں میں حضرت	نور قہرہ دونوں شخصوں کا بجا
میرن آن نینہ اندر روایا	تجھ میں ایک کھتا اپنی لٹا
پھر کہا شوہر زارت تو مجھے	جاتی طامع نہیں لازم گئے
تقریر کہ صبر چھوڑا زین	قصر کے اندر جو غزوہ الجلال
زخم پرست مار تو زخم دگر	ست لگا تو زخم میری جان
خوش ویکر و عین محال	ترک جان مال پناہ مال
پا برہنہ خوبتر از کفش تنگ	بیچ غریب بخش کہ اندر چنگ
رونج جیب ہر کو کھانگ	روپری ہو کر شیمان و خجل

حق جو عادل دین و عادلان
 میں میں تھانہ زمین چھپے
 تو بوجہ چکر لست جو گشت
 جو تو ہی یہ چوہ چکر کا لگان
 ظالم اب کتے روایا بیدلان
 تو اگر کرتی روپنے پر قیاس
 تو پھری سمجھی کہ پھر ابو چھ
 اُسے پوچھائی یوت تیرنی
 مثال
 بوا حکم نے دیکھ احمد کو کہا
 بڑے یہ صدیق انکو دیکھ کر
 سن جو لوگوں میں حضرت
 میرن آن نینہ اندر روایا
 پھر کہا شوہر زارت تو مجھے
 تقریر کہ صبر چھوڑا زین
 زخم پرست مار تو زخم دگر
 خوش ویکر و عین محال
 پا برہنہ خوبتر از کفش تنگ
 رونج جیب ہر کو کھانگ
 نسل با شومے یقینہ بدو
 ہیں سرزدیک شمشیر
 نور قہرہ دونوں شخصوں کا بجا
 تجھ میں ایک کھتا اپنی لٹا
 جاتی طامع نہیں لازم گئے
 قصر کے اندر جو غزوہ الجلال
 ست لگا تو زخم میری جان
 ترک جان مال پناہ مال
 بیچ غریب بخش کہ اندر چنگ
 روپری ہو کر شیمان و خجل
 "ادبیت"

<p>حکم کا اسکے بدل بندہ ہوا جو کہا میں نے تو اُس سے دگدگ جبکہ عاشق ہم وجود وہم علم نقرہ و سس عاشقان کمیہ ایک سرکش ظاہر کر فرمان نیم شب و عون کی تاتھا پڑھو عجبی خدائی کا کہ تاوک تقدیر کے تیرے شکا حکم کے تیرے سبھی مان بندہ جو نہ انگین تھے چاہکے ان ہو گیا موہنی ہوئی تہ کجک موسیٰ و فرعون ہم باہمی رنگ کب ہو کہ تہی ازل تھا رنگ بے رنگ کیون جگان عوا کس طرح ہی رنگ گل سے کیو</p>	<p>مرد اُس کہنے سے شرمندہ ہوا اُس سے فرمایا کہ مجھے رحم کر ماک مطلق ہی فضل و کرم کفر و ایمان عاشقان کبریا موسیٰ و فرعون باطن میں اسیر وین کتے حق سے موسیٰ التجا گرچہ میں عون میں اندر رہا ہم میں تو فرعون تاجہ اش و کمر ہیں کمان و لاسکان میں ہم کمر خار و گل مخلوق تیرے بیکار جبکہ باطن نے لیا ظاہر کا رنگ جبکہ سیرنگی ہوئی کیسے سلی اس سخن میں تجھے جو یہ سوا عجبت رنگ بے رنگی سے تھا خار سے ہو گل ولیکن خار کو</p>
---	---

عجبی خدائی کا کہ
موسیٰ و فرعون باطن میں اسیر
وین کتے حق سے موسیٰ التجا
گرچہ میں عون میں اندر رہا
ہم میں تو فرعون تاجہ اش و کمر
ہیں کمان و لاسکان میں ہم کمر
خار و گل مخلوق تیرے بیکار
جبکہ باطن نے لیا ظاہر کا رنگ
جبکہ سیرنگی ہوئی کیسے سلی
اس سخن میں تجھے جو یہ سوا
عجبت رنگ بے رنگی سے تھا
خار سے ہو گل ولیکن خار کو

میں بان و عوا
ما بدار و سلی
عجبی خدائی کا کہ
موسیٰ و فرعون باطن میں اسیر
وین کتے حق سے موسیٰ التجا
گرچہ میں عون میں اندر رہا
ہم میں تو فرعون تاجہ اش و کمر
ہیں کمان و لاسکان میں ہم کمر
خار و گل مخلوق تیرے بیکار
جبکہ باطن نے لیا ظاہر کا رنگ
جبکہ سیرنگی ہوئی کیسے سلی
اس سخن میں تجھے جو یہ سوا
عجبت رنگ بے رنگی سے تھا
خار سے ہو گل ولیکن خار کو

انکری خدائی کا کہ
موسیٰ و فرعون باطن میں اسیر
وین کتے حق سے موسیٰ التجا
گرچہ میں عون میں اندر رہا
ہم میں تو فرعون تاجہ اش و کمر
ہیں کمان و لاسکان میں ہم کمر
خار و گل مخلوق تیرے بیکار
جبکہ باطن نے لیا ظاہر کا رنگ
جبکہ سیرنگی ہوئی کیسے سلی
اس سخن میں تجھے جو یہ سوا
عجبت رنگ بے رنگی سے تھا
خار سے ہو گل ولیکن خار کو

مضرب کر کے ایک سو دو سے ضرب کر کے پھر ایک سو دو سے ضرب کر کے پھر ایک سو دو سے ضرب کر کے۔

انکے اجڑا سے سنے نالہ ہوا
 جب کہ گزری سے انکی بات
 ستخوان انکے تھے صد لایا
 سن صیاح نے بہت کر کیا
 پھر کہا اے قوم طہل پیشیا
 حق نے فرمایا تو تو شکریہ
 کی نصیحت میں نے پھر بار و بار
 ہو گیا تم میں میرے سخن
 پھر کہا کرو بخود اے نوحہ گر
 فعل پر انکے نہ کر گریہ ذرا
 وستان کر پائے کشم کشم
 از رہ تعلیدہ حق ناپسند
 خلد سے لایا خدا انکے بمثال
 شرح اسکی فرض ہو لکھنا گت
 مابرا تیر دوزن مومون

نوحہ پیدا نوحہ گر نا آشکار
 گریہ جاگداز و دل گریہ
 جان اوکی شکریہ عن زبان لایا
 سخت او نیر نوحہ پر نوحہ کیا
 تے میں و یا کیا پیش خدا
 بند کر انکو نہ کھا انسے فریب
 کہنے امثال و سخنا پوچھ شکریہ
 کیونکہ نہ ہر تان تھے تم از جوج
 نوحہ کے لائق نہیں ہیں نیر
 شکر کر حق نے عذاب پر کیا
 ہر شان کثر صلح شان کثر ختم کثر
 عقل ناقص کے لئے جو پاک بند
 لائق و فایز ہوئے وہ بال بال
 جانب قصہ ہو رو بار و بار
 در حقیقت ہر مثال نقص عقل

حصہ سے بہار و برصغیر
 میں لکھنؤ کی طرف
 متغایب کر کے فرمایا
 ایک دو سر سنگری
 بیانی نقل پر
 اور بنی کا
 آفرودہ ہوا اور گ

[illegible]

یہ غم و شادی کہ ہر چھین غما
 صلیح ہر چھپا ہوا اہل محباز
 جملہ سور تھا عالم کر قیاس
 چھوڑ جا کہ تو چشم دل کو باز
 پھر در آیا میں سو ذکر عرب
 اُس ب کو دیکھ کر رشہ کعب
 کہتا مرا مطلب ہو کر تو آشکار
 عرض کی میری طالب نیار ہوں
 میں گدا آیا بیاں کیا بیان
 واسطے آتش کے موسیٰ طو کو
 تھی غرض عیسیٰ کی ترک شین
 دام آدم خوش گندم ہوا
 حرص سے طعمہ کی باز آیا دام
 آنے عمر بہر جنگ مصطفیٰ
 ہو گئے آہ رابر امین

اس غم و شادی کے ہم پہلو کیا
 حسن مثنوی کے بیان کرنا ہوا
 تن پہ جہنگ کے ہر مثل کہا
 دیکھ کر جا کر جمال جاہ ساز
 از بیان ستر دراز بوجہ
 پوچھنے آنے کہ ای مرز عرب
 واد تیری دیکھا شاہ نامہ
 دل سے شہ کا شائق نیرا ہوں
 با امید طلع سلطان جہاں
 جا کے پہونچے آفتاب نے رکو
 آسلیے پہونچے سچا رم آسمان
 پھر وہی خود خوش مردم ہوا
 ساعد سلطان ہوا اسکا مقام
 تیغ برکت بستہ میثاقا
 پیشوا و مقتدا ای اہل مین

۳۱
 اس غم و شادی کے ہم پہلو کیا
 حسن مثنوی کے بیان کرنا ہوا
 تن پہ جہنگ کے ہر مثل کہا
 دیکھ کر جا کر جمال جاہ ساز
 از بیان ستر دراز بوجہ
 پوچھنے آنے کہ ای مرز عرب
 واد تیری دیکھا شاہ نامہ
 دل سے شہ کا شائق نیرا ہوں
 با امید طلع سلطان جہاں
 جا کے پہونچے آفتاب نے رکو
 آسلیے پہونچے سچا رم آسمان
 پھر وہی خود خوش مردم ہوا
 ساعد سلطان ہوا اسکا مقام
 تیغ برکت بستہ میثاقا
 پیشوا و مقتدا ای اہل مین

یہ غم و شادی کے ہم پہلو کیا
 حسن مثنوی کے بیان کرنا ہوا
 تن پہ جہنگ کے ہر مثل کہا
 دیکھ کر جا کر جمال جاہ ساز
 از بیان ستر دراز بوجہ
 پوچھنے آنے کہ ای مرز عرب
 واد تیری دیکھا شاہ نامہ
 دل سے شہ کا شائق نیرا ہوں
 با امید طلع سلطان جہاں
 جا کے پہونچے آفتاب نے رکو
 آسلیے پہونچے سچا رم آسمان
 پھر وہی خود خوش مردم ہوا
 ساعد سلطان ہوا اسکا مقام
 تیغ برکت بستہ میثاقا
 پیشوا و مقتدا ای اہل مین

یہ غم و شادی کے ہم پہلو کیا
 حسن مثنوی کے بیان کرنا ہوا
 تن پہ جہنگ کے ہر مثل کہا
 دیکھ کر جا کر جمال جاہ ساز
 از بیان ستر دراز بوجہ
 پوچھنے آنے کہ ای مرز عرب
 واد تیری دیکھا شاہ نامہ
 دل سے شہ کا شائق نیرا ہوں
 با امید طلع سلطان جہاں
 جا کے پہونچے آفتاب نے رکو
 آسلیے پہونچے سچا رم آسمان
 پھر وہی خود خوش مردم ہوا
 ساعد سلطان ہوا اسکا مقام
 تیغ برکت بستہ میثاقا
 پیشوا و مقتدا ای اہل مین

یہ غم و شادی کے ہم پہلو کیا
 حسن مثنوی کے بیان کرنا ہوا
 تن پہ جہنگ کے ہر مثل کہا
 دیکھ کر جا کر جمال جاہ ساز
 از بیان ستر دراز بوجہ
 پوچھنے آنے کہ ای مرز عرب
 واد تیری دیکھا شاہ نامہ
 دل سے شہ کا شائق نیرا ہوں
 با امید طلع سلطان جہاں
 جا کے پہونچے آفتاب نے رکو
 آسلیے پہونچے سچا رم آسمان
 پھر وہی خود خوش مردم ہوا
 ساعد سلطان ہوا اسکا مقام
 تیغ برکت بستہ میثاقا
 پیشوا و مقتدا ای اہل مین

طالب زرا سجدہ کیا ہو نہیں
شاہ تک ہدیہ مرالیا تو ہم
اُس سو کو دیکھ کر منستے تھے سب
عالیہ و نعلیہ اسکا پہنچا تھا
لے دیا ان نے اس پر فیض
کیونکہ خدمت اس پر فیض
خوش شاہان جا کر کے اندر
جو بہتر استاد میں معروف ہو
جو کوئی استاد و خوبی ہو اگر
ہو اگر استاد کوئی محروم
سب بہتر سے فقر و بہتر

میں نے قصہ میں لکھا احسان
ترک کر صیوت کو رکھ منی کام
حاشا نہ تو نہ یا افسانہ جان
پیش صوفی جو کہ صاف جہان
فکر اس کی جو کہ ہر مشغول حال
عشق چو شمع ہر طمع و نفس
جب گلی گر جائے ظاہر ہو غم
پیرین ہرگز نہ کر تو یہ سفر
بار بار دیکھی ہوئے گر یہ راہ
تو نے جس کو نہ دیکھا انو فصول
غیر دیکھی راہ پرست ہو دیر
سج تیرا جسے ضلال ہوا
سو نہ ارون سال انکو دور دور
استخوان دیکھ اور دیکھ انکے
کھینچ کر مرکب کو ہر جلدی

پر تجھے لازم ہوا اس انتباہ
بت پرستی ہو یہ صیوت لاکھام
حال یہ میرا ترا ہو بے گمان
جو ہوا ماضی ہی لایز کر ہوا
ذہن میں اس کے نہیں کیا مال
دو لون ظلماتی ہر عشق تو انور
بے فاسے تن نہ جان جلوہ گر
ہم یہ رہ پرافت خوف خطر
پر نہ بے رہ رہ تو موارس تباہ
ہو سر اسیمہ تو اندر رہا غفل
راہ بے ساتھ اس سے منہ پھیر
سطح گرد گئے شیطان ہو
لیکھا ادبار سے ہو کر کے غم
لے تو عبرت جائیداد جانب تو
سکو رو داناں رہنا ناں و

میں نے قصہ میں لکھا احسان
ترک کر صیوت کو رکھ منی کام
حاشا نہ تو نہ یا افسانہ جان
پیش صوفی جو کہ صاف جہان
فکر اس کی جو کہ ہر مشغول حال
عشق چو شمع ہر طمع و نفس
جب گلی گر جائے ظاہر ہو غم
پیرین ہرگز نہ کر تو یہ سفر
بار بار دیکھی ہوئے گر یہ راہ
تو نے جس کو نہ دیکھا انو فصول
غیر دیکھی راہ پرست ہو دیر
سج تیرا جسے ضلال ہوا
سو نہ ارون سال انکو دور دور
استخوان دیکھ اور دیکھ انکے
کھینچ کر مرکب کو ہر جلدی

وصیت جناب سالتاب صلی اللہ علیہ وسلم کی علی
کرم اللہ وجہہ کو واسطے اختیار کرنے صحبت عاتقوں کے

با امام الاویا یعنی علیؑ
سب شجاعان جہان کے پیشوا
آؤ اندر لٹایہ بخش مراد
ہو جو مکاری سے گلی برکنا
سر کو اپنے مت پر اطاعت گاہ
روح ہر سمنج اسکی خوش خوا
لیچلے طالب کو جو تباہی گاہ
غایت اسکی ہو نہیں ہر گز تمام
زندہ اس کے نو میں نہ ہو ملک
ختم کروا خدا علم بالصواب
جسمین اپنی مخلصی وہ خود ہوتا
جنگلہا بفسن دشمن کیجھے
صبر کر اسپر جو ہوار شاد و پیر

یہ وصیت تھی رسول اکرمؐ کی
گو کہ ہر قوت میں تم شیر خدا
مت کرو شیری پلکین اعتماد
سایہ اس کا کر تو خستیا
پس تقریب اس کے لیے سوا نہ
غل جو اس کا بزمین چمکے ہوتا
دستگیر و بندہ حاکم آلہ
نست اسکی جو کو نہیں تا قیام
آفتاب جان نہیں آں فلک
آدمی میں ہر نہان آفتاب
ہر کسی مخلوق کی طاعت جدا
سایہ عاتق کو ما من کیجھے
پیر جب پاؤ تو ہو فرمان پذیر

مراد بانیہ عاتق
ظلمت کی روشنی
پس
دعا کا اور قاف نام کی
کوہ کا و قوفیہ عالم کی
یعنی ہر عالم کی
اور بندہ خاص و عام کی
طالب کو جو تباہی گاہ
پیشوا کی ہر گز تمام
غایت اسکی ہو نہیں ہر گز تمام
زندہ اس کے نو میں نہ ہو ملک
ختم کروا خدا علم بالصواب
جسمین اپنی مخلصی وہ خود ہوتا
جنگلہا بفسن دشمن کیجھے
صبر کر اسپر جو ہوار شاد و پیر

بے دلیل اس میں کوئی گم گیا
 پیر کے ہوا ساتھ صابر بے نقاب
 غائبوں پر جان غالب پیر
 ایسے خلعت کے جو غائب بہر
 جبکہ پایا پیر نازک دل نہو
 تو اگر سر زخم پر کیمنہ کرے

جو گویا پر وہ بطاعت رہتا
تاناہ چون موسیٰ سے ہوا
ماخو اسکا قبضہ رب قدیر
حاضرین میں الہی پر حقدار
ست مرتبہ زند جواب گل
پھر کمان رب صیقل پینہ

حکایت ایک مرد قزوینی اور دلاک غیبی کو قزوینی والے کی

سنگ بساوی اسکے ہیں جہاں کلاں
 برسر دوست گفت وہ بخیر
 ایک بزدل نے کہا دلاک سے
 ہم مر اطلاع اسد تو نقش شیر
 لکے سوزن ہ گھا کو نے گھا
 پوچھا کی کیا تو نے صوت ساز
 بولا دلاک اس سے ہوسک سنگ
 بولا دم سے ہوشروع شکل شیر

ہو یہ رسم و عادت قزوینی
نقش گدوائے ہرین کی ہے
نقش نیلے سے توجھ کور ہے
میرے شانہ پر بنانا ہوں دلیر
تب قزوینی ہو ادل بقرا
کر دیا جو مرگ سے مسار ہو
پوچھا ہر کس عضو سے آغاز ہو
تب کہنا تو چھوڑ دے نام دلیر

[illegible][illegible]

بجان کبریا رضا عین
 لایزال و سرمد
 عالم کی مری می در سر
 فروزده و صاحب یونان
 سکه از آن کاش می بولد
 یزدان کاش می بولد
 سعادت هم قوت حق
 کی غمت در یافت
 مسافر رفته ابرار
 کاش می بولد

[illegible]

مختون بالاسکو
 ۱۲۰
 ۱۲۰

<p> ہو گیا دل سروں کے دم نقشِ کعبہ نے لگا ہونے خطر کونسا یہ عضو ہے کیا نام ہے اپنے فرما کر تو مجھ کو تنگ چھوڑنے سے نہیں چھوڑا کوہم گمروں رو کر کہا اس سے کیا گرد ہوا اسے بھی تو درگزر اسکو لکارا کہ اے بے نام و کسے دیکھا شیر ہوا اے ایتا ہی سرا بلہی دعویٰ ترا دم گھامت با چنین شیر زیا نیش سے نفس کے تا ہویا آنکے آگے مہر وہ اندر سجود اسکے ہنر باہر ان غر شد و اب آفتاب اسکو جلا کیسے سکے </p>	<p> رک گیا ہوشیر کی ہوشم دوسری جانب کو استاد ہنر سب سے لکارا یہ کیا اندام ہے پھر وہ بولا ہیں دو گوش بٹنگ جو نہیں ہر گوش اصلی امی حکیم پھر وہ سوزن کے مشغول کا کیا یہ اپنے کہا ہیں پلو پھینک سکوں ہوا استاد بے دم و گوش سروں کے بھلا شیر بھی ایسا کہیں پیدا ہوا نیش سوزن کی نہیں کھجکوتوا ہو بدرویش تو صابر ذرا جن غریزوں کا ترک وجود جسکے تن میں مر گیا نفس کھر دل ترا آیا جو صبر افزہ ہو </p>
---	--

یہ کونسا عضو ہے کیا نام ہے
 اپنے فرما کر تو مجھ کو تنگ
 چھوڑنے سے نہیں چھوڑا کوہم
 گمروں رو کر کہا اس سے کیا
 گرد ہوا اسے بھی تو درگزر
 اسکو لکارا کہ اے بے نام و
 کسے دیکھا شیر ہوا اے ایتا
 ہی سرا بلہی دعویٰ ترا
 دم گھامت با چنین شیر زیا
 نیش سے نفس کے تا ہویا
 آنکے آگے مہر وہ اندر سجود
 اسکے ہنر باہر ان غر شد و اب
 آفتاب اسکو جلا کیسے سکے

آفتاب اسکو جلا کیسے سکے
 آفتاب اسکو جلا کیسے سکے

۱۲۲

ایک دن خالی نہیں بے مجید
فعل اسل ہو یہ اُس کے امر کا
ہو وہ ان یکا یک سے ارحام
تیسرا پہونچے ہی پھر سوا حل
سلاک پیغیر ان واو لٹا
لیک باطن میں ہو وہ حد پہ
یا آئی جان کو دکھلا وہ مقام
تاکہ جاو جان سے کر قدر
اسطے کا باغ ہو وہ فضا
ہو عدم سے تنگ تر باغ خیال
جو کہستی ہو اس سے تنگ
پھر چستی چہان جس تنگ
علت تنگی ہو ترکیب عدد
اس باہر عالم تو حید ہو
سے رکھ دین عاقلان تنگی

[illegible][illegible][illegible]

ہوئی وہ عقل جان ہونہ
عجب الزیاع تپا ہر ہوا
تحفہ کیا لایا ہی تو میرے لیے
دوست کون دوست کیجے گئے
پیشکش کے لیے لائے ہو کیا
ارمغان کہا روزِ تاسخیز ہو
طلخِ رحمت کیا پائے بجلال
کیسے جاتا ہو ملنے دوست کو
ہو یہ اربابِ مغان پر صداب
صبح کے دم ہو تو از سنیغہ
عشق ہو تو پھر تجھے رحمت کہاں
خواب بیدار میں کہاں اُنکا حال
کچھ نہیں تحفہ نظر آیا غریب
قطرہ کیا لاؤں سو بھر کلام
نما کہ دیکھے اسیں تعجبنا جمال

پہرے زندانِ جب یہ پشیمان
جب ہی جانِ محو عشق کی
بعد اسکے پھر کہا صدیق نے
دوست خالی جا رہے دوست
خسین بوجھ گیا بندوں کے خدا
کیا تھا سے پارسا ویز تو
اسکی ہمانی سے ہونک ہو
جونہیں انکا خالی تھت تو
واسطے حق کے تو کم کر خود خواہ
ہو تسلیل النوم مایہ جوں
خوابِ خور ہو رحمت جانِ دوان
اولیا ہن مجھ حسن و بجلال
آشنا ہو سکتے بولا احمیب
جہ کیا لاؤں بجلال میں بکون
آینہ لایا ہوں تحفہ کے مثال

کہ نہ مل سکے تحفہ کا
فانسی کا غارتی
لیفٹ سول گھار
دوست میں ام
پیشکش کے لیے
ارمغان کہا
طلخِ رحمت
کیسے جاتا
ہو یہ ارباب
صبح کے دم
عشق ہو تو
خواب بیدار
کچھ نہیں
قطرہ کیا
نما کہ دیکھے

تحفہ کا غارتی
لیفٹ سول گھار
دوست میں ام
پیشکش کے لیے
ارمغان کہا
طلخِ رحمت
کیسے جاتا
ہو یہ ارباب
صبح کے دم
عشق ہو تو
خواب بیدار
کچھ نہیں
قطرہ کیا
نما کہ دیکھے

یاد لائے دیکھ کر اُس کو مجھے
 سحر ویدار حق ہو نیستی
 تو فنا موجودیت کو اپنی
 جنب ہو جائیگا اُس کے حضور
 نفس کا اپنے ہوا جس کو یقین
 تجھ میں ہو پندار مرض لا و
 دیدہ و دل سے ترے سچا خون
 تھا کہ میں غلو ابیس کو
 آپ کو سمجھے ہو گو ہر اک سلیم
 اس مرض کی سخت شکل ہو
 کر سکیں ہر بندہ امن کو جدا
 فلسفی جو نہ کر حنائے ہو
 فلسفی جو نہ کر شیطان ہو
 تو نے جو شیطان کیا ہو اگر
 ویو پر خندہ ہو تجھ کو سلیم

ایسے لایا ہوں یہ تحفہ مجھے
ہست حق تیرا سبق ہی ہستی
کمال جمال حق ہو تجھیں جلوہ گر
قرب کی نعمت سے ہوگا پرور
وہ کمال اپنے کو ڈھونڈ رہا ہے
کب تو اوی مغرور بچہ کامل ہوا
کبر میں پھر بھی نہوگا تو زبون
ہی مرض یہ ہر کسی میں کھلو
پر یہ بیماری نہان زیرِ کلم
تو نہیں جیسا رہ گرا سچا جھلا
پر نہواس بند عیبی کی دوا
اولیا کے حال سے بیگانہ ہو
وام میں شیطان کے غیظ طمانی
خود تو سی ہی وہ جو دیکھے غور
جانتا جو آپکو تو خوب ہی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

گفت یونان

پھر کہو مجھے جو ہوا سر ارق
 سوز ہزاروں چکھا و ربع کو
 سوز ہزاروں و خنکے ہوش کو
 پھر کہو ایوب از عرش شش شکا
 چشم نے کیا علم کیا غیب
 کہ بیان اس از کو ایوم قضا
 کہ بیان ایوب از غمقا گیر شاہ
 کیلے رحمت سجاے قہر
 پاپ کو اسے اتنامی جو
 دین خدا کی واسطے کرنا ہون
 شیر حق ہو میں بنیں شیر ہوا
 میں بن شمشیر زنندہ آفتاب
 رفت خود بینی لیا کہ اوٹھا
 جز باد حق نہو جنبش مجھے
 قسم ہوشا ہوں پیر کے غلام

ما ز نابے تیغ کے ہو کار حق
ہو نہ آگاہی دل مجروح کو
ہو خبر جس سے نہ چشم و گوش کم
کیا نظر آیا ہو راؤ کر و گار
حاضرین جس بات کو ہفت نہ
اوس سویر لقصا حسن لقصا
اوس سپاہ شکن بخود و بانسپاہ
از شبہ کو چھوڑ دینا زہر
میں نے بخشی اسلیم و تری جان
فص کی نام آوری سے مجھ کو
فعل میرا دین پر میرے گوا
ما ریت اوزیت اندر حرا
غیر حق کو میں نے جانا کل فنا
جز رضای حق نہیں کشش مجھے
خشم کو میں نے کیا زیرِ گام

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

[illegible]

فراخزادہ کو میرے دشمن کے لائق نہیں جو

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۳۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

اندرا چھوڑا تر خوفِ خطر توہم میں میں قہر ہوا بالآخر معصیت جو کی باز طاقت ہوئی جو نہ تھا قصد آزار رسول جو نہ توئے سحر پیشہ ساحرین دیکھتے کتب عصا و معجزات اندر آہیں کیا دھبے وا میں جفا کر پر خونِ عطا میں ہونے صانعِ کج جنس کیا	لشک تھاب تو ہو مثل گہر تو علی میں کب کروں قتل علی کیا فلک کی آن میں ہنود کی کب عمر جاتے بدرگاہ قبول کھینچتا کب انکو فرعون لکھن کب شاکھ کو پاتے وہ عصا تحفے کو مجھ سے تو نے تف کیا میں و فاکر پٹاؤں گنجبا اپنے خونی پر کرم بے انتہا
---	--

میرے پا کر سے پیہر نے کہا وحی سے جانایہ حضرت یقین ہونا وہ مجھے کہ مجھ کو قتل کر تب گما میں نے یہ جو حکم قضا وہ گرا آگے سے اکامی کریم	کونسا چشمہ فرما دے گا گوش کا کرم اللہ وجہہ کہ ہر گز قتل علی کا تیرے ہاتھ سے ہوگا گوش میں ہو چھتے قتل مر قتل ہو میرا بہت آن لکھن ہا نہو مجھے فی غل مر خط کیسے ڈھونڈوں اس حیدر از برے حق مجھے کہ تو دو نیم
--	--

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

خلاصہ فقہ و شیعہ مولانا موم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

حماس کیتاے بے بہتا کا جسے اپنی کیتائی سے ہر شو کو نو
 کیتائی اپنے حبیب کریم سے پیرا بنی تھی کا پھنایا کیا وجود تھا
 جسمی کے کہ ہر ایک میں فرق ظاہر ہو اسکی وحدت پر دلیل ہیں
 اور رفت اس سرور میں پناہ سریرا ملکوتی مع الہی کی کہ
 جسکے جمال جان آرا کا آئینہ جزو کل کا بنایا او غفلت عرفان کے عطا کر کے
 واسطے فخر انبیاء اولیاء مبعوث فرمایا اور تعریف اشکی آل اطہار
 اصحاب با وقار کی جنھوں نے شمع عرفان سے خانہ تاریک دل کو روشن
 منور کیا اللہ صل علی سیدنا و مولانا صاحب التاج و الطہار و علی
 اصحابہ و علی اسرور و الاتباع اما بعد بیان ہو بعض حکمت کا تہذیب
 اس مجلد دوسرے کی کہ اگر تا حکمت الہی بندہ پر کیا کینے کشف
 تیج فوائد اس کام کے وہ بندہ اپنے کار و بار مفید و صافی

مولانا موم

باز ہے اور حکمت بے پایان حق تعالیٰ کی اس کے اور اک کونفا کر دے
 اور ساتھ اس کام کے نہ پہونچے پس حق تعالیٰ تھوڑا اس حکمت
 بے پایان سے صابری اس بندہ کی کرنا تو تاکہ اسکو طرف کی کام
 کھینچے اور اگر اس فائدے سے اسے کچھ خبر نہ کرے ہرگز وہ خوش نہیں
 کیونکہ اسکو خوش نہیں لانا ایسا سطرے ہو جسکی مصلحت کے لیے وہ پیدا
 کیا گیا ہو اور اگر حکمت اسکی اس بندہ پر نیکشفت ہو جبکہ سے شے
 جیسے صابری شتر میں نہ تو چلنا اسکا شکل ہو اور جو سخت ہو تو بھنی
 جبکہ سے شے ہل کے و ان میں شی الا عننا خزائنه و ما نزل الا بقدر معلوم
 خاک ہے اب کلوع بندہ اگر پانی بہت ہو تب بھی کلوع نہ ہو و اسما ریح
 و وضع الی ان تبارہ و ہر چہ کہ شے میزان ہے حساب مگر وہ لوگ جو عالم
 خلق سے مبدل ہو میں ترقی من تشاریع حساب میں محسوس ہیں
 و من لم یبق لم یرسہ پر یہ کہ کہ شافی حسیست گفتہ کہ چو ماشوی بنی
 عشق و محبت ب حساب ہو ایسا سطرے کہا ہو کہ صفات حق کے حق کمال
 میں تحقیق ہیں اور نسبت انکی طرف بندہ مجاہد ہو چہ تمام میں جو جہت
 میں کون ہو اور کیا نام ہو الحمد للہ حق حمد و الصلوٰۃ علی سلالہ محمد و آل

حق تعالیٰ کی اس کام کے نہ پہونچے پس حق تعالیٰ تھوڑا اس حکمت
 بے پایان سے صابری اس بندہ کی کرنا تو تاکہ اسکو طرف کی کام
 کھینچے اور اگر اس فائدے سے اسے کچھ خبر نہ کرے ہرگز وہ خوش نہیں
 کیونکہ اسکو خوش نہیں لانا ایسا سطرے ہو جسکی مصلحت کے لیے وہ پیدا
 کیا گیا ہو اور اگر حکمت اسکی اس بندہ پر نیکشفت ہو جبکہ سے شے
 جیسے صابری شتر میں نہ تو چلنا اسکا شکل ہو اور جو سخت ہو تو بھنی
 جبکہ سے شے ہل کے و ان میں شی الا عننا خزائنه و ما نزل الا بقدر معلوم
 خاک ہے اب کلوع بندہ اگر پانی بہت ہو تب بھی کلوع نہ ہو و اسما ریح
 و وضع الی ان تبارہ و ہر چہ کہ شے میزان ہے حساب مگر وہ لوگ جو عالم
 خلق سے مبدل ہو میں ترقی من تشاریع حساب میں محسوس ہیں
 و من لم یبق لم یرسہ پر یہ کہ کہ شافی حسیست گفتہ کہ چو ماشوی بنی
 عشق و محبت ب حساب ہو ایسا سطرے کہا ہو کہ صفات حق کے حق کمال
 میں تحقیق ہیں اور نسبت انکی طرف بندہ مجاہد ہو چہ تمام میں جو جہت
 میں کون ہو اور کیا نام ہو الحمد للہ حق حمد و الصلوٰۃ علی سلالہ محمد و آل

مشتوی کچھ دیر تھی ملت نذر
بخت سے تیرے نہو فرنگ
جسبام الدین پچیرا لکھ کو
جیکہ دریائے سوسا مل چکا
مشتوی جو صیقل ارواح ہو
مطلع تاریخ اس خوش نظم کا
جا پھر آئی بیل وقت بہار
ہوشت اس زبان کی بازوشت
آفتین ہین اکی شہوت ہو
شیر صافی خون متصل
حرم شہوتین کی نسبت ہو
اسمین جو کہ قدم بے خطا
توق گندہم نفس آدم کو ملا
ہو گئے اُنے ملائک سب بری
ہر دے کے طوفانک تھا دل جو چر

صبر سے ہوتا ہر خون آخر کو شیر
خون ہو و شیر شیرین ای پیر
اس طرن موج فلک خوشنم
چنگ شعر شہی بخنے لگا
واپسی یہ رو نہ استغفار ہو
سال ہجرت شہد و حیا
باز آیا پھر بصیر اس شہ کا
تا ابد یہ در ہے عالم پنا
ور نہ یان شربت میں شربت
نور باقی ہو روان ہستی مل
ہو دہی مخوف طو اس سے بچا
شیر کو تیرے ہونچک خٹلا
ہر جہ جنت طوق نفس لکھا ہوا
جھگتے تھے اُنے سرجوب پری
از برای نان ہونچکین تنور

مشتوی کچھ دیر تھی ملت نذر
بخت سے تیرے نہو فرنگ
جسبام الدین پچیرا لکھ کو
جیکہ دریائے سوسا مل چکا
مشتوی جو صیقل ارواح ہو
مطلع تاریخ اس خوش نظم کا
جا پھر آئی بیل وقت بہار
ہوشت اس زبان کی بازوشت
آفتین ہین اکی شہوت ہو
شیر صافی خون متصل
حرم شہوتین کی نسبت ہو
اسمین جو کہ قدم بے خطا
توق گندہم نفس آدم کو ملا
ہو گئے اُنے ملائک سب بری
ہر دے کے طوفانک تھا دل جو چر

عالم پناہ ہے
کہ دروازہ حق و دوست
کو جو ایک بین منہج
ہمیشہ کشادہ و بزرگ
والا و پیرستہ والا
نشان دہم ہوا معلوم
پاک و پیرستہ والا
حقانی و معنی کا ان
ظاہر ہے ایسا و حسیہ
صافی خون متصل و
اور آری اس کی تین
اور اس کی تین
عین قریب لکھ من جلا
مشتوی کچھ دیر تھی ملت نذر
بخت سے تیرے نہو فرنگ
جسبام الدین پچیرا لکھ کو
جیکہ دریائے سوسا مل چکا
مشتوی جو صیقل ارواح ہو
مطلع تاریخ اس خوش نظم کا
جا پھر آئی بیل وقت بہار
ہوشت اس زبان کی بازوشت
آفتین ہین اکی شہوت ہو
شیر صافی خون متصل
حرم شہوتین کی نسبت ہو
اسمین جو کہ قدم بے خطا
توق گندہم نفس آدم کو ملا
ہو گئے اُنے ملائک سب بری
ہر دے کے طوفانک تھا دل جو چر

مشتوی کچھ دیر تھی ملت نذر
بخت سے تیرے نہو فرنگ
جسبام الدین پچیرا لکھ کو
جیکہ دریائے سوسا مل چکا
مشتوی جو صیقل ارواح ہو
مطلع تاریخ اس خوش نظم کا
جا پھر آئی بیل وقت بہار
ہوشت اس زبان کی بازوشت
آفتین ہین اکی شہوت ہو
شیر صافی خون متصل
حرم شہوتین کی نسبت ہو
اسمین جو کہ قدم بے خطا
توق گندہم نفس آدم کو ملا
ہو گئے اُنے ملائک سب بری
ہر دے کے طوفانک تھا دل جو چر

[illegible]

ورنہ مینا ترہون میں افلاک کا
 بولا وہ تر کر کے ہاتھ کھوپیل
 اپنے ابرو کو بھی گو تر کیب
 کج ہوا ابرو کا تیری کئی بال
 اسکے ابرو سے ہوا کچ ایک مو
 جبکہ یک مو ہو حجابِ سماں
 چھوڑ کجیازی کو مو تو رست بان
 ہو اگر تو میرے نہ استمان
 برتر از غیاث چون شیر ہو
 جا شدار علی لکھنار ہو
 مار گر گون میں تو آتش کو بھی
 مال جس ہو جبکہ ہو وہ ثبات
 مال کو جو خصم پر فتنے لیا
 فاش ہو سار جہانیں شیل
 خار کو بویا تو گل پانا محال
 کیوں نہ آیا وہ نظر جھکو بھلا
 دیکھ تو اوں ماہ کو کو چھر بھل
 پر نہ کیجا ماہ تب اس سے کہا
 جو ہو ماہی دید کو تیری وبال
 ماہ نے اسے چھپایا اپنا رو
 کب پھر ان افرامین کچے رو جان
 راستی تجھ کو گر کی سرفرا
 عقل ناقص تو ہو فسرہ جان
 چھوڑ دے رو باہ ماہی شیر کو
 خاک یزان بر سر غیار ہو
 کیونکہ ہر حق دشمن تو قوی
 تجھ کو جو وہ مانع آبِ حیات
 جان تو رہن کو رہن نے لیا
 تنم جو ہو کو اسیکا پاسے پھل
 خار میں گر کر تو ہو پھر اپنا مال

[illegible][illegible]

و جہاں غشت و گل و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار

لے جو گل کف میں وہ ہو جا
ہر شقی ہی کیسا سے زہر ہا
اُس شقی سے فیہ کا ہونا اید
د فتر صوفی نہیں حریف
مایہ وانشو ان نقش و قلم
مطلع خورشید ہر ذات
آر سی میں جو نظر آوے
پیر تھے وہ جبکہ یہ عالم تھا
پیشتر اس تن کے عمر میں
چرخ سے پہلے تھے وہ بالظہر
دور میں اُنکے فلک ہی جرحہ
مجمع جو اُنسے تو دیکھ دیا
جسطح خورشید جان ہو جا
قرص دیکھے تو وہ اکثرت
روح حیوانی میں ہوتا ہوتا

جا جو سو یار وہ ہو جا
کیسا ہے نیک ہی پر ہر گاہ
جو نہر کے میوہ کچر مانہ تید
بلکہ دل ہی اس کا روشن ہو جا
مایہ صوفی ہی اسرار قدم
ہو اس کی کو فتح باب خوشدلی
دکھتا ہر خشت میں فی اسے
جان تھی اُنکی بدریائے عطا
پیشتر کھیتی کے پایا برگ بار
کان کو دیکھا و انہا ہے پیشتر
جو د سے اُنکے ہی خور زلف پو
ایک بھی ہیں بھی ہیں ہر
اندر ملک روزن ابدنا
پر حجاب تن اسے ظلمات ہو
روح انسانی میں کی تیرفاق

و جہاں گلزار و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار
و جہاں گلزار و چمن و گلزار

<p>عقل جزاں اس امر سے کہ نہیں روح ہسانی ہو یکجان ہند گھر عقل کو کیا کام اس سوداگر خسب حال اسکا نہوہ گزینا اسکے وصف حال مارون دہ اب بنوانع ہو اہی کیا گھر لازم آیا پھیر بجھکو مقال شکل صوفی نہ جان ہی صوفیہ جسم ہو جوز و مویز اسی باضر سُنی اب صورت ہسانہ کو</p>	<p>واقف اس سر سے بجز اللہ روح حیوانی سفال ہے وقر کہ کہ لذت کیا بجلالہ ہما عکاس حسی حال کے دہنوں چاہتا ہو لطف تن پہو چاہم مستمع کا دل کیا جانے گھر ذکر کیا صوفی پہ بہر صفال بچو طفلان کب تک حج روئو مرد ہی تو جلد ان دوس گھر تا جہا کہ گاہ سے تو دانہ کو</p>
<p>حکایت اس گھر صوفی کی جو بھوکھ سے گڑ پڑا ایک صوفی تھا مسافر راہ کا میزبان اپنے اُسے یہ کہا بہلا وہ لا حول یہ کیا بات ہو جب برا خردہ کرتا تھا خطا</p>	<p>صوفیوں کا ایک شہ جان واسطے مرکبے دانہ گھاس لا خدمت مہمان مجھے دن ات ہو رات بھر لا حول تھا اسکا جوا</p>

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

دن ہوا تو خادم آیا بیدار
 جب اُس سے وجہ پوچھی تو
 تھے اٹھاتے لوگ اسکو دہم
 شیخ سے کہتے تھے کیا اسکو ہوا
 اسنے شب بول کی کھائی خدا
 جو کہ قوت کا ایشہ لال تھا
 اکثر آدم خواہشیں یہ مردان
 خانہ شیطان ہیں ان کے فتنے
 جسے کھائی مکر شیطان کے دغا
 عشوہ کیا بد میخوار دیکھ
 دیکے دم کہینے لگا وہ چڑا
 شے ہو تو آپ کرا پناہ سکار
 تو زمین غیر میں خانہ نکر
 غیر کیا ہو یہ تن خالی ترا
 جہ لب تن کی کرے پخت تو

خبر پہ لایا جلد تر پالان کو لاو
رو بافتا دل ہوا احمد ہر زین
جانتے تھے ہو یہ ہمارے کا غم
وہ یہ کہتا تھا قومی ہر فرما
خبریں شہرہ نیدلج رہا ہنگام
شب سب روزانہ ہر خبر
ہو سلام انکے سے تو خواہ
ہو تو انکے کمرے سے ہر قسم
انچور چلنے میں اغرت کھا گیا
وام کی اس میں نہ تو پار
و آج چکے اس فیہ کی گھڑا
فضد دیگر نہ کھا تو نہ پھا
کام اپنا کر نہ کر کا ذکر
واسطے جسکے زخم تجھ کو
کشمکش میں تیرے خون ہو

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

ستر کی احتیاط اسے تیار
 صوفی اس کے چھوڑ دیا
 سیکڑن نہان میں میں میں
 جو کوئی چھوڑ دیا
 پھر نکال کھانے کو کھایا
 وہ لگا لگا کر طین پورہ بجا
 جملہ صوفی اس کے ہم آواز
 حیرت میں کھانے کے غافل
 جبکہ گدڑی شب میں آواز
 اس سا فرنے بھی ہنگام
 باندھ کر اس باغیچہ میں
 بولادہ ساتین کے خیر کیا
 پیر بولامین خر سو گیا
 الغرض پو لگی رو وید
 ہر طرح بیشک حجاب چشم کو

پر قضا کے نہ آنے پہ بکام
 بیچا اس خر کو انھوں نے بار بار
 اور ہر ایک کے بیشک فضلہ خوا
 تب مروار ہو تا ہو حلال
 گرد و مٹ کے ہوئے حلقہ زن
 خر گیا ہو خر گیا ہو حسد گیا
 تھا مسافر ہم نوا تقلید سے
 کچھ نہ سمجھا وہ کہ یہ کیا ہی نصیر
 اٹھ گئے سب کے باہم الوداع
 خانقہ سے اٹھ گیا غم سفر
 جا ابھی مرکب پہ تو بالان لگا
 رات جو کہتے تھے تم خر گیا
 کیا ہوا وہ جلد بے تلو منجھے
 جسے پہونچانی تھی فوت بہت
 دور کر تو دل سے حرص ناں توڑ

[illegible]

[illegible]

میں نے اپنے لیے جو کچھ چاہا ہے وہ سب
 میرے لیے ہی ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے

پر ہو غافل ان واقعات سے جو خدا چاہے وہ ہو تجھ پر عیاں جو وہ چاہے اسکو پہنچا کر ہر دم و مطالب سی برکت نظر	جب خدا چاہے تو ہر صفت نصیب کیا جان کیا کمال کیا زیار از سماع و از بشارت خرویش جس طرح سے تن ہو مل جان
---	---

مناجات بدرگاہ قاضی الہی

ای خدا اے پاک بے نیاز و نیاز ای خدا بند کریم و بے نیاز یاد و محبت و سخاوت و شفقت بھی مجھے اجابت تجھے ہو جو خطاب الہی تو اصلاح کر حال کو تبدیل کر دیتا ہو تو جلد یہ مینا گری ہو تر اکام آج کل کو تو نے بہرہ مار کر بستین و بچن بچشت خالی پھر کیا بعضوں کو اُن سے بھی ہا	دشگیری کر کہ ہو نہیں سخت حصار ہو کر دم سے تو ہمارا کار ساز جسے ہو تو حال پر یہ شفقت ایمنی تجھے مہابت تجھے ہو تو ہر مصلح ای خدا بحر و بر جو سے خون کو نیل کر دیتا ہو جلد کا مونہ کا تجھی سے نصرا اس سے پیدا کر دیا نقش بشر یا پر از اندیشہ شادی و غم شادی و غم سے کیا انکو جدا
---	--

میں نے اپنے لیے جو کچھ چاہا ہے وہ سب
 میرے لیے ہی ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے

میں نے اپنے لیے جو کچھ چاہا ہے وہ سب
 میرے لیے ہی ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے
 کچھ نہیں چاہا ہے اور میں نے اپنے لیے

[illegible]

چاہتا ہوں شرح یہ میرا کلام
آدمی ہوا بت میں اپنے نہان
جب اٹھا دیا ہو پروردگار
یعنی اُس گھر میں رہن گندم کا
غافل اپنے سے ہیں خیر و شر
نوجو ہوا اہل قوت نہان
پروردگار ہے ہوا اس میں خراب
جس طرح کھا و مرضے کو گلی گل
قوت اہلی کو نوش کر گیا
خلق کا غر و شرف ہو عاریت
واسطے غرت کے کھینچو خواب
با اسید عمر حیدے خیال
کیون نہیں ہوتے ہیں صبح کا
مشرق خورشید ہو برج سما
جس کا مشرق نسبت نہات ہو

پروردگار ہوتا نہ لرزے فہم عام
باب جان کا ہو سر پر وہ زبان
راز اس کا ہمچہ ہو پھر مہر
مارو کر دم جلد میں یا گنج زر
اسی لیے کرتے ہیں عیب یکدگر
قوت حیوانی نہیں اس کو بدلا
روز و شب کھا تا ہو طعم خاک و آب
اس کو سمجھے ہو غذاے مستقل
حرص بیماری سے یہ کرنے لگا
امر کا غر و شرف ہو ماہیت
خوار یوں میں ہے پاؤ عروشان
کر رہیں ہیں غم میں دن و رات
ہو وہ اس عت میں روشن آفتاب
آفتاب حق ہو اوس کے ماوراء
روز و شب سے پاک و سنی رہتا ہو

جو پری شاگرد کی اُس نظر	ہو گیا دل یک بیک نے پھر
بھول گئی ساری کتابوں کی	عشق کا اُسکے لگا پڑھنے
محبوب استاد پر ظاہر حال	آگیا خاطر میں تب اُسکی
زنج پویشیدہ کہا اسی سر	اپنے عاشق سے کہ تو مجھ
لے لیا دل و سر کا دلدار	عاشق بیدل کی غنجاری
وصل سے اب سکو برنور	جامرض عشق کا تیار
بول مشبہ وصل ہو جان	آئے دلدار اسی بیدل
پر نہ جا بے حکم میرے اُسکے	چشم بے کر قدینو کی ہر
تب کیا اُس نے اُسے مہیہ	عاشق بیدل رہا باز
تین شب گزریں اسی ہی	تین وعدہ اس طرح کے
چار میں شب کو کہا اُس نے	آج رہنا بالیقین
بے بنیاد وعدہ عاشق	شمع سان جلتا تھا باسو
رات بھر دیکھا کیا وہ	راہ سے اُسکی نہیں
جو نگہیں اُسکی آتا تھا	جلوہ کرتا آسین
انتظاری جب گئی	ساتھ ہوتا کے وہ

جوتی

[illegible]

اگر چه سنو کھینچ مجھے تاب بحر
 بحر پر ہو عقل جان سیری خدا
 آسین جاؤں تلک جاوین یا
 بے ادب حاضر و غایب بجلا
 اوتن آلودہ پھر تو گم در حق
 ہو بہت پاکیزگی اس منی
 پاکی محدود ہو خواہ بدو
 آب آلودہ سے ہو لاجھن آ
 آب بولا تو نے جو یہ شرم کی
 مجھے آلودہ اگر نہان رہے
 کرچہ پوشا ہوں سے ہر نعمت بجا
 شاہ جب شکر سے شیرین تہوا
 ای سلامت جو سلامت ہو مجھے

پر نہیں مین صابر از غرق تاب
 خونہای عقل جان جسے دیا
 جو نمون پاچو بیا ہوں مین
 حلقہ کوچ ہو مگر در پر کما
 پاک ہو کیا ہر اس کو تو خوش
 پاکی جسم ہزار بس کی
 ورنہ اندر چرخ گم ہو و غدر
 پیش لایا اس کو غدر گیا
 پھر تباہی کی کیا بودگی
 شرم اس کو مانع ایمان ہے
 پر نہیں تھے مین عالی ہمتان
 واسطے شکر کے مرا ہو روا
 ای سلامت جو رہا کرتے مجھے

حکایت حضرت ذوالنون مصری رحمۃ اللہ علیہ کی
 جو کہ تھے ذوالنون مصری وفات

ایک ایک پیدا ہوا انکو جو نون
 کی ایک ایک پیدا ہوا انکو جو نون

(Left margin text, partially illegible due to bleed-through and handwriting style)

کیوں نہوں افسے جبرائیل
 عالموں کے شمسے زنداں میں
 کیوں نہوں منصور لائق داکر
 کیوں وہ چاہینگے قتل انبیا
 جو زمین کیا کیا تھی انکو تہہ کہ
 گر گہو آخر اٹھینگے حاسد
 خوگ کے مانند ہوں وز شمار
 ہوں شرابی جلد دان گنہ گن
 حشر کے اندر ہو محسوس و عیا
 آدمی ہو تو تو رکھ اُسکو سنبھال
 نیک بد ہو جسم میں ہر ایک کے
 حشر ہو تیرا اسی صوت و بان
 ہو پری کی بد جزائگی کی نیک
 جانتے ہیں جال ہر انسان کا خوب
 بھیجے مخلوقات پہ کیا خیر ہی

جابلین کی گرم جب کیچی دکان
 گنگ جہلا سے وہ دیوتا بنے
 جب قلم ہو تھہرین سنگار کے
 جب کیون کو فلک نے زربا
 کیا کیا یوسف پہ غواں نے مسد
 ہو مسد چون گر گر باطن میں نہان
 جو مریضان شکم میں جیفہ خوا
 ہو زنا کاروں کا پر بد بو بدن
 گندگی جو دل میں ہو انکے نہان
 ہو بدن انسان کا صحر کے شان
 ہیں ہزاروں اسیدوں کا اوچھیر
 ذات میں تری ہو جو خصلت نہان
 دل ہے ہو دل کی منافی راہ
 ہندوگان خاص غلام الغیوب
 راز مولا کی خمچین تیسرے

علی بن ابی طالب
 کے اودھ بھون بھونتی
 ۱۷۵
 مثال کی طرح
 مثال کی طرح
 منصور کے حال
 یوسف بن ہارون
 باغیگ نے غول ہاں
 وہ ہوز باطن میں
 جو مریضان
 گندگی جو دل میں
 ہو بدن انسان
 ہیں ہزاروں
 ذات میں تری
 دل ہے ہو دل
 ہندوگان خاص
 راز مولا کی

باہمہ اغراض انگلندی
 کر طلب کچھ جسے درو عطا
 مجھے کہتا ہوں سخن تو نابکار
 تجھ پہ نہ دوندین جا کم و میر
 بولا وہ اک حرص نہ گیر ختم ہو
 نذر اسکا فوق تر از مہر و ماہ
 بندگی تھی اسطیلا ہرین غیاں
 تا گان سہو پہ اس انگلندی
 کام اپنے کر دیے چون این در
 خواجگی کا اسکو بھر دعوئی خام
 تب بدل وہ اسکا عاشق ہو گیا
 پیش خواجہ بند تھا لقمان ہن
 جا ابھی لقمان کو لا جلدی حمام
 کاٹ فروزہ اُسے گئے دیا
 چند قاش ہر طور سے کھان گھر

خواجه کی مین او کیا یہ بندگی
اکین ناک شاوئے راس سے کہا
بولے لقمان شرم کراؤ شرم یار
بین مکر و بندہ طاعت پیر
بولاشہ وہ کون ہیں تیرے مجھے
جو کہ ہوشیاری سے فارغ ہو شاد
بندہ تھا لقمان بشکل خواجگان
خواجه کو نے کی ہو اسی بندگی
خواجه کی سے سیرتھے اور شرم پیر
جو مطلق نفس ہو شل غلام
حال لقمان خواجہ بظاہر ہوا
خزیرہ آیا جو اکفن ازمنان
تب کہا خواجہ اسد م غلام
جبکہ لقمان پیش آقا کے گیا
کھا لیا لقمان نے اسکو بلتر

[illegible]

جب ہی اک قاش مالک نے کہا
 جبکہ کھایا تھ تھا رہیں پہل
 ایک دم تلخی سے وہ بیخود ہوا
 کیسے تو نے کھا لیا اس سر کو
 کیا ہو یہ صبر و صبریٰ کی تو
 کیوں کیا تو نے نہ چیلہ کچھ ذرا
 عرض کی اُس نے کہ میں نے بار
 شرم کی اس تلخ سے لاؤں
 تھی عذوبت اس میں سے تیرا تھ
 ہو محبت سے ہمہ تلخی شکر
 ہو محبت سے یقیناً درو صفا
 ہو محبت سے بلا شک خار گل
 ہو محبت سے گلستان نابجا
 ہو محبت کے سب سے بیش پوش
 یہ محبت ہی قہر و عسل کا

میں تو کھاؤں کہ دیکھ نہیں
 جس سے رنگ اسکا ہوا تو دل
 پھر کہا لقمان سے امی مرو خدا
 لڑن جانا کس طرح اس قہر کو
 کیا تجھے یہ جان اپنی جو عہد
 بے تامل کیلئے تو کھا گیا
 نعمتوں کو ہاتھ سے تیرا لیا
 کھا دیوں اس کو کہ جو تو نے دیا
 پھر بھلا تلخی کہاں اس میں ہی
 ہو محبت سے سن چیز زر
 ہو محبت سے سن چیز زر
 ہو محبت سے بلا شک خار گل
 بے محبت باغ گلشن گم شمار
 ہو محبت کے سب سے بیش پوش
 کب گزافہ تخت کے لاؤں

کیا محبت سے سن چیز زر
 ہو محبت سے سن چیز زر
 ہو محبت سے بلا شک خار گل
 بے محبت باغ گلشن گم شمار
 ہو محبت کے سب سے بیش پوش
 کب گزافہ تخت کے لاؤں

[illegible][illegible]

رسانی کا
 ہے
 ہی اپنی تاب
 پوچھو جس
 جنت اور
 کہیں "میں
 غلط اور
 بدوہ جبکہ
 کی نہیں
 ہے

یہ کہوں چکا ہے ہوسا
اور نہ وہاں خدا کے
میں نے دیکھتے ہی اس کے
چھگی کہ یہ نام نہ ہو کہ وہ
ہست اس کی نظیر ہی لاف
ہو کہ یہ نہ ہو کہ اس کی
جان غنا جان و فرما کہ
آہا و او را کہ اس کے
ہو کہ اس کے کہ اس کے
نہت غیر تر صہ پہ چاہا

[illegible]

اکبستان راز گو موبہن
 اکبشا گو فہستین پشمار
 کب بخ لالہ پور شون ہمچون
 کب کھائے خاک اسرارہ
 ہر دم اس پر پونچھا ہو کشت
 یزید نشان ہل سک جو کھا ہو
 خوش نشان سے پوہ و کیا جسے
 جو نشان کہتے تھے جلا انبیا
 کر کے ہو کون در ہا کو شمار
 یہ سخن ناقص ہا اور بقرا
 نسخ کہو ان یا کہ سعد شری
 شرح کرتا ہوں نے بعضے اثر
 جس کی کا طالع ہو یہ مشی
 جس کا طالع ہو زحل باہر شری
 بس کرایا وہ کہ تا وہ افتاب

اکب نقشبہ عمدا بندھے ہامن
 جھانڈنا کپڑے بایام بہار
 زر کو گل کٹے کیسے سے برہ
 کب ہو مانند فلکستان مسج
 پہونچتے ہر شخص کو کیا بن بجا
 دوسرے پر کب بھلا آوین پ
 جو نہ دیکھا ہو کب کوانتبا
 خاص ہیں اس جان کو جو ہوشنا
 خاصہ جو عشق سے ناہوشیا
 دل نہیں بیدل ہو نہیں مغنا
 حصر سے حاصر کے ہو کیسے بری
 ہین برا درک نفع و ہم ضرر
 شاوہو وہ بانشاط شری
 اُسکو لازم احتیاط اندامو
 آگ کو لاوے نہ کیبارہ تباہ

۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱
 ۴۹۲
 ۴۹۳
 ۴۹۴
 ۴۹۵
 ۴۹۶
 ۴۹۷
 ۴۹۸
 ۴۹۹
 ۵۰۰
 ۵۰۱
 ۵۰۲
 ۵۰۳
 ۵۰۴
 ۵۰۵
 ۵۰۶
 ۵۰۷
 ۵۰۸
 ۵۰۹
 ۵۱۰
 ۵۱۱
 ۵۱۲
 ۵۱۳
 ۵۱۴
 ۵۱۵
 ۵۱۶
 ۵۱۷
 ۵۱۸
 ۵۱۹
 ۵۲۰
 ۵۲۱
 ۵۲۲
 ۵۲۳
 ۵۲۴
 ۵۲۵
 ۵۲۶
 ۵۲۷
 ۵۲۸
 ۵۲۹
 ۵۳۰
 ۵۳۱
 ۵۳۲
 ۵

[illegible]

ساتھ کے ہو یہ تیر کی گشتگو
جس سے پیدا ہیں نوری آسمان
تب کہرا مدھی نے اویں پوہ
پاک جوان سب کو ویر و گور
چارق و پاتا بہ لائق ہو سکت
جو نہ باندھے تو سخن سے خلق کو
جاتا ہو تو کہ و اور ہوشدار
دوستی بخیر و ہوشدستی
بے ادب کہنا سخن با خاص حق
لم یلد لم یولد اعلی شان ہو
جو کہ جسم آیا صفت اسی جدید
وہ پشیمان ہو کے بولا اے کلیم
بند کر لی یہ زبان کیا رگی
پھاڑ کر کپڑوں کو سر پر لگا
تب ہوئی موسیٰ کو یہ جی

جو خطا بولے خطا اسکی نہو
 خون شہیدان کی ہر پانی سے بھلا
 عاشقوں کی کیا رنج و بھر خاک ہو
 جوتے دل میں ہر دلیبری کی شلا
 عاشق حق دین دنیا سے جدا
 چھر پو موبی کے اوپر آشکا
 دل پہ موسیٰ کے سخن نیران ہو
 چند چنید ہو کے پھر آیا بخود
 جو کہو بن شرح ہو یہ ابھی
 جو کہوں غفلوں کو وہ برہم
 جو کہوں میں شرعاً معتبر
 اسلیے کوتاہ کی میں زبان
 جبکہ موسیٰ نے سنا حق سے عتاب
 نقش پا اسکی لیتے تھے سراغ
 پایا آخر اسکو موسیٰ نے بدست

ہوں اگر ہر خون شہیدان کو
 سو صواب ہے ہر بہتر خطا
 جب گریبان با بدن خاک ہو
 درہ کے نشتر سے دے لگو خرا
 عاشقوں کی نامہر بہت خدا
 راز ہاے خالق پروردگار
 دیکھنا کہنا ہم کیساں ہو
 چند اڑا موسیٰ ازل سے تا اب
 کیونکہ شرح اسکی ورا ہی کہی
 جو لکھوں قلام کے پاخ کسے
 تا قیامت انکو سمجھو مختصر
 تو یہ چاہے دل اپنے پڑھیاں
 جسٹ جو لا وہ چوہان کی شایاں
 بڑھو پڑھتے تھے اسکو از سر و
 حال میں اپنے بستے ہوئیں و

یہ مصرعہ خطا سے
 کہ جو حاصل ہو
 ہر خطا غشتی
 میں نامی خطا خطا
 نہیں ہو بلکہ وہ
 خطا ایسی ہو کہ
 فرق غفلت اور غور
 نسبت اور غور
 کے میں سمجھا گیا ہو
 اور اسکی چھٹی
 کی حاجت نہیں ہو
 یہ بھی وہ خط
 میں سے ہوا خطہ و
 میں سے
 خطہ سے عادی ہوئے
 میں سے کہ اسکی
 میں سے معاہدہ نوازی کا
 میں سے
 یہ وہ ایسی کی

<p>ہو فرو آلودگی خون تاب یہ پامیدی جز بطف کر و کا لپٹے سجده میں جو پچھو و اگر بوسے اور ب میرا ذکر جو روح کا تیری جو ہوا لاکھ نیز جو ٹی سرترا سوئے زمین</p>	<p>پر پامیدی جہل کی ہو جیاب ہو نہیں زائل ان لسان کا منے سبحان رہی جسا کر نا سزا و طسح میرا وجود ہو عروج اسکا بالائی سہل آقلی حق لا عیسیٰ آظہین</p>
<p>بق نے کی ہر پنج میں نشان نور تجو پنج و تقوے کا شیم نہنت اچیتہ بکار و ہاتیا سبح آتش سے ہو میری شاخ جو نہنت قیدی و رکات ہو جسکو چاہل دولت تصر جان ایک کو دیکھے بزر و سیم فرد وہ کہ جان کی طابع کئے</p>	<p>عیش بے محنت میر ہو کہا ہر شہوات کا مار جحیم نہنت النیران میں شہوات سوختہ آتش کیو شہرہ و یہ جزا ہی تقدیر شہوات ہو ہو جزا سے سچ و کر پہ جان ایک ہو جو کسب چار برہ و منہنت قن بسا کاشعا</p>

یہ پامیدی جہل کی ہو جیاب
ہو نہیں زائل ان لسان کا
منے سبحان رہی جسا کر
نا سزا و طسح میرا وجود
ہو عروج اسکا بالائی سہل
آقلی حق لا عیسیٰ آظہین
عیش بے محنت میر ہو کہا
ہر شہوات کا مار جحیم
نہنت النیران میں شہوات
سوختہ آتش کیو شہرہ و
یہ جزا ہی تقدیر شہوات ہو
ہو جزا سے سچ و کر پہ جان
ایک ہو جو کسب چار برہ و
منہنت قن بسا کاشعا

یہ پامیدی جہل کی ہو جیاب
ہو نہیں زائل ان لسان کا
منے سبحان رہی جسا کر
نا سزا و طسح میرا وجود
ہو عروج اسکا بالائی سہل
آقلی حق لا عیسیٰ آظہین
عیش بے محنت میر ہو کہا
ہر شہوات کا مار جحیم
نہنت النیران میں شہوات
سوختہ آتش کیو شہرہ و
یہ جزا ہی تقدیر شہوات ہو
ہو جزا سے سچ و کر پہ جان
ایک ہو جو کسب چار برہ و
منہنت قن بسا کاشعا

بنائی اُسکی لگا کرنے مدم
ایکے اُمڑ سے پوچھا کہ میر
تب کہی اسے حدیث اثر و بان
جو دہزدہ پہ پہ تجھ کو اختا
دوستی ابلہ کی دشمن سے ہر
بل لاوہ جا جا یہاں سے انجوس
مرد جو بدوش بن اہل تھا
اُس نصیحت کہ جانا اُس نے بد

جان و دل سے ہو گیا اس کا غلام
خیریں تیرا کیلئے ہر دوست آ
بولا سائل نہیں تجھ کو روا
دوستی پر اسکی ہر تو دل نہاد
اسکو ہر حلیہ سے جلد ہی و کر
بولا سائل اس میں تجھ کو نہاد
اور شقاوت سے طمع چل تھا
خیریں کو جانا محنت باخرو

لہذا موبی کی گوسالہ پرست کے خیال انہی تہی تہری کیان

ایک سالہ پرست از کافران
 اُس سے موسیٰ نے کہا اے مبینہ
 مجھے نیچے معجزہ تو نے ہزار
 وسوسہ سے منکر پیغمبری
 اگر دھڑائی نیل سے میں نے عیان
 وقع ہوتا تھے شریعتیان

تھا زمان موسوی میں بگمنا
تو شقاوت میں ہر شیطان کا زینا
پر رہا تو شک میں با صندل
ہو کے مارا طعنہ مجھ پر شقی
ناچل سالہ زسوی آسمان
تیرا تو ترانہ سلوی بے گمان

۱۰
 بیانیہ کیا "میں نے
 چنانچہ اسکی مثال میں
 کہیں کہیں دیکھا ہے
 کہ جو ساری چیزیں
 بنا یا تھا اور میں
 سمجھتا ہوں کہ
 ایک شاندار
 علیہ السلام میں
 ۱۱
 عیسیٰ علیہ السلام کا
 گویا کہ اسکی
 قال اللہ تعالیٰ
 عیسیٰ علیہ السلام
 آپ کو تعزیر کی
 میں نے نہیں
 جانتا کہ میں

جو حضورِ اولیاء سے دور ہو	و دور ہو کر حق سے وہ مقہور ہو
جدا کرنا باغبان کا صوفی و عالم و سید کو	
باغ میں تھاپنے کوئی باغبان	اُسے دیکھتا میں شخصوں کو وہاں
ایک عالم کی تھانہ میں شریف	تیسرا تھا انہیں صوفی ہر صوفی
باغبان گنگا دل میں نفاق	لیکن ہمیں یوں میں کچھ آفاق
مکر سے صوفی کو کر اُسے جدا	ملکہ باقی دو سے غلبہ میں گیا
اور کہا اک تم میں ہر عالم پڑا	سید عالمی نسب ہو دوسرا
کون یہ صوفی شکم خوار نہیں	تا تھا ساتھ ہو وہ ہتھیلیں
آگے دونوں بکرا باغبان	یا رے اپنے ہوئے وہ بد گمان
پھر اٹھائی باغبان چوبستہ	جا کے صوفی سے کہا انہو چوبستہ
ہو تو کس پر طریقت کا فریہ	جس سے سیکھی ہو یہ جویری و ملیہ
نوبارہ اسکو تنہا کھیکر	نیم کشتہ کر کے چھوڑا خاک پر
تب کہا صوفی نے یاروں کچکا	اور رفیقو اب ہو تم ہوشیار
مجھ کو تمنے غیر جانا کیوں بھلا	اس رفیق نو کے مکر و نین آ
مجھ پہ جو گدرا وہ ہو گا تم بھی	مغل کی اپنے سزا لازم بھی

جدا کرنا
سید عالم
ایک عالم
باغبان
مکر سے
اور کہا
کون یہ
آگے دو
پھر اٹھائی
ہو تو کس
نوبارہ
تب کہا
مجھ کو
مجھ پہ

باغبان نے پھر بہانہ اور کر
 یہ لا عالم سے کہ او بار کیتن
 و تو ہی سید سراپا پر غلط
 ہو یہ سید صد رشت و فوج
 ہو کیمنہ زانی و بد خوئی
 جیکہ تھا وہ غبار نفع و افضل
 بالیقین نہ ہو و نسل انیان
 الغرض ہر سب سے دل سکا پھر
 و ام میں آئے ہو اجنبی اسیر
 جھکا ہو بد کنے دسی چوری سکا
 شیر کے تھے بھی ہو شیر و کج بول
 بازو اسکو لگا پھر وہ لپ
 اُس شقی نے اپنے ہبیلاد کی
 اُسے عالم سے یہ رو رو کر کہا
 جب تک سید تراہم دم رہا

جیسا اُس سید کو باسبت کر
 تو ہو عوام زمانہ باعین
 نمازدان پر اپنے غوغا غلط
 عقل ناقص پر است آنا غور
 جھوٹ کھاتا ہو وہ آل تبا
 جانتا کیا قدر اولاد رسول
 جو کہ ہو پاک و سچ ایسا بد گمان
 و ام میں اپنے لیا عالم کو کھیر
 تب کہا سید اُسے کامی شریہ
 باغ میں اس قصد سے جا گیا
 جھکا پیغمبر سے کیا نسبت ہو بول
 تھا وہ گویا ثانی شہر و نیزہ
 خالچی نے جیسی با آل نبی
 جھکا جو چھوڑا حق تو نے کیا
 جھکا اس بد ذات کے چہ تم

خارجہ اور عبد اللہ
 بن زیاد و عبد اللہ
 اور بن زیاد و عبد اللہ
 نطفہ محمول تھا
 کہ جس کا
 سے حضرت خاتم النبیین
 کیسے مہر و جبر
 جھکا پیغمبر
 حاکم و شہاب
 پہلے کہ امیر
 تینوں میں
 اسی حال
 کا ان حضرت
 بدینہ
 سید الشہداء کا
 شہداء
 سے کہ
 نفع

ابے ہاتھنا مجھ کو کام کر
کر دیا جب کام سید کا تمام
کو سچ فقے سے ہر جو سچی حال
تو نے پائی کیا یہ نہایت وسیلہ
پھر تو یہ عالم نے وہی پایا مگر
بولا عالم ہی یہی میری سزا
اپنے یاروں رہا ہو جو کہ وہ
جو حضور اولیا سے دور ہو
جو نتیجہ ہجر ہر ایمان جو ختم
سایہ شامان طلب کرتو نہ تھا
کیون سچ ہو جا بجا و کو بکو
نا پرکان دوستوں سے نہ بچھے

کوئی زمین شوکت تیرا
تیرا عالم سے اور نہ گناہ
ہاتھ تیرا کاٹا ہوش مال
یاد داری مسئلہ اندر محیط
ہو گیا ضرور کس پارہ اسکا
کیون ہوا یاروں میں اپنے جدا
پیش آئے اسکو یہ جلد غور
بارگاہ حق سے وہ مجبور
کب ہو مجاہد شامان اس کم
تا ہو اس سے بہتر از قبا
جستجو کر جستجو کر جستجو
جہد کر اس بات میں کر تو نہ

که فدا رفتی چند سوالی که
این فدا که جواب دادی
دور داشت از کفایت که
علاج چه غایت می توانی
که ندانم تا آخر وقت
سروان کجا آزاد فر
دستی که بندش بر
مونی که بسته به
آتش و دوزخ
چرا که می
چو ویدی که
دو که
دو که
دو که

[illegible]

میں ہوں حاسد جو صد شیر	میں عدو ہوں شنی ہریر کا
تو نے فرمایا تو نے سچ کہا	تو اسی انداز سے نہراں کا
تو تو مکرمی ہو کس تیرا شکا	مجھے اس گت نکرو اور دیا
کام ہو تیرا ہی با نفس	انگہیزب ہو غم پر لا پس
جو بلاؤ پھر بسوئے بہین	ہو روع وہ غم ہو بہین
یہ تیرا بدار کرنا خواب تھا	میں کی کشتی مگر گریا تھا
ایسے اس خیر پر تو نے چھا	خیر بہتر ترستے یا دیوے ہٹا

مثال خبروی کی نسبت فعل الہیس کے

جیسے کوئی شخص گھر میں ایک	دیکھ دوڑا اسکے پیچھے زور زور
طو کیے اس سرخو میداں چند	تاکے اس دزد شاہ کو بند
دوسرا اک چور لاکھا پکار	دیکھ آقا اس طرف چال گزار
مرد مجھا ہو کہ میں دزدو کر	جو نہ واسطی ن تو ہو چکا وضر
دست ان ہوا بھانہ پر لمبی	مازنا اس چور کا پھر کیا غید
یہ مسلمان مجھ کو ازراہ کرم	ہو بلاتا سنو تجھے ندم
اس توقع پر کہ ہو نیکی خواہ	چھوڑ کر اس دزد کو آیا براہ

برائی کے لئے اس طرف
یا چاہی اس طرف
یہی اس طرف
تو نے فرمایا تو نے سچ کہا
تو تو مکرمی ہو کس تیرا شکا
کام ہو تیرا ہی با نفس
جو بلاؤ پھر بسوئے بہین
یہ تیرا بدار کرنا خواب تھا
ایسے اس خیر پر تو نے چھا
مثال خبروی کی نسبت فعل الہیس کے
جیسے کوئی شخص گھر میں ایک
طو کیے اس سرخو میداں چند
دوسرا اک چور لاکھا پکار
مرد مجھا ہو کہ میں دزدو کر
دست ان ہوا بھانہ پر لمبی
یہ مسلمان مجھ کو ازراہ کرم
اس توقع پر کہ ہو نیکی خواہ

اور کہا اویا بدو کیا ماجر
 بولا وہ یہ دیکھ آ کر اویسیاں
 تب کہا اسے کہ کیا حق ہو تو
 تار خانہ خانی ہو تری یہ کہ تھلا
 بولا وہ میں حق سے تیار ہوں
 بولا تو طر ارتوا بلہ ہو تو
 کھینچتا تھا جو کہ میں کش کشا
 تو بہت گویا میں ان شیش جتا
 تسعہ دیکھ کر مروجہ صفات
 غرق بہن جو ذات حق میں ہو
 ستر اہو جبکہ اندر قعبہ جو
 طاعت عامی گناہ خاصگان
 جو کرے دستور کو شہ محبت
 شایر اسے کچھ گنہ صادر ہوا
 شہ جو جھکوا آستان پر لے لگا

کسی کی تو نے مجھ سے نہ
 چو کہ پادشہ کا ہو ہما نشان
 چو کہ کہہ دیا یہ کیا کہو تگر
 کیا نشان ہو تری حقیقت یا تھلا
 میں ہوں گناہ تھو تھو یگان
 بلکہ تو خود جو ہر جرمی ہو
 تو نے چھڑوا کر دکھایا نشان
 وصل میں کیا آیت کیا بیت
 بہر سمت چرخا گویا کہ خدایت
 کہتے کہتے ہیں صفات از نظر
 کب نظر آئے تجھے آب کو
 وصل ظمان ہو حجاب کا ملان
 شہ عدواسکا ہو رشک نے محب
 بے سبب کب تغیر چھلا
 پھر کالے آستان سے برلا

کسی کی تو نے مجھ سے نہ
 چو کہ پادشہ کا ہو ہما نشان
 چو کہ کہہ دیا یہ کیا کہو تگر
 کیا نشان ہو تری حقیقت یا تھلا
 میں ہوں گناہ تھو تھو یگان
 بلکہ تو خود جو ہر جرمی ہو
 تو نے چھڑوا کر دکھایا نشان
 وصل میں کیا آیت کیا بیت
 بہر سمت چرخا گویا کہ خدایت
 کہتے کہتے ہیں صفات از نظر
 کب نظر آئے تجھے آب کو
 وصل ظمان ہو حجاب کا ملان
 شہ عدواسکا ہو رشک نے محب
 بے سبب کب تغیر چھلا
 پھر کالے آستان سے برلا

کسی کی تو نے مجھ سے نہ
 چو کہ پادشہ کا ہو ہما نشان
 چو کہ کہہ دیا یہ کیا کہو تگر
 کیا نشان ہو تری حقیقت یا تھلا
 میں ہوں گناہ تھو تھو یگان
 بلکہ تو خود جو ہر جرمی ہو
 تو نے چھڑوا کر دکھایا نشان
 وصل میں کیا آیت کیا بیت
 بہر سمت چرخا گویا کہ خدایت
 کہتے کہتے ہیں صفات از نظر
 کب نظر آئے تجھے آب کو
 وصل ظمان ہو حجاب کا ملان
 شہ عدواسکا ہو رشک نے محب
 بے سبب کب تغیر چھلا
 پھر کالے آستان سے برلا

سے اطمینان ہو گیا تو نہ جا
تو ہی جاہل جو قدم سپر دھکے
چاپلوسی کی اٹھوٹے کجبال
وہ رسول مہربان رحمت کش
شکر ارمکا اس جاغیت کیا
جیکہ آیا وقت کا وین جبا
حکم پہونچا تانہ جائین و ہا
قصدا نکا جزئیہ و فی نہیں
ہوئل و فرخ پسید کی بن
قصدا ہر تفریق اصحاب ہا
تا جو دی کیا از ملک شام
سرور عالم نے فرمایا کہ ہا
اس سفر سے جب چھوڑاں سوقت پہ
دفع کر انگو گئے سوئے غرا
جب ہو واپس تو وہ حاضر ہو

ہو وہ پل میں ان سنوٹھے ذرا
لوٹ کر وہ پل قدم کو توڑ دیا
پیش محبوبی ای ذوالجلال
جز بسم کچھ نہ لائے عذر پیش
ہو گئے دلشاد جو وعدہ سنا
غیرت حق نے کیا اسد شتاب
صرف ہو اسجاہ مکر مردان
وہوٹھتے کفار ہرین بنیر
ہو وغل نکاسا سرا با خدا
فضل حق کا کشتا سا فضول
و غوطہ کمال اس سے ہونے عالم
اب تو جاتا ہوں غرا پر دین ان
جانب مسجد کرو گھکامین گذر
کھیلی ان نکار سے نرو و غرا
دیر فی ایفای وعدہ پھر ہو

یہ ہر دو لڑائی
بلو ز صحت سے ہو
کہ فضیلت و لطیف
یہ جان نامانی
نکستہ سے ہو
نیت کے بیان ہو
میں نے غیب
شاغفین کا تعلق
و انسا جو زبان
عجاب آنحضرت صلی
ایک سال کی
نورانی بیان کو شام
اور ایک بیان
سے ایک بیان
تقریباً ہوا
والدین

خلاصہ قسوم شتوی مولوی وم

بسم الله الرحمن الرحيم

حکمتیں لشکر خدا کی ہیں اندر زمین کے کہ قوت پاتی ہیں اُن سے
 ارواح مریدین کی اور پاک مقربا، جو علم انکا شانہ جبل سے اور
 عدل انکا شانہ ظلم سے اور جو در انکا شانہ رب سے اور سلام
 شایہ نادانی سے اور قریب تر کرنی ہیں طرف انکے اُس
 چیز کو جو دور ہو اُن سے یا بت توجیہ غرت کے اور آسان کرتی
 ہیں اس چیز کو جو مشکل ہو اُنہ طاعت اور اجتناب سے اور
 جمیع انبیاء علیہم السلام کی ہیں اور دلائل انکے خوب
 نیت ہیں اسرار خدا سے اور عجلہ اُسکے سے جو مخصوص ہو
 واسطے عارفین کما و خبر و قی ہیں پھر آنے اُسکے سے

بسم الله الرحمن الرحيم
 حکمتیں لشکر خدا کی ہیں
 ارواح مریدین کی اور پاک مقربا
 عدل انکا شانہ ظلم سے اور جو در
 انکا شانہ رب سے اور سلام
 شایہ نادانی سے اور قریب تر کرنی
 ہیں طرف انکے اُس
 چیز کو جو دور ہو اُن سے یا بت
 توجیہ غرت کے اور آسان کرتی
 ہیں اس چیز کو جو مشکل ہو اُنہ
 طاعت اور اجتناب سے اور
 جمیع انبیاء علیہم السلام کی ہیں
 اور دلائل انکے خوب
 نیت ہیں اسرار خدا سے اور عجلہ
 اُسکے سے جو مخصوص ہو
 واسطے عارفین کما و خبر و قی
 ہیں پھر آنے اُسکے سے

فلک نورانی رحمانی کی باستارگان روشن جو حاکم ہیں اوپر
 فلک دھانی کردی کے جیسے کہ تحقیق عین حاکم ہو اوپر
 صورتوں تراویہ کے اور حاکم ہو اوپر جو اسوں ظاہری باطنی
 کے پس گردش و دوران اس فلک دھانی کا حاکم ہو اوپر
 فلک دھانی اور کواکب اور عناصر کے فائدہ دیا اللہ تعالیٰ
 نے اس فلک سے اپنے بندوں کو اور زیادہ کیا انکی فہم کو
 اُسین اور نہیں سمجھتا ہو ہر قاری مگر اوپر اندازہ محنت اپنی
 کے اور نہیں چلتا ہو چلنے والا مگر اوپر مرتبہ قوت اور جہاد
 اپنے کے اور فتویٰ دیتا ہو مفتی بقدر سانی رائے اپنی کے
 اور تصدیق کرتا ہو مصدق بقدر قدرت اپنی کے اور
 بخشش کرتا ہو جو اوکریم بقدر موجود اپنے کے اور حاکم
 شکر کرنے والا ہو واسطے فضل معظم اور قدر بزرگی اسکی کے
 پناہ چاہتا ہو خداوند تعالیٰ سے خواست حظوظ نفس سے
 اور جو جابل ہو طلب یادتی کی کرتا ہو قلیل کی جو دیکھتا ہو
 بچ نفس اپنے کے اور قلیل چاہتا ہو کثیر عظیم کو غیر اپنے سے

فلک نورانی
 گردش
 دوران
 کواکب
 عناصر
 فائدہ
 اُسین
 محنت
 جہاد
 فتویٰ
 تصدیق
 بخشش
 شکر
 پناہ
 خواست
 طلب
 قلیل
 کثیر

پس صبح ہی دانا کبے کر چیتا
 جو نہیں یہ سخن کوئی کے
 و ہفت جگا کر نہیں سکتی زین
 وہ کیگا سب یا تین غلط
 جس جس کا جسے جو دیکھا نہیں
 ایسے ہی عقیلی سے تو نہ کر دوا
 پس صبح ہی حرص چنانکی یا غریز
 اس طعن نے کر دیا جو تھک کو
 پند پیر و ن کا پذیرا ہو جان
 اولی مقبول حق ہیں باسین
 و لیکر تو کیجے سے موسیٰ نے کیا
 عیسیٰ با کوں کا نہ کر دوا موسیٰ
 عمر تیری کیسے زر کے شمال
 کہ وہ تیرے بڑا کی تیرا گھاڑ
 جو کیا چاہے منہ کو زنگ

ماہی باقی ہے ہوئے بات
 ماسوا کے جہان ایک اور
 تو کیوں ملت میں ریختن
 جامی عشرت ہو شکم ماورق
 لاس کے وہ کسطح اسکا یقین
 جبنا ابدال سے وہ ماجرا
 تجھ کو پرہ اس جہان سے کر تیز
 تجھ کو کتنی ہی یقین مخفی بزور
 ماسے ہات سے اندر مان
 حاضر و غائب ہیں کے باخبر
 کر دیا فرعون کو بے وسٹیا
 بلکہ ہوائے غافل کینفس
 ہو گیا جو صرف پھر پانچا
 دیکھ اک ت میں غالی ہو پیا
 مت فرام کر تو اسجا چوب و

[illegible]

کفر نعمت ہو ہی اندر مثال
 جبکہ گزرے مدتِ اوج
 نا صمان پر نصرتِ ان سے
 تنہا کے قتلِ ریا بھی کر
 ہو رہبان تنگائے جب حکمِ قضا
 پس فراہ اتھنا ضاق ابھنا
 جب قضا پہنچے تو پہنچے خیم
 الغرض ہو پچی غصین ہی سرا
 جو غریب کی لیے کھڑا تھا چا
 پوسٹین یوسفان کے تھے چا
 کون وہ یوسفان حق جو سرا
 و مشہور مالان ہو وہ پیش خدا
 حق کے اس سے تو انک صبر
 دوست تیرانی تحقیق ہو خدا
 ہو حق حق تجھ یہ واجب کلام

جو کہ جسے محسوس ہے تو اپنے دل
بے غش و غبار ہو جائے
مانع ہاشمیری و طیفیان ہو
تخ کفر و من سستی ہو یا کہ
ہو قضا سے رنج حلا ابر طا
تجربہ لا ابصار و افاہار
تا ندیکہ چشم کل خوش بند
ہو گئے وہ پایمال اندر بلا
کر گئے خود حسین گم کر نہ
ہو گئے پوش میں وہ خود بلا
ہمچو قیدی بستہ اندر گویا
تاکہ ہر پنچے سے تر نہ
و اولون تیری میں نہ ہر پنچہ
ماسوا کے ہین آفات و بلا
ہو و قبا بطل سے نہ وہ جب تمام

[illegible]

ایک شخص نے خدا کی قسم کھائی کہ میں اس سے پہلے کسی اور شخص سے ملاقات نہیں کروں گا۔

دل عجب خاند آباد ہو
 سیر دل کر دل جو طرف لایا
 گانوں کوست جا کہ ہو گا بخیر
 جو کرے اک وز قریہ میقام
 جو رہا وہ مقامی نہیں کیا
 تیار تہج کو سفر میں چڑیا
 ملکیا محبوب شیریں لب سے
 بہن بہت حال سکین بارش
 جسے سو اپنے گلخ سے کیا
 عشق ہو اسکا حقیقی لامحال
 اسکا کیونچے ہو تو سودا خان
 عشق اس زندہ کار توختیا
 عشق تیرا جو اس مع جو پر
 دوست و صورت گزروم اگر
 اپنی صورت جو شکستہ کر سکے

دل اگر ہٹیا رہو تو شاید
 دیکھ لیا کیا اسمیں ہر گھین بہا
 جو گیا اسمیں تو ہو گا خلق
 اک مینے تکتے ہوئے قتل خام
 عقل ہوتا زندگی اسکی تبا
 پانی یہ سوچنے اسی کے لئے
 پھر بجاسی خار ہو گلشن اُسے
 تاکہ ہو اک شب سالہا ہوش
 خار کش اُسکی محبت میں رہا
 جسکو ہوا کذا کا ہر خیال
 جو کرے کچھ نہ تو دین مقام
 جو نہ ہو گز بھی خاکی مزار
 و صف حق ہو ہر جینے مستحق زار
 پھر تو ہو گلزارِ جنت سرسبز
 صورت گل توڑنا پھر سہل ہو

میں نے کہا کہ میں نے یہ سب سنا ہے۔

[illegible]

میں نے اس کو دیکھا تھا کہ وہ ایک

لا عيش الا
عيش الآخرة
خارسی
واسطو
اسی جگہ پر
فرستے ہیں کہ
سے بعد
ایمہ مصنف
ظاہر بعض
چون نہ مفضل

نقد و سنجش

سید ابوالحسن علی بن ابی طالب علیه السلام

نے گمان شد کہ عصیان کے
 شد کیا سو یا وہ در پیر اس
 کھینچا عمر انج اُسے اندر کنا
 پھر ہو میدان میں اُسدم نعم
 شاہ بہیت ہوا دل بقدر
 سمت میدان اُٹھا کیوں غیور
 بولا عمران عمر ہوشہ کی در
 با عطا می شاہ کرتے ہیں ب
 بولا فرعون ہو ہی شاہ یکر
 لیک عمران کی بھلا کھجی مال
 ہو کھی جب جفت عمران باردا
 رحم میں ہو جس پیر کا قرار
 روز ہونے پر ہوا فرمان شاہ
 شور و غوغا کا کہ فرست مال
 جب گیا میدان میں عمران تو

بلکہ ایک طاعت فرمان کے
 نیم شبؑ فی زلزلہ کے پاس
 کی سپرد اسکو امانت شکار
 جو کہ پہونچے زود بالاسی ہوا
 اہر پہونچیا یہ کیا ہوشور را
 بھاکتا ہو جسکو سن ہیبت دیے
 قوم اسرائیل کو ہر تجھپہ ناز
 کف نون رقص ہنر کے ب
 وہم و اندیشہ مجھے ہر سخت تر
 تاکرے اظہار سپر حل حال
 نجم موسائی ہوا پھر شکار
 نجم ہوا سکا فلک پر تابدار
 تاکرے عمر اٹن میں میدان گرا
 رنق ہوتا رات کا دلے لال
 سبے یو چھتا تھا کیا شور و شر

[illegible]

۲۲۲

11/11/11

ہنچم سر پہ بند جامہ چاک
 متفق نہ آج یہ کہنے لگا
 سب کیا ہے مگر افسوس
 رات کو غلام ہو انچم پہ
 باول خوش و عمران نفاق
 گوش خورد شد ہوئی جب فیض
 بولا ان سب بغیر احوال
 سالہا کھاتے تھے ملک وال
 اسلئے ماحیا کر رہو زمین
 کیا یہی تھا ناسرگم نجوم
 سجدہ کرنے وہ سب انچم شاہ
 سالہا کرتے تھے ہم دفع بلا
 اب ہو لاچار ہی حل آیا عیان
 کیا استغفار یہ روز ولاد
 جو کوئی لائے شیعین با قدر

چچو صحت غراپوشید
 بد نشان اس میں کہ تھو
 بد کیا غالب عدو بادشاہ
 جس سے ہو قابل نہ ہو فیض
 گاہ کہتا آؤ گا ہی الفراق
 ہو گیا غصہ تیرہ روز و عمر
 اب ڈھونڈھو تھے تم ہی انا
 غلت اور اریا بے ہلال
 جان نال سے ہو مرم زمین
 بلکہ تھے مایوس و ستار و قوم
 دیو سے پایا جو یک کرت ہر
 وہم تھا حیران کہ جو ہم نے کیا
 رگیا اندر شک نطفہ نہان
 ہم نگہ کھینے او شاہ قبہ
 سرگون ہو کھائے سر پناہ خمر

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

گوشت کی آخ و پخت جستجو
مادہ ہستی کو پھر حکم خدا
نار اُتھر ہو گئی برو و سلام
پھر اُسے پہنچایا فرمانِ جلیل
رکھ تباہی تو اسکی مادر اُسے
مگر کافر عوٰج تھا پائین بنیں
بسو نہاروں طفل کو مارا بروں
ماتہا تھا ضبط سے ہر جانین
اُتر دیا تھا مکر فرعون عمرو
بڑھکے فرعون کے دلے آیا پیدہ
ہو گئی چوب عصا کی لاش دیا
اُتر دیا ہوں گرد چکر و ملیا
جو کہ تھا فرعون میں وہ تجھ میں
ہویم فرعون جو تجھ کو ملے
تو اگر کامل ہو یا پا لاک ہو

نما کہ پادین اسکو وہ تارکیت و
والدینے کا اسکی تباہی ہو
پھر گئے خاسر و کفار کیا
والدے موسیٰ کو اندر بھر لیا
نیل میں اُڑا دیا اُمر نے
لیک پائے نے خبر نقصان نہیں
پر تھے موسیٰ اسکے گھر کے اندر
مکرت وہ کو چشم دورین
حسنے کھایا مکر شاہوں کا و جو
مکہ فرعون فی کیا حسنے کشید
حسنے کھایا اسکو با حکم خدا
پیش لا لا اللہ میرے جملہ
پرہیز قید چاہیے اُتھے
تیری آتش سے بھی کن عالم
طالب باطل ہونا پاک ہو

نما کہ پادین اسکو وہ تارکیت و
والدینے کا اسکی تباہی ہو
پھر گئے خاسر و کفار کیا
والدے موسیٰ کو اندر بھر لیا
نیل میں اُڑا دیا اُمر نے
لیک پائے نے خبر نقصان نہیں
پر تھے موسیٰ اسکے گھر کے اندر
مکرت وہ کو چشم دورین
حسنے کھایا مکر شاہوں کا و جو
مکہ فرعون فی کیا حسنے کشید
حسنے کھایا اسکو با حکم خدا
پیش لا لا اللہ میرے جملہ
پرہیز قید چاہیے اُتھے
تیری آتش سے بھی کن عالم
طالب باطل ہونا پاک ہو

نما کہ پادین اسکو وہ تارکیت و
والدینے کا اسکی تباہی ہو
پھر گئے خاسر و کفار کیا
والدے موسیٰ کو اندر بھر لیا
نیل میں اُڑا دیا اُمر نے
لیک پائے نے خبر نقصان نہیں
پر تھے موسیٰ اسکے گھر کے اندر
مکرت وہ کو چشم دورین
حسنے کھایا مکر شاہوں کا و جو
مکہ فرعون فی کیا حسنے کشید
حسنے کھایا اسکو با حکم خدا
پیش لا لا اللہ میرے جملہ
پرہیز قید چاہیے اُتھے
تیری آتش سے بھی کن عالم
طالب باطل ہونا پاک ہو

[illegible]

وہ کہے کہ تو شش چور ہو گیا
جبکہ تیری مدیت یا طفل صغیر
چاہتا ہوں تو میری نجوب
افضل اسکو بلطف کر دوگا
فضل کہے کہ سب سے بڑا کار ہو

بیان یہ کہ ہر چیز جہاں میں اگر ہو مگر مجہولان عجیب

۱۰۰
 و اگر حق ہین سبھی چوٹ حجر
 آدمی جب آدمی سے بخیر
 سنیوں میں خاص کچھ انکار
 یہ انھیں انکو کہتے ہین حلال
 سچ سمجھتے ہین مگر صاحب الان
 عقل جزوی کے بلا ہین ہم
 عقل میں بھی تھوڑا سا
 ہوز میں پر یاد گزرتی جو
 ہوا اگر کدیر وہ دیوار پر
 ۱۰۱
 پر ہوا اس سب سے غافل
 پھر وہ ہو کیا واقف جان کر
 جبر یا اس کر سے بیزار ہین
 بیخبر باہم ہین جب یہ قتلات
 دل ہین جن لوگوں کے محاسن
 اسلئے ظلمات ہو انکا وطن
 صورتوں میں ہو نایاب
 طو کرین مردم اسے بے اشتباہ
 وہم سے کرنے کا ہوا انکو خطر

[illegible]

ہو شفاعت میں مجھے کوشش کلا
 رہا ہر کال ہی ہر دلی شہم
 جو فنا فی اللہ ہو وہ شد وہی
 جو نہیں فنا فی اگر ہو موسیٰ
 طالبِ حمت ہو تو ہو شہکار
 حرص کوئے چھوڑ تقویٰ کی شعا
 جب اس بدخود کے ہواں سے
 جبکہ ہو صبر سکون تیرا عمل
 حق کے نادر ہیں عجائب کار و با
 جب تجھے بے باغ دیکو وہ شہ
 روشنی دیکو جو تجھ کو بے چراغ

بہر عفو عاصیان خستہ حال
 طاعت حق میں ثواب تمام
 ہو بیاہل الخبیہ یا دیگر ہی
 رہبری کا اس جو تو نامید
 خشق میں حق کے ہمیشہ گوا
 تاکہ ہو تو تیر حق کار از دار
 ہونہر و سالار تیری تو امیر
 صبر سے پائیکا تو مقصد کا پھل
 عینِ عزم شادی کرے پروردگار
 باغ جو تیرا نہ تو صبر کر
 شمع کی خاطر نہ تو داغ و داغ

صفت بعضی اولیا قدس اراہم کی

حال بعضہ اولیا کا گوش کر	جو کہ ہیں اضیٰ قضا کے حکم پر
بعض ہیں نہیں بھی ایسے اولیا	گاہ کرتے کہ نہیں کرتے دعا
اور بھی ہیں اس کے ویاک	جو نہیں اندر دعا کھولتے

[illegible]

اسقدر رضایہ میں مدام	ٹوہو ٹھنار و قضا انہ حرام
ذوق ہو انکے بلایہ میں اسقدر	کفر ہو کر نا طلب دفع ضرر
نیک بد کیسا نہ ہو انکے روبر	بد قضا سے نہ نہیں میں شکوہ
غم کو شادی جانتے ہیں تمام	اگل تجھ میں آب حیوان کو مدام
حسن انجن کا اسقدر دل بہ قرا	غم میں کچھ ہوتے نہیں سو گوارا
کفر ہو کر نا انھیں ایسی دعا	کامی خدا تو پھر سے یہ قضا

نقل

ایک صوفی سے کہا بھولنے	کر مجھے واقعہ تو اپنے حال سے
بولادہ کیسا ہو ہکا کار و با	حکم میں جسکے ہر چرخ ز رنگا
آفتاب ماہ و انجم سب	حکم میں اُسکے پھر شام و سحر
زندگی و مرگ اُسکے چاکر	شادی و غم اُسکے سب فرما کر
جس جگہ چاہے وہ بھیجے تعزیت	جس جگہ چاہے وہ بخشنے شہیت
ساکنان وہ ہیں اُسکے کام میں	مانگناں رہ ہیں اُسکے نام میں
ہو نہ جنباں کوئی نہ اندر	بے رضا و امرت دو جہاں
تب کہا بھولنے انوشی نہاد	معرفت تیری ہو اس بجلی یاد
ہو ترے رخ سے نمایاں تری	ہو تجھے نہیا جہاں میں سروری

اندر یہ سنائی
میں بیاں کر گیا
میں خدا کا جو
میں کیا کہنا
میں یہ سنائی
میں اس
میں مطلق
میں خداوندی کا

لیکن اسکی شرح ظاہر کرتا ہوں
تب کہا اُن سے کہ بیشک اس قدر
مکرم ہیں تو کہ جہاں ہر
بے قضای قوت و جہان نبوت
مٹھ سے ہوتے نہیں اندک
کی جو بندہ قضای قوت قبول
تب صداقت سے وہ شوقا
خیر میں رہتی سے اپنے کہ فراغ

ہر شے شفیقت تھی نہ کو خلق پر
 جیسے کہتے تھے نبی بامومنان
 کیونکہ تم اجزا ہو میرے سر
 کل سے ہو جو خبر جدا بیکار ہو
 جزو اپنے کل سے تا شامل نہ ہو
 ہو نہیں ملنے کا اسکو اختیار
 کیا سمجھتے ہو کہ کیا یہ جزو کل
 یہ عجب کل ہو کہ ہو گر جزو دور
 اسکا قطع وصل ٹریاں
 تھے وقوفی الغرض کہ نہیں
 باہمہ اوصاف و فہمہ نام
 آؤں کا مقصد اس سے تھا بھی
 راہ چلتے اور یہ کہتے اسو خدا
 حق سے پہونچی نیک اکاوی مرفوعہ
 شوق ہو رہے تھے میں تیرے پاس
 مہربان فرزند پر جیسے پدر
 باپے میں بڑھکے تیرے مہربان
 میں ہوں کل مجھے ہے بانی ہر
 عضو جو تن سے گماں واز ہو
 مردہ ہو وہ جان احاطہ نہ ہو
 عضو کا بعد بھی ہو بیکار
 جزو بشل ہو و کل ماند گل
 کلیت میں ہونہ کچھ اسکی فتور
 فہم سے ہرین کی عاجز مردمان
 صاحب تقوی امام العارین
 طالب خاصان حق تھے مستدام
 تاملے خاصان علی سے کوئی
 بندگان خاص سے اپنے ملا
 عشق کی تیرے عجب ہر گما
 پھر بشر کی ہو تھے ملنے کی اس

ہر شے شفیقت تھی نہ کو خلق پر
 جیسے کہتے تھے نبی بامومنان
 کیونکہ تم اجزا ہو میرے سر
 کل سے ہو جو خبر جدا بیکار ہو
 جزو اپنے کل سے تا شامل نہ ہو
 ہو نہیں ملنے کا اسکو اختیار
 کیا سمجھتے ہو کہ کیا یہ جزو کل
 یہ عجب کل ہو کہ ہو گر جزو دور
 اسکا قطع وصل ٹریاں
 تھے وقوفی الغرض کہ نہیں
 باہمہ اوصاف و فہمہ نام
 آؤں کا مقصد اس سے تھا بھی
 راہ چلتے اور یہ کہتے اسو خدا
 حق سے پہونچی نیک اکاوی مرفوعہ
 شوق ہو رہے تھے میں تیرے پاس
 مہربان فرزند پر جیسے پدر
 باپے میں بڑھکے تیرے مہربان
 میں ہوں کل مجھے ہے بانی ہر
 عضو جو تن سے گماں واز ہو
 مردہ ہو وہ جان احاطہ نہ ہو
 عضو کا بعد بھی ہو بیکار
 جزو بشل ہو و کل ماند گل
 کلیت میں ہونہ کچھ اسکی فتور
 فہم سے ہرین کی عاجز مردمان
 صاحب تقوی امام العارین
 طالب خاصان حق تھے مستدام
 تاملے خاصان علی سے کوئی
 بندگان خاص سے اپنے ملا
 عشق کی تیرے عجب ہر گما
 پھر بشر کی ہو تھے ملنے کی اس

[illegible]

عرض کی تہ ہے اسود کاراز
گرچہ ہو غنق ق دریا سب
حرص تیرے عشق میں ہوتا
اے عجب یہ اور ہی کچھ راہو
بے نہایت ہو خدا کی بارگاہ
حسنِ پاپان ہو اسکا انیم
باہمہ شانِ سالت و عجب
مجمع البحرین تک پہنچے شتاب
اس سخن کی ہونیں کچھ نہ تھا
عشق میں مود کا چلتا ہوا
پائین جانِ جگرین ہن طو زین
وصف تن کا ہو درازو کو تہی
راہ ہو منزل کی کوتاہ دراز
یہ سفر نطفہ سے تادش تا
سیر جانِ بچوان ہو آند قرب و دو

[illegible][illegible]

سیر جان ہر گز نہ دیکھے آشکار	لیک سیر جسم ہوا نہ نطسار
دی وقوفی نے پھر اکے کو نہ	تھامرا مغرب سے تا مشرق سفر
ایک دن جاتا تھا شین باق تر	تا کہ دیکھوئے صفیہ را اندیشہ
کسطح قطرہ مین ہو دریا آب	درج کیٹہ مین کو نوکر آفتاب
تا گمان بسا حل بحر کمان	شام کے نزدیک مین ہو چچا
ساشعل دیر آئین طنسہ	روشنی ہر ایک کی مثل قمر
پر سحیرت تھا جو مجھ میں خوب	موج فکرت مین گیا کیا بڑوہ
ہین کی مشعلیں جو بن آفتاب	جیسے ہو عالم کی نظرون چہا
ہین چراغ مردہ کے جو یا تمام	بیخبر اس روشنی سے غاض علم
دید کا انکی سے مانع ہوا	پرچوہ اسرار سیدک مشا
ملک وہ ساتون میں بھر اک نمونہ	روشن اس کے نور سے چراغ کمونہ
ہو گئیں پھر اسی ساتون عیان	دیکھ حیران تھامین انکو ہر نہان
فصل کا یا وصل کا انکی یان	کہ نہیں سکتی ہو میری یہ زبان
ایک یا اکثر کہا جاتا نہیں	راز یہ کچھ جو چہر مین آئین
چھڑ جہا مین کا کہ ہونٹ دیکھتر	تا کہ دیکھوئے جابہ را دستر

۱۔ فکرت کی موج
 ۲۔ کوئی نہیں
 ۳۔ اور کوئی
 ۴۔ یہ بھی
 ۵۔ غائب ہو گیا
 ۶۔ اس کا

و میدم و رفتے تھے تو وہ شہر کا
 کاروانہا بیواہ میوہ
 سیب پوہ و کوہ چن کی تھی
 پر نہ ان میوہ کی تھی انکو خبر
 یہ نہا ہر شجر سے تھی وہاں
 تھی سے تھی واز جھاؤن تنہ
 کوئی کرتا تھا جو انے خطاب
 اُسکو کہتے تھے میسکین گدا
 مغرور اُسکا بسودا دراز
 مرد حیرت ناک ہو کہتا تھا
 خلق کو ناگون یہ باجند
 انبیاء ہر ان کیوں میں کر
 میر تعجب تھے کہ افر سے ہی
 جب گیا اگے کو میں دل کو سخت
 سات ہو ایک ہو تو ہم

پر نہ آنکھ اٹکی نے دیکھا آفتاب
 پختہ کرتے ہیں کیا سحر و
 ایک پر گزرتا تھا اک باخسک
 سحر حق گویا تھا اٹکی چشم پر
 آؤ تم ہم پاس و دشواری
 ہمنے کی اٹکی بصارت سخت
 جاوے خون پس ہو تم کا منیا
 از قضاے میوے خون ہوا
 ہو گیا محنت سے فاسد چن پایا
 خلق کو ہو اس گمراہی سے
 اسطرح کہتی نہیں کیا نقل
 رحمت حق سے ہوے ہین کرنا
 بولتا تھا پر تعجب انہی بھی
 ہو گئے اک جہاں وہاں درخت
 دیکھ کر کہیں گے میرے قدم

بیان کرتے ہیں یہی نظر ہے
دراویش سے قاصر تھی ابو
سے محض آشنا تھے سب
تا اسی کے یہی ہے
اسے ہی انبیاء ان صف کیے
ملو کہ کہیں ان اکابرین
کے رستہ رحمت ہے جدا
کے یہی ہے یہی ہے
کافروں کی بدعتی و ملامتی
اور فنی بدعتی و فنی
اور اسے ہی ابو اسرار
سے محض آشنا تھے سب
کہ کہیں یہی ہے یہی ہے
موقوفہ موقوفی کا یہی ہے

پھر وہ آئے وہ دخت انداز
 ایک نہیں ہوا سب کا امام
 وہ قیام وہ رکوع وہ سجود
 کیونکہ تھے انکے نہ پاؤں نہ کمر
 آیا الہام خدا کا یافروز
 پھر ہو وہ چار ساتویں بات
 چشم کو ملتا تھا میں اپنی واپس
 انور شاہ کیا میں نے سلام
 کا ووقتی فخر ارباب یقین
 عرض کی میں کہ دیکھ مجھے
 تیرے ہو کیا نہیں تو جانتا
 نام سے بھی ہو تو ہوں ولی
 عاقبت میں ایک ساعت میں جا
 بھی سبھی ساعت چھٹی ساعت جا
 اپنی چون کہ چھوڑ کر بیچون ہوا
 کہیں پھر شل جماعت صفت دراز
 دو سر پہنچے ہے اندر قیام
 تھا عجب جس سے ہونی میری
 تھی نماز انکی عجب تیب پر
 کام میں میرے عجب چھوٹے منور
 قاعدہ میں انکے جب فروز
 کون ہیں یہ کیا ہوا انکی شان
 یہ جواب کیا ہوا بات ام
 رحمت حق تھیں ہو ہر دم میں
 نام میرا طرح معلوم ہو
 کہتے لی ربات ہو مخفی بھلا
 کیا ولایت بلکہ ہو وہ جاہلی
 روبرو انکے مراقب ہو گیا
 کیلئے ہو پیرا عت جوان
 قید سے چھوٹا تو مطلق ہو رہا

بلا حضرت ووقتی کا
 اہم ہو اگر تو یہ سب
 کام میں اپنی نکل
 عجب میں انور اور
 میری قدرت
 و حکمت کا نشان
 نہیں ہوا میں نے
 انور شاہ کیا میں نے سلام
 کا ووقتی فخر ارباب یقین
 عرض کی میں کہ دیکھ مجھے
 تیرے ہو کیا نہیں تو جانتا
 نام سے بھی ہو تو ہوں ولی
 عاقبت میں ایک ساعت میں جا
 بھی سبھی ساعت چھٹی ساعت جا
 اپنی چون کہ چھوڑ کر بیچون ہوا

کو رباطن کو نہیں کسی خبر
 ہو امانت کو رکھی شر عا کرتے
 چاہیے پر ہیز قاز و رات سے
 کو خطا ہرین نجاست ہو عین
 ہو نجاست ہر نی ائل باب
 آنکھ ہو جو رہ نہ تو رونے سے
 ہو جس کل فر جو حکم خدا
 اسکے دل میں ہو سچا بقدر
 احقان تصویر کا چو شب و
 اصل میں معبود غیر از حق نہیں
 کہ ہے ابو سجدہ اسکے غیر کو
 پس تو توئی کو کیا سبب نام
 جبکہ کی آغاز تکبیر و نماز
 معنی تکبیر ہیں یہ ابو غلام
 نفس کو بھی اپنے قربان کیجیے

ایسے کو روئے حذر ہو خود تر
 خواہ ہو قاری حافظ یا فقیر
 سو یہ نایب سے کتر ہو سکے
 کو رباطن کے ہو وہ دل میں بیان
 باطنی زائل ہو جزا شک ناب
 تا نہ ہو تجھ پر در رحمت فراز
 ظاہر اُس میں نہ ناپاکی ذرا
 ہو جو اسکی مانع اخلاق میں
 جانکر معبود و پوجین بیدگ
 غیر اسکے مالک مطلق نہیں
 جو کرین میں وہ بتان یر کو
 قوم کا پیچھے ہوا انکے قیام
 ہو گئے مذہب و شمشیر نیا
 ہم ہوئے پیش خدا قربان بچا
 قیام کے دم نام حق کا لیجیے

اپنے خطا کو مانتا ہے
 نجاست خطا
 ہوتی ہو اور جو کو جان
 ہر زمین نجاست
 یعنی جو اسے
 یعنی جو اسے
 کے اور خطا کے
 اس میں فاعل
 میں قیام
 ائمہ اکبر کا تو نہیں
 ہوا سبب
 ہوا سبب
 کی بابتی

جان کو لازم کہ تن کے سبیل	تن چو اسمیل جان کو پائیل
ساتھ لسم اللہ کے سہل ہوا	نفس تھا چو طالب ص ص ہوا
جب ہو وہ کا مالک این زمانہ	تھا قیام امکا بصد سوز و گداز
پھر پورن ہی تھے حضور	اشکات بری فوج سے دل چرچا
سرمین جیسے طے حق کے	ہو نماز اک حالت و حساب
جسمین کی پشیم شمع شباب	ہو یہ فرمان خداوی بندگان
واسطے اس ک کیا لائے ریا	عمر کی کس کام کے اندر سہر
کیا عبادت کی مری کوشش یہ	چشم کو گوشوں سے کس کام
کیون ہے موشن خیر آرام	ہمنے مہلت ہی تھین دین از
کیا خریدا عاقبت کار گنا	ایسے ہی پیغام ہولناک
ہوں ان تھین سموع از دگا پاک	جس تیغ مدیت ب ہو رجو
شرم سے وہ جھک پائیں برکوش	پھر یہ ہو فرمان اٹھا و سر ذرا
دو جواب کس کم رت کس پدا	اٹھاویں جیہ بار کو نجل
گر پیرین سجدین ہو شرمندہ	پھر حضور حق سے ہو انکو خطا
اٹھا سجدہ دومیر اجواب	پھر اٹھا وہ سر کو ہونک رنگ
سجدہ ہوں ہ ہو کر کھیر ہونا	

بیٹے کہ ادا نام عیوب السلام
 اسمیل عیوب السلام کو زبان
 کیا سطم جان کو لازم ہو کہ
 تن کو زبان کو لازم ہو کہ
 شمع نفس ان کس کام
 یو طالب ہو ان حشرات کا
 پھر کس کام کے ہو ان کس کام
 چشم کو گوشوں سے کس کام
 ہمنے مہلت ہی تھین دین از
 ایسے ہی پیغام ہولناک
 جس تیغ مدیت ب ہو رجو
 پھر یہ ہو فرمان اٹھا و سر ذرا
 اٹھاویں جیہ بار کو نجل
 پھر حضور حق سے ہو انکو خطا
 پھر اٹھا وہ سر کو ہونک رنگ

تب یہ ہو اُنے خطاب کبریا
 جبکہ یہ بریطاقتی اندر قیام
 ہو یہ فرمان مکو جو نعمت یلین
 تب کہ یقینِ شہادت کی جانب سلام
 تاکہ یقین شہادتِ نعمتِ تم کما
 انبیا فرامینِ اچا پہنہن
 مرغِ بے ہنگام تھے تم انونی
 تب کہ یقینِ جانبِ ایلیر سلام
 وہ کہ مین ہم سے نہو سکا علاج
 جبکہ ہوئے ہر طرح کے ناسید
 کر کے دونوں ہاتھ سے حق بلند
 اسو خداوندِ کریم بے نیاز
 بنشد سے چاہنے کے رہو چہرہ
 یہ اشارہ ہو تھین اندر نماز
 تھے نماز اندر دوقتی تکب

سر اٹھا کر دو جواب دینا سزا
 بیٹھ جاوین وقتِ دو تمام
 شکار انکا کیوں کیا تھے نہیں
 انبیائے حق کو باعجز تمام
 ایسی مشکل دین پیش کبریا
 تنے کھوایا وقت کو انے نہیں
 سعی کیا حاصل بوقتِ حاجی
 اقربا کو اپنے باصد اللہ تمام
 وہ جواب دینا کہ جو لازم ہو
 سخت تر لرزائیں ہمچہ شایع
 یہ دعا کرنے لگیں وہ مستند
 اول آخر تو ہی ہو کار ساز
 ہم مین بہت تو ہو رہے بطلب
 پوچھ لو یہ فرماؤ اہل نیاز
 ایک جھاڑا یا بدیرا یک ایک

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

تھی تہ یک ایک ابرو تہ زیادہ
خون مخم سے باین گرد سخت
پیشے تھے اس بلا میں جملہ
سُن قوقی وہ فغانی وہ غم
پس کہ ای رب تو اپنا فضل کر
ایم کریم وای رحیم سربا
ای دہندہ را یکجان سپردم وگو
دستگیر و رہنما تو رفیق مے
اشک کا سیلا آب نکھون سے بہا
بند گان حق رحیم و بردبار
وہو نڈھ اس قد کو تو امی متلا
جب اندر عا وہ مردخس
سے پانی لطف سے انکے امان
تو دلا منظور حق اُس وقت ہو
حق کہ ہے ہو مری دل پر نظر

تھا تلاطم موج کا از بس بابر
اہل کشتی کا ہوا دلِ نخت
جو کوئی کشتی میں تھو سوتا
وہر سے اُسے اُسیدِ مزلِ جوش
اپنی رحمت سے تو کر اپنے نظر
دور کہ این فضا میں پتہ ہی
نہ بر شوتِ نیش کہ وہ چھل و ہو
کھول اس عقدے کو اپنے نفس سے
بیخودا دیا نکتے تھے عیسا
خوبی حق رکھتے ہیں صلاح کا
منتم جانِ نکو تو اندر بلا
اُس صبیحے ہوئی کشتیِ خلا
اہل کشتی کو جہدِ خود گمان
سے اپنے گل کے ہر جیت پو
ذی شکل آب ذی گلِ نظر

۲۵۶
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

جو یہ یہ ظالم جو نفس لعین
 بہشتی ہو سگ کو مسکین کو گناہ
 شرم ہوشہ کو گناہ کو نہیں
 کما و فاسق کرین میں ظلم جان
 ظلم ہو ستو انکی جان میں
 خاص وقت شہوت غصہ کے تو
 لطف حق تجھے مہ اساکے
 اقتضائے داوری کرو گار
 مرگ سے ظالم کی زندہ ہو جان
 نفس کو تمار غلام زندہ کر
 عقل جو نفس ظالم کی کہ
 تاکہ ہو اس عقل کو حق سے فوج
 نفس ہو اصل ہی جو اسکو جان
 ویکہ لے تو ان میں تو اسکے سبب
 کشف اسکا عقل جزوی ہو جان
 جسٹم ہر مظہر کم کا ہو بائین
 ہوا لہا ہو وہ ہمیشہ انہ ہاتھ
 صید ہر سایہ و مکتے میں کہیں
 کیونکہ کہتے ہیں کہ کتے میں
 جسکو لاتے ہیں خود میدان
 ظلم کو کرتا ہوں ہر موہو
 حد سے جب گزرتے تو چہر سو کر
 عمر و زید و کبر سے جو آشکار
 شاکر حق ہوں تمامی بندگان
 عقل کا اپنی تو اسکو بند کر
 مارا انفس کا ہونا گزیر
 روزی بیرنج مینے قوت
 جو عطار روزی بغایت شگلا
 عزت درویشی توں بولاب
 بندگی حق سے تو با کام ہو

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

کتاب الفہام فی تفسیر القرآن
جلد اول

کسی جنبش سے ہو جنہاں ہم
ہر نیاز و ہر تضرع رہنم
کے پیش لانا بھلا تجھ کو روا
وہ مثل لانا اسی کا کام ہو
کیا تو چاہے بصیرت و حکما بھلا
پیش لایا تھا ابلیس لعین
یہ مثل لایا تھا قارون بالکج
پیش لایا تھا فرعون ثعبی
یہ مثل لایا تھا ہر مجتہد و
ان مثالوں کو چوزائے ہر قوم

کیا تجھے معلوم ہیں سر قدم
ہر قائم اس قلب سے آگاہ
سویے درگاہ جناب کبریا
ظاہر و باطن کا جو عذاب ہو
زلزلہ و زلزلہ کی پیش لائے لگا
ہو گیا وہ لعنت تا یوم دین
وہ ہسکیا اندر زمین باطل و
کھا گیا مغر اس کا پیشہ اوجھا
مار و زنجیر میں گئی و باہر
غرق و بیا ہو گیا وہ لعنتی
قر و زنجیر میں ہوا وہ سرنگو
پست جہنم ہو گئے سو خاندان

پیش لانا قوم نوح کا ہر تہذیب کشتی بنانے نوح کے

نوح نے کی جیکہ کشتی کی بنا
ایک کہتا تھا یہاں اپنی

سوشل شجر سے مینا قوم تھا
ساخت کشتی ابلیس ہر یقین

یہاں ہر قوم کی کشتی بنانے کی بات ہے۔
نوح کی کشتی میں ہر قوم کی ایک ایک کشتی تھی۔
ابلیس نے ان کشتیوں کو برباد کرنے کی سازش کی۔
یہاں ہر قوم کی کشتی بنانے کی بات ہے۔
نوح کی کشتی میں ہر قوم کی ایک ایک کشتی تھی۔
ابلیس نے ان کشتیوں کو برباد کرنے کی سازش کی۔

یہاں ہر قوم کی کشتی بنانے کی بات ہے۔
نوح کی کشتی میں ہر قوم کی ایک ایک کشتی تھی۔
ابلیس نے ان کشتیوں کو برباد کرنے کی سازش کی۔
یہاں ہر قوم کی کشتی بنانے کی بات ہے۔
نوح کی کشتی میں ہر قوم کی ایک ایک کشتی تھی۔
ابلیس نے ان کشتیوں کو برباد کرنے کی سازش کی۔

۲۶۳

ایک کہتا تھا کہ دوڑنا سکتا
کوئی کہتا تھا کہ کڑوا بنال
کوئی کہتا تھا کہ پالان ہو
کوئی کہتا تھا یہ ہو شک
ایک کہتا تھا کہ کھا ہو
کوئی کہتا نوح تو بیکار ہو
نوح کہتے تھے یہ ہی حکم خدا
الغرض جو تھے واقف نہ ہو
ابو بنی آدم رہو تم ہو شیار
وہ عدد جو تھا پیرے کی نہ جو
کر دیا انکو برہنہ زار و خوا
انکڑی کل پستان انکڑ
دیکھتا ہو وہ تھیں ہومین
دام ہو بسوڑا بسوڑا کا
بار یا تو دام میں اس کے چنسا

[illegible][illegible]

کتابخانه عمومی
مکتب عالی علم و ادب
تألیف و تصنیف
مکتب عالی علم و ادب

ساتھ ایسے بد کنی سخت
 اُنسے دنی چو گئی نیکی ملے
 وہ تے بندے نہنگے ہونا
 ہر جہ جہ صراطِ علیہ
 جب جنت کس شون کو سقر
 عباسہ و نزع مقدمہ لیم
 ہمارے ہر سب سے جانے غلام
 اُسکو گریہ خوب کرتی ہر ہلاک
 کافرون کا، خدا دیوئیس
 عاشقون کو مرگ ہر آب حیات
 چون ہم کینیک ہر جہ کی قلم
 پانچ کا تو نیک بختی پر سے
 ہو تو بندہ تار کے آزاد حق

قحط سالی میں کہیں تھوڑے سبز
 ناگمان کو نیچے فرماؤرس
 اُس جگہ پہنچے بج الفیاق
 کاروان کیجا وہاں پرک کلاں
 اشتر اُنکے سب بان آونیت
 رحم آیا آپ کو اُنہر کمال
 اتنا قاتواں کو فی صبی غلام
 پاسل س صبی کے تھا اک نشان
 جا کہا کو گونے اُسے اویا
 بولا وہ میں جانتا اُسکو نہیں
 سینے میں تھی "موت" دے جان
 سید و سرور محمد رفو جان
 او بھی کی آپکی مدح و ثنا
 سحر سے جسے کیے اکثر زبان
 انقض لائے وہ سب کو کشاں
 اپنے سبے کہا اوششہ لب

تھے کسکی ادوی میں ج آتش لب
 یغی حضرت مصطفیٰ باجید
 اوششہ بخت کسان با وقت
 اسن بیابان میں سے تشنہ لب
 خلق اندر رگیک ہر سو تختہ
 جستجو کی تاملے آب لال
 لیکے اویون کو در آیا تیر کام
 اپنے اُسکو بلایا پھر شتاب
 تیر اطالب ہر شہ عالم پناہ
 بولے ہو وہ شاہ ختم الکملین
 مہتر و بہتر شفیع مجربان
 پر وہ بولا ہو وہ ساحر بلا
 اُسکی جانب میں آؤں گا برو
 گورہا کرتا وہ فرماؤ و وفان
 نوش کر پانی بھر یون کو

۱۔ حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم
 ۲۔ حضرت علی رضی اللہ عنہ
 ۳۔ حضرت فاطمہ رضی اللہ عنہا
 ۴۔ حضرت زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۲۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۳۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۴۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۵۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۶۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۷۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۸۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۱۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۲۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۳۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۴۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۵۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۶۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۷۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۸۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۹۹۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا
 ۱۰۰۔ حضرت سیدہ زینب رضی اللہ عنہا

روان کا فضل تو ایسی کمال ہے کہ اس کا ذکر کرنا تو
 ہر زبان پر ہے اور ہر زبان پر ہے اور ہر زبان پر ہے

مروان قافلہ کو سرسبز	کر دیا اُس کی آسودہ تر
ہو گئے سیراب انسان دوا	مشک تھی جیسی ہی ہر پر آب
کئے دیکھا ہر جھلا اک شک آب	جس ہون پر شکا بے مضطرب
مشک تھی و پوش موج فضل	بحر رحمت تھا روان چک سبب
آب خوش ہو چکی قدر کے ہوا	ہو ہوا اُس سے بشری آہوا
تو نے جو غفلت سے کئے ہیں	جہل سے چھپیدہ ہو تو نیز آب
ہو سب سے تجھے غفلت مگر	اس رکھتا ہو سب پر تو نظر
بسبب کیا سبب کو بھول	ہو سب کو حکم حق صہل لہول
قافلہ حیران ہو دیکھا حیب	ہو لے لے اوی اچھپ کیا ہو مجھ آب
کر دیا رو پوش مشک خرو کو	غرق فرمایا عربا و کر کو

پڑ ہونا مشک غلام کا غیب سے ہجرت رسول
 صلعم اور سفین پڑ ہونا اُس غلام سیاہ کا

او غلام مشک کو تو دیکھ لے	تا نہ آئندہ شکایت ہو تجھے
اُس یہ چروہ نہ جٹ کیا حال	مشک سے پیدا ہے آزلال
دیکھ اُس نہان کو وہ حیران ہوا	جان دل سے طالب بیان ہوا

روان کا فضل تو ایسی کمال ہے کہ اس کا ذکر کرنا تو
 ہر زبان پر ہے اور ہر زبان پر ہے اور ہر زبان پر ہے

وہود دیدہ تھے منور بہتین
 یسٹیان الحال نہ سچ
 شیعہ تھے کیونکہ کہیں نام غم
 وہ نیاز مٹی و در و تھا
 تو نہیں جو لائق شرح و کلام
 اطمینان ملے کہ یہ کیا تجھے کلام

بیان کہ حق تعالیٰ نے جو یا وید کیا موافق ہوتا پید کیا
 آپ کو محتاج جس چیز کا کہ وہی کہ آفرین الیہ صراط افاد و

بہر محتاجان ہوسے تیدگی
 حق نے پیدا کر دیے یہ آسان
 جس کا جو یا ہو ہوا و پائیکا
 در و ہو جس کا واپس پونچے ہو
 ہو جہاں مشکل ملے مشکلا کشا
 تہا نہ کوئی طفل بے نازک کلام
 ہا مستقام ہم بہم آئے خطاب
 تہا نہ ہو و اللہ اعلم بالصواب
 شیرستان ہو و جاری ہو چو جو
 تشنہ ہو و اللہ اعلم بالصواب

سلام کرنا اور ایمان لانا طفل و ماہیہ حضرت علیہ السلام

یہ ایک عجیب و غریب شعر ہے جس میں
 کئی جگہ تکرار ہے اور کئی جگہ
 کلمات ہیں جو عام فہم کے خارج ہیں
 مثلاً "تہا نہ کوئی طفل بے نازک کلام"
 "تشنہ ہو و اللہ اعلم بالصواب"
 "شیرستان ہو و جاری ہو چو جو"
 "تہا نہ ہو و اللہ اعلم بالصواب"
 "سلام کرنا اور ایمان لانا طفل و ماہیہ حضرت علیہ السلام"

طنفعل و باہمہ کو لے اندر کنا
 امتی ناکفی پیچیر کے پاس
 پر کیا اُسے پیچیر کو سلام
 کسے ڈالا یہ تنقیر کے گوش
 ہو گیا ہو جس سے تو نہ پس گیر
 واسطہ ہو جبہ نیل نامدار
 بولا وہ موجود ہی سر پر
 کر دیا جھک زار باب عقول
 بولا وہ عبد الغفران مصطفیٰ
 پر کہیں ہیں عبد غریب تیرے
 حق ہو جسے نکو دی پیچیر
 دیر کی تاتھا چون اصحاب قدر
 جس سے مغرطنفعل ماورخیش ہوا
 خوش ہو جان بازی میں کو منوط
 ماہ و انجم بھی اُسے رکھے نکاح

ایک عورت کا فروغ ایک با
 کے طو داوی کو پیچیر ہوا
 تھا وہ نفل شیر نوار یہ کلام
 خشم کھانے کما اس خوش
 کست یکھا تو نے ام نفل
 بولا وہ حق ہو مر امور کا
 مان یہ بول دیکھتا ہو تو اس
 جھکوا سکھلا تا ہو اتواق سول
 آپس پوچھا کہ تیرا نام کیا
 نام میر شیش حق عبد الغفران
 میں ہوں ہی سے نفل حق بری
 کو دک دیا ہمہ چھون ماہ بر
 آیا جنت سے منوط جانغرا
 دو فون کستے تھے کہ از فون
 جسکا ہوتا ہو نگہبان خود اکہ

میں نے قصداً اس کے لئے یہ شعر لکھا ہے کہ وہ عورت کا فروغ ایک با کے طو داوی کو پیچیر ہوا تھا وہ نفل شیر نوار یہ کلام خشم کھانے کما اس خوش کست یکھا تو نے ام نفل بولا وہ حق ہو مر امور کا مان یہ بول دیکھتا ہو تو اس جھکوا سکھلا تا ہو اتواق سول آپس پوچھا کہ تیرا نام کیا نام میر شیش حق عبد الغفران میں ہوں ہی سے نفل حق بری کو دک دیا ہمہ چھون ماہ بر آیا جنت سے منوط جانغرا دو فون کستے تھے کہ از فون جسکا ہوتا ہو نگہبان خود اکہ

میں نے قصداً اس کے لئے یہ شعر لکھا ہے کہ وہ عورت کا فروغ ایک با کے طو داوی کو پیچیر ہوا تھا وہ نفل شیر نوار یہ کلام خشم کھانے کما اس خوش کست یکھا تو نے ام نفل بولا وہ حق ہو مر امور کا مان یہ بول دیکھتا ہو تو اس جھکوا سکھلا تا ہو اتواق سول آپس پوچھا کہ تیرا نام کیا نام میر شیش حق عبد الغفران میں ہوں ہی سے نفل حق بری کو دک دیا ہمہ چھون ماہ بر آیا جنت سے منوط جانغرا دو فون کستے تھے کہ از فون جسکا ہوتا ہو نگہبان خود اکہ

میں نے اپنے دل سے یہ بات کہہ دی تھی کہ "میں نے اپنے دل سے یہ بات کہہ دی تھی کہ"

جو نہ تھی اس میں نہ تھی بہبودگی
 اولیاء اس سے آگاہ ہیں
 سالکان راہ نے بہر اچھا
 جو نہ تھی اس میں نہ تھی تمام
 بے غرض نیا خدا کا کام ہو
 بے غرض دیکھا نہیں کوئی سلام
 تنہا تیرا عبادت میں اگر
 قول ہو موتی کا دنیا جا کر
 یہ جہان فانی نہیں جا کر
 جسم یا اموال ہوں ضائع اگر
 پس جان کر تو نصیحت کو قبول
 ہو جو توفیق نصیحت شکر کر

سچ میں کیوں جان نہ خون ڈالنا
 اور سب اس سے سیراہ ہیں
 پیشوا اپنا ریاضت کو کیا
 کیوں کیا اپنے یہاں کو حرام
 یا ولی کا جب کافیض عام ہو
 ہوں جمیع اسکو اسیدین تمام
 زندہ جاوید ہو جان سب سب
 آخرت کا جلد کر تو ساز و برگ
 آخرت باقی ہو اسکی کرتلاش
 جان کا اس میں فائدہ ہو سب
 تن کو کہ خدمت میں اسکو
 جو چہ اسے حق کی عبادت ہو

جواب امیر حمزہ رضی اللہ عنہ کا شلاق کو

تھے جوان جب حمزہ غم مصطفیٰ
باز نہ بہتہ مدام اندر و غنا
بند را خبر جب آئے تھے جنگ
بے زور ہوتے تھے وہ بانگ

[illegible]

[illegible]

آئینہ ہو شرک سے خوشترنگ تر
 نور دین جبکہ نہ حاصل نہ کچھ
 خلق سکیان پھر یازارین
 ایسے ہی ہیں گہر کیسیان ہر
 تنگ ہو سب دنیا کو یہ جہان
 اہل دنیا میں ہو دنیا کا وقار
 طاہر افروشر و لیکن تنگ تو
 تن اگر یہ مرگ سے بہرہ گیر
 دروہ سے جیسے نہ تیار ہو
 بخیر جو ایک باد رو دو کر
 حال پنا تو نہیں پہنچاتا
 جہہ پر تیری جو نیکی اہل فل
 تر سے جب غافل ہوئی روح بن
 کبانی و نقب ہوتی کی تباہ
 تن سے جلیغ ہونی روح شر

ہو وہ کالا لے اُسے رنگی اگر
 آگ تیرے نفس کی کیونکہ
 پر کوئی خوشدل کہ فی آزار
 پرین بٹ غم میں بعضے شاو کام
 ہیں وہ خسرو اندرون المکان
 ظاہر اس کا خوب لہجہ است خوا
 خندہ اور کا گریہ غرت تنگ ہو
 جان کو ہی ہر دم کلنا خوا
 طفل کو شادی کا فتح لباب ہو
 باخبر ہو وین لے صاحب نظر
 تجھے بہتر صاحب لہجہ بنا
 خود میں کہنے تو ایسا خود جل
 اسپہ ہو علم لدنی مہر ہن
 تن گیا پھر جان ہو روشنی
 عتین جملہ ہوئیں اس سے پر

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

پھر تو جان جاتی بے مثل آفتاب
جان سے جو غفلت پراو اک تر
جان کے جب غفلت میں تاثیر
ماہیان قعر و یاسی جہاں
کیا خبر جو تھکوانکے قال سے
حال انکے تا ہے آیا محال
زہر شکر ہو گیا وان باہتین
سنگ پہ خاک زہر پر سر ہو
کا ملین جانین ہر پل سر کر
لیکٹا ہیات اوصاف کمال
طفل کب لطف طلی سے ہون
پس ہے فہم طفلان یہ نظیر
رزا سراج کی نوات پاک
محرم ان حق سے جفا بیعت صفا

۵۱
 عقلمند اعلیٰ کی جانب سے
 ۵۲
 روح ہو کب اسکی منظور نظر
 عقل اس سے پھر کرے تدبیر
 ۵۳
 بحر سے کچھ ہے دین یہ بحر حال
 تو نہ تجھے ہاں مگر اشال سے
 ۵۴
 سخن اُسجا پر وہاں ہو نیک فال
 ہو گیا سنگل س جگہ دشمن
 ۵۵
 جزبہ بینا نہیں ہنر دیا
 حال اُنکا کمال دین سے پوچھ لو
 ۵۶
 کوں نہ جانے تار و مثال
 دے مثال سکھو تو باطل
 ۵۷
 عقل کے نزدیک بس ناگزیر
 آدمی کے فہم سے ہو کب جدا
 ۵۸
 غیر مخفی پھر نہاں ہو کوں تبا

جمع و تفريق و میان لغوی اثبات

[illegible]

اینست که در این زمان که در این عالم است

۲۶۶
 فیاضی اور اشبات کا ہر سبب
 فیاضی اور اشبات کو ثبات کیا
 کیونکہ یہ قوت تجھے جوتی ملی
 تو نہ تھا باقی مگر اسکے سبب
 کب ہو وہ درویش جو باخوش ہو
 وصف اسکا فانی رہ فلوق
 ظاہر اہو نیست ہست از حسا
 نیست اس سے کہ پرتو ہکا
 اسکے شعلہ کی بقا اشبات ہو
 ذات سے اپنی فنا ہو کحل
 وزن میں بڑھ جا جو تو کس سے
 عشق کی جوش ہو تو ترک وہ
 کفہ شہ میں جو کھے آپ کو
 با ادب سے نہیں اند بہنا
 عشق کے دعویٰ کا اسکے ہوا

جب ہوا بندہ فنا باقی ہو جوت
 ہر میت اور میت جو کما
 بنے پھینکی گیت تو نہ رہی
 تو نہ مر جو جوتی و ذوات
 کچھ کما قائل نہیں پیش ہو
 بلکہ ہوا خود فنا باقی نحت
 شمع کی گہ جیسے محو افتاب
 ہست اس سے کہ تو کا حلال
 روشنی اسکی فنا ہے فوات
 شہر و من میں کچھ تو خل
 ذائقہ میں شہ و خواہی
 ہو یہ فکر یا قصل اندر کا رہ
 نبض عاشق بے او مقبرع
 بے ادب سے نہیں اند بہنا
 جو بظاہر اسکو دیکھے بے ادب

مثال اس کے
 فیاضی اور اشبات کا ہر سبب
 فیاضی اور اشبات کو ثبات کیا
 کیونکہ یہ قوت تجھے جوتی ملی
 تو نہ تھا باقی مگر اسکے سبب
 کب ہو وہ درویش جو باخوش ہو
 وصف اسکا فانی رہ فلوق
 ظاہر اہو نیست ہست از حسا
 نیست اس سے کہ پرتو ہکا
 اسکے شعلہ کی بقا اشبات ہو
 ذات سے اپنی فنا ہو کحل
 وزن میں بڑھ جا جو تو کس سے
 عشق کی جوش ہو تو ترک وہ
 کفہ شہ میں جو کھے آپ کو
 با ادب سے نہیں اند بہنا
 عشق کے دعویٰ کا اسکے ہوا

فیاضی اور اشبات کا ہر سبب
 فیاضی اور اشبات کو ثبات کیا
 کیونکہ یہ قوت تجھے جوتی ملی
 تو نہ تھا باقی مگر اسکے سبب
 کب ہو وہ درویش جو باخوش ہو
 وصف اسکا فانی رہ فلوق
 ظاہر اہو نیست ہست از حسا
 نیست اس سے کہ پرتو ہکا
 اسکے شعلہ کی بقا اشبات ہو
 ذات سے اپنی فنا ہو کحل
 وزن میں بڑھ جا جو تو کس سے
 عشق کی جوش ہو تو ترک وہ
 کفہ شہ میں جو کھے آپ کو
 با ادب سے نہیں اند بہنا
 عشق کے دعویٰ کا اسکے ہوا

اور وہاں تک کہ وہ اپنے آپ کو "مقدس" اور "مقدس" قرار دے گا۔

بوغذا و قوت اندیشہ
تھا تو اندر صورت باران آب
جز مسموم و بر و باران پہلے تھا
بستی حیوان جو با مرگ نہا
جبکہ یہ آپس ہو چکو بعدات
پس جا شیریں خوش باختیار
جبکہ تمنی سے تو دل مرغون
پھر تو ہو اس وقت شیریں چمن
جو ہوا صابر نہیں اندر بلا

شیر تھا ہوشیار اندر بیشمار
اب چلا اندر صفات مستطاب
نفس و فعل قول فکر تھا ہوا
رہت آیا قتلونی یا ثقات
رہت آیا ان فی قتل حیات
فی تمنی و کرامت زرد و
جملہ تمنیہا سے تو بیرون ہوا
فانج کوئے تو جو زمین چھپہ
مقبل و گاہ حق و کب ہوا

تفسیر واجلب علمیرم بخیلک و جلاک

جبکہ تو گرا ہو غم زمین و در
یعنی ایسا و ان نگہ پروری
مینوا ہو جائیگا یا روک دو
تسکے تو اس دیو ملعون کی ندا
اور یہ کہتا ہو کہ ہو مہلت از

مازا شیطان ہو تجھ پر باگشت
تجھ پر لاویگی فداکت و نہوی
خوار ہو ہو گا پشیمان پر ضرور
بھاگتا ہو غار میں کروین با
ٹوھو ٹوھو گھاگل میں لایا

بازمانش کوہ
کسی نے زنا معنی
حافظہ کوئے
بارمانش کوہ
تو غافل
طرح خطاب و صوت
کہ جو پہلے پہلے
باران و کرب
وریاخت میں
غذائت کی
انہی اولاد
کہ حیوان
پرینا و لاق
دراگاہ
رقت و کرامت
سبکی بی
پیاران کا
پوکر نفس
اسکا ہوا
کسی نے زنا معنی
حافظہ کوئے
بارمانش کوہ
تو غافل
طرح خطاب و صوت
کہ جو پہلے پہلے
باران و کرب
وریاخت میں
غذائت کی
انہی اولاد
کہ حیوان
پرینا و لاق
دراگاہ
رقت و کرامت
سبکی بی
پیاران کا
پوکر نفس
اسکا ہوا
کسی نے زنا معنی
حافظہ کوئے
بارمانش کوہ
تو غافل
طرح خطاب و صوت
کہ جو پہلے پہلے
باران و کرب
وریاخت میں
غذائت کی
انہی اولاد
کہ حیوان
پرینا و لاق
دراگاہ
رقت و کرامت
سبکی بی
پیاران کا
پوکر نفس
اسکا ہوا

بازمانش کوہ
کسی نے زنا معنی
حافظہ کوئے
بارمانش کوہ
تو غافل
طرح خطاب و صوت
کہ جو پہلے پہلے
باران و کرب
وریاخت میں
غذائت کی
انہی اولاد
کہ حیوان
پرینا و لاق
دراگاہ
رقت و کرامت
سبکی بی
پیاران کا
پوکر نفس
اسکا ہوا
کسی نے زنا معنی
حافظہ کوئے
بارمانش کوہ
تو غافل
طرح خطاب و صوت
کہ جو پہلے پہلے
باران و کرب
وریاخت میں
غذائت کی
انہی اولاد
کہ حیوان
پرینا و لاق
دراگاہ
رقت و کرامت
سبکی بی
پیاران کا
پوکر نفس
اسکا ہوا

کی بابت مبالغہ کا ذکر نہیں ہے
 فوٹو میں سے
 بیان ہو
 ہوا تو کیا اور
 ہوا تو کیا اور
 ہوا تو کیا اور

خلاق کو دیکھا جو مرتے کو کہو	پھر تو آتا ہوا ہر طرف غارت کے رو
دین کو کرتا ہوا تو اپنے ہتھو	خون سے مرنے کے ہو کر ہیرا
پھر تجھے کہتا ہوا شیطان کہ سے	کیون ہوا جو خوف تیغ و تیر
سخت گھبرا کر تو کرتا پھر گرین	دین اور دوش سے ہو کر ستیر
سالمہ اس باگ کا تو بندہ ہو	ایسی خلعت میں خدا کندہ ہو
ہیبت آواز شیطان نے گرو	کر لیا کیسا تما جی سلق کو
نور سے ایس بہن کیا رو کی بن	گو دین ہون جیسے جان کا فن
خون اُس ماموں کی ہو جب حال	ہیبت باگ اچھر کر خیال
لیکن سن ہیبت جو توبہ نہ	تجھہ ہوا شیطان کی ہیبت
باز سے ڈرتا ہے کب خیر	کھتھون کو است کب یہ نصیب
باز کھی کا نہیں کرتا ہمار	بلکہ لگاتی ہو کر مٹی سکوار
دیو کر مٹی تو ہو کھی سے تر	کر دے فراسکا جو تجھ پر
باگ شیطان کا یا بن شقیا	باگ شیطان کہاں کہاں لکھا
ولمیں تیرے مہر حق ہو اگر	مہراں ہو تجھ پر رب بحر و بر
و نو فوجاں لے مجھت چاہیے	کس طرح اک ہاتھ سے تالی بجی

شیطان کی بابت مبالغہ کا ذکر نہیں ہے
 فوٹو میں سے
 بیان ہو
 ہوا تو کیا اور
 ہوا تو کیا اور
 ہوا تو کیا اور

<p> قید میں کفار آئے تھے وہ لگے فراد سے کرتے نصیر منسکرتے تھے دہر دوسرا تھے رسول کبریا پر طعن سید امبار پر دندان بول کیونکہ تھے پر غل وہ از سر قدم زیر لب طعنہ نشان برکار ہو مثال خارہ دل اس مرو کا باد و غمیان سوت نیم جان یایہ ہر مہر قری ما یاد دہی </p>	<p> قید میں کفار آئے تھے وہ لگے فراد سے کرتے نصیر منسکرتے تھے دہر دوسرا تھے رسول کبریا پر طعن سید امبار پر دندان بول کیونکہ تھے پر غل وہ از سر قدم زیر لب طعنہ نشان برکار ہو مثال خارہ دل اس مرو کا باد و غمیان سوت نیم جان یایہ ہر مہر قری ما یاد دہی </p>
--	--

شہر قریہ کا
 قید میں کفار آئے تھے
 وہ لگے فراد سے کرتے نصیر
 منسکرتے تھے دہر دوسرا
 تھے رسول کبریا پر طعن
 سید امبار پر دندان بول
 کیونکہ تھے پر غل وہ از سر قدم
 زیر لب طعنہ نشان برکار
 ہو مثال خارہ دل اس مرو کا
 باد و غمیان سوت نیم جان
 یایہ ہر مہر قری ما یاد دہی

شیر کا جو دہد بہ وہ جانتا	کب شکار اپنا اُسے پہچانتا
ظلم جبر ظلم نے اپنے پر کیا	عدل پر ظلم سبقت لیگیا
جہل اسکا علم کا استاد ہو	علم اسکا جہل کو ارشاد ہو
اسو سر اسیل قیامت گاہ عشق	اسو تو عشق عشق انو لخواہ
اولین خلعت جو دیگیا جھک تو	اسن مرنے سے ہی ہو آرزو
حال میرا گو تو بہتر جانتا	کہ قبولِ تنام تو مدعا
ہیں عیان تجھ پر ہمارے قلبہا	نقد سنا انکو پذیرا کر لیا
دو جہان کا عشق ہی بیگانگی	عشق میں جو خوبرو دیوانگی
ماشوق کو بادہ تحقیق ہو	عشق پہناتنی صدیقی ہو
بزدل حق سایہ حق میں دراک	طالب کتابت اُسے لاریب کیا
جا بگیا جس پر تو با اعتقاد	پانگیا اس دے سے آخر کو مراد

تجھ کو جو مطلوب ہو گیت گو

دفتر چارم سے کر تو جستجو

تمام ہوا خلاصہ دفتر سوم کا

یہ اگر ان میں سے اس
میر کا جو دہد بہ وہ جانتا
ظلم جبر ظلم نے اپنے پر کیا
جہل اسکا علم کا استاد ہو
اسو سر اسیل قیامت گاہ عشق
اولین خلعت جو دیگیا جھک تو
حال میرا گو تو بہتر جانتا
ہیں عیان تجھ پر ہمارے قلبہا
دو جہان کا عشق ہی بیگانگی
ماشوق کو بادہ تحقیق ہو
بزدل حق سایہ حق میں دراک
جا بگیا جس پر تو با اعتقاد
پانگیا اس دے سے آخر کو مراد
تجھ کو جو مطلوب ہو گیت گو
دفتر چارم سے کر تو جستجو
تمام ہوا خلاصہ دفتر سوم کا

مخلصہ ذکر چہارم شنبی ہولنامی جو
بسم اللہ الرحمن الرحیم

تمام تعریفیں واسطے اُس خدا کے ہیں جو لائق تعریف
و ستائش کے ہو کہ جسے بقدرت کاملہ و حکمت بالغہ خود
چاہا سو لائق کو کیسا موافق کیا اور صورت مقیدین طرح کا
جلوہ اپنے ظہور کار کھائے عشق مے باز و خدا بانوشین
شد بہانہ درمیان مہروزن + اور درود نامہ و اُس نہی
مجموعہ محبوب با لود و دپر کہ اگر ذات پاک اُسکی نہوتی
تو مطلق اس مقید کا عاشق نہوتنا اور یہ چار محالفت کہ
مثل اربعہ متناسبہ کے ہیں متناسب بلج پناے اور انکی
آل اطہار اور اصحاب باوقار پر جو رکن رکن چار مقام

چہارم شنبی

بلکہ عارف اُن تمام کے ہیں تا ما بعد یہ حرکت چہاں ہم ہو
 طرف نیکترین منزلوں اور بزرگترین خاندان کے شاد و
 خوش ہوتے ہیں دل عارفوں کے اُسکے مطالعہ سے مثل
 خوش ہونے باغون کے قطرہ نشانی ابر سے اور نہند
 آرام کپڑے آنکھوں کے خواب خوش سے بچ اس حرکت کے
 راحت ہو جانوں کی اور شفا آنکی اور وہ حرکت ایسی ہو
 کہ چاہتے ہیں اُسے مخلص اور دوست کہتے ہیں اُس کو اور
 خواہشمند ہیں اُسکے راہ چلنے والے اور آرزو مند ہیں اُسکے
 منزل مقصود کے دھونڈنے والے چشمہ اہل منش کو
 اُس سے خشکی ہو اور نفوس کی اہل لبس کو اُس سے خوشی
 وہ خوشترین سیوہ ہو واسطے اُسکے جوئے اور بزرگترین
 آرزوں کی ہو جو تمنا کرے پہونچانے والی جہاں کی طرف
 اُسکے طبع کے اور راہ دکھانے والی دوست کی بجانب
 اُسکے حبیب کے اور وہ حرکت مجدد بزرگترین عطیات اور
 نفیس ترین مرغوبات ہو تازہ کرنے والی زبان کی

خوش
 ہونے

اور آسان کرنے والی دشواری اہل رنج و کلفت کی اپنی
کرتا ہی و کھینا اسکا تاسف اُس شخص کو جو اُس سے دور ہو
اور خوشی مستی اُسکو کہ نیک بخت اور اُسکے حضور ہی وہ حیرت
نور ہو ولسطے یاروں ہمارے کے اور ایک گنج جو خاص کہ
پس آئندہ دن ہمارے کو رحمت کرے اللہ اگلوں اور کچھلوں
دریاد لون دشواریوں ایفا کنندگان و عدوئ پرست
فضل و کرم اپنے کے اور ساتھ نعمتوں بزرگ اپنی کے وہ
بہترین سوال کیا گیا ہو اور بزرگترین امید رکھا گیا ہو پس
وہی بہتر و برتر ہو درحالیکہ وہ نگہبان ہو اور مہربان ترین
مہربان کا اور بہترین وارثوں کا اور بہترین روزی
دینے والوں کا و نسبتیں و الحمد للہ رب العالمین

دوست تیرے نہیں ہیں وہ دو اگر تو بکاش پست کی	دور تو الین جو خست ہو جو بچو شہر واد پر طمانی
انہی پر جو ہو اسچ و لب سما کہ جان انکی سب تون پاک	خلوت تیرے کہ تباہی اسی انگو نہ تھپا تیرے
تو سے پہنچے جو بلا تھپا جو نہ فدا کیے تو شیریں ہو بلا	دفع اسکا بر تر از تیرے جسمین ہونعت وہ ہنر

سوال کرنا ایک مرد کا یہی علیہ السلام سے

ایک نے جا کر یہ سنا سے کہا آپ جو سخت ہو ختم خدا	سخت تر ہو اس جان میں کہا کانہی جو جس سے دفع و کہا
عرض کی اُسے کہ ہو کیونکر امان جبکہ ترک غیظ ہو خط پناہ	آپ جو چھڑے تو غصہ یہاں ضبط کر کے یا دلا ختم آو
ہوں اگر روشن ہی چشم تو مقام رستی میں بل قرار	افت مان آپ سے میں نیکتر چشم روشن چاہیے جو جھکوا
چشم روشن جو میں جھکوا چشم دل ہو در حقیقت آہ	ہیں یہ از مہ صدمات ما یہ و چشم حس میں جسکی خوشی

وہ دو اگر تو بکاش پست کی
انہی پر جو ہو اسچ و لب
سما کہ جان انکی سب تون پاک
تو سے پہنچے جو بلا تھپا
جو نہ فدا کیے تو شیریں ہو بلا
دفع اسکا بر تر از تیرے
جسمین ہونعت وہ ہنر
سخت تر ہو اس جان میں کہا
کانہی جو جس سے دفع و کہا
آپ جو چھڑے تو غصہ یہاں
ضبط کر کے یا دلا ختم آو
افت مان آپ سے میں نیکتر
چشم روشن چاہیے جو جھکوا
ہیں یہ از مہ صدمات ما
یہ و چشم حس میں جسکی خوشی
ایک نے جا کر یہ سنا سے کہا
آپ جو سخت ہو ختم خدا
عرض کی اُسے کہ ہو کیونکر امان
جبکہ ترک غیظ ہو خط پناہ
ہوں اگر روشن ہی چشم
تو مقام رستی میں بل قرار
چشم روشن جو میں جھکوا
چشم دل ہو در حقیقت آہ

وہ دو اگر تو بکاش پست کی
انہی پر جو ہو اسچ و لب
سما کہ جان انکی سب تون پاک
تو سے پہنچے جو بلا تھپا
جو نہ فدا کیے تو شیریں ہو بلا
دفع اسکا بر تر از تیرے
جسمین ہونعت وہ ہنر
سخت تر ہو اس جان میں کہا
کانہی جو جس سے دفع و کہا
آپ جو چھڑے تو غصہ یہاں
ضبط کر کے یا دلا ختم آو
افت مان آپ سے میں نیکتر
چشم روشن چاہیے جو جھکوا
ہیں یہ از مہ صدمات ما
یہ و چشم حس میں جسکی خوشی

گوئی نقش اکسان کشے یہ
بان مگر لا امید کن تا قضا
رات کو یہ گھر میں سوئی
وہ چنانچہ تن ہی اسکا نور چا
بے فقیل و تیل اسکو کب بجا
اس فانی میں بھی ہیں باقی مگر
جہاں کو اس نور کو جان
یہ فنا ہو چوین بخور ماہتاب
جو گئے دنیا سے مروا خدا
ہیں صفات حق میں انکے صفات
شاہد قرین کو سن ایو و فوف
روح مجھو یوں کی ہو اندر خدا
اس چراغ حس سے اپنے بھتین
روح اپنی متصل کراں فلان
کیونکہ نور انبیا ہو آفتاب

یہ مثل سکی کروں میں تجھ
یہاں چھٹے میرے عقل خیال
ایکے دیگر سے ہو کس فرام
بے فقیل و تیل و تن ہو کما
بے فقیل و تیل ہو آخر فنا
روز و رات گیسب جس بشر
ہمچو خاں جس کبھی غانی ہو
محو ہوں جب طلوع آفتاب
بے فنا ہوں پر صفت ہیں فنا
جیسے محو خیر و کر نورانیات
حق نے فرمایا دنیا محض
وہ صلوات کی روح خالق کی دنیا
کچھ تپا پوے نہیں ایو مرد
زود بیا ارواح قدس ساکن
ہی ہمارا نور چوں شمع و شہاب

یہاں چھٹے میرے عقل خیال
ایکے دیگر سے ہو کس فرام
بے فقیل و تیل و تن ہو کما
بے فقیل و تیل ہو آخر فنا
روز و رات گیسب جس بشر
ہمچو خاں جس کبھی غانی ہو
محو ہوں جب طلوع آفتاب
بے فنا ہوں پر صفت ہیں فنا
جیسے محو خیر و کر نورانیات
حق نے فرمایا دنیا محض
وہ صلوات کی روح خالق کی دنیا
کچھ تپا پوے نہیں ایو مرد
زود بیا ارواح قدس ساکن
ہی ہمارا نور چوں شمع و شہاب

یہاں چھٹے میرے عقل خیال
ایکے دیگر سے ہو کس فرام
بے فقیل و تیل و تن ہو کما
بے فقیل و تیل ہو آخر فنا
روز و رات گیسب جس بشر
ہمچو خاں جس کبھی غانی ہو
محو ہوں جب طلوع آفتاب
بے فنا ہوں پر صفت ہیں فنا
جیسے محو خیر و کر نورانیات
حق نے فرمایا دنیا محض
وہ صلوات کی روح خالق کی دنیا
کچھ تپا پوے نہیں ایو مرد
زود بیا ارواح قدس ساکن
ہی ہمارا نور چوں شمع و شہاب

یہاں چھٹے میرے عقل خیال
ایکے دیگر سے ہو کس فرام
بے فقیل و تیل و تن ہو کما
بے فقیل و تیل ہو آخر فنا
روز و رات گیسب جس بشر
ہمچو خاں جس کبھی غانی ہو
محو ہوں جب طلوع آفتاب
بے فنا ہوں پر صفت ہیں فنا
جیسے محو خیر و کر نورانیات
حق نے فرمایا دنیا محض
وہ صلوات کی روح خالق کی دنیا
کچھ تپا پوے نہیں ایو مرد
زود بیا ارواح قدس ساکن
ہی ہمارا نور چوں شمع و شہاب

یہاں چھٹے میرے عقل خیال
ایکے دیگر سے ہو کس فرام
بے فقیل و تیل و تن ہو کما
بے فقیل و تیل ہو آخر فنا
روز و رات گیسب جس بشر
ہمچو خاں جس کبھی غانی ہو
محو ہوں جب طلوع آفتاب
بے فنا ہوں پر صفت ہیں فنا
جیسے محو خیر و کر نورانیات
حق نے فرمایا دنیا محض
وہ صلوات کی روح خالق کی دنیا
کچھ تپا پوے نہیں ایو مرد
زود بیا ارواح قدس ساکن
ہی ہمارا نور چوں شمع و شہاب

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

تا آمد و سچ پھر سلیمان کہا
 جو کہ دیکھا جا کہو باقیس سے
 میں نہیں ہوں طاعن تر کو
 وہ کہ جو چاہے تو جگہ نہیں
 میں ہوں نافرمان اس ہونہیں پر
 مال دنیا دام دنیا دار ہو
 امیر و امیر دنیا ہی مانی
 ریش پر اپنی نہیں تانی
 تو نجابت ریش ہو تیری سفید
 جسے چھوڑی ہے چھوڑی
 ہو وہی اک بادشاہ نیرول
 پرست شوق مساجد ہو ملا
 بلکہ کہتا ہی کہ ہی پروردگار
 بادشاہان جہان با برگی
 در نہ ابراہیم و اسم کی مثال

نہ جو کمزور کہ لالہ نیر کی جا
 تاکہ تو دیکھ کہ یہ ہے جاک
 جو عطا ز آفرین ہے کج کمزور
 سرسبز ہو زو و ہم و زمین
 خاک کیوں کو کہ جگہ تانہیں
 ملک عقیقہ مطلب ہر رانی
 آگے تھپتا ہو تو شاہ غنی
 نیات بد پر کیسی شاہی کر
 پر ہوئی اس کو برعکس امید
 چکر کر تو پاشاہی پر غور
 جسکو چاہے شجست ملک و
 وہ نہیں کچھ ملک و دولت
 مجھپہ کہ تو ملک حیدر قرار
 بد نہ کھین از شراب بندگی
 خاک میں پال کرے ملک مال

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰

اسے آیا دینا کا یہ کلمہ
چون شکستہ بن گیا پیر خراج
آنحضرتؐ کو چھوڑ کر یا تو
سیرتِ نازک کو آنحضرتؐ میں ال
بشیرتِ یوسف چھوڑ کر کو بیاد
بابا بشیر عی سے ہو گا بزر
بے تحقیقیت چنکے آگ کا نسا

مهر حق برونکے سیم کو کشید
 گوویا مرغوں کے کہ تخت تاج
 گنج قماروں کا کہ جسے جوج
 لے نہ تو اس لے پانے گنج
 یہ جہان کا پاؤں تو تاریک
 جبکہ تو اس چاکہ ہو گا بد
 عارفان حق ہیں اہل کیا

حکایت امن ویش کی جتنے لکڑیوں کو سٹو کر دیا

طالب یزدان اسی سوز و درد
سبز پیش آنے نظر میں گمان
دو پتا ماہو نہ دنیا وال
اس طرح بنا گامین سب گاہ
تین میں سے گنی کی نکل
معاذ پتہ پوس گنی کی نکل
سیری خاطر میں گنی کی نکل
جیسے رکھتا تھا میں اس کو بھم

نقل یوں کرتا ہوا کہ میں نے
 خواب میں مجھ کو گروہِ خضر یا
 بیچنے پوچھا تو کہاں تو صلا
 پورے گویہستانِ عینِ ہر کسی را
 تھی غذا میری سداً چٹل کے
 دوسری نعمت کی صلا آرزو
 سب تھی پاس سے یکدم

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

ایک کی بھر آئے آیا اک فقیر
 دیکھ اُسے دل میں مہرا خیال
 مہا اُسے کچھ دلوں کا غریب
 راہوں سے یہ وہ قہنہ ہوا
 کچھ نہ تھا پوشیدہ اُسکے روبرو
 وہ لگا آہستہ تر کرنے عتاب
 گو کہ میں سکون میں سمجھا ذرا
 شیر و شہریت آیا وہ نظر
 پھر زمین پر کھیا اُس نے آسمان
 کی یہ استدعا کہ امروں کا
 پھر جو دیکھا میں نے اُنکو غور کر
 دیکھا کہ یہ حال میں جیو رہا
 تب کہا اُس نے کہ امویس نو
 پھر وہیں لکڑی ٹھاتا فقیر
 میں نے چاہا یہ کہ ہون چھے وہ

باہر ہم سر پہ رکھے اک حقیر
 یہ وہ وہی وہ اُسکو بے مال
 بعد ازاں موت ہو چکی نصیب
 کیونکہ دل کا بساں شمع تھا
 بھید دل کا جاتا تھا مو
 کچھ زبان سے فکر کر میرا جواب
 رعیت اُسکے لکر کی دل میں جا
 پڑ گیا لرزہ مرے اندام
 سر سے اپنے لکڑی کا جلد
 لکڑیاں ہو جائیں زرتیاں
 ہو گئی تھیں لکڑیاں بن جوڑ
 باخود آیا پھر سنبھل کر میں را
 چاہتے خاصان نہیں کچھ برگ
 شہ کی جانب چلا مانند تیر
 تاکہ دن چلے اسے نکال گنا

بیجا

حال بیان کردن که جادات کا
 عاقلان کے ماننے و فرمان کی
 مدد کی ہے۔
 حال بیان کردن کہ جادات کا
 عاقلان کے ماننے و فرمان کی
 مدد کی ہے۔

کیسے برے سنگ اعدا کو	کیسے دوزخ میں بہا رہا ہے
جو کمون میں از جادات جہا	عاقلانہ یاری خمیہ بان
شعوی ہو جاے از حد شیر	سخت عاجز ہو جو کھینچے باز
جان تیری ہو تیری شرم قوی	ہو ترا در مان ترا خود مدعی
گو کہ اب کتے ہیں سے وفات	وقت بظاہر کرینگے وفات
چشم کو کمدے اگر پروں گا	درو سے بڑا لائے وہ تیرا دما
وانت کو کمدے اگر وہ ات	درو سے وہ بھی کسے جھکوا لاک
جبکہ ہو وہ جزو کل کا جان جان	جان جان و شمنی آسان کمان
چھوڑے تو لشکر دیو پری	کر میان جان کنان تو صفری
ملک ہو بقید کسے تو رہا	مجھکو پایا ملک ہو پھر سب ترا
نقش ہو کو نقش سلطان غنمی	شکل ہو پر جان ہو بے چانی
زینت اسکی ہو برای دیگران	یا وہ ہو واکر وہ چشم و دہان
تو میان طبع رہو تو نیک بین	لبک جو میں ہوں تجھ تو نہیں
وہ تو کب ہو جبکہ ہو اندر ہی	خرم و زیبا و سرست خودی
منع ہو تو صید ہو تو دام تو	صدر ہو تو فرش ہو تو بام تو

حال بیان کردن کہ جادات کا
 عاقلان کے ماننے و فرمان کی
 مدد کی ہے۔
 حال بیان کردن کہ جادات کا
 عاقلان کے ماننے و فرمان کی
 مدد کی ہے۔

حال بیان کردن کہ جادات کا
 عاقلان کے ماننے و فرمان کی
 مدد کی ہے۔

کون مخفی کر کے خورشید کو	باکفت کل جو کہ ہر سب کو
خاک نیران اسپہ ہو کوئی ہزار	نور ہو اسکا تاملی آشکار
گھاس کیا ہو جو چھپا روئے	خاک کیا ہو جو چھپائے نقاب
اٹھ تو ایسی بلقیل ہم وارزوں	وے اٹھا اس ملک پر تو اپنے

نقل ابرہہ اور ہم کی

جیسے ادھم نے سنی بالا بام	کین حکم جس طرح رہا کوئی گام
پوچھا کیا ہو بولعجب یا جبر	کون ہو اس بام پر میر کھڑا
سقت کی جانب سے کی نہ	دھونڈتے ہیں نیش اپنا دم بیا
آپ بچ بام پر شتر کمان	ابلی سے دھونڈتے ہو جو پنا
بولے وہ اسی شاہ با ایتخت و جا	کیون تو دھونڈھے عیالات الہ

بقیہ قصہ بلقیس

جبکہ پہونچے قاصدان اندر	ہو گئی بلقیس شتاق تھا
عزم اسکا جب لے جان ہوا	ہو جہان فتنہ تاسف بھی کیا
چھوڑا ملک مال دنیا انسان	ہمچو تر کر نام و سنگ عاشقان
وہ غلامان کنیزان پریشان	آگے آگے ہجو پوسیدہ پنا

نہال یہ کیا حقیقت کھنڈ
کسو اسلے کہ آفتاب کو کون
چھپا سکتا ہو جو سب سے پہلے
پیشہ ہونے کو نہایت
جو من فزائے ہو سکنا تو
نقل سے یہ دونوں کا حال
نور اندر ہوا ہوا ہوا
نور دلو کہ الگ فزون
ابراہیم بن عبد
چھوڑ دیا
حضرت ابراہیم
بنی بن
بادشاہ اس تخت
توقیف کو بین
اگرے حال نہیں
بھی نہیں
بہت کچھ

ڈالتی تھیں چشم ہر جا سو سو
 جٹ و کچا بگوینے نہ ہا ہا
 واپس آئیں جٹ باطن میں
 ہو گئی حیرت میں بس انکی جان
 ہو پریشان دڑتی تھیں بدر
 کیاں کہتے تھے ہم واپس نہیں
 اس قدر رو رو وہ کرنی تھیں
 سینہ کو بان سقد رو میں نہ
 پیش آیا گمان اک پر مرد
 کیلے دی اک دل کو تو نہ تا
 بولیدے میں بن سلیع احمد
 جبکہ ہو پختی میں بیان اندر عظیم
 جب سنی میں نے مذاکے ہوا
 تاکہ دیکھوں کسکی یہ آواز ہو
 نہ کوئی دیکھا بگرد خود نشا

تاکہ جانیں ہو کہاں سر گلو
 جسم لرزان تھا گھر چو شین
 مصطفیٰ کذا سجدا پائین
 ہو گیا تارک کٹکھو نہیں جان
 اور یہ کہتی تھیں کیاں ہو وہ
 ہو کہاں تیرا وہ طفل ناہین
 جس کے گراں نہ تھے کیاں
 دیکھ اتر ہو گئے سب پیرا
 پوچھا کیا ہو امیر تجھ کو وہ
 کیوں بیا ہوا حکیر غنائ
 کم کیا اسکو بیان میں بھیجا
 باد سے آئیں صدا پڑیم
 چھوڑا احمد کو گئی سوے صدا
 جو لطیف و محنت پڑا نہ ہو
 نہ ہوئی قطع مذاکے کیاں

۴۰
 شاعر
 حضرت مولانا
 ابوالحسن علی
 دہلوی

جب پریشان ہوئے ہوں میں پہنچا
پیر نے اُسے کہا تو غم نہ کھا
وہ بتاے طفل گم گشتہ کا حال
تب حلیہ نے کہا اے خوش لقا
جلد بکھلا مجھ کو وہ شاہِ فطر
پیش غری لیکیا وہ پیر ہے
ہم ہزاروں ہو پائی تجھے راہ
پھر کہا اُس نے سچہ کر کے زور
ہم یہ پیرے ہیں بت اگر اہا
اے عرب پر حق ترے نعام کا
یہ حلیہ سعدیہ کر کے امید
گم ہوا ہوا اس کا فرزند غیر
جب لیا یہ نام وہ جلیبان
پھر آئی اُن سے یہ غیبی ندا
اُس کے ہاتھوں سے ہمارا قتل ہو

طفل کو اسجانڈکھا واسی و
 لیچلین تجھکو بزرگ پادشا
 وہ ابھی کھوے تھے کلا ل
 تیرے اس کونے چان میری
 طفل کی میرے جو مجھ کو
 اور کہا تو ازادان غیب
 جبکہ لی ہمتے ترے در پر
 ایضا وند عربا می بحر
 تجھے چھوٹے ہمز قید
 اسلیے ہیں حکم کش و
 آئی تیرے پاس لڑان
 نام ہو اسکا محمد ای
 گر پڑے سجدے کے اندر
 لے نام ای پیر تو اس
 عود میں اسکے ہمارے

لا
عالمہ بیس کین
ی
پس و غنی
نور
میں ہے
کے لیے
تو کیا ہے
بیس کین

وہ پہ کعبہ کے در سے بشتب

کچھ نہیں ٹھہرین ہوا لائق تر ہنر

قدر ہو میری دیان با سجد

پر حسین طفل پر کیسے عیان

ہم سے جو وہ لکھ لکھ ہر مہین

میں نے دیکھے ہر عجائب سپہ جو

اطف تیرا میں نے جب دیکھا ہے

اُسکو لانا ہوں شفیع مدعا

اندرون کعبہ سے آئی ندا

باوہ صد اقبال و محفوظ ہو

ظاہر اسکا شہرہ گہمان کر

عشق ہو ہمو بہت اس خال کا

وہی فضیلت اسلئے اس خال کو

ظاہر اسکا اس کے باطن سے جنگ

اک جہان کو اس میں زندہ کر

اور کہا اے راز دہان مج زوہ

تاکہ ہوں اس کا میں مقبول تر

یا کہ بالمشائستہ تپت رہا

میں نے دیکھے لطف کے تیرے نشان

فہم نہیں ہم وہ کہیا ہو بایں

اس صفت کا کوئی نہاں چہرہ

اُس پہ جو ان رہی دریائے تر

حال سے اُس کے خبر دے اور خدا

تھکھو دکھانا وہاں گم گشتہ

کچھ نہیں خطرہ کسی سے ہو

باطن اسکا ہے میں جان کر

کیونکہ میرا قیاد وہ اندر رضا

تاکہ بے برگوں کا برگ چہرہ

باطن اسکا گوشت ظاہر چو شک

چرخ اسکا خواہم زندہ کر

سید شہباز داد
آتش دراز
آفتاب صلیبی
سید
مطلب اس پائین کا
بازار
چو کہ اس کا
رہت لعل کعبہ
چو کہ اس کا
چو کہ اس کا
چو کہ اس کا
چو کہ اس کا

جو کہ جابل و زمین تعمیر
 باغے تو سیکہ آداب می سپر
 مثل ابلیس لعین لیل و نهار
 جبر کا کب تک ہیکل پائے بند
 عقل جزوی کو وزیر اپنا کر
 ہو لہو یون کو شقاوت میں غلو
 وہ کہے شاہی میں اپنی گریہ
 جسکا گمان سا ہو دستور شقی
 حرص کے تابع ہیں شاہ وزیر
 کشتی خاصان ہو شوق کبر
 زیر کی کو چھو طریت کر خرید
 وزیر کی نے کیسا کنگان کو کیا
 زیر کی ہو مورث کبر و غرور
 ابلیسی بے مغز ہو مانند پتہ
 اس سے عقل تیری ہونا

عدل یہ بہتر ترے ناموس
 ظلم کا اس نفس کے اتوار کو
 جو ستیزہ تجھ کو باہر و زکا
 اختیار اپنا نہ بھول جو پسند
 عقل کل کو کر وزیر یا غیر
 اُن سے کہ رہ پیر تا مقدور تو
 جسکے ہو ہمراہ تہف سا وزیر
 وہ مع دستور خودی و زرخ
 و عین آنگے واسطے بدل المصیر
 جسمین آفت کم خلاسی ملے
 زیر کی سے دو تر ہو گئی
 غرق طوفان سوج تو سکو ذرا
 ابلیسی سے ہو قیام مل ضرور
 ابلیسی وہ ہو کہ ہر شید کو تو
 عقل عرفانی تجھے بخشنے خلا

یہ جو کہ جابل و زمین تعمیر
 باغے تو سیکہ آداب می سپر
 مثل ابلیس لعین لیل و نهار
 جبر کا کب تک ہیکل پائے بند
 عقل جزوی کو وزیر اپنا کر
 ہو لہو یون کو شقاوت میں غلو
 وہ کہے شاہی میں اپنی گریہ
 جسکا گمان سا ہو دستور شقی
 حرص کے تابع ہیں شاہ وزیر
 کشتی خاصان ہو شوق کبر
 زیر کی کو چھو طریت کر خرید
 وزیر کی نے کیسا کنگان کو کیا
 زیر کی ہو مورث کبر و غرور
 ابلیسی بے مغز ہو مانند پتہ
 اس سے عقل تیری ہونا

یہ جو کہ جابل و زمین تعمیر

یہ جو کہ جابل و زمین تعمیر
 باغے تو سیکہ آداب می سپر
 مثل ابلیس لعین لیل و نهار
 جبر کا کب تک ہیکل پائے بند
 عقل جزوی کو وزیر اپنا کر
 ہو لہو یون کو شقاوت میں غلو
 وہ کہے شاہی میں اپنی گریہ
 جسکا گمان سا ہو دستور شقی
 حرص کے تابع ہیں شاہ وزیر
 کشتی خاصان ہو شوق کبر
 زیر کی کو چھو طریت کر خرید
 وزیر کی نے کیسا کنگان کو کیا
 زیر کی ہو مورث کبر و غرور
 ابلیسی بے مغز ہو مانند پتہ
 اس سے عقل تیری ہونا

فوقانی کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا
 فاضل جونیئر کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا
 فاضل جونیئر کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا

تو ہوتی اور غافل ہو جاتے	عقل کامل نیک تیری راہ پر
ہو دست راہ پر گویا تر	علم و فن سکھے جو کوئی بے
عاقول کا جو شمع کہ شہ کا	احمقین کو ہو جو ملک ان
دراگوں ہو اسکا جملہ کا ویا	جب ہو احمق رئیس ملک ان
غیر استحقاق کو بخشے درم	مستحقین پر نہ ہوا کرم
ہو ان غریب بھلاؤ مکارو	صالحین رہتباران ہوں
چھیننا رہے ہو تیغ و تبر	پس تجھے اسو بادشاہ اگر
چھین لو مجھ کو سے تانے و سنان	فرس ہو تھو غرا اور مودان

تفسیر سورہ منزل

مصطفیٰ کسب سے تو باہر کو آ	علم منزل میں یہ حق سے ہوا
یہ جہان جو جسم تو جان جہان	باہر اکمل سے اس سرور و
جیکہ شمع وحی جھکو دی گئی	تو نہو پنہان بے رنگ مئی
شمع کو تو جاگتا ہوا گزیر	ہاں قم اللیل اور نہ ہے شمع
روز ہو جائیگا پھر شمع کے شال	جو نہو ظاہر تر اور جمال
شیر ہو خرگوش کے چند سین	جو نہو تیری پناہ اور جہنم

یہ کو ایسا نیک کہ ہوتے
 عقول و فن سکھے جو کوئی بے
 احمقین کو ہو جو ملک ان
 جب ہو احمق رئیس ملک ان
 مستحقین پر نہ ہوا کرم
 صالحین رہتباران ہوں
 پس تجھے اسو بادشاہ اگر
 فرس ہو تھو غرا اور مودان

فوقانی کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا
 فاضل جونیئر کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا
 فاضل جونیئر کا دین پرستوں کا غلبہ ہو گا

Handwritten notes at the top of the page, including the number ۳۲۳ and various lines of text in Urdu script.

<p>موج نہ تو نہ سرا ہو شناس کن پیدائش نو ویکہ آنجور کا روان میرا تو تو خضر وقت اس کو مثل میرا ہون کے نہ مانی روبرو اس جمع کے خوش وقت خلوت کا نہ میرا جب موج نکب پر ہو بھونکے تیرے یگان گال بگت کشو کے ہو نہان لپچل اندھے کو جو لپس لپچل اس دنیا سے تو اس کام بدوی ہو یہی اور نہان ماتم ان ایام کا ہو تجھے لپچل گے اسو امام احمدین</p>	<p>بلد تر اس کو بد کشتی حاصل میں ایسے جو ہر بہ طرقت اک غول کشیدان بہ کسی مظلوم کا بدو اس بیکہ تو اس وقت ہوا چھوڑ خلوت آو گیارہ ہو تو اس موج ہدایت کا کب سگون کے بھونکے نہان ویکہ تیرا بد جمال ہو گیا ہو انکو کھک ہی کسے ہو اسے موج کو حرام جوق نامینا قطار اندر قطار ماتم آخر زمان تجھے نوات سے تیری جو عالم کو ان خیال نڈکیوں کو بھین</p>
---	--

Extensive handwritten notes in Urdu script along the left margin, continuing the themes of the main text.

Handwritten notes at the bottom right of the page, including the number ۳۲۳ and various lines of text in Urdu script.

کشمکش میں لڑائی ہو رہی ہے	جنگ میں ہیں ایک دگر سے
نقل بطور پیش نسبت کشمکش کے	
جیسے مجنون ایک ن ہو پیرا	عاجب لیلی ہوا ناقہ سوار
ہانکتا تھا اسکو لیلی کی طرقت	وہ طرف بچے کے ہوتی نہ
یہ اُدھر کو زور کرتا وہ ادھر	کشمکش و نون میں تھی لاکھ
تین دن تک اسے تھلی اس حال پر	سالا مجنون رہا زیر و زبر
تب کیا ناقہ سے اُسے یہ کلام	حاشق دلبر میں ہم تو لا کلام
پرہیز و وضد ہر وہ کیا سزا	جنے والا کشمکش میں آ گیا
حسب سیر ہو نہیں مہر و مہا	ورنہ کرتا تجھے دوری اختیار
ایک گویا دوسرے کا راہزن	ہو وہ جان گرد جو محکوم تن
جان کو ہر عرش پر چا کاشوت	تن کو ہر لذات نفسانی کا دوق
جان ہو کھوے سکو بالا بال	تن ہو چنگل ماتا اسپر گمر
عشق مولای ہو نہیں لیلی سے کم	عشق میں ہو اُس کے تو محکم قدم
جن بتوں کا ہو رہا ہو تو شکا	بعد پیری دیکھ ہین خوار و زرا
لیکن ہین جوتے دلو کھال	دیکھ تھوٹے و نہیں ہین پیر

کشمکش میں لڑائی ہو رہی ہے
جنگ میں ہیں ایک دگر سے
نقل بطور پیش نسبت کشمکش کے
جیسے مجنون ایک ن ہو پیرا
ہانکتا تھا اسکو لیلی کی طرقت
یہ اُدھر کو زور کرتا وہ ادھر
تین دن تک اسے تھلی اس حال پر
تب کیا ناقہ سے اُسے یہ کلام
پرہیز و وضد ہر وہ کیا سزا
حسب سیر ہو نہیں مہر و مہا
ایک گویا دوسرے کا راہزن
جان کو ہر عرش پر چا کاشوت
جان ہو کھوے سکو بالا بال
عشق مولای ہو نہیں لیلی سے کم
جن بتوں کا ہو رہا ہو تو شکا
لیکن ہین جوتے دلو کھال

مردود ہو کر دنیا کا دھوکا کھائے اور دنیا کی باتیں نہ کرے
 دنیا کی باتیں نہ کرے اور دنیا کی باتیں نہ کرے
 دنیا کی باتیں نہ کرے اور دنیا کی باتیں نہ کرے

<p>۱۔ اچھے آدمیوں میں سے پہلے جو ہو آخر میں وہ ہر مردود جو نہ کیا اولین آخر تو دیکھ نصف دیکھ نصف کا دیکھنے کا پرند کیا اُسے اچھا فضل میں باتنوں میں ہی وہ باکست ہنر فضل ہوتا زور کے عت مگر مرد زیادہ زور سے ہوئے آخر میں عاقبت الہی چون نچوہ کس صد اکا ہو تو طالب ابو اخی دوسری ہی ہستی از خراب مومنوں کو سرسبز بیان کی ہو بیو فانی میں ہونے کی کد ہرین غاداری میں کل کی گمان مثل شیطان کے نہ تو کو رو کر</p>	<p>۲۔ یہی عالم کے ہر مرد کا حال جو ہو آخر میں وہ ہر مردود روے ہر ایک میں مگر آخر تو دیکھ ہاں ہوا عورت تو شیطان کی مثل دیونے آدم کو دیکھ کھانہ صحت فضل مردوں کا نہیں عت پر ورنہ شیر اور بیل کا انسان پر بلکہ ہوا زور سے ویش باقتین عاقبت یعنی میں ہو جو مرد و خرم میں جان میں صدائیں غیبی کس صدائے مستی میں بہرہ یاب کافروں کو کفر کے اندر غلو اہل دنیا اور دنیا سے نل وہ جہان کو جس کے جلد ساکن اور اچھے آخر تو سمجھ کر کام کر</p>
---	--

یہی عالم کے ہر مرد کا حال
 جو ہو آخر میں وہ ہر مردود
 روے ہر ایک میں مگر آخر تو دیکھ
 ہاں ہوا عورت تو شیطان کی مثل
 دیونے آدم کو دیکھ کھانہ صحت
 فضل مردوں کا نہیں عت پر
 ورنہ شیر اور بیل کا انسان پر
 بلکہ ہوا زور سے ویش باقتین
 عاقبت یعنی میں ہو جو مرد و خرم
 میں جان میں صدائیں غیبی
 کس صدائے مستی میں بہرہ یاب
 کافروں کو کفر کے اندر غلو
 اہل دنیا اور دنیا سے نل
 وہ جہان کو جس کے جلد ساکن
 اور اچھے آخر تو سمجھ کر کام کر

یہی عالم کے ہر مرد کا حال
 جو ہو آخر میں وہ ہر مردود
 روے ہر ایک میں مگر آخر تو دیکھ
 ہاں ہوا عورت تو شیطان کی مثل
 دیونے آدم کو دیکھ کھانہ صحت
 فضل مردوں کا نہیں عت پر
 ورنہ شیر اور بیل کا انسان پر
 بلکہ ہوا زور سے ویش باقتین
 عاقبت یعنی میں ہو جو مرد و خرم
 میں جان میں صدائیں غیبی
 کس صدائے مستی میں بہرہ یاب
 کافروں کو کفر کے اندر غلو
 اہل دنیا اور دنیا سے نل
 وہ جہان کو جس کے جلد ساکن
 اور اچھے آخر تو سمجھ کر کام کر

تقریباً کرنا رسول صلعم کا عاقلوں کی ویرا جانا

مصلحت کے ہیں حق پرست اور خدا

مرد عاقل کا ہے تو دوست اور

عقل بیانی ہر مثل شاہ

نور اسکا حاکم و نگران

عقل تن میں کام ایمان ہو

جو سپہ سالار کمرہ نو

کے سچے زندہ تن میں بھلا

بیان یہ کہ عقل کامل ہے ہر وہم کی

اور شہوت و حس خد عقل کی ہو

ہر عاقل چاہیے نہ روکے

لیونکہ تھا الیس بھی بوجہ ہر

جو ہو اتنا ہی کہ پر وہ پا

نور کے کتبے دلیل و زبان

پیش طہرین کیا کھوٹا کھر

وہ نہیں شہ جو ہو آرمی

پر ہو تھا و بیخ و ملعون ہوا

اسیہ ہو سہر حقیقت آشکارا

پوست چھڑے چو دریا و دریا

بانتا کیا ہو وہ مہمانی میں کیا

عقل بیانی ہر مثل شاہ
نور اسکا حاکم و نگران
عقل تن میں کام ایمان ہو
جو سپہ سالار کمرہ نو
کے سچے زندہ تن میں بھلا
بیان یہ کہ عقل کامل ہے ہر وہم کی
اور شہوت و حس خد عقل کی ہو
ہر عاقل چاہیے نہ روکے
لیونکہ تھا الیس بھی بوجہ ہر
جو ہو اتنا ہی کہ پر وہ پا
نور کے کتبے دلیل و زبان
پیش طہرین کیا کھوٹا کھر
وہ نہیں شہ جو ہو آرمی
پر ہو تھا و بیخ و ملعون ہوا
اسیہ ہو سہر حقیقت آشکارا
پوست چھڑے چو دریا و دریا
بانتا کیا ہو وہ مہمانی میں کیا

نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے

عاقل ہر حال پر محتوی ہے عقل سو فیضان کے نیان ہے عقل کل کو غیب میں عقل کا اسکو بولا ہے عاقل وہ ہے جو عقل سے بھول جاوے اس میں شہید ہونے کو حق رجوع دل کہتا ناخرد مندوں کی صحبت سے کیون چاہا پیراہن خرد بھلا سو گئے کو کب بھلا عقل ہی ہونے کو گرداب غفلت میں بدگمان ہوا اولیاء سے خراب ہو وہ جاہل جو کہ ہوشیار عقل تھی موسیٰ جہان فرما	عاقلان جو چشم نما ہر گز ہونا مقصود ہو عاقلان عقل کو تو پیر عقل میں عقل ہر تیری جو ہو رو بسا تو عقلی ہو عقلی خرد وہ جو عقل سے ہو دور باکمی عقل پر واندہ جو نہیں گوہر ہو تاب گل کہان ہو تکیہ اسکو دینے سے احمقوں کو تکیہ کبریا ناک سے تو سو گئے خوشیوں غم کرو یا کافے چھو لگیں جسکے ہیں ایلو چو گن گلاب ہندیشیت عقل ہو اسو ہر دم تھا فرعون عالم سوز کو
--	--

نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے

نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے
 نہ جانتے تھے کہ یہ سب کچھ ہمارے لئے ہے

کچھ بھی ہو کر تجھے دورانِ کشتی	پس تجھے پترِ انارکشتی
کچھ بھی ہوتا ہو کشتی سے دور	دور نہ ہو کشتی سے دور
سب کچھ ہی ہوتا ہو تو غم	سب کچھ ہی ہوتا ہو غم
بہشت تو خوش بکام و بیش	و کیت آلودہ ہو سالہ زمان
ہیں گئے اکثر سو شام	پر نہیں کیا کچھ کفر و فساد
ہیں گئے اکثر سو ہند و ہرا	پر نہیں کیا کچھ بھرتی و شر
ہیں گئے اکثر پرتگستان	کچھ نہیں کیا لیکن کاکھن
طالب بر خیزے دیکھا وہی	جس کا وہ طالب ہوا ہوا
اس بہت میکہ لپے تو بجا	ہو تو اتن چشم سب نور و زات
رہت تر ہو گشتہ صد جہان	موریدین چشم کسیر عالم

بیانِ ریاضتِ نفس و فراو حس چھوٹنے کا

شاہ کہ لازم کہ سیکھے غوی حق	تہر پر حمت کو تا ہو جو حق
تا نہ و غا غلبہ شیطانی	جس سے ہو حق خیران پاک
پر خشت سادہ و کسیر سلیم	تا نہ وین چھکائی میں خیر
ہو مراقب جو تجھے نہ چاہا	تا تجھے ہر کام میں نیک

کچھ بھی ہو کر تجھے دورانِ کشتی
کچھ بھی ہوتا ہو کشتی سے دور
سب کچھ ہی ہوتا ہو تو غم
بہشت تو خوش بکام و بیش
ہیں گئے اکثر سو شام
ہیں گئے اکثر سو ہند و ہرا
ہیں گئے اکثر پرتگستان
طالب بر خیزے دیکھا وہی
اس بہت میکہ لپے تو بجا
رہت تر ہو گشتہ صد جہان
بیانِ ریاضتِ نفس و فراو حس چھوٹنے کا
شاہ کہ لازم کہ سیکھے غوی حق
تا نہ و غا غلبہ شیطانی
پر خشت سادہ و کسیر سلیم
ہو مراقب جو تجھے نہ چاہا

بندہ شہوت میں شاہ وزیر	در حقیقت ہین بدتر از فقیر
شاہ کہنا انکا ہی عکس کام	جسطح رنگی کا ہو کا فونکا
بادشہ اتنا نہیں کہو حلال	جو کہ ہوا پند حبابہ مال
پھر ہوئی شادی شان خسرو	مشری سے ہوئی ہمت من
حسن میں تھی اک قیامت پری	حو بھی کرتی تھی اسکی چاکری
شکل اسکی آفتاب سج گاہ	تھی ملامت میں بھی ایسی واہ
پاک حسن پاک سیرت خوش نظر	تھی شرافت میں بھی سب سے
شاہزادے کو ہوا پر سخت سل	ایک عورت پر چوٹی بوٹی چڑھ
چھو کر آسماں و ش کو وہ ہوا	اک شب بچور کے اوپر را
وہ نہ تھی نہ بلکہ تھی اک نیوز	رہن شہزادہ والا نہاد
اُس نہ قحبہ کی صحبت سبب	شاہزادہ ہو رہا تھا جان لب
اک برتن تھا وہ از خود بخیر	پایون پر اس کے ملے تھا شیم و
شاہ پر عالم شب بچو تھا	پر وہ شہزادہ بدل سر تھا
شاہ بیچارہ ہوا سن دان پر	روز و شب کرتا تھا قبان فز
رات دن یاد و زاری میں	موتے تب مقبول کی اسکی دعا

لے نہ رنگی
کے سیاہ رنگ
ہو گیا اسکا نام
بچو تھا
بچو تھا
بچو تھا

ایک جادوگر بڑا استاد و کا
دور سے لے سنی تھی یہ خبر
کیسیلے ہو وہ زن از جادوئی
ہاتھ جو اک فوق دیگر ہستہا
منتہای منتہا دست آہ
بہ بلا شہ یفل تا تھوین گیا
ہو نہیں ساجو کوئی ہستہا
چون کھن موئی باہر کردگار
صبح کے دم سو گویاں جا
سوے قبلہ کہہ دیا اسکو ذرا
گورگوہن جب گیا شاہ جہا
جادوئی دیکھی بان پر یہ غنی
جب کیا انفق کہ شہزادے کشا
بہ پیر با پیش آیا وہاں
رکھہ یا یہ کہ زمین پر ایک بار

راہ سے آیا ہمیشہ شہزاد
ہو اسیر پر زن شہ کا پسر
بے نظیر و ایمان مثل و یونی
باغن و بار و بار و دست
منتہای جو یہا بحر شہیاد
بہ بلا ساجو کی کامل ہو دوا
جزرہ و نامین یو شاہ
سحر کا بر لاؤن مین سکوا
گوہن اپنی جگہ اک پائیگا
تا کہ دیکھے قدرت و صنع خدا
سوے قبلہ گورگوہن لاؤن
صد گروہ اتار مو میں تھی جا
تب برائی شاہ کی اسدم لو
سوے تخت شاہ بصد تھان
شاہ کو سچی کہ کیا با انکسار

یہ ساری باتیں
میں نے اپنے
مذہب کے
مطابق
لکھی ہیں
اور یہ
کہ یہ ساری
باتیں
میں نے
اپنے
مذہب کے
مطابق
لکھی ہیں
اور یہ
کہ یہ ساری
باتیں
میں نے
اپنے
مذہب کے
مطابق
لکھی ہیں

اُس نے مجھ کو دی اسے ملا
 مر کے باپ پونجی جہنم شتاب
 دل لگایا اُس مہم تارے
 معذرت چاہی مین کو چوم کر
 ہو کہاں تیری وہ منظر نظر
 مین ہو اینر اُس مروارے
 ہو گیا مین اُس بلا برے در
 لگنی اُس یوسیت سے نجات
 سو نور حق کیا اسے شتاب
 دیونی دنیا ہو جان اسکو عدو
 مرد کو جادو سے کرتی ہر تباہ
 کہ سے کرتی ہر مردوں کو دہ
 حل سے اُسکی آدمی لاچار ہو
 انبیا کو حق نکرتا دم سہر
 رازدار انھیں اندامیشا

ہر دو درجہ چار سے چار
 وہ جیشہ غمت کھا کر چار
 تب ملا جاوہ عروس تارے
 باپ کی خدمت میں جا کر درود
 شہ نے بعد کسالی چھانک
 شاہزادے نے کہا امکا کس
 اب مجھے بخشا خدا نے ہو کر
 اب ہو مجھ کو عطا آب حیات
 ایسے ہی مومین ابو راہ باب
 اسی پیر بیشک شہزادہ ہو تو
 سحر میں جو اسکو کامل ہو گا
 رنگ بود کھلا کے دھبے ہو
 یہ بھق ساحری بیشیاری
 عقل اس مشکل کو حل کرتی اگر
 ڈھونڈو کوہنی رہیہ کلکشا

ہر دو درجہ چار سے چار
 وہ جیشہ غمت کھا کر چار
 تب ملا جاوہ عروس تارے
 باپ کی خدمت میں جا کر درود
 شہ نے بعد کسالی چھانک
 شاہزادے نے کہا امکا کس
 اب مجھے بخشا خدا نے ہو کر
 اب ہو مجھ کو عطا آب حیات
 ایسے ہی مومین ابو راہ باب
 اسی پیر بیشک شہزادہ ہو تو
 سحر میں جو اسکو کامل ہو گا
 رنگ بود کھلا کے دھبے ہو
 یہ بھق ساحری بیشیاری
 عقل اس مشکل کو حل کرتی اگر
 ڈھونڈو کوہنی رہیہ کلکشا

تو خداست دور تر ہو و اسلام	جو خودی کم تو تجھے سودا خان
جلد تر کر جستجو سے راہ پر	ہو نہ تو مغرور اپنی بود پر
عشق تو ہے چھوڑ شیطان کی گمان	بندگی اہل حق کتر نہ جان
تیکر بل میں ہو نہ پر و زبر	تو تکبر میں غفلت اتن کر
عشق سے اکدم نہ ہوا سکھ قرار	جو کہ ہوا انجام میں سب دیکار
تاکہ چشم دکھو تیری ہو جلا	سرمہ اپنا خاک پاکوں کا بنا
سب جہان ہو جاوے کھنکشا	وہ بزرگی تجھ کو بخشے پھر خدا
جو ہوا گیر میں ہے چون قنار	حق نے دی ہو خاک کے پتے کو تار
ما نہو منزل تری درکات میں	کر خدا سے التجا ہر بات میں

یہ مناجات ہو نفس کی تنبیہ میں

سعیت سے کر نہ جھگو سراسر	ہاتھ اتھا ہو تھی کامی کر دگار
تجھ سے کس کہ میں ہم ہے نصیب	تجھ سے کس میں جاوے میں غم و غار
جسم میں ہوا نہ صفات جمال	اخلاقی میں ہو تجھ سے کمال
تاکہ ہو اتیرا وہان پر کہ تو فر	بندگی میں کی ہو بے کمر
ما نہو مغرور یہ کافر و کفر	نفس ہو فرعون آ تو کہ نہ شہر

خودیت سے دور تر ہو گیا ہے
یہ خدا کی مدد سے ہو گیا ہے
میں سب کو ہم کو ہم کو ہم کو
"عشق" یعنی خودی سے دور تر
ہو کر خدا کی طرف سے ایک دم
خاک راہ اہل خدا کا ہے
اس شعر میں مضمون ہے کہ
خداوند ذات القدس سے دور
ہو کر خدا کی طرف سے ایک دم
خاک راہ اہل خدا کا ہے
اس شعر میں مضمون ہے کہ
خداوند ذات القدس سے دور
ہو کر خدا کی طرف سے ایک دم
خاک راہ اہل خدا کا ہے

۳۴۱
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

وہ نہوایا مزار و ہوشیار	پھر سچا ہے یا کہ روتے زار زار
تہا نہو آخر کو خون تیرا حلال	تن کو کہ فرہ نہ تو بڑکی شال
اسمین تو غافل نہوایا مگر باخبر	خواب غفلت ہی یہ دنیا سب
سورہا بھولا اُسے ہوئے نیا	تو رہا اک شہر میں مدت دراز
شہر سابق یہ نہیں ہی شہر نو	یہ سجا ناب جہان مخ نہیں گرو
ہو یہی جاہلین تھا صبح شام	بلکہ جانا تھا اسمین میں ام
خواب میں ایسا ہوا تو پا پال	شہر سابق کا نہیں لانا خیال
کیا عجب اس خواب میں کہ ہو مل	جب مقام اپنا گئی یہ وج بھول
خواب نیا بھی یہی کہ تو شہا	خواب کو جب آ زما چند بار
صاف ل ہو کر کے دیکھ لے جا	گر کم کوشش کیوں نہیں کہ تاکہ
پیش پس دیکھ تو کر کے چشم باند	سرنکلے دل ترا زہر جہاں
پھر باقی ہو گئی تیری نہاد	سہل آیا تو بتا سلیم جہاں
اُس باقی پن کو بھولا اُس	پھر باقی سے ہوا جہاں تو
جبکہ آیا وقت ریحان بہار	پر رہا میلان بھی کچھ اُسیتا
پر سجانے سہل اندر لبان	بھوچھیل کو دکان بامادر

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

یہاں سچا خواب یہی حاجت بین
 پس ترا خندہ ہو کر یہ ہے تر
 اس جہان میں گر پڑا رہی تھی
 آنسو رندہ پستین مردمان
 گر گشت ہو کر یاک بیک خفا تر
 خون نوخستہ مرگ اندر قضا
 پس ہی یقین نہ طراوتی
 قرب ہو جو چون تیر عقیقہ کو
 اسکیے ہو قول پاک مصطفیٰ
 ذات میں سکی تفکر جو کرے
 جو وہ پندار اسکا زیر آبرہ
 ہر کوئی پردہ میں ہو قبول جو
 پس کیا وہ وہم نہیں نے دور
 کیونکہ اسے وہم سے چھوڑا
 پس ہوئے غیر لاجسی یہ جان

جو کیا تعبیر اسکی کچھ نہیں
 روز تعبیرات امی نیا و گر
 وقت بیداری کے ہو کیر خوشی
 گرگ صورت ہو اٹھیکا تو ہوا
 غیظ سے پھانکے وہ ہنسا تر
 تو نہ کہ مر کر ہو ابو نہیں خلا
 تاکہ قرب حق سے لیتی آگہی
 زیر وبال پیش پس میں نہ
 بحث کم و حومہ جو ذات کبر
 وہ فطر و اصل اندر ذات
 میں حجاب سے ہزاران مالہ
 وہم ہو اسکو کہ جو وہ ذات
 سا غلط ہو کر ہو جو بے نور
 بے ادب کہ نہ گمراہی کہ تاہو ب
 کیلئے جو حد سے باہر یہ بین

۱
 ۲
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۳۴۳

جانا ذوالقرنین کا بکودہ قاف اور در خواست
کرنا کہ اسی کو غنیمت حق سے شمرہ بیان کر اور
جواب دینا اسکا کہ صفت غنیمت اسکی تقدیر میں
نہیں آتی اور لاپہ کرنا ذوالقرنین کا کہ چھ بیان کر

جب گیا ذوالقرن سو کہ چنان
 جلد عالم کو میرا ہو وہ محیط
 بولا تو ہو کوہ و گیہ چن کر
 بولا وہ گاہ میں یسب بہا
 ایک گاہ شہر میں میری نہا
 زائر چاہے جو حق اس شہر کا
 جلد کر کشت غیل اس گاہ کو نقش
 کہے کہیں تو ہو اسکو سکین
 پہنچو ہم یہوں میں کیا کن کارکن
 پر وہ کہتا ہو کہ جو وقت نہیں
 یہ تجارت زمین ہرگز نہ چا

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۳۴۶
 ہرگز نہ ہو کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا

اگ دوغز مجھ کو کرو تھی فنا	چونہو تے اس قدر روا و ہیا
تا نہ جل جاوے حجاب از دیا	خا غلوں کو پر وہ ہا برون بنا
شوق کی آتش سے جلتا کوہ	تا نہ تو ما عکس جل برون بنا
بہر تہدید لہیان درہ ہر	قہر حق سے آگ بھی اک ذرہ نہ
برہ کو جسکے ہو دوغز پر سبق	ایسی دوغز پر ہو فاق لطیف
سابق و سبق کی کھے بے دو	سبق بے چون چکوں مغنی
حقلمای خلق ہین کیوڑگان	جو نہ کھے ہو یہ پتی کا نشان
چرخ دین پر کربے فرخ گلین	عیب کر اپنا نکر تو عیب دین
نشو تو اسکا بشہوات و ہوا	منع یہ پیران ہو جو اندر ہوا
ہما کہ بالا جمال ہو رحم	پس سحیرت ہو تو بے لا و ہا
تا در آئے نصرت حق مبین	پس تو ہو جاوالہ و حیران
نرم ہو وہ ورنہ ہو کا سخت تر	قہر حق ہو سخت جو تو خوف کر
عجز کرتا لطف حق ہو بیکران	کیسے ہو قہر بہر سکران

دیکھنا جبریل کا بصورت اصلی خود حضرت صلعم کو
 سات سو پر سے اگر ان پر وں ایک پر ظاہر ہو

خداوند تعالیٰ کا فائق و
 جبریل کی ہر ذی کبریٰ
 اگ دوغز پر بہشت لیلیٰ
 کتبہ تعالیٰ بہشت جنتی
 علی لغوی اے حق جنتی
 وہ بہشت لطف پیکان
 بیچگون اور باطنی ہوا
 دوغز سے آواز و
 یغز اگر تو ایسا نہ ہو
 ہرگز نہ ہو کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا

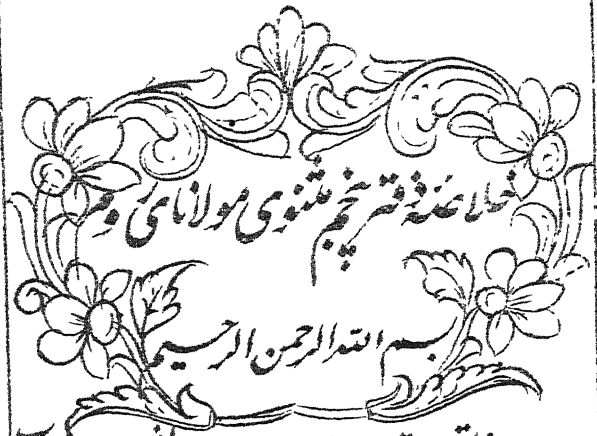
جو جبریل کی ہر ذی کبریٰ
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا
 کہ اگر اس قدر ہوا کہ اگر اس قدر ہوا

تو آفتاب کو اور شرق و غرب کو چھیلے

صورت اصلی دکھا تو اچھل
تاکہ دیکھوں تجھکو نطفہ روا
حسن صفت درخت ہو یا چرا
کستہ رہو حسن از کب بے درد
ایک باطن میں یکے خلق عظیم
ہو صفت میں اپنی لیکن نار
ظاہر ان دوسرے ہوا آتش قہر
تن پلکین قاہر وہم شعلہ زار
ہو گیا مقہور جس سے برج نار
آتش دنیا تری منقاد ہر
مرزخن السابقون الاخر
ہر صفت میں جہل ہو وہ بیگان
صورت اصلی کو اکھٹا چھو
ہو جو زمین ہو گئے حضرت عیسیٰ

[illegible][illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

و عندہ مفتاح القلوب اسلوتہ علی سولہ الشفیع الاموال الذنوب
 و علی آبد و صحابہ اکاشفین الغطا و الکروب اما بعد یہ فتر
 پانچواں ہو فتر مثنوی و بینات معنوی سے در بیان اسکے
 کہ شریعت بخوشی راہ ہے جو وہ نہ تو نظر آتا راہ کا سخت
 و شواہد ہی ہر گاہ کہ بذریعہ اسکے تو نے راہ پائی اور اسپر
 چل پڑا یہی طریقت ہو اور پہنچنا اُس ام سے اوپر نزل
 مقصود کے حقیقت ہو اسی جہت سے بزرگوں نے فرمایا جو
 کہ تو ظہرت الخفاق بطل الشرائع یعنی جو حقیقت عالم
 و صمد جلوہ گر ہو راہین اور طریقے باطل ہوں یعنی

بیانِ مثنوی

بیکار رہیں اس واسطے کہ احتیاج طرف انکے اسوجہ سے ہو کہ
 وہ آلودہ وصول اور سبب حصول بہین جب مطالب حاصل ہوا
 انکی حاجت نہ رہی جیسا کہ فرمایا ہو کہ طلب الدلیل بعد الوصول
 الی المدلول قبیح و ترک الدلیل قبل الوصول الی المدلول مذموم
 حاصل یہ کہ شریعت مثل کیمیا سیکھنے کے ہو اور طریقت مثل
 استعمال کرنے و روا کے اوپر مس کے اور حقیقت گویا اثر
 اُس دو کا ہو جس سے تانبا سونا ہوتا ہو مگر کیمیا کر اپنے
 علم کیمیا میں خوش بہین کہ ہم اس علم کو جانتے بہین اور عامل
 کیمیا اپنے عمل پر مسرور بہین کہ ہم ایسا کام کرتے بہین اور
 حقیقت دان اپنے سونا ہونے اور عمل کیمیا سے فارغ
 ہونے پر شادان ہو کما قال اللہ تعالیٰ کل حزب بالہیم
 فرعون یعنی ہر گروہ ساتھ اُس چیز کے کہ پاس اُسکے ہو
 خوش ہو یا مثال شریعت کی مانند علم طب سیکھنے کے ہو
 اور طریقت پر ہنر کرنا بموجب علم طب کے اور دوا کا کھانا
 اور حقیقت آرام پانا بصحت ابدی اور ان دونوں سے

کیمیا

فارغ ہونا جیسے کہ آدمی اس مہیات سے مراثریت و طرقت
 منقطع ہوئی صرف حقیقت رہی اگر وہ حقیقت رکھتا ہو تو
 نعرہ زن ہو کہ یالیت قومی یلایہ بن باغفر لی ربی جو جہلی
 من المکرین یعنی اسی کاش قوم میری جانتی اس بات کو
 کہ نہ خشا محکو میرے پروردگار نے اور گردانا محکو بزرگی
 پانے والوں سے اور اگر حقیقت نہیں رکھتا ہو تو نعرہ
 مارتا ہو کہ یالیتنی کنت ترا یا یعنی اسی کاش ہو جاتا میں
 ویا لیتنی لم اوت کتابیہ ولم ادر احسابیہ یا لیتنا کانت
 القانیتہ ما غنی عنی مالیکہ ہلک عنی سلطانیکہ یعنی اسی کاش
 دیے نہ جاتے محکو زمانہ اعمال اور نہ جانتا میں کہ کیا ہو حساب
 میرا اور اسی کاش یہ موت ہوتی تمام کرنے والی نہ کفایت
 کیا مجھے مال نے جاتی رہی مجھے سلطنت میری شہرت
 علم ہو اور طرقت عل و حقیقت و معمول لی اندھن کا
 یہ جو تقاریرتہ فلیعل عملا صالحا ولا یشرک بعبادۃ ربہ احد
 یعنی جو نوازشمند ہو تجلی رب اپنے کا پس کہو اس کو کہ

یہاں
 لکھا

<p>اختیار کرے را دنیا یک یعنی حق تعالیٰ اور اس کے حبیب کے حکم پر چلے اور نہ شریک کرے اپنے رب کی عبادت میں کسی ورنہ وصال آبی نہ ملے نہ ہوگا و صلی اللہ علیہ و آلہ و سلم لطفہ</p> <p>محمد سید الانام و علی آلہ و اصحابہ الکرام الی یوم القیامہ</p>	<p>شہ حسام الدین کہ ہو نور مجسم او حسام الدین شہ روشن نہاد جو نہوتی خلق محجوب کشفیت مع میں بیتا تیری دا سخن کھاسکے چڑیا نہ لقمہ باز کا شمع تیری غیب ہو اندر جان مع تیری کیا کروں با قیدیا مع ہو تعریف و تحرق حجاب نور حق ہو تو بحق جذاب جان قدر تیری را نہ از حد عقول عاجز آئی عقل گر چہ از بینا</p>
<p>سفر خرم کی ہوئی ہو آست و هو جملہ آسادوں کا عالی اوتار یا نہوتین خلقتا تنگ ضعیف اوتا کچھ او بنیا و سخن بارشتر خرم نہیں کتا اٹھا ہرچو را د عشق رکھتا ہوں نہان ہو نہر ای جبع روحانیاں فارغ از وصف شنایا کرتا خلق اندر ظلمت وہم و گمان عقل تیری شرح میں ہو قبول عاجز از محک جو جنبش ہر بیان</p>	

ان شیا کلا لایدرک	اسلموان کلا لایترک
در معنی آیت فحشا یقہ من لطیفه نصیر	
<p>اس تین نہان میں ہیں جو صفت بیان ہو گا چاہتا ہوں تو اگر ہونا چاہیں چاہیں جیسے ان چاروں کو پاوان جو تجھے منظور ہوئے ہے پھر انہیں کر دے باطن کو چار مرغ معنوی ہیں راہزن قتل کر ان چار مرغ زندہ کو ہر مرغ طائوس طائر مرغ و مرغ حرص طبع جو خواہش شہوت خرو</p>	<p>عقل کے چاروں بند ہیں فتح کر چاروں کو چون میں جو خلیفہ تو خدا کا بیگمان فتح کر یہ چار مرغ غوی تانا نہ پہونچے کچھ تجھے افسوس خلق کے ولیدین میں انجکا سرمی کر عمر ناپائید یہ مثال چار مرغ اندر نفوس جاہ چون طائوس کو اچا پس</p>
بیان بط کا	
<p>بط کو ہر وقت سحر سے تیار واسطے دانہ کے بط سطح زمین و مبدم اسکو ہی جز جستجو</p>	<p>آب دانہ کی بہرعت طلب کھوئی متقار سے ہی ہر و نہ نہیں جانے جو جز حکم</p>

دیکھا شعلہ کی آغوش
پروید گاہ سنا کہ کی گھر
یقین لگا نہیں تو ۶۶
ایک دم نہ کی غمک یقین
کہ تین تین ہوئے ہوئے
خدا تعالیٰ کی بے پرواہی
جو چاہا وہی کر دیا
کس کو گشت کجا کو
ملات اور کھسکوت
خود ہر پیر پر پیر
ان کا حکم حضرت ابراہیم
ان چاروں کا کوٹ
اور عقور اٹھوڑا اس
رکھیا ہر یک ایک مختلف
پھر کر کے کیا لایا تو دانہ
چاروں جانور مرغ و طائوس
و بط و دانہ کے بیچ
تھائی اس قصہ کی
جزئیات تو کہ وہ زمانہ
ایک روز وہ وقت
تھائی اس قصہ کی
جزئیات تو کہ وہ زمانہ
ایک روز وہ وقت

تھائی اس قصہ کی
جزئیات تو کہ وہ زمانہ
ایک روز وہ وقت
تھائی اس قصہ کی
جزئیات تو کہ وہ زمانہ
ایک روز وہ وقت

ہو ڈر آتا جھکو شیطان ہر زمانہ	تن کو اپنے مت گھٹا تو رانگا
کیونکہ گھٹنے تین سے تو چھٹا گیا	ہو پشیمان عاقبت مہجارت کا
مکر سے دیتا ہو جھکو وہ دغا	جیسے آدم کو فریب اُسنے یا
کان کو پکڑے تھے جو کچھ شہ	کھینچتا ہو سو حیرتوں سے کسب
عقل کو کر عقل سے عاقل کی پا	مشورت سے کر تو اپنا کاروبار

نوازنا رسول اللہ صلعم کا اُس محلان مندرجہ بالا کو او
مسلمان ہونا اسکا تسکین دینا اسکو نذرِ خط

یہ سخن پامان نہ کہے وہ عرب	لطف نبوی سے ہا اندر جب
ہو گیا باخود گمی دیوانگی	جب ترجم کی نظر حضرت کی
جانب ایمان کیا اسکو کشید	ہو گیا تیغ شہادت کا شہید
جب ہوا مومن تو حضرت نے کہا	آج بھی شب کو تو مہمان ہو
عرض کی اُنہی کہ اب میں گیا	ما ابد مہمان ترا امی مصطفیٰ
ہو ہوا مہمان ہی اس کچھ ہوا	استخوان اسکا بھارا ہو گلا
جو تری ہمسایگی سے ہونے لگا	وہو مہمیا یہ ہوا اسکا پرورد
الغرض مہمان ہوا جب عرب	شیر تھوڑا پی کے بانہ سے اُلب

لطف نبوی سے ہا اندر جب
یہ سخن پامان نہ کہے وہ عرب
ہو گیا باخود گمی دیوانگی
جانب ایمان کیا اسکو کشید
جب ہوا مومن تو حضرت نے کہا
عرض کی اُنہی کہ اب میں گیا
ہو ہوا مہمان ہی اس کچھ ہوا
جو تری ہمسایگی سے ہونے لگا
الغرض مہمان ہوا جب عرب

<p>ہو حقیقت میں ذرہ کی مثال کب پھر خوشی سے تجھ کو کب پھر کھینچا ہو وہ دریا فیر سلطنت دنیا کی ہو غاشاں یہ جہاں اک ان ہو بے برکت بندگی حق میں ہو سزا سیکھ ابراہیم سے قتل سکا تو</p>	<p>یاں تجھے جس عمر کو کا خیال کھائے جذبہ سے تو انا قریب جیکہ تو قطرہ سے اتنا ہوا ہو تجھے کیون جاہ منصب کی جو تجھے ہو خواہش خود را زندگی پر کرنہ اتنی جد و کد حرص کو تو ربط سمجھ ان کی</p>	<p>یہ جذبہ دنیا کا کب بے حقیقت کے تو انا قریب ہو تجھے کیون جو تجھے ہو خواہش زندگی پر کرنہ حرص کو تو ربط</p>
<p>ذکر اس ملا فوس طبع کا جو جاہ و حشمت کا طالب ہوا و قتل سکا و حب جو کرے جلوہ برائ نام تک تا کہ میں سب اسکا احترام وام کو معلوم کیا مقصد کا ہو عجب اس سے ہو وہ بھی تا کہ حاصل ہو جہاں کی سزا تو جو صفت خلق پر مل منو</p>	<p>اب سنو تم حال ملا فوس و تک آرزو ہو اسکو خلق آئے بہم بے خبر جو چن ام کرتا ہو شکا وام کو کیا صیغے نفع و ضرر عمر بے بات بین گنتری عمر گزری اب سب ہیں خیر</p>	<p>یہ جذبہ دنیا کا کب بے حقیقت کے تو انا قریب ہو تجھے کیون جو تجھے ہو خواہش زندگی پر کرنہ حرص کو تو ربط</p>

<p>جب اجل ہو چو پختہ تو خالی تھو تو عجب سیامہ ہو ج امید عشق کے لائق ہو شاہ عشق عاشقی کے کام میں جان فدا عشق کتا ہو کچھ اس تاکہ پاوے چاشنی زندگی اس حبان کا سب مخافت کام ہو حرص کا گردن بین انکی دامن گور کا فرجیہ باہر پنگار طبع ہو انکی سراپا بے ہنر</p>	<p>جز تاسف کچھ نہ میرے ساتھ ہو خود تو اپنا آپ ہی کر یا ہو پروہ ہو کب قید فی افس اس حبان میں نام اپنا بیجا تو تینکا لان مت کہ شمع کا سلطنت ہو انکی اندر نبی مفسدین کا شاہ رکھا نام پھر کہا وین صاحبان تاج تخت قہر سے حق کے عذاب ہوا چون درخت موم ہوئے باؤ</p>
--	---

بیان اسکا کہ حق تعالیٰ نے لطف قہر ایک
دوسرے میں نہان کیا ہوتا اہل تمیز جاہل

<p>اک جگہ ہتے تھے دو ذریعہ تو نے دیکھی ہو تجلی ای فقیر بولو ای جو پوئے ذوات بالجلال</p>	<p>ایکے دیکر سے پوچھا اردو حق کی کیسی ہو تو نے اسکی نظر پر کو نہیں منتہر اسکی مثال</p>
---	--

عجب سیامہ ہو ج امید
عشق کے لائق ہو شاہ عشق
عاشقی کے کام میں جان فدا
عشق کتا ہو کچھ اس
تاکہ پاوے چاشنی زندگی
اس حبان کا سب مخافت کام ہو
حرص کا گردن بین انکی دامن
گور کا فرجیہ باہر پنگار
طبع ہو انکی سراپا بے ہنر
جز تاسف کچھ نہ میرے ساتھ ہو
خود تو اپنا آپ ہی کر یا ہو
پروہ ہو کب قید فی افس
اس حبان میں نام اپنا بیجا
تو تینکا لان مت کہ شمع کا
سلطنت ہو انکی اندر نبی
مفسدین کا شاہ رکھا نام
پھر کہا وین صاحبان تاج تخت
قہر سے حق کے عذاب ہوا
چون درخت موم ہوئے باؤ

۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

منہ کو ٹڑھت پر اُسکے سے ایک سکوہت ہو تو حال زیر پای ہر شقی و نیک فال آیت اُسنے کا لا اے کاسہ آگ کے اندر وہ بیوہ ہو نینا اسیلے آتش تے تے من عباد چھڑ پانی لسنے کی راہ حرق بانہی حق سے ہوئی تو جہنم آگ سے کہ خوف پانی میں گئی جابی عبرت ہو اگر تو غبر کر میں آتش بلکہ ہوں قبول مجھیں آجھے نہیں ہرگز نہ مثل پروانہ کے آتش تے رونق دین ملت تپ ہو تاکہ دیکھے کون ہوا خلیل	جانب چپے کہ روشن آگ ہو ایک سو قدہ جانب چپے حیرت باز گوئی ہو کہ کون سا کار آیت اُسنے کا لا اے کاسہ آگ کے اندر وہ بیوہ ہو نینا اسیلے آتش تے تے من عباد چھڑ پانی لسنے کی راہ حرق بانہی حق سے ہوئی تو جہنم آگ سے کہ خوف پانی میں گئی جابی عبرت ہو اگر تو غبر کر میں آتش بلکہ ہوں قبول مجھیں آجھے نہیں ہرگز نہ مثل پروانہ کے آتش تے رونق دین ملت تپ ہو تاکہ دیکھے کون ہوا خلیل
--	---

۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰

و در حق تو تمام طمع بے وقار
شیطن است هر کشتی اندرست
هون فرام سو خورد و توان
پس تکبر شیوه شیطان تو
بندگی چاہے تو کر عجز و نیاز
ره میرا سکی آپکو کرے فنا
شان شوکت چچو اگر انسان تو
حد اعیان عرض پوچھا تو کیا
حد که اپنی جانکد ارسے گذر
منطق و حکمت میں کھنٹی عمر
جس قدر علم و ہنر ہو نفع کیا
فلسفی کو ہو و سائر طمین غلام
چترہ و بہر جنہ صبا نفع کو چھو
الغرض شہوت عین غفلت ہو نہان
جو نہوشہوت کسیں کچھ ذرا

شان طاموسی ہوا سینہ تم
مستحق لعن ہوا پی صفت
ملک مین شہ نہون کیا باکر
و در حیرت رحمت حمان تو
ہو خدا ہر حال میں عاجز و نوا
ہما کہ پوچھے رحمت حق پرلا
کیونکہ غوث شیوہ شیطان تو
ہو شناسا حد کا اپنی تو ذرا
تا دریچہ سے ہو نز و کتر
معرفت میں حق کی کی کھنڈا
باجبر ہوا اس سے اعر و خدا
انہ لانا ہو دلائل موبو
تخلیق ہوا اپنی آفران و فضل
جو نہوشہوت تو پھر غفلت کہا
پھر بھلا مر و جون کہ جان غرا

و در حق تو تمام طمع بے وقار
شیطن است هر کشتی اندرست
هون فرام سو خورد و توان
پس تکبر شیوه شیطان تو
بندگی چاہے تو کر عجز و نیاز
ره میرا سکی آپکو کرے فنا
شان شوکت چچو اگر انسان تو
حد اعیان عرض پوچھا تو کیا
حد که اپنی جانکد ارسے گذر
منطق و حکمت میں کھنٹی عمر
جس قدر علم و ہنر ہو نفع کیا
فلسفی کو ہو و سائر طمین غلام
چترہ و بہر جنہ صبا نفع کو چھو
الغرض شہوت عین غفلت ہو نہان
جو نہوشہوت کسیں کچھ ذرا

و در حق تو تمام طمع بے وقار
شیطن است هر کشتی اندرست
هون فرام سو خورد و توان
پس تکبر شیوه شیطان تو
بندگی چاہے تو کر عجز و نیاز
ره میرا سکی آپکو کرے فنا
شان شوکت چچو اگر انسان تو
حد اعیان عرض پوچھا تو کیا
حد که اپنی جانکد ارسے گذر
منطق و حکمت میں کھنٹی عمر
جس قدر علم و ہنر ہو نفع کیا
فلسفی کو ہو و سائر طمین غلام
چترہ و بہر جنہ صبا نفع کو چھو
الغرض شہوت عین غفلت ہو نہان
جو نہوشہوت کسیں کچھ ذرا

کونکابل
ایہ ہنر گاری
ہو اس کو غلام
کونکابل
ایہ ہنر گاری
ہو اس کو غلام

دیکھ کر تیرے ہر طلب خاں کی	دیکھ کر تیرے ہر طلب خاں کی
ہو سکے بیدار سپہ نشین ہر	ہو سکے بیدار سپہ نشین ہر
ہیں و منہی بنیں فی شکا	ہیں و منہی بنیں فی شکا
کبر کے تیرے ہی ہتیا ہیں	کبر کے تیرے ہی ہتیا ہیں
مار ہو گا میکا وقت جاگنی	مار ہو گا میکا وقت جاگنی
توڑنا ہو اُسکا تجھ کو ضرور	توڑنا ہو اُسکا تجھ کو ضرور
جو چلے دانہ ندیکھے دام کو	جو چلے دانہ ندیکھے دام کو
نما کہ دکھائے تجھے راہ صواب	نما کہ دکھائے تجھے راہ صواب

محض اُن کے جو و کی جو فانی ہیں میان بقا کو	محض اُن کے جو و کی جو فانی ہیں میان بقا کو
چون سول مجتبیٰ بے سایہ ہو	چون سول مجتبیٰ بے سایہ ہو
چون بان شمع بے سایہ ہوا	چون بان شمع بے سایہ ہوا
پھر کہاں سایہ کا گرد اسکے گدے	پھر کہاں سایہ کا گرد اسکے گدے
پھر نہ ہو اسکا اثر کچھ بے ضیا	پھر نہ ہو اسکا اثر کچھ بے ضیا
آتش صورت ہوئے پایدار	آتش صورت ہوئے پایدار
ہو جہان تک کم فروغ ہو	ہو جہان تک کم فروغ ہو

دیکھ کر تیرے ہر طلب خاں کی
 ہو سکے بیدار سپہ نشین ہر
 ہیں و منہی بنیں فی شکا
 کبر کے تیرے ہی ہتیا ہیں
 مار ہو گا میکا وقت جاگنی
 توڑنا ہو اُسکا تجھ کو ضرور
 جو چلے دانہ ندیکھے دام کو
 نما کہ دکھائے تجھے راہ صواب
 محض اُن کے جو و کی جو فانی ہیں میان بقا کو
 چون سول مجتبیٰ بے سایہ ہو
 چون بان شمع بے سایہ ہوا
 پھر کہاں سایہ کا گرد اسکے گدے
 پھر نہ ہو اسکا اثر کچھ بے ضیا
 آتش صورت ہوئے پایدار
 ہو جہان تک کم فروغ ہو
 دیکھ کر تیرے ہر طلب خاں کی
 ہو سکے بیدار سپہ نشین ہر
 ہیں و منہی بنیں فی شکا
 کبر کے تیرے ہی ہتیا ہیں
 مار ہو گا میکا وقت جاگنی
 توڑنا ہو اُسکا تجھ کو ضرور
 جو چلے دانہ ندیکھے دام کو
 نما کہ دکھائے تجھے راہ صواب
 محض اُن کے جو و کی جو فانی ہیں میان بقا کو
 چون سول مجتبیٰ بے سایہ ہو
 چون بان شمع بے سایہ ہوا
 پھر کہاں سایہ کا گرد اسکے گدے
 پھر نہ ہو اسکا اثر کچھ بے ضیا
 آتش صورت ہوئے پایدار
 ہو جہان تک کم فروغ ہو

دیکھ کر تیرے ہر طلب خاں کی
 ہو سکے بیدار سپہ نشین ہر
 ہیں و منہی بنیں فی شکا
 کبر کے تیرے ہی ہتیا ہیں
 مار ہو گا میکا وقت جاگنی
 توڑنا ہو اُسکا تجھ کو ضرور
 جو چلے دانہ ندیکھے دام کو
 نما کہ دکھائے تجھے راہ صواب
 محض اُن کے جو و کی جو فانی ہیں میان بقا کو
 چون سول مجتبیٰ بے سایہ ہو
 چون بان شمع بے سایہ ہوا
 پھر کہاں سایہ کا گرد اسکے گدے
 پھر نہ ہو اسکا اثر کچھ بے ضیا
 آتش صورت ہوئے پایدار
 ہو جہان تک کم فروغ ہو

بیان یہ کہ سوا حق کے سب اکلوں ماکول ایک
 دو سرے سب کے ہیں

ایک شکر اگات میں تیرے تھا
 ناگمان تہی نے جو دیکھا شکر کا
 جبکہ نادان خود غدا نے غیر تھا
 چور ہو چوری میں جی مضر نہ تھا
 عقل سکی در پر و فضل دور تھا
 آکل و ماکول کب امین ہے
 بجا گل اس نیا سے تو ابرو ہنوا
 جو نہ تو اس بار گہ میں جا
 ہاتھ دیکر کوئے جزو سپہ
 عقل کل کو عقل نے دیکھ
 ہاتھ اپنا تو نے جب اسکو دیا
 اس جان اور اس جان سارے تھ

سید محمد بن علی بن ابی طالب

۱۳۵۰ هجری قمری

100

۳۷۱

بیان یہ کہ سوا حق کے سب اکل و ماکول ایک
دوسرے کے ہیں

ایک شکار گھات میں تیرے تھا گامان مٹی نے جو دیکھا شکار بیکہ نادان خود غدا نے غیر ہو رہو چوری میں جو مضرت عقل سکی در پی افعال اکل و ماکول کب امین ہے اکل و ماکول جو یہ جہان ساک اس دنیا سے تو اسی دنیا نہ تو اس بارگاہ میں جاکے تھر دیکر کہتے جزو ہے عقل کل کو عقل نے تو دیکھ تھر اپنا تو نے جب سکھ دیا جہان اور اس جہان میں تیرے	تاکہ صید اسکا کرے بہر غذا جلد تر آنے لیا شکار کے کو بھول اپنے کو غدا اپنے چلا دیکھ شخہ اُسکے ہاتھ پاؤں بیخیز از شمشیر و آہ سحر یک و گر کی جب بندگی ایک دیکر کی کرے صیاد تا بھر و سا ہو تر اذات خدا او لیائے کبریا کو ساتھ باتھ کا اس کے خدا جو دستگیر تب تجھے ہو خصلت ہے خدا آکھین سے تو ہوا گویا یا دکر تو اس حدیث پاک کو
---	--

فصلیہ

شہنشاہِ عالمگیری
 فی حبیبہ علی بن ابی طالب
 اویہ دولت ابوبکر
 کی ہر خصوصیت راویہ
 صلوات کی راویہ
 عید یوگا و گاہ
 دولت کی راویہ
 سلطانہ کی راویہ
 ایضاً کی راویہ
 شہنشاہِ عالمگیری

گفت المرء مع محبوبه
 هو جهان اند و با نیر و دام تو
 گریخته عروہ و حرص و حسد
 وہ کہ جز انکار کام آسکا به تحا
 و دیگر تو احوال فرعون می شود
 حال فرو و دشمنی پر گریخته
 و دیگر تو بچہ حالت شداد و عاد
 تا کہ خانہ تو خدا کو ہو عیالیم

لا ینفک المرء من طلبه
 مرئس کو چھوڑا تو نہایت انجام تو
 یا و گریختی جیب و جیب
 غیر حسرت عاقبت کیا لیکیا
 تو ہم لوط و قوم صالح تو ہم
 پھر آل حال تو هم نوح پر
 انکی حسرت و دیگر تابی ہم التنا
 ترست فارغ ہو پاک انکس کو ہم

صفت نافع طبع کی جو عسر و راز چاہتا ہو

<p> ہوتے دین ات کئے کی غنا مانگتا ہو چھوٹا بیس لعین زندگی تن مال جان ہو ساتھ حق کے ہر پھلی ہوتی جو نہیں کھاتا نجس مردار زراغ ہو جدا حق سے جو چا زندگی </p>	<p> آرزوئے زندگی بے زوال حق سے اپنی زندگی تا یومِ مرگ مرگ ہو حق سے اگر جو جان نور غیر حق یہ سیت ہو گیا بے حیات چاہتا ہو کمیوش خوار سے فراغ زندگی وہ سر بسر شرمندگی </p>
---	--

[illegible]

خداوند عالم که در این عالم است و در آن عالم است
و در آن عالم است و در آن عالم است

[illegible]

دام میں یہ دانہ مثل نہ ہو
 بہن بہت مکار جابل خوش پوش
 ہاتھ میں وہ عصا شیشاں
 جموت میں چنبا تین سیکر
 سیکر دوشی کو وہ تین چا
 حیف ہو جب پوچھیں اس
 یہ نیا سب انگ ہر کے لیے
 مانگنا لازم ہو رزق اللہ
 مانگتی کو خدات اوپر
 دولت یاری خدا سے کہ طلب
 ماسہ کو چھوڑ تو رکھ اس کام
 آج کر فرما داس ^{خدا بقا میں} داد اسے
 یا تیرا تجھے جو دشمن ہوا
 تو نہ کر اس کبر و کمینہ سے فدا
 کیونکہ اس کے دام سے تو بچ گیا

کو پہرہ و مزے جو اسکو چلے
 کچھ نہیں جنہ و لوق نہیں قتل و بول
 پھالتے ہیں ام میں پا جہاں
 ایک مٹی سے نہیں انکو خبر
 مہر و قتل کو رکھتے ہیں سوا
 کسطح تم دو گے اپنا امتحان
 ایسے مال و زر پر لعنت کیجئے
 غم مزید و کبر سے کیا ملے
 نفع کیا بات بنگ و خمر
 کیا مدد پہنچائیں غم پر
 جبکہ جانا ہو تو پھر کیا ناکام
 نہاتے وہ وارث دولت کے
 کبر و کینہ اسکا ظاہر ہو گیا
 بلکہ کر شکرت راہو شادمان
 تاکہ ہوا دل طلبگار خدا :

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
النبينا والهادي
آل بيته الطيبين الطاهرين
أجمعين

جان ہر تن میں ایسی گشتاب
 حشر اصغر تو یہ اٹھنا صبح کا
 خواب بیداری یہ ہم سب کی سیانہ
 حشر ہنر حشر اکبر کا نشان
 جب اٹھکا حشر میں تو جاگ کر
 نامہ اعمال ہونگے روبرو
 جو نہ ہو گا غیر کا اُنمیں نشان
 پس اُسے کھینچنے اُس دم سو نا
 جا بجا ٹھہر گیا وہ کرتا نظر
 حکم ہو گا اُسکو تو نیکی سے وہ
 کام میں تیرے سراسر نامنہ
 یہ ترانہ ہے جو آیا بدست
 تو نے دیکھا جب یوں غل
 بیدہ کرتا ہو کیوں اس جادو
 ایسے آویں گے خطابات درشت

جیسے جاگے صبح کو ہر تن
 حشر اکبر ہو قیامت بڑا
 مرگ و محشر کے ہیں شاہد عیا
 مرگ اصغر مرگ اکبر کی گمان
 پیش آنے لگے تھے سب غیر و شر
 درج سب حالات اُنمیں مولو
 غیر انڈیا ہو دل اہل ولان
 جرم ظاہر عذیب آشکار
 جانب حق دیکھتا منہ پھیر کر
 سر بسر تجھے ہو عشق و فوج
 چاہتا پھر کہیں تو نیکی کی خبر
 اُسو خدا آزار دہو شیطان پر
 دیکھ اب اپنی سزا تو ای غل
 نذر کا جو آیا ہو اندر چاہے تنگ
 کوہ بھی ہو جا جسے کوہ زہر

حشر اکبر ہو قیامت بڑا
 مرگ و محشر کے ہیں شاہد عیا
 مرگ اصغر مرگ اکبر کی گمان
 پیش آنے لگے تھے سب غیر و شر
 درج سب حالات اُنمیں مولو
 غیر انڈیا ہو دل اہل ولان
 جرم ظاہر عذیب آشکار
 جانب حق دیکھتا منہ پھیر کر
 سر بسر تجھے ہو عشق و فوج
 چاہتا پھر کہیں تو نیکی کی خبر
 اُسو خدا آزار دہو شیطان پر
 دیکھ اب اپنی سزا تو ای غل
 نذر کا جو آیا ہو اندر چاہے تنگ
 کوہ بھی ہو جا جسے کوہ زہر

تبت کیسکا وہ کراچی پروردگار کا
وکیلتا ہوں اسلئے تیری جنت
جیکہ وہ اسکو خط سے عزت
تو جو اک کیرا نچا سست بھرا
تو مئی تجکو مئی لائق نہیں

قسمہ اہل انوار کا بطریق تمثیل کے

تھا ایاز بیک مرہوق شہنشاہ
ایک حجرے کو جدا گانہ بنا
شاہ کی خدمت سے جتنا خلص
نامانہ و مغرور نفس کا کہیں
بعض نے مجموعہ کو دینی یہ خبر
ہو نہیں جا کا وان کی محبت
شاہ بولایہ سخن ہو یہ عجب
باب و جوہر فضل و جہان کے مرے
پھر ہوا حکم ایک افسر کو کہ جا

[illegible]

تو در حیرت کے سبب اس کی
میں کروں جس کو سپر
وہ کہتا ہی و فاء بہ وجہ
جسے پانی عاستی شے ندگی
یہ نم شب ہ ہنشین شہر
راہ میں ہزار میوں کے یہ کہا
ایک بولا کیا وجہ و سیم
ہو وہ منظور نظر محمود کا
ایک بولا ہی ترا بل خیال
ہو وہ اک دریا فضل و نعمت
راتن حجے میں جا مہین
کیسے ہی یہ جہان غفلت کی
عزت اس دنیا کی ہو کفر و جہم
ہو تکیہ خواستگار جاہ و مال
پیشوا اس کا لباس تھا

بھید اس کا خلق پر اظہار کر
وہ جیسے مجھے نیار و دم
پر ہو وہ گندہ ما و ہ فر
پاس اس کے کفر ہو جنہ کی
جانب حجرہ ہوا جلدی سما
لوٹ کا ہو حکم مجھ کا شاہ کا
لوٹنا ہی ہو کویا قوت و گھر
لعل و گوہر سے ہو سب حجرہ
وہ غلام از بس فرخندہ
تم نہیں سچاتے اس کی صفت
تاکر دیکھ چارق و ہم پو
ستی و پندار میں سب مبتلا
وہین اگر چاہے تو کز ذات مقام
کو کو گوری سے ہو محال
جسے پہلے جاہ منصب کہ لیا

بھید اس کا خلق پر اظہار کر
وہ جیسے مجھے نیار و دم
پر ہو وہ گندہ ما و ہ فر
پاس اس کے کفر ہو جنہ کی
جانب حجرہ ہوا جلدی سما
لوٹ کا ہو حکم مجھ کا شاہ کا
لوٹنا ہی ہو کویا قوت و گھر
لعل و گوہر سے ہو سب حجرہ
وہ غلام از بس فرخندہ
تم نہیں سچاتے اس کی صفت
تاکر دیکھ چارق و ہم پو
ستی و پندار میں سب مبتلا
وہین اگر چاہے تو کز ذات مقام
کو کو گوری سے ہو محال
جسے پہلے جاہ منصب کہ لیا

عشق کے اوصاف لکھئے ام	سو قیامت مہنون پر دو تمام
خالیقین پہنچیں نہیں تیرا عشق	آسمان ہو فرشِ اہ و عشق
عشق میں جوتی اہو سب	نفع دے کیا دیو غ و بغیر غ
حشر میں ظاہر ہو سب کا روبرو	خالیقین سوقت میں تیرا سرا
دستِ پائیرے شہادت میں	فعل کا تیرے بتائیں نشان
عمر کھوئی مصیبت میں قونی یا	اب بھی تائب ہو کہ بخشے کہ گما
دم غنیمت ہو جو گزری عمر ہو	اب بھی ہو توفیقِ توبہ کی کچھ
گنہ ہون عمر ماضی کے توبہ	جیکہ بخشے تجھ کو ربِ خطاب

حکایت نضوح و لاک کی جسے نو بہ نضوح کی

ایک حامی تھا نام اس کا نضوح	عورتوں سے تھی اُسے حاصل نضوح
تھا وہ خود صوفی بہ شکل نہا	اچکھو رکھتا تھا وہ اُنہیں نہا
تھا کسی حامی میں نہ نابکار	عورتوں کا روزِ خوشی نہ گارا
تھا وہ غلابازی میں چالاک تر	فسق میں صوفی نہ ناپاک تر
سالہا کرتا تھا دلا کی مگر	حال سے تھے اُسکے مردِ فحش
کیونکہ تھی آوازِ صوفی چو بون	پر شبہیت کامل و پُر مکر و فن

عشق کے اوصاف لکھئے ام

عشق کے اوصاف لکھئے ام

عشق کے اوصاف لکھئے ام

عشق کے اوصاف لکھئے ام

جس نے پاتا تھا وہ مال سیرا
 نفس کا فرا سکی توبہ توڑتا
 کیجیے کچھ واسطے میرے عا
 کر کے توبہ لے لئے حال کی جزا
 ہو گیا اسپر تاملی فضل ب
 و خشر شہ سے بوقت غسل کے
 جو کہ اسکے کان کے حلقے میں تھا
 پر ہوا پیدانہ دُرا سکا خست
 جو کہ بہن اس کا غور و بد خرام
 ہو گیا پس نصو حاضرہ دُر
 کا پتا تھا وہ بسان بیدرگ
 بدتر از جان کنڈنی ہو جا جرا
 عذرا ورتوبہ کو توڑا بار بار
 ہو مرے اس و کافر یا دس
 پھر نہیں بد مجھے کوئی کار ہو

تھا وہ دلاک نشان خسرو
 توبہ پا کر پاتا تھا وہ صبح و ساء
 اکیدن جا ایک عار سے کہنا
 ہو گئی مقبول عار کی عا
 جو اٹھا صنع خدا اک سبب
 وہ سبب یہ تھا کہ اس جام سے
 ایک گوہر قیمتی یا کوہ ہوا
 جستجو اسکی ہوئی اسجاخت
 تب ہوئی آواز ہوٹن یا تانم
 حاجبہ کہنے لگی جب جستجو
 آگئی اسکو نظر اسوقت مرگ
 تا اگر ہوئے مری نوبت ذرا
 امی خدا میں تجھے گشتہ را
 وقت تنگ آیا مجھے تو کفن
 جو مر اس بار تو ستا ہو

طبعی حسن
 ہوا اس
 حرکت ناشیہ
 سا توبہ کرنا
 اور غفلت
 سے اسے
 قوت نہیں
 ہوتی
 کہ اس کا
 بے پرواہی
 ہو جائے
 اور اس کی
 توبہ نہ ہو

کر پڑیا تو بہ بار بار دکر
 نویدہ ہائے کیے با جان بخش
 ایخدا و اجندہ اتنا کہا
 آئی اس شان میں اسکو یہ ندا
 سُنکے چون دیوار کہنہ گر پڑا
 جبکہ ہوش اس کے تن سے اُڑن ہا
 باہگت پہنچی اب گیا تجھے نیم
 تب نصوحا رفتہ باز آیا بخش
 ہر زن حمام ہو کر روبراہ
 پھر کوئی عورت اُس سے کچھا
 بولا وہ جا پاس اُس کے دوڑ کر
 دل سے کہتا تھا کہ ہونیں پھر
 میں مرا کیے اہ پھر آیا براہ
 اب جو کی تو بارہ میں نے باخدا

تاکہ باز نہ ہوں پھر تو پہنوں کم
 روئے غررائیل کو دیکھا پیش
 ہر ذرہ دیوار سے تھی پیدا
 سب کو ڈھونڈھا تو فقط باقی
 ہچو مجنون ہوش سے خالی ہوا
 تہق آکر ملا اُس سے نہا
 مل گیا گم گشتہ وہ درمیتیم
 آنکھ اسکی ہو گئی پرتاب میش
 روبرو اسکے ہوتی آنذر خواہ
 دقتہ شہ نے طلب تجھ کو کیا
 کہ مرا اب ہاتھ ہو بریکار تر
 کسطح اس دل سے جاوے براہ
 میں نے چکھی تلخی مرگ احوالہ
 اُسکو توڑ دینا نہیں میں نہرا

در بیان اسکے کہ جو کوئی تو بہ کرے اہ پشیمان ہو

کے پڑیا تو بہ بار بار دکر
 نویدہ ہائے کیے با جان بخش
 ایخدا و اجندہ اتنا کہا
 آئی اس شان میں اسکو یہ ندا
 سُنکے چون دیوار کہنہ گر پڑا
 جبکہ ہوش اس کے تن سے اُڑن ہا
 باہگت پہنچی اب گیا تجھے نیم
 تب نصوحا رفتہ باز آیا بخش
 ہر زن حمام ہو کر روبراہ
 پھر کوئی عورت اُس سے کچھا
 بولا وہ جا پاس اُس کے دوڑ کر
 دل سے کہتا تھا کہ ہونیں پھر
 میں مرا کیے اہ پھر آیا براہ
 اب جو کی تو بارہ میں نے باخدا
 تاکہ باز نہ ہوں پھر تو پہنوں کم
 روئے غررائیل کو دیکھا پیش
 ہر ذرہ دیوار سے تھی پیدا
 سب کو ڈھونڈھا تو فقط باقی
 ہچو مجنون ہوش سے خالی ہوا
 تہق آکر ملا اُس سے نہا
 مل گیا گم گشتہ وہ درمیتیم
 آنکھ اسکی ہو گئی پرتاب میش
 روبرو اسکے ہوتی آنذر خواہ
 دقتہ شہ نے طلب تجھ کو کیا
 کہ مرا اب ہاتھ ہو بریکار تر
 کسطح اس دل سے جاوے براہ
 میں نے چکھی تلخی مرگ احوالہ
 اُسکو توڑ دینا نہیں میں نہرا
 در بیان اسکے کہ جو کوئی تو بہ کرے اہ پشیمان ہو

<p>کرت است قطب زمین تو بر روز غفلت و غایت است قطب پخته گیتی اسکندریه مردی که بر روی بازند از غنای دنیا یکم شیر و بر کما امیر و صحران جاک اسخر کو کیا کنه کیون پڑا تو باین صحران یو اخریت بر تھکد یا کنه زو جو وہ قسم کفر یا کلمه پھر کما القیضت الفرج بین ناضی سمت قسم بهر و نعمت اسکی خاتم دیو تو رخی جو کہ تو دل انده دوست تو وہ او و بلدین</p>	<p>تا کہ بسا وہ صید کو بکرت بستہ قفل بود بیرون روزت تاشکامی آسمان چکر چایا لیرین و بیت اسکی خدمت پر پنی بست و کچھ لائی باندہ خر کے پاؤ پھر کما اس کے کہ بونگانی و میان سنگلاخ و جائے شک شکوہ حق یون لیکن بیہم سیر بہتر صبر مفتاح صابر و ن پر کچھ نہیں و ج شکوہ بیون اسکا میں م و ج جس پہنچے روزی خوش و ج و وہ بندہ رزق بہر کینہ دوست کا شکوہ عدو کب نکد</p>
---	---

چند روز قبل
 چکر چایا لیرین
 اسکی خدمت پر
 و کچھ لائی
 پھر کما اس کے
 و میان سنگلاخ
 شکوہ حق یون
 سیر بہتر صبر
 صابر و ن پر
 شکوہ بیون اسکا
 جس پہنچے روزی
 و وہ بندہ رزق
 دوست کا شکوہ

چند روز قبل
 چکر چایا لیرین
 اسکی خدمت پر
 و کچھ لائی
 پھر کما اس کے
 و میان سنگلاخ
 شکوہ حق یون
 سیر بہتر صبر
 صابر و ن پر
 شکوہ بیون اسکا
 جس پہنچے روزی
 و وہ بندہ رزق
 دوست کا شکوہ

ریش کو سکی کپڑے کہ چلتے
 تاکرے شیریں سیڑیاں
 جیہا پہنچی خروکے نے نہ کی شے
 قصدا شیرانہ کہ اسے دیکھ کر
 بولی رو بہاوشہ دام و دل
 مال آتا پس ترے مے غوی
 کہ جو شیطان تمہیں قسب
 دور تھا بھاگا وہ حملہ بھیکر
 توجہ پات بار دیگر باز نہ آئے
 شیر بولہ برحق لا تو اسے
 ہو فرشتہ اسکو جو دیکھا ہو
 بولی رو بہ لاؤ نہیں اسکو اگر
 توجہ نہ کر چکا ہو گو بہتر
 قوتہ اسکی میں بھن ہم کر
 پس پھر آئی رو بہ آخر زور

لسیگی رو بہ بنو شیریں
 لاسے چہرے خوب رو بہ کو ہم
 شیر نے حملہ میں کی اہلانہ دیو
 بھاگ نکلا واسے خرد و تر
 صبر کرنا تھا تجھے لازم یہاں
 پس باہر کی میر تو ہوتا تو ہی
 مٹھت ہو رہاں کا مہر ختیا
 صنعت تیرا ہو گیا معلوم
 پھیر لاؤں اسکو میں با کہ کہ
 جس طرح پہنچے لایا جا سکے
 ہو وہ آخر کار نامعتدل
 تیرا کشت زنی شیبانی ہو کر
 تانہ آوے پھر گبر و شہر یا
 میں غلوئے غفلتیا ہو کر
 ہو لاؤں تجھ یا رے ہو کر

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

جو بیکار و بیکس کی طرح تھے	بار و بیکار کی میان آوازوں
جو ہوس و نواں قال میں	میان نہ تو توں تیرا نکل میں
شیشہ جو کے درمیان	میں قار و روئے قندیل میں
نور ہو قندیل کا فات خدا	شیشہ صنعت ہو فقط اس میں
روح پر جسکی نظر ہو دہشا	ایک دیکھے وہ خلیل مصطفیٰ
طرف دیکھے ہو دیکھے روح کو	شیت و نوح آوین میں سکوٹ

نقل بطور تنبیہ

ستم و غم و غم تھاک تھا اک پر	گروہ ہر بازار کے بار و سوز
کہنے اُس کے کہا اسی قرب	کو ہو نہ دھتکا گیا ہو جھڈا تو ہر
جستجو کرتا ہو کسی جا پہنچ	ورمیان و زامی عالمی مانع
بولاوہ میں ہو نہ تھا ہر	جو کہ ہو زندہ ہو صنف مروی
ہر جگہ جو بندہ انسان ہو	پر نہیں پتا زسیران نہیں
بولاوہ بازار ہو مرقم ہو	جملہ یہ آدم ہیں کوئے آخر
تب کہا اُسے کہاں ہو وہ	خوش سے جو ہو بہ
اصفت کا کون ہوا نہ رہا	تا خدا سپر کرین میں اپنی لجا

یہ سب کچھ ہے جو کہ
 شیشہ جو کے درمیان
 نور ہو قندیل کا فات خدا
 روح پر جسکی نظر ہو دہشا
 طرف دیکھے ہو دیکھے روح کو
 ستم و غم و غم تھاک تھا اک پر
 کہنے اُس کے کہا اسی قرب
 جستجو کرتا ہو کسی جا پہنچ
 بولاوہ میں ہو نہ تھا ہر
 ہر جگہ جو بندہ انسان ہو
 بولاوہ بازار ہو مرقم ہو
 تب کہا اُسے کہاں ہو وہ
 اصفت کا کون ہوا نہ رہا
 یہ سب کچھ ہے جو کہ
 شیشہ جو کے درمیان
 نور ہو قندیل کا فات خدا
 روح پر جسکی نظر ہو دہشا
 طرف دیکھے ہو دیکھے روح کو
 ستم و غم و غم تھاک تھا اک پر
 کہنے اُس کے کہا اسی قرب
 جستجو کرتا ہو کسی جا پہنچ
 بولاوہ میں ہو نہ تھا ہر
 ہر جگہ جو بندہ انسان ہو
 بولاوہ بازار ہو مرقم ہو
 تب کہا اُسے کہاں ہو وہ
 اصفت کا کون ہوا نہ رہا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

منے دیکھا کہ وہ بالروشن
منے دیکھا کہ وہ بالروشن
منے کہن دیکھا وہ اندر
منے کہن دیکھا وہ بالروشن

بجو دیکھا ہے وہ پیش
بجو دیکھا وہ ہو است خدا
بجو دیکھا ہے اس سو دہ
بجو دیکھا ہے اس سو دہ

بیان اسکا کپیری و تقیاس کی بد

پیری و تقیاس کی بد
تجملہ پیر و تقیاس کی بد
ہو کوئی انسان اگر عیسیٰ سے
جو بیات کوئی کشتی فوج
بت اگر تو تھے تو ابراہیم
منزل پر جو دلیل سکون
اموختنت بر دل شکریا
قلب میں جسکے نام دی غیا
نفس کے افسوس ہو تو تبا
ہو فوسون کا ملیر چون شہد شیر

راہزن شیطان ہوا زور
پیر کا مان بازوے شیر کرد
وہ لب دندان کہاں ہو نہا
ہو کہاں ملح اسکا مچو فوج
تن خدا کرنا کہاں ہو زور
تیغ چوہر سے نکر تو فوج
کذب کی تیرے ہو نام و جی
ریش پر یہیں اسکی خندان
مل کسی کامل سے تا ہو تو بر
گر و کو انکی سمجھ کہ عیاسیر

منے دیکھا کہ وہ بالروشن
منے دیکھا کہ وہ بالروشن
منے کہن دیکھا وہ اندر
منے کہن دیکھا وہ بالروشن

بجو دیکھا ہے وہ پیش
بجو دیکھا وہ ہو است خدا
بجو دیکھا ہے اس سو دہ
بجو دیکھا ہے اس سو دہ

بیان اسکا کپیری و تقیاس کی بد
پیری و تقیاس کی بد
تجملہ پیر و تقیاس کی بد
ہو کوئی انسان اگر عیسیٰ سے
جو بیات کوئی کشتی فوج
بت اگر تو تھے تو ابراہیم
منزل پر جو دلیل سکون
اموختنت بر دل شکریا
قلب میں جسکے نام دی غیا
نفس کے افسوس ہو تو تبا
ہو فوسون کا ملیر چون شہد شیر

کونکرہ ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے

کونکرہ ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے

جائے خبر کسی نہ ہو تو باخبر
 تو ہو آدم اس سے تو حکمین نہ ہو
 ہو یہ جا خبر نہ یہ تیرا مکان
 مصیبت تو ہو ایسے عین
 اس بھولا اپنی قدرت کا وہ حال
 بالیقین مختار مطلق ہو خدا
 تاکہ بن جائے تو جبری بالیقین
 کب سبب مختار کے آدین ہوا
 جبر یہ کہتے ہیں ہم بے اختیار
 فعل حق کو پائے کب جس بشر
 حشر تک قائم ہوا نکاحا جبر
 کیوں بہتر ملتین ہو تین عین

خبر کو لیجا بنین و غا و دیگر اگر
 خبر کو لیجا بنین کپڑے سرنگ جو
 ہو سے تیرے ہو روشن کاشان
 چرخ و انجم سے ہو بہتر تیری شان
 جبر کا جبری کو ہی ہر حال
 عالم امکان میں ہر ہر چیز کا
 تو مار مجبور مطلق بھی نہیں
 امر و نہی و مہر و نعام عین
 قدر یہ کا اپنی قدرت پر قرار
 منحل حق کی کچھ نہیں لگو خبر
 الفرض جھگڑا ہوا تو قوم کا
 یہ اگر معقول ہوتے تو میاں

خبر کو لیجا بنین و غا و دیگر اگر
 خبر کو لیجا بنین کپڑے سرنگ جو
 ہو سے تیرے ہو روشن کاشان
 چرخ و انجم سے ہو بہتر تیری شان
 جبر کا جبری کو ہی ہر حال
 عالم امکان میں ہر ہر چیز کا
 تو مار مجبور مطلق بھی نہیں
 امر و نہی و مہر و نعام عین
 قدر یہ کا اپنی قدرت پر قرار
 منحل حق کی کچھ نہیں لگو خبر
 الفرض جھگڑا ہوا تو قوم کا
 یہ اگر معقول ہوتے تو میاں

کونکرہ ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے

در بیان سخن قسمی کے یعنی ایک کو قوت شہوت
 خزون کی می اور ایک کو صفا و صفت شہوتی عطا کی
 ترک خشم و شہوت حاصل کی
 ہو یہ مودی و گنہ گار

کونکرہ ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے
 جو ہرگز نہ جانتے تھے کہ یہ دنیا کی کونکرہ ہے

<p>کیسے توڑ و نہیں ہے اور شہ شہ نے خوشی اسکو خلعت کی ایسے ہی اور و کو بھی ہسکو یا سب کی تعریف پر توڑ این تھے نہ پنج شصت کان میں گرجہ پر تعلیم اتون جہا شاہ نے جو امتحان اٹھا لیا بھر دیا گو ہر در دست انا دیکھا قیمت کو اسکی تو بتا عرض کی قیمت ہو اسکی تھی سناسے اُس نے توڑ اشتاب جبکہ توڑا اُس نے گوہر نہ ہا کیا یہ بیابانی ہو تو کافر ہوا یہ نہ سمجھے وہ کہ توڑا بہ بلا بولا اُن امر کو دولت سے ایا</p>	<p>ہو نہیں مثل اسکے اندر و کا ایک شاہ اسل سے گوہر لیا حکم اُسکے توڑنے کا چھ کیا کی عطا ان سکو بھی غایت جگو وہی خلعت تو بیعت ہو مقلد خوار اندر امتحان مال خلعت لیکیا ہر اک جدا اُس سے بولا اسی حریف یا با کیا ترے نزدیک ہو سکا ہا بولا شہ نے توڑ اسکو بے ہا تھا نیچ ویک اسکے پر صواب سب میر وک اٹھا شو و غنا توڑ ڈالا جو یہ در بے ہا توڑ حکم شہ یہ تھی کیسی خطا شکو کیا معلوم ہر شاہ کی را</p>
--	---

یہ لفظ اگر پڑھ کر
 دل سے کی گئی
 کی زمین کو چھو
 ہر کی کا مقلد
 یہ ارکان دولت
 جو دنیا ایک دور
 مقلد کو ہر
 نقل کو ہر
 یہ لفظ اگر پڑھ کر
 دل سے کی گئی
 کی زمین کو چھو
 ہر کی کا مقلد
 یہ ارکان دولت
 جو دنیا ایک دور
 مقلد کو ہر
 نقل کو ہر

او بشنید بتر شست یا هر
 بنایست بهتر بود هم با بر شست
 بود که در ظاهر خوار اند نه بدین
 در دنیا می باشد به شست و شسته
 شست او خود به خود می ناکان
 بس با یز اس او که مغرور بود
 ای اشارت شست چه عیان بود
 شست که زانق زمین شست
 رو بر و ان شست که یه و ان
 بس با یز مهر اخرا زو بود
 شست که او که پراگند و پناست
 او می باشد و ج خود و روی
 او که در دو فقر و شمان
 شست و شسته شست و شسته
 شست و شسته شست و شسته

<p>جیسا کہ در ان مشق فرمود نامہ کو ان کی توجہ فرمود ہر شب سے صبح ایمان تمام جو کیا عزا و اور است تو کیا خدمت و عیان حق کو کریم خاک میں چھکا کر دینے در تک تن جو کہ سماں و آسمان کی ہفت سہاروں پر بنے ہر دنیا پنج سے بڑھ کر تو ترشہ شیعہ ہمارا کہ لاکھ جہاں تن فدا کرنا جو رسم خاندان</p>	<p>نہایت کہ در ان مشق فرمود نامہ کو ان کی توجہ فرمود ہر شب سے صبح ایمان تمام جو کیا عزا و اور است تو کیا خدمت و عیان حق کو کریم خاک میں چھکا کر دینے در تک تن جو کہ سماں و آسمان کی ہفت سہاروں پر بنے ہر دنیا پنج سے بڑھ کر تو ترشہ شیعہ ہمارا کہ لاکھ جہاں تن فدا کرنا جو رسم خاندان</p>
--	---

وہی ہے جو کہ در ان مشق فرمود
 نامہ کو ان کی توجہ فرمود
 ہر شب سے صبح ایمان تمام
 جو کیا عزا و اور است تو کیا
 خدمت و عیان حق کو کریم
 خاک میں چھکا کر دینے در تک
 تن جو کہ سماں و آسمان کی
 ہفت سہاروں پر بنے ہر دنیا
 پنج سے بڑھ کر تو ترشہ
 شیعہ ہمارا کہ لاکھ جہاں
 تن فدا کرنا جو رسم خاندان

تمام شد دفتر پنجم مثنوی وم

وہی ہے جو کہ در ان مشق فرمود
 نامہ کو ان کی توجہ فرمود
 ہر شب سے صبح ایمان تمام
 جو کیا عزا و اور است تو کیا
 خدمت و عیان حق کو کریم
 خاک میں چھکا کر دینے در تک
 تن جو کہ سماں و آسمان کی
 ہفت سہاروں پر بنے ہر دنیا
 پنج سے بڑھ کر تو ترشہ
 شیعہ ہمارا کہ لاکھ جہاں
 تن فدا کرنا جو رسم خاندان

وہی ہے جو کہ در ان مشق فرمود
 نامہ کو ان کی توجہ فرمود
 ہر شب سے صبح ایمان تمام
 جو کیا عزا و اور است تو کیا
 خدمت و عیان حق کو کریم
 خاک میں چھکا کر دینے در تک
 تن جو کہ سماں و آسمان کی
 ہفت سہاروں پر بنے ہر دنیا
 پنج سے بڑھ کر تو ترشہ
 شیعہ ہمارا کہ لاکھ جہاں
 تن فدا کرنا جو رسم خاندان

خطابہ دوسرے عشرہ ششم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

یہ دفتر چھٹا ہو دفتروں میں تیسری و تیسری معنوی سے کہ
چراغ تا کیوں شبہات خیالات شک ریب کا ہوا
اس چراغ کو جس حیوانی ادراک کرنا ناممکن ہو سو سٹے
کو مقام حیوان کا اسفل السافلین ہو اور انکو واسطے
عمارت صورت کے پیدا کیا ہو اور اوپر جو اس دراک
ان کے دائرہ کھینچا ہو تا اس دائرہ سے تبا و تکرین
فلک تقدیر الغریزہ العلیہ یعنی مقدار رسیدگی انکی نظر کی
اور جو لان عمل انکا ظاہر ہو جیسے کہ واسطے ہر ستارہ کے
ایک اندازہ اور ایک کارگاہ ہو فلک سے تاکہ وہ

[illegible]

نوح تو سو سال کا بیٹا بن گیا
 سر کہ ریزان قوم تھی نیردام
 قتل تھا انکا بلطف بحر نور
 مشتہری ہر چہ کیا ہر اک جہاں
 نقل خاستان غنائے مارہور
 جاتے ہیں ہم نجس سرگین کم
 یہ جہان ہو سرسبز اس جنگ
 ایک تعباد و ان ہو سو چہ
 یہ جہان اس جنگ ہو برقرار
 جب بنائے خلق تھی ہند اور
 بوڑھا احوال عکس کی گھر
 راہزن اپنا ہو تو نہرت یا
 فوج و لشکر کا تو اپنے دیکھ جا
 دیکھ تو اپنے میں یہ جنگ
 وہ جہان ہی باقی و آباد ہو

[illegible]

خبر رسید کہ ۱۴۸ سالین پیمانہ کیا جاوے اور درمویں سے بچا گیا حال فقہ تعالیٰ بل نصہ اللہ اور اہر مرتبہ احسان کا دیکھو جو شہر آئندہ

۱۴۸ سالین پیمانہ کیا جاوے اور درمویں سے بچا گیا حال فقہ تعالیٰ بل نصہ اللہ اور اہر مرتبہ احسان کا دیکھو جو شہر آئندہ

وہ جو جان پہلے ترچہ و شہر	وہ جو جان پہلے ترچہ و شہر
فکر کر کہ وہ جا جو پاک و جلال	فکر کر کہ وہ جا جو پاک و جلال
چہ ستر ہر شہر کا وہ جان	چہ ستر ہر شہر کا وہ جان
نور نامہ و دیکب محمد و نبی	نور نامہ و دیکب محمد و نبی
ہو زمین پر جو ترو تارہ و تاب	ہو زمین پر جو ترو تارہ و تاب
جان ہو جان جو کرتی ہو کر	جان ہو جان جو کرتی ہو کر
منہ کو لیجئے پتا آشیان	منہ کو لیجئے پتا آشیان
خیر و شہرین جو کوئی عاشق	خیر و شہرین جو کوئی عاشق
باز ہو کر چہ سفید و سب ز طہیر	باز ہو کر چہ سفید و سب ز طہیر
چند ہو کر مانن نہ سے شاہ	چند ہو کر مانن نہ سے شاہ
مشت مٹی ہو اگر چہ پیشہ	مشت مٹی ہو اگر چہ پیشہ
آدمی کو حق نہ کر نہ اکما	آدمی کو حق نہ کر نہ اکما
جان کو چال ہو چال گمی	جان کو چال ہو چال گمی
جان اول منظر و رگاہ ہو	جان اول منظر و رگاہ ہو
خقل جان جب ملک گنتی	خقل جان جب ملک گنتی
جو ہو آگاہ تر وہ ہو قوی	جو ہو آگاہ تر وہ ہو قوی
جان جان خود و ظہر اللہ ہو	جان جان خود و ظہر اللہ ہو
جسم شہر جان دم کی ہے	جسم شہر جان دم کی ہے

۱۴۸ سالین پیمانہ کیا جاوے اور درمویں سے بچا گیا حال فقہ تعالیٰ بل نصہ اللہ اور اہر مرتبہ احسان کا دیکھو جو شہر آئندہ

جو بد اطواری سے نہیں پر	ہو بہت سردار زادہ ہے
پر نہیں بھاتا اپنے عیوب	جانتا ہو علم حکمت کو تو خوب
اس کے زیادہ کچھ نہیں چھین	ہو نظر استاد پر یار شین
جانتا ہو اور سے پیش کمی	بلکہ اُسین ہو حکم الہی
کر تو کار زہد و تقویٰ صلاح	فہم ہو تیرا بوتے پر فلاح
مرد ہو مغرور مال و جاہ سے	جا نور ہو تا ہو فر بہ کاہ سے
بل و قود مار ہو پس رہی	فر بہی لیکن ہو یک کام کی
وہ نہ چاہے دولت نیاست	قول نبوی ہو کہ جو چاہے بہت
دے اُسے دیدار و ہم جنت را	جو نہ مانگے وہ تو ضامن ہو خدا
حرف نہ نہ سے چھین چا اُسین تو	یہ جہان چون ام و دوا نہ آرزو
جو چھینا اُسین پا تو نامراد	جو بچا اُسے تو حاصل ہو کشاہ
خند سے بچا نہیں چھین کو کیا بجا	ہو بضد تا خند کو جانے تو مینا
گرچہ مفتی پڑ رہا ہو سو خطبہ	قول نبوی ہو کہ ہدفت اقلہ
آزادیش سے ہی آیا نکو	آرزو کو چھوڑ دے تا رحم ہو
قید سے تا ہو گر ہاشن ملین	بھاگ سکتا جو نہیں کر خدین

دفعہ ہوا کا کہ قال اللہ تعالیٰ
فانفقوا ان راقی و قود ما
انسان من الخیارات و قود ما
لکافون یفعلون و قود ما
سے جس کا اندھن و قود ما
پھر وہین طیار کی گئی و قود ما
کا قودن کے و قود ما
دولت و بیاد طلب کرنا
تو خدا ضامن ہو کرنا
سے جو ہم غنائی بن
ہو کرنا
یہ جہان چون ام و دوا نہ آرزو
جو بچا اُسے تو حاصل ہو کشاہ
ہو بضد تا خند کو جانے تو مینا
قول نبوی ہو کہ ہدفت اقلہ
آرزو کو چھوڑ دے تا رحم ہو
بھاگ سکتا جو نہیں کر خدین

و مبدی و مقابله ارباب و جوته
و در کمره اسطرلاب تو حجاب

و ادواتی جو زبان سے میسر
چھوڑے کب کا مایا آؤں

حسد لیجانا ایسے درون کا اور پایز کے
اور دیکھنا بادشاہ کا دشمنی اسکی

چھر تو آسویں ایاز و ترہیا
 جو امیر ان شکستے جو شان
 عرض کی امو شہریار پاکباز
 تیس ^{سے} مرا کا وظیفہ کیوں عطا
 شکستے اکدن لگییا وہ نامدا
 کاروان یکھا وہان پر اک دن
 تاکہ پوچھے کاروان سے جلد جا
 جا پھر آیا وہ کہا از سمت
 چپ ^{سے} ہوا اس بات کو سنکر
 تاکہ جاوے دو ملوان جلد
 جا پھر آیا وہ کہا سو یمن

جو وہ رکھتا تھا بر محوشیا
طعنہ نہ نہ جصلت سلطان ہو
تیس عقل اصلا نہیں کھتا یا
اسکو ہوتا ہو مجر دس ورا
انکو صحرا کی طرف بہر شکا
بھیجا اک سردار کو اسجادوں
اسجنگ کس شہر سے آنا ہوا
شہ نے فرمایا کہا کی کا قصد
تب ہوا حکم شہ رہو شہنشاہ
آنسے یہ پوچھے کہ جاؤ گے کہ
بولاشہ کیا مال ہو ای موٹن

۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۴۲۳
کمال سے بڑا تخت علی اوریند
سے بادشاہ بن گیا
ان کے بیٹوں کا نام
۱۵۰۰ء میں سلطان ہو کر
۱۶۰۰ء میں فوت ہوا

رہزن ایمان ہو وہ فتنہ کن
 مرکبِ توبہ ہو از بس تیر
 رکھ نظر میں کام تو اُس دزد کا
 مگر شیطان کون کا خضر
 تو جو یوسف دیو ہو مانند گرگ
 ترکِ سنت اور جماعت کو نہ کر
 عمر کچھ گذری شعلِ مہوشان
 اسنے جبہ لیلیا اُسے کلاہ
 جائز شب پیش ہو چچا تو بہم
 راہِ سنت اور جماعت ہونی
 راہِ مین بہن درویدینِ خرد
 یا کہ نامردی سے دکھلا کر اس
 جو دراکو تھک چھیرے راکھ
 عشقِ باناموسل امکان ہو
 غناؤ دل کو جلا امی شیر نہ

بچ تو اُس سے تانہ زور و زبر
 ہو سہارا سپر عدو کے قتل کو
 تانہ لیجائے ترا مرکبِ چورا
 دور کر اُس کو پناہ حق میں آ
 چھوڑت و اماں بقیوں ترک
 جو کرے تو ترکِ خون تیرا ہر
 کچھ گئی باقی بغیظ و شمنان
 بازے طفلان ہو اتوار
 کر نہ ضائع عمر بانا زو نسہ
 بے رتہ و بے یار ہو گا تو غرق
 وقت پر لوٹینگے تھک سونہ
 راہ سے پھیرے وہ ناقص شناس
 ہجر او لے تر ہو اُس گمراہ
 عاشقوں کو ننگ سے ہجران ہو
 اسطرح کا چاہیے عاشق کا گھر

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

[illegible]

مست خواہا ترخو آب شرب کہ
 آئے انہو مست نذرانِ ناز
 آو مژور چشم کو و اگر کہیں
 آئے بے برق و محرومی کی عکس برآ
 تا دکھاؤں تجھ کو جو دیکھائیں
 مازہو کب تک باہن تہی پست
 ہو تمام عالم اگر مرست یار
 مست کا جودل مزاج اندیشہ ہو
 نفی کوئی چھوڑاؤ تہی پرست
 جسے بہا چون کوڑہ باہن بستہ
 کوڑہ اک تن کا پر از آب حیات
 جو نظر مطروں پر ہی تو شاہ
 لفظ کو تو ہم شبیدہ جسم جان
 تن پہی اس میدہ تن کی نظر
 پس حروف نقشہ شہائے شہنوی
 قول نبوی ہر کہ یہ قرآن دل

کو لے بیٹا ابونہیں اک شہر
 کب تکنا واقفی آن بگذر
 حی و قیومی کے عالمہ این
 و نشان جہات کو نہی
 ہر گلی میں ایسے سرگردا
 جلد یک ہو وہ نہیں ہوا
 یہ بخانون وہ بخانون
 تا سکا دیوے تجھے وہ
 کیا بھرا ہوا نہیں کرانہ
 کہ بڑہ اک تن کا پر از
 طرف پر جو عشق ہو تو ہر
 معنی اندر اس کے شل جاہ
 چشم جان سے دیکھ حال
 ہین بصورت ضالائی
 بعض کو ہادی ہو بعض کو

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

کیونکہ پیش از مرگ کی ہونے
 یہ صد مرنے کی جان پاک کو
 نقل ہو وہ چون نقل جان عالم
 دیکھنا چاہے جو بر کونین
 دیکھ لے وہ سو صدیق مین
 اس حبان مین کچھ لے صدیق کو
 پس محمد سو قیامت نقد تھے
 ترا وہ ثانی تھے وہ اندر جہان
 اب کوئی پوچھے اگر عشر ہو کب
 اقباس کا قیامت سے سوال
 اسلئے فرما گئے ہیں وہ نبی
 جسطح مرنے سے پہلے مین
 پس قیامت ہو قیامت کچھ تو
 مانہو ایسا بنانے وہ تمام
 عقل ہو تو عقل کا جائے کمال

ہو یہ بچے تقمیر غم عقل
 نقل ہو کیوں جانب فدا کے
 جیسے نقل اک جا با دیگر مقام
 مردہ چلتے وہ اپنا ہر یقین
 صادق سے ہیں امیر الصادقین
 تا بحشر افزون کرے تصدیق کو
 صل و عقد انکی فنا مین صل ہو
 سو قیامت آتھے اندر عیان
 مصطفیٰ کہتے ہیں سائل عجب
 کیا سبب کرتے ہیں غافل جہاں
 رمز موت قبل موت تو ہو یہی
 تو مرنے کو شفت ہو یہ باجرا
 شرط ہو ہر چیز کی یہ دید کو
 خواہ چون اندر یا ہو وین ظلام
 عشق ہو تو عشق کا دیکھ حال

نقل ہو کیوں جانب فدا کے
 جیسے نقل اک جا با دیگر مقام
 مردہ چلتے وہ اپنا ہر یقین
 صادق سے ہیں امیر الصادقین
 تا بحشر افزون کرے تصدیق کو
 صل و عقد انکی فنا مین صل ہو
 سو قیامت آتھے اندر عیان
 مصطفیٰ کہتے ہیں سائل عجب
 کیا سبب کرتے ہیں غافل جہاں
 رمز موت قبل موت تو ہو یہی
 تو مرنے کو شفت ہو یہ باجرا
 شرط ہو ہر چیز کی یہ دید کو
 خواہ چون اندر یا ہو وین ظلام
 عشق ہو تو عشق کا دیکھ حال

نقل ہو کیوں جانب فدا کے
 جیسے نقل اک جا با دیگر مقام
 مردہ چلتے وہ اپنا ہر یقین
 صادق سے ہیں امیر الصادقین
 تا بحشر افزون کرے تصدیق کو
 صل و عقد انکی فنا مین صل ہو
 سو قیامت آتھے اندر عیان
 مصطفیٰ کہتے ہیں سائل عجب
 کیا سبب کرتے ہیں غافل جہاں
 رمز موت قبل موت تو ہو یہی
 تو مرنے کو شفت ہو یہ باجرا
 شرط ہو ہر چیز کی یہ دید کو
 خواہ چون اندر یا ہو وین ظلام
 عشق ہو تو عشق کا دیکھ حال

[illegible]

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

روز عاشورا اندین تو بمان
پیش مومن تا تر آن پاک روح
نس کن کمانے که بان سجده
کے قوع اسکا ہوا و عجیب
آنکے شاید کہ تم سوتے رہے
پھاتے ہو جامہ جوانہ رعنا
جا کر اپنے پر غم اور غمگان
چھوڑیہ ندان گئے وہ وح
جو کہ تھے خود خسران دین
ارج دولت پر گئے وہ شان
کہ کریں ہین عیش کہ منشی
جو نہیں اقف تو ر خود پست
تو کمان ہ کمان ہ آفتاب
شر و بخت و نشر اول مرگ
جلہ عالم اسجکہ بھولے ہین

جسین تسل اتان نبی ہوا
ہی بہت شہو چون فان
کس نے مانے مین زید و عمر تھے
شکوہ ہو چکا بعد کس است اب
اب خبر شکوہ یونی اس حال
والے اور غفلات تھی وہا
کیونکہ ہو بر مرگ بخوان
کیون کریں تا کر کریں جا
خوش گئے کہ ترک یہ سچے وہ
تو کر زنجیر قہس ل خاکہ ان
کاش موعنی تھکے انے اگسی
کیونکہ ہوا س خاک پر تیری نظر
کیا سلیمان پائیں چوچی کھاسا
زندگی کا موت ساز و برگ
موت سے خائف و لکین و پنا

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف
نصف از نصف

ہمچو سنگ سیا اندر مار
 گماہ در سعد وصال و خوشی
 نعرہ ستانہ خوش خوشی
 گوہر غزال تن باز خم خا
 بوے جانے سیکہ جانم میر
 اس بیان کو حبیبنا صدیق
 عرض کی پیش رسول کبریا
 زار عاشق ہو ترا وہ نیکوال
 شکے یہ مژدہ وہ سلطان سل
 پھر یہ فرمایا بعد لطف خوشی
 جس قدر تمیت ہو دو گنا تب کا
 دیکھ وہ فی الارض سیر اللہ ہو
 پھر یہ فرمایا کہ امی اقبال جو
 عرض کی صدیق مین من
 دل سے فرمایا کہ طفولیت گہر
 روز و شب بالان گردان بقبرا
 گماہ درخس سراق ہیشی
 تا ابد محبوب ایسا چاہیے
 پر ہو جان تن مرا باغ و بہا
 بوے یار مہر بانم میر
 بے توقع اسکی تویہ سے ہو
 سرگزشت آن بلال صفا
 و ام مین تیرے چھنا ہو جلال
 رو شکستہ ہو گئے نامد گل
 مین بجان دل ہوں شکستہ
 گو بظاہر ہو مجھے جیف زیا
 سخنہ چشم عدو اللہ ہو
 مین ترانہ زبون اسکو تو
 جاکے ہو بچے پھر بان پر وہ
 مول لینا ہو بغایت سہلتر

یہ موقوفہ حضرت
 بلال کا ۱۲۵۹
 یہ ہے اس عاشق
 کے حال کو دیکھ
 کہ اس زمین میں
 اللہ تبارک و تعالیٰ کا
 قید ہو جس پر وہ
 یہودی و غیرہ
 نہ شمر رہا ہو
 وہ اپنے حبیبنا
 طفولیت
 سے مراد حضرت
 صدیق اکبرؓ
 یہودیوں کی زبان
 سے ہے

میں نے خود کو بے گناہ قرار دیا۔ "جی ہاں، آپ کو بے گناہ قرار دیا۔ اس غلام کو بے گناہ قرار دیا۔ غلام کو بے گناہ قرار دیا۔"

چھڑے صدیق نے بلوایا
 دیکھ اُسے حیران ہوا از بس
 اپنے کچھ اور بھی دے سکوز
 بنس پڑا تب جو وہ سنا
 ورنہ تھا اک دلاک کے نہیں
 بولے صدیق اُسے انور دیا
 ہو وہ از ران تجھے از نہر کو
 اسکی قیمت اور جو تو گستا
 جہل نے تیری دیا سرتہ مال
 چیکر حقہ دیا تو نے بباد
 عاقبت بولے کا تو یا حرام
 سخت دولت اس تین کو ملا
 اس سیمہ سرائے سفید کو
 یہ تجھے اور وہ مجھے ہو امین
 خود سنا بت پرستان ہو ہی

[illegible]

چرا که من و تو در یک عالم هستیم

[illegible]

عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست

علم حکمت عشق من کجاست
اسم جان کا محنت درد و الم
ترک دنیا تلخ ہو گو سرسبز
ہو یہ دنیا جہل قہر و کا
دیکھ مقہوروں کے موہ و تھو
دیکھ پروبال مرغان گروم
جفت ہر یک کیگا با عدل
مونس محابس چار باد
کعبہ حیرت جان سدرہ بان
قبلہ عارف ہو نور و جل
قبلہ زاہد راوند کیم
قبلہ پاکان خدا نہیں
قبلہ اہل دلان اعمال ہو
قبلہ معنی دل صبر و شب
قبلہ عشاق ہو یرو و کار

عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست

یان فنا میں سرسبز ہو
محنت دوری اُن لب کی کم
پر جدائی حق کی اسکت
قہر دیکھے جو کرب قہر نہ تیار
قہر نے فوے دہن کیے گنگ
شع قہر حق کرین ہن کلام
بیل کا ہو جس پل و زرق کا
مونس بوجہل مانی و محاکا
قبلہ عبد البطلوں کا نوش و نا
قبلہ عقل حکیمان ہو خیال
سیم و زر ہو قبلہ مروم
قبلہ صبرت پریان رو
قبلہ ناقابلان خضلاں ہو
قبلہ صبرت پریان رو
قبلہ بطل و یو نابکار

عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست

عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست
عشق من کجاست عشق من کجاست

نور کو ظلمت سے پہنچے کب غفل
 جملہ وجہیات کی صفیت و
 بہت کی یہ ہیں تجھے گشتگو
 تلخ کش کیسے ہوئے بدینیا
 تھی مراد حکم نیروان غفور
 کوئی ضد بے ضد منظر کبھی
 پس خلیفہ کر دیا آدم یہاں
 نور بھی رحمت اسکو کیا
 نور و ظلمت سے بنائے دو
 ساتھ و ذنون کفایت تھی
 دوسرا ورہ ہوا باہل کا
 نور بر اسیم جب تابان ہوا
 ایک ت خستہ نرووی با
 الغرض ہر دور میں وہ نور
 سالہا پر پائے یہ وہ علم

دور ہو لا احوال سے دیو و غل
 نور نور نور نور نور نور
 ساز کرنا با رسیق رشت و
 ناسر ایمان جان سے باہر
 تیرے آنے سے تجلی ظہور
 ذات و جب کی لکین ضد بھی
 تاکہ ہوشا ہنشی اسکی عیان
 ظلمت اسکی ضد بنائی بلا
 ایک آدم دوسرا طیان یہاں
 جنگ پکاری رہی برپا ہوا
 ضد نور اسکا گویا قیام تھا
 اسکا ضد غرور و مایہ و بنا
 عاقبت آتش سے وہ قہقہہ
 کہہ دیا موسیٰ نے نور غنی غریب
 آب نیل خسر ہوا اسکا حکم

نور کو ظلمت سے پہنچے کب غفل
 جملہ وجہیات کی صفیت و
 بہت کی یہ ہیں تجھے گشتگو
 تلخ کش کیسے ہوئے بدینیا
 تھی مراد حکم نیروان غفور
 کوئی ضد بے ضد منظر کبھی
 پس خلیفہ کر دیا آدم یہاں
 نور بھی رحمت اسکو کیا
 نور و ظلمت سے بنائے دو
 ساتھ و ذنون کفایت تھی
 دوسرا ورہ ہوا باہل کا
 نور بر اسیم جب تابان ہوا
 ایک ت خستہ نرووی با
 الغرض ہر دور میں وہ نور
 سالہا پر پائے یہ وہ علم

نور کو ظلمت سے پہنچے کب غفل
 جملہ وجہیات کی صفیت و
 بہت کی یہ ہیں تجھے گشتگو
 تلخ کش کیسے ہوئے بدینیا
 تھی مراد حکم نیروان غفور
 کوئی ضد بے ضد منظر کبھی
 پس خلیفہ کر دیا آدم یہاں
 نور بھی رحمت اسکو کیا
 نور و ظلمت سے بنائے دو
 ساتھ و ذنون کفایت تھی
 دوسرا ورہ ہوا باہل کا
 نور بر اسیم جب تابان ہوا
 ایک ت خستہ نرووی با
 الغرض ہر دور میں وہ نور
 سالہا پر پائے یہ وہ علم

جملہ وجہیات کی صفیت و بہت کی یہ ہیں تجھے گشتگو
 تلخ کش کیسے ہوئے بدینیا تھی مراد حکم نیروان غفور
 کوئی ضد بے ضد منظر کبھی پس خلیفہ کر دیا آدم یہاں
 نور بھی رحمت اسکو کیا نور و ظلمت سے بنائے دو
 ساتھ و ذنون کفایت تھی دوسرا ورہ ہوا باہل کا
 نور بر اسیم جب تابان ہوا ایک ت خستہ نرووی با
 الغرض ہر دور میں وہ نور سالہا پر پائے یہ وہ علم

نور کو ظلمت سے پہنچے کب غفل
 جملہ وجہیات کی صفیت و بہت کی یہ ہیں تجھے گشتگو
 تلخ کش کیسے ہوئے بدینیا تھی مراد حکم نیروان غفور
 کوئی ضد بے ضد منظر کبھی پس خلیفہ کر دیا آدم یہاں
 نور بھی رحمت اسکو کیا نور و ظلمت سے بنائے دو
 ساتھ و ذنون کفایت تھی دوسرا ورہ ہوا باہل کا
 نور بر اسیم جب تابان ہوا ایک ت خستہ نرووی با
 الغرض ہر دور میں وہ نور سالہا پر پائے یہ وہ علم

خدا طرح انبیاء رکھتے ہیں خلق
جس کو دیکھا خلق کو خوشی
کے ساتھ کھولی آنکھ تو نے ناروا
پھر نگذاطف سے پروردگار
ب رحمت کو کیا پھر اوسنے
باہمہ بدبختی خلق اوسنے کیا
خار سے غنچہ کو سر مایہ دیا
تیرگی شب کو لاتا ہی بروز
وہ کرہ ڈالے وہی کھولے
گرچہ آسان جان لے تو یہ سخن
پس دعا کر تو یہ پیش حق شتاب
عرض کریں کیا ہوں کیا یہ لہر
راٹھ کو کرنا ہوں میں جو غم خواہ
پھر نہ میں باقی نہ میرا کہ فرست
شب سے تا وقت محراب علی

اُترت ہو کوس کا رکھتے ہیں خیر
 کیوں ہوا تو چشم بند ان کو پسند
 جس کا بدلہ بد تجھے حاصل ہوا
 نا امید اوس سے ہے امید
 کفر کو راہ انابت دی بت
 کھولے رحمت کے نہ پران
 بار سے مہر کو پیرایہ دیا
 دور کر تا ہی بلایا دور و دور
 ہیں اوسی سے حل شکامیہ
 پر نہیں آسان روز میں لہن
 توفے باندھا اور تو ہی کفر پیہ
 عکس تیرا ہی جہر تیرا لون نظر
 شیر برہمنی پر کشتی غرق آب
 تن پڑا جو نہ مردہ انجو بدخبر
 آپ کہتا ہی راست خود بلے

[illegible]

تسلی معلوم ہو
 لیکن علم لدنی جو دنیا
 کو غیبا سے پہنچاتا ہے اس
 میں ہر دور وہ علم
 الہی جو اس وقت تک
 چھپا ہوا ہے اس کا
 چھپا ہوا ہے اس کا
 ہر قسم کی تعلیم
 پر غنی تر ہوتی ہے
 علمت سے اس دور
 اس دور کی روشنی
 بھی بہت زیادہ
 میں پوری دنیا کو
 بار بار اس دور کا
 سکون حاصل ہے
 مجھے گزشتہ کئی
 کئی دنوں میں ادب
 کا چرچا ہوتا ہے
 ہر ایک کی اس
 توجہ میں اس
 فن کے لئے جو
 نئی نئی چیزیں
 سامنے آ رہی ہیں
 اس دور کے
 اس دور کے

[illegible]

ہوتا تھا کہ کتنے ہیں تو
 آتو پھر نہ ہند ان کو پسند
 یہ بد نتیجہ حاصل ہوا
 اس سے ہے امید
 وراثت وی بتا
 رحمت کے ہزاران
 مہر کو پیرایہ دیا
 ہا ہی بل اور ووسور
 سے حل شکلا سے
 انسان روز میں لہن
 رھا در تو ہی کفریہ
 اہو جہر ہوا لول نظر
 فی جوشی غرق آب
 لون مردہ انجو بخیر
 ہوا است فرو بلے

[illegible][illegible]

۱۱
 ۲۰
 ۳
 ۴
 ۵
 ۶
 ۷
 ۸
 ۹
 ۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۳۴
عقل کی حقیقت
دور تا دور طلب
عقل کو کجا عقل کہ وہاں
راواں اور اس کے سوا
عقل کی حقیقت
دور تا دور طلب
عقل کو کجا عقل کہ وہاں
راواں اور اس کے سوا

جستہ کر کے تاہو وہ فکر نہ ابلیس میں ایل جنت سب آپ کو عریان کر از حجاب فضول زیر کی ہر مان عجب نہوینا اپنے افشس و ہنرے و گنہ چارہ کو فغ بلا ہر بدگی اس لیے لایا ہر حق ہو کہ برون سامری کو کیا ہوا سود ہنر کیا لیا قارون نے نفع کیما کیا ہنر سے لیکیا جو بٹل سود ایو و بیل با چوں کر اذلیل	اگرچہ درجہ وہ مراد سے باز غیلسو فون کو وہاں کب پر ترک خود کرتا کہ ہو حشر نل چھوڑ دے تو اسکو بے سوگوار خلق نیک بندگی ہر کارگر فضل حق چاہے تو کرا فنگی ما خلقت الانس الا ليعبدون بلکہ ڈالا اسنے حق سے دور ہو گیا مع مال خود غرق فنا کفر سے پہونچا بد و نفع و مخوف پیشے ما پیش و نامیا نلیل
---	--

فائدہ و بریمان مشورت

مشورت سر کام میں کیونکر کر مشورت سے راست ہوں جو عقل شون کو بیان شمع جان	حکم شاور ہم کے اوپر کہ فطر ست ہر تدبیر کے فرو ایک سے روشن ہون شمع میکر
---	--

ایک شہرت
کیا فائدہ
لیکھا تو فتن
پور جو ہر شہرت
ہوا اس وقت
بغیر دلیلیں
تاریکی وہاں
شہرت ہماری
فکر و خیالات
کا ذلیل
دور زمین
اور ہمدی
بیکار
کلام الدین میں
و الانس الا ليعبدون
کیا بھنق دوس
آپ کی شان میں
انسان کو اپنی پید
عالی سمجھنا چاہیے
کو جو حقیقت
دوسروں کی
تو اس کی
عقل کی حقیقت
دور تا دور طلب
عقل کو کجا عقل کہ وہاں
راواں اور اس کے سوا
عقل کی حقیقت
دور تا دور طلب
عقل کو کجا عقل کہ وہاں
راواں اور اس کے سوا

ان نقول لا سواس
فائدہ و بریمان
مشورت سے راست
ہوں جو عقل شون
کو بیان شمع جان
حکم شاور ہم کے
اوپر کہ فطر ست
ہر تدبیر کے فرو
ایک سے روشن
ہون شمع میکر

ایک بولا گوش میرے بانہر	پھر کہا ہر ایک نے اپنا ہنر
جو کہیں وہ میں اُسے بتلا سکون	میں سکون کی بوجھتا آواؤں
ہوں شناسائی میں اُسے بس نظم	ایک بولا چشم ہو میری بصیر
دیکھو بتلاؤں میں اُسکو آشیکا	جسکو تاریکی میں دیکھو اُن کی بیا
وے نقب بتلاؤں اُن کو درجے	ایک بولا زور بازو ہو مجھے
سو گئے مٹی کو نکالوں اُن کا سب	ایک بولا ہر مری بینی عجب
خاک سے بوجھوں میں فلاں کو	ہمچو مجھوں بکرون میں خاک کو
یوسف صدیق ہو یا اہرنج	بوجھوں اُسکو بیوی ہیں
خوش کنند انداز شاطر ہوں میں	ایک بولا ہر مری بچے میں
دم میں جا پہنچوں نہیں تاج خیلند	کوشک محمود پر پھینکوں کند
کر بیان جو کچھ ہو تجھ میں کمال	میں ہر کوشہ سے اسی فخر دہ
میر میں کس بخشوا نے کی بہت	بولا شہر و ریش میں میری صفت
ریش یہ میری خلاصی نکود	جبکہ ہوں بچے میں خجہ جلاؤ
رد کروں سو آفت و تشویش کو	جبکہ رحمت سے ہلاؤں تیش کو
ہوگا ہر مشکل میں تو شکلاکشا	بورے سب تو ہی ہمارا پیشوا

بوجھوں

پھر وہ شب متفق و اس کی چلے	قصہ پہنچے شد محمود کے
راہ میں اک سنگ نے بچہ کا گھانا	ایک بولاشاہ ہوا اس میں
پر کوئی اس کا نہیں سامع ہوا	قصہ پڑھنے کا محل پر کرنا
پس کمند انداز نے ڈالنی	چڑھ گئے ایوان شاہی پر بند
تا بجزین پھر گھایا جانتب	مال کو ہر گنے لگا بے تعب
وہ زر و مال جو ہر بقیہ میں	لیکے سب جمع کر کے اپنے پاس
پوچھ کر ان سب کا شبہ نام و مقام	اُن نے مخفی رہا پس آیتیر کام
ماجرے شب کو خواہر کر گنگا	حکم فرمایا کہ جاوے کچھ سپاہ
گر کہ قرار انکو لاوین جلد تر	بھاگنے پانے نہ کوئی بے ہنر
جبکہ پہنچی انکا اپر فوج شاہ	ہو گئے وہ جملہ محصور سپاہ
زندگی سے اپنی کر قطع امید	کانتے تھے خوف کا منہ بید
دیکھ نہ کو وہ نظر باز نظر	تخت پر جو شب تھا اکاد
عارف سلطان تھا وہ چاک نظر	سبے بولا کچھ نہیں تکو خط
ریش میں ہوا سکی تاثیر کرم	ایسے امید ہو چھوٹے گم
عارف شد تھا جو ساری لاجرم	کھولے لب اس مغرب کی بات

۴۴۶
 شبہ نام و مقام
 عارف سلطان تھا وہ چاک نظر
 ریش میں ہوا سکی تاثیر کرم
 عارف شد تھا جو ساری لاجرم

انسان کو معدہ کھینچتا تھا مقرر
چشم ہو جذاب معشوق نکو
کیونکہ حس میدہو رنگش
اگر کشش سے یا آتی ہے ان
جانبوں پر جذب تیرا ہوا میر

کھینچتا جو آب کو وقت بکری
وہ شور مچاتا ہو مغزِ ستان کی
مغزِ دینی کھینچتی ہو کو خوش
کھینچ لے اپنی طرفِ مہربان
لطف سے ہو تو ہمارا تیکر

نفس جو غالب ہو میری سیر
 مستعان پر کر نہ اس شمع کو حیر
 الغرض لا کر پیشہ و وزیر
 بولا چھوٹا بن بدین طین
 وقت وہ ہوا و شبہ پوشیدہ
 خاصیت ہر ایک کی انہی
 بندہ گئے اُس فن ہم کے گلہ
 وہ ہنر فی حید ہا جبل
 غیر فن یاد جو تھا خوش حوال
 اور تھیں بنامیتیں سب غول

الحذر اس سے خدا یا اخذ
تارے کے کبریا میں نہ آگے
شب کو چمکے تھا اسکا بک
از قبابان ہو تو در فرو
یش کو اپنی تو حیش نے
آنے بدیختی کو افزون کر دیا
سنگوں ہین جس تیرے و
روز و رات کچھ نہیں جس
چشم تھی جسکی شب شان
ان گمراہ چشم جانا جسے شا

۴۳۹
معه که شش ساله بود و با او
و این را که می بینید
که من خود را در میان
از آنجا که از آنجا که
بجای آن که از آنجا که
در آنجا که از آنجا که

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

رات کو بیدار ہو کر کھڑے ہو کر دعا پڑھو
 کہ اے اللہ! میری ہر بات کو سن
 اور میری ہر غلطی کو بخش دے
 آمین

[illegible]

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

اہل دنیا میں بھی زندانیاں
 ہاں مگر اور ہر ایک مرد خدا
 قصر ہو کیا چیز ویران کر دینا
 تو برا سید انہیں اس تنگ گد
 ماہ اک شب میں کرے سبھی کو
 "لکھو ہر دم میں وہ دینیم
 ماسے بہترین وہ دینیم
 وہ عجب جو پاک شوق سے ہوا
 کاروبار انبیاء و مرسلان
 ہو تو باہر چک ان پر خراج و دانا
 ہو تو راہ عشق میں ثابت قدم
 ترک کر دے دل سے تو نہیں
 حوت حق کے اگر چھوڑے ہوا
 "بھلا جان
 مزرعہ عقبتے ہر یہ ملک جان
 روز محنت و زکشت و کاروبار
 آنکہ ہر گدا بھی ہو پیمان
 تن بزدان جان ہو فوق لہا
 گنج ویرانے میں ہو جان
 غریب بے بونی کا حکم ہر
 پھر بھلا کیوں منکر معراج ہو
 ہو گیا اٹھکی سے جنگی مرد و نیم
 بھی بقدر جس اس عالم کے تھا
 بین برہنہ از مراد و پیمان
 تب نظر آوے تجھے یہ کاروبار
 جز با مردی کچھت مار و دم
 یا و کر کے قصہ عا و نمود
 اسکی حضرت سے تھک عطا
 جو میان بویا اُسے پاؤں
 روز عشرت حاصل بنا رہو
 بیان شیطان کے دغا و فریب کا

[illegible]

سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی سیدنی

بہارِ نبویؐ کی ایک نئی کتاب

[illegible]

۲۵۴
 فاسقین کو حرص و ازربین
 تو حقیقت کو سمجھتا ہو خیال
 جو حقیقت کو سمجھتا ہو دروغ
 بدترین ان خیالوں میں فنا
 فکر میں کتب رہیگا اصول
 جب پیمان ہو کرین غافل
 بخشد حق آنکو پھر عیش و بہار

اہل تقویٰ ہیں مگر اہل شاد	فاسقین کو حرص و ازربین
اور خیالات فنا کو عین حال	تو حقیقت کو سمجھتا ہو خیال
تو گرفتار خیال بنیرون	جو حقیقت کو سمجھتا ہو دروغ
تو نہ پابستہ تخنیلات کا	بدترین ان خیالوں میں فنا
راہ زہد و راہ تقویٰ کو حصول	فکر میں کتب رہیگا اصول
عرش بود لہر زان ہر عاصی	جب پیمان ہو کرین غافل
و دولت باقی نہ یہ دیکھ	بخشد حق آنکو پھر عیش و بہار

بیان کہ صوت فانی بیسود ہو اور حقیقت باقی موجود ہو

قبح صوت پر نہ ہو مغرور	قبح صوت پر نہ ہو مغرور
قبح صوت پر نہ ہو شاد کام	قبح صوت پر نہ ہو شاد کام
سو باز بخش کر تو ہیں گوش	سو باز بخش کر تو ہیں گوش
مغرور یعنی صوت مرگ پو	مغرور یعنی صوت مرگ پو
صانع صوت ہو بصورت پسند	صانع صوت ہو بصورت پسند
ہو فنا تا نور حق آئے نظر	ہو فنا تا نور حق آئے نظر
بہ حقیقت ہو وہی موجود کل	بہ حقیقت ہو وہی موجود کل

فاسقین کی باتیں غلط ہیں
 تو حقیقت کو سمجھتا ہو خیال
 جو حقیقت کو سمجھتا ہو دروغ
 بدترین ان خیالوں میں فنا
 فکر میں کتب رہیگا اصول
 جب پیمان ہو کرین غافل
 بخشد حق آنکو پھر عیش و بہار

صوت فانی کی باتیں غلط ہیں
 قبح صوت پر نہ ہو مغرور
 قبح صوت پر نہ ہو شاد کام
 سو باز بخش کر تو ہیں گوش
 مغرور یعنی صوت مرگ پو
 صانع صوت ہو بصورت پسند
 ہو فنا تا نور حق آئے نظر
 بہ حقیقت ہو وہی موجود کل

[illegible]

گھر پہ بعضوں پہان دجھو
 پر وہ سرگے اسی گمراہ کے
 کوئی سر کوئی بد مہر گہرا
 ہو تو ہی تیری حجاب باہق
 آئینہ میں جو تجھے آئے نظر
 نوکر حق سے سایہ رہبر جھلا
 مگر کو اپنے تو کر دے دل سے
 مگر وحید سے بھلا کیا سوچو
 مرے جب نہ جاصل پہنچو

جانبِ مِرخ کیا ہو چھوڑ
 راہِ سرتیا ہو دم کی راہ
 قسم دیکر بے سربا چیت پا
 اُس پہ میں تو زبان جو سمجھے سبق
 خست میں دیکھے ہو پیر راہ
 کون اس دہین چلا بے زنا
 ہو فنا حق کی غنائ کے حضور
 ایسی مکاری سے کیا بہو ہو
 جا اٹھا تو مر کے بہرہ از وچو

میرے کوئی عجز کوئی حققت
 ہے تیرا اور میرا یہ بیان
 اسی ہی کوئی تیری ہی کہ
 نسبت حجاب اور گہرا
 بقول سعدی سے حق
 جابر دیکھی سارا گلی

حکایت صدر جهان بخاری

تھا بخارا میں یکے صدر جہاں
صبح سے تا شام زکر کرتا تھا
راہ پر اسکی قطار اندر قطار
پر کوئی کرتا جو اس کے چھوڑا
نوبت فقہاء کے دن کا نہ گنا
ہو کے مضطر کر اٹھا شور و غنا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

میں نے اپنے ہاتھ سے لکھا ہے کہ یہ کتاب
 میرے ہاتھ سے لکھی گئی ہے

یعنی ہون میں بینہ احوال شاہ
 اس خطے منکر اس محتاج سے
 گو کہ بد لا چند بار اُسے کہا
 شاہ نے ہر مرتبہ پہچان کر
 جب ہوا اٹھا چار وہ پیر کہن
 راہ میں لایا جنازہ سا بنا
 زریہ شاہ نے کفن پر اسکے ڈول
 لیکے زر کی عرض اچھو الاہم
 شاہ بولایں لیکن اے عفو
 سہرہ تو قبل موت ہوا وہی
 یان نہیں کچھ سو و فر کے سوا
 ہو عنایت حق کی شہرہ ملتا
 بلکہ مرنا بھی نہیں بڈل حق
 راہ یہ بیراہ ہو پڑ صد خطر
 یا تجھے اک مر و کامل چاہیے

لطف سے کر حال پر پیر گنگا
 ایک جتہ بھی نہیں بخشا اسے
 مانگتے آیا عطا کو اسکے پاس
 کچھ دیا اسکو نہیں ان مال زر
 تب کفن ہزار اسکو پہنا کر کفن
 یک بیکتے کا گدڑا سجا ہوا
 اُسے فوراً تاحہ کفنی سے نکال
 جھک بھی ہو پنا ترافضی کم
 تو نہ جب مر لیا یا مانہ سو
 بعد مرنے کے تجھے پہونچے
 مگر تیر اکب چلے پیش خدا
 ہو مجرب یہ دو واپس ثقات
 موت کو بھی جانے تو فضل حق
 چاہیے واپس تجھے اک رہبر
 چشم بینا روشن دل چاہیے

میں نے اپنے ہاتھ سے لکھا ہے کہ یہ کتاب
 میرے ہاتھ سے لکھی گئی ہے

نہیں ہو پنا ترافضی کم

موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ
 نام نہادوں کی راہ "موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ"

ایسے گشت آواز سے پرے چلے	گوش جو وقت نہیں ملے
خاک الٰہی سین کہ وہ معتمد	چشم جو دیدار سے محروم ہو
خوبتر ہو اُمکا ہونا کا افسوس	جونہوں ہاتھ اسکے وہیں بکھرو
ایسے پا ہونا نہیں ہو خوبتر	پاؤں جو پونچے نہ اُسکی آؤ
راہ گمان تجھ کو نہیں ہو عطا	مرتبہ جان کا نہیں تو جانتا

وعامی مومنین کی تانیر ہو چکا سب

جب اٹھاتے ہیں حق سب	اہل مل بانالہ وآہ و بکا
عرض کرتے ہیں بلا تار باک	چرخ پر کرتے ہیں ناک گدا
تجھ سوا ہر لائے کوں اسکی مراد	یا اکھی نے تو اس من کی اُڑ
خیر ترے ور کے مقرر اسکو کہنا	بندہ مخلص جو کرتا ہو فغان
گو اجابت میں نہیں عین	حکم ہو یہ اُنکی کچھ دولتیں
گر روا کہہ دوں جو جاو دو دو	وہ جو حاجت خواہ ہو کس خضوع
بھٹوٹے شایر کہ چہ راہ صواب	جو کر دین اسکی دعا کو مستجاب
عرض کرتا ہو جو با صد استجا	خوش مجھے آتی ہو اسکی دعا
خوش کلامی ہے نفس میں پائے	بلبلان طوطیاں خوش صدیر

موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ
 نام نہادوں کی راہ "موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ"

موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ
 نام نہادوں کی راہ "موتی حقیقی علی غفرانہ جان حق تعالیٰ کی راہ"

[illegible]

ذراغ کو اور چغند کو اندر قفس
 بیکراوی گمبہ مومنین
 اہل بیان کو ہر زندان چہاں
 گم ہون کو منہج ایمان کرے
 ماسوٹے کوئی محسنی و جہاں
 زہرین کھایاں تاق بھی
 نمازیوں کی واسطے ہر محنت
 امر حق ایسے بہت معکوس ہیں
 منکروں کا قصد ضلال تھا
 قصد انکار انکار ہیں
 جو نہ تو مادیں انکار ہیں
 مکر فرعون جس قدر حکم بڑھا
 پیش اس ساحر ان نیک
 باطل رسوا ہوتا چو عجا
 عین مکر آیت موسیٰ ہوا

کب کریں وہ خود تاوین در
اسیلمے جو جان تو کو یقین
لیکے جنت جو برائے کا فر
کثر وون کہ متعدد فان
تا نہوے کوئی خایں بے جا
تا کہ میں بحق کو ذی لطف
اہل عصیان کو ہی جانمخت
ہو شکر پر خلق زہر گھوٹ
دل ہوا غلط و عجبات
ہو گیا وہ دل غم سلین
کس طرح پھر معرے ہوتے عیان
عاقبت وہ نزل وقع اسکا ہوا
تا کریں اعجاز پیغمبر کو رو
ہو زبونی اسکی کفار و ناپا
اعتبار اس جو کا بالا ہوا

[illegible]

[illegible]

بولی وہ گھر تو ترا پر اثر و حاکم
 پر مرگھر خالی از اغیار ہو
 میرا شوہر بھی گیا جو کاٹھ کو
 جو سفر میں تھم مارا سبھی
 مگر کہ چل دی وہ قحبہ سو گھر
 پڑھ کے قاضی فیروز نہایت
 بار بار البیس آدم سے کہتا
 یہ سانی بوا البشر نے اسکی بات
 جبکہ حوائے انھیں غیبی
 قتل جو قابل سے سرزد ہو
 تھی ان نوح نبی انسے خلافت
 کو طو کی عورت کا قصد ہی
 کید زک یوسف عالی نشان
 انحضرت جو ہلا اندر جہان
 مگر زن ہو عظیم المقتدر

جو گز گاہ تاجی خاموش و عام
 غیر کو آسین نہ مطلق بار و
 کہ قدم رنجہ جو کچھ فتنہ نہ
 بہر خلوت ہو وہی جا خوشتر نہ
 زن کے مکر و سچ خدا ایسا
 سو خانہ چل پڑی وہی نصیب
 واسطے کھانے کے گندم کے
 چل گئی اپنے مکر عورت کی گھات
 کھایا اور بات انکی مان لی
 واسطے عورت کے یہ بھی فعل تھا
 حسنہ و الادین میں ظاہر جہالت
 قوم کو جو کو ط پر لاتی چڑھا
 ہو گئے زندانین بہر امتحان
 شوخی عورت سے پڑی مرگان
 قاضی دانا گیشا بکے گھر

حضرت ابراہیم علیہ السلام
 کہ ایک بھائی کو اس وقت بھی
 پیدا ہوا تھا جو دو سو سال
 بھائی کو بیاہتا تھا اور اس
 پس کی بہن کو بیٹا کے
 پیدا ہونے سے پہلے
 گئی وہ یہ شکل تھی اور قریب
 کی بہن ہیں کہ اس کے

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

پست کے اور صوبہ کے قوم پر
 غلبہ پانچواں خطا بقائے
 فرماتا ہے کہ جو علماء ایسا
 وارطان علم میں حجاز میں
 رہتے اس قوم کے دشمن کی
 کہ کہہ اور وہ قوم کو
 شتم کرتے ہیں اور غیر
 ان کے لئے اس کی بڑا کر دیا
 جلا دینے کی کوشش
 میں لگتے ہیں کہ یہ خطا
 یہ وصف قید خانہ حضرت
 اس کا ذکر ہے

[illegible]

تھا وہاں موجود باب طرب
جب ہوا ہم پہلو زن بامراد
یک بیکت جی نے دی تکیہ بند
مضطرب جب ہوا ہر سودا
ہو گیا صندوق قاضی نہا
مجھ کو لوگوں نے بہت سو کیا
کوئی احمق کوئی کہتا قلیبتا
تو سمجھتی مال میرے پاس ہو
پوچھتی ہو خلق مجھ پر کھنکھ
صورت صندوق ہر زیبا
کل اسی صندوق کو باہر تولا
کہا کہ دیکھیں من کا فرسے
زن یہ بولی ان خیالوں کے گدے
صبح کو حال اک لایا بلایا
قاضی اس حال سے تڑا ہوا

ایک تحاب شکر اک تشلب
تاکرے وہ وصل خاطر کو
ہو گیا دہشت قاضی فکر مند
کچھ نہ خبر صندوق کے پایا وہاں
زن کے جو جی نے کہا اے زبیرا
نام بدر کھر کھکے کہتے ہیں
تیرے ہشت سے ہو میں نامیسا
تجھ کو اس صندوق پر سو
کیا بھرا ہوا تو نے سمین مال زر
ہو تھی کیسے زروا موال سے
دوڑ گا اے زن سمین اک تشلب
ایک جتہ بھی نہیں کچھ مال
بولاوہ سو گندہ اس بات پر
چوک میں صندوق کو لیکر ملا
کان میں آتے یہ کہنے لگا

ایک تحاب شکر اک تشلب
تاکرے وہ وصل خاطر کو
ہو گیا دہشت قاضی فکر مند
کچھ نہ خبر صندوق کے پایا وہاں
زن کے جو جی نے کہا اے زبیرا
نام بدر کھر کھکے کہتے ہیں
تیرے ہشت سے ہو میں نامیسا
تجھ کو اس صندوق پر سو
کیا بھرا ہوا تو نے سمین مال زر
ہو تھی کیسے زروا موال سے
دوڑ گا اے زن سمین اک تشلب
ایک جتہ بھی نہیں کچھ مال
بولاوہ سو گندہ اس بات پر
چوک میں صندوق کو لیکر ملا
کان میں آتے یہ کہنے لگا

[illegible]

محکمے میں بایں بقیہ کے پاس
 کام کو جسے چھوڑ جا اسباب
 محکمے میں جا یہ اُسے جب کہا
 اگے نائے یہ جو جی سے کہا
 بائیں صندوق بولا اویسیا
 تب کہا نائے اویسیو وہ
 کون لیکھا جو رہا صندوق بند
 بولا جو جی کھولا کر تو دیکھ لے
 اس سے کہ انکار نائے کہا
 ستر کرتا تیری ساری کرین
 تو جو ہو آزاد بہتر از اسیر
 جو کرے تو واسطے اپنے پسند
 جو جہان دار مکافات جو پسند
 ہو خدا ز این حیم پر وہ چو
 آپ کو تو ہو مراقب پاک پا

کہ تو قاضی قید میں ہو میرا
 لے تو اس صندوق کو باز رہا
 جسے پائی یہ خبر حیران رہا
 قیمت اس صندوق کی ہو گیا
 الف دینار کی قیمت ہو گیا
 قیمت صندوق جو بین اس قدر
 بیع بے رویت نہیں کر گیا
 ناپسند آوے تو پھر قیمت کہ
 جسے مجھے سب سے صندوق جا
 مت کیسکو نہیں تاں کھول نہیں
 پس سیر من پر نہ تو جو حیر
 کر رہی بادگیران اویسیو
 جو کرے اپنی تو اس کا شہ
 عیب پر لوگوں کے تو مت خرو
 عیب کر اصلہ نہیں تو غیر کا

محکمے میں بایں بقیہ کے پاس
 کام کو جسے چھوڑ جا اسباب
 محکمے میں جا یہ اُسے جب کہا
 اگے نائے یہ جو جی سے کہا
 بائیں صندوق بولا اویسیا
 تب کہا نائے اویسیو وہ
 کون لیکھا جو رہا صندوق بند
 بولا جو جی کھولا کر تو دیکھ لے
 اس سے کہ انکار نائے کہا
 ستر کرتا تیری ساری کرین
 تو جو ہو آزاد بہتر از اسیر
 جو کرے تو واسطے اپنے پسند
 جو جہان دار مکافات جو پسند
 ہو خدا ز این حیم پر وہ چو
 آپ کو تو ہو مراقب پاک پا

۱۲۱
 کہتا تھا اس نے کہ میں نے جو کچھ
 دیکھا ہے وہ سب تمہاری ہی ہے

نہ پہنچاں اُس بہ طلاق کا	کچھ اثر قاضی کے دل پر کر گیا
حکام فرمایا کہ ہو شوہر طلب	بے خبر ہوزن سے اپنی کیا
جب آیا اسکو بیچا نہ نہیں	کیونکہ تھا صندوق میں
عرض کی اُس نے کہ میں تیرا غلام	پر نہیں ہو پاس میرے ندام
جو مرون تو ہو کفن ملنا محال	شدت اخلاص سے ہوش حال
جب بنی آواز پہیہ اُسے	یہ وہی رکاب عبت بادشاہ
ت کہتا قاضی نے امیر کا	تو وہی بد ذات ہو پر مکر و
ہو چکی نوبت مری و فتنہ گر	جاسیان سے اور کو داماد کر
اور پر جا کر چلا تو اپنی گھاٹ	نئے مجھے شیش سج اپنے بجا
ہو گیا شیش پنج سے مشیار	ایسی غصت سے ہوا بد کردار
پانچ تھے شیش جس سے بھی	مکر سے دنیا کے لئے تو انگلی
چاہ دنیا ہو تری شیش محبت	ہو برون اس چاہ سے یوسف
تا لے یوسف کی تجھ کو پا گیا	سب مرغ و دولت قبال جا

بیان اسکا کہ بشیرین سر خالق خیر و شر کا ظہور ہو	ہر بشیرین ہو نہاں عین مگر
ہیں ہزاروں جبریل اندیشہ	

میں نے اس کا نام نہیں لیا
 کہ میں نے اس کا نام نہیں لیا
 کہ میں نے اس کا نام نہیں لیا
 کہ میں نے اس کا نام نہیں لیا

[illegible]

کرمیوں کی زندگی اور موت کا سلسلہ
 سے کوئی شخص واقف نہیں ہے
 حقیقت میں سورہ اور کسی غلام میں وہ نہیں کر سکتا اور ان کے لئے
 حقیقت میں سورہ اور کسی غلام میں وہ نہیں کر سکتا اور ان کے لئے

۱۴۶۱
۲۰۰۰
۲۰۰۰

۱۰۰

جان فاضل

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس

مجلس

فہرست

وہ گویا ہونہ خاموش آنسو
 ہوشن پس ایک بے سوا
 سن ہو چھوٹا سایہ باج پان قضا
 نور اس سایہ کو و گیا جب جلا
 ہونے سے زندگانی ہستار
 تنہا اگر جان کو دے تو نور تبا
 نفس کا شکوہ ہو ورنہ میں تمام
 کہ تجارت حق کے تو باز آ
 ایک اند کو جو بو تو سو ہزار
 جا بسوا وصل خود چھوٹا خلیل
 پائے بہت کو بفرق تادہ کھ
 اس دہی کو خرچ کر اندر خدا
 قطرہ جان کر فدائے سحر جا
 قصہ گو کہ مر ہو امین با حیا
 نامہ یہ سوچنا ہی اس کی جہ جا

مال اسکا ہو سکے اظہار کب
 پر نہیں محسوس ہو اس دنیا
 نور کا ہو سکے یہ سایہ حجاب
 پھر تو جلوہ پا کر گیا اُس نور کا
 آب حیات کی ہو خلقت پر نہ
 تا نہ تو مغر و نفسِ ناصواب
 دشمنِ جان ہو ترا وہ بد خرام
 سو نہار و نکل غریب اک خار
 دانہا پائے بفضل کرو گا
 چھوڑ تو تارہ و چرخِ نیل
 سر کو اپنے برادرِ گاہ کھ
 تا نہ وہ اندِ شیطان کے جدا
 تاکہ ہو تو بحرِ بے حد و کران
 ہوں خمیشہ اے عالمِ ناصواب
 دے باخوان بھی نہیں کہ ہوا

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

کہ وہ اپنے اہل خانہ کو
 اپنے ساتھ لے کر اپنے
 گھر میں بیٹھ گیا۔
 اس کے بعد اس نے
 اپنے گھر میں
 اپنے اہل خانہ کو
 اپنے ساتھ لے کر
 اپنے گھر میں
 بیٹھ گیا۔

فنا کر شہر پانی کو مٹی کے گڑے میں ڈال دیا۔

وہی اللہ تعالیٰ نظر فرماتا ہے کہ جس نے اللہ تعالیٰ کی راہ میں جہاد کیا ہے وہ اللہ تعالیٰ کی راہ میں جہاد کیا ہے

جلاور شاہ و آسمان کا پتلا

[illegible]

کچھ اگر جاتا ہوتا ہاں ہوسام	زبان آسمان ہو یہ کلام
بلکہ اُسے جو ہوا اسے فوق تر	پیر نہ اس خضر فلک کے بام
ہو اسی یہ بگڑش و اٹھا	بام گردان چرخ کو اس سے نوا

تمام ہوا خلاصہ شبنوی مجلد ششم کا

ترجمہ نظم از افکار مولانا وقار رحمۃ اللہ علیہ بہ نسبت
ماہی جلیبی علیہ السلام جلال الدین مہی صنف شبنوی معنوی

جس نے اسے لیا جس نے شہنا	جس نے اسے لیا جس نے شہنا
سرسبز سوئے حقیقت مینا	سرسبز سوئے حقیقت مینا
کار گاہ فقر و آداب شہان	کار گاہ فقر و آداب شہان
رونق باز عشق بے خلل	رونق باز عشق بے خلل
ہادی راہ طریقت بگیان	ہادی راہ طریقت بگیان
سن تو حال مولوی معنوی	سن تو حال مولوی معنوی
سرگذشت ناظم والا تبار	سرگذشت ناظم والا تبار
بابہار الدین سب کا تمام	بابہار الدین سب کا تمام
دلچسپ سے بار بخش خواہ از شاہ	دلچسپ سے بار بخش خواہ از شاہ

یعنی حضرت بہار الدین جسے دلچسپ سے بار بخش دیا تھا کہ از شاہ تھا اس کے

عظیم نام اس فلک
بزرگترین جہاں و ملک
جو اس سے فوق تر ہو
بلکہ اس سے بالا ہو
فلک کو اس سے بام
گردان چرخ کو اس سے نوا
جہاں دین و دنیا
میں یہ خطاب مرن
فخراں و عظیم
پیشہ جو اس کا
مولا کے مولوی
وفا شہین
نام مولانا مصنف
شبنوی کا اور بابہار
کے والدین کو گوارا
ہو گیا

کی بہار الدین کی بیعت و تہ
 مولوی انکے ہوتے مقام
 تھے وہ بحر علم و دانش بخیالت
 تھی طبعیت انکی پران و بروز
 جذبہ غیبی پہ تھی ہر دم نگاہ
 و شکیری تہبام الدین کی
 پہونچا اسد شمس تبریزی کا وہ
 تا وہ جاوہر ورم کی جانب تہب
 طالب مشتاق صاحب دیدہ
 اٹھ تو اس شمس کا جاہ و جانفروز
 خود طلب کی طرف ہو رہند
 روشن اس سے ہو گئی وہ مزبور
 تھے سوار سپ باچندین نفر
 اسی جلال الدین جو دانش جو کیا
 بیخ بولے اسنیں جو وہی نہیں

انکے مقدم کو غنیمت جانکر
 حبیب الدین ہو جنت ام
 فضل کا انکے جہان کو خوشتر
 دین و تدبیر سے لیکن نفوس
 تھا نظریں انکی باوہ غرور جاہ
 و ہوئے تھے اہل دل فرخی
 جب آبا شور شکر گنری کا طور
 انکو پہونچا افسر پیر کا سیاب
 ہو وہ ہانپر اک دے شوریدہ
 طلعت حیرت میں ہو وہ پر
 آئے آ رہ جو ولی ہو دروہ
 جب فرغ شمس میں چکا برم
 دیکھا مولانا کو اکدن اہ پر
 باک انکی تمام حضرت نے کہا
 بولے کشف موصلا شمس و

عشق بہار الدین سک
 آنکھوں سے
 بہار الدین کی بیعت
 فرمایا تو مولانا انکے
 قائم مقام ہوئے
 صاحب الدین
 ذکر

عشق بہار الدین سک
 آنکھوں سے
 بہار الدین کی بیعت
 فرمایا تو مولانا انکے
 قائم مقام ہوئے
 صاحب الدین
 ذکر

نو مردان کر ہے سب پریش
 اور کمان لایا ہو یہ مکر و غیل
 جو کوئی یہ مرو از اہل ضلالت
 تھا پس اک مولوی کا بے فتوح
 شمس کو دیکھا جو سار پہ
 ایک دن بلکہ شمس الدین کو
 کہ کیا خون بزمین آفتاب
 مولوی کا ہو گیا بس حال
 بعد چندین سال ترک خاک کر
 شمس جوڑ ہوئے تھے اتصال
 عاشقوں کی زندگی اتنی حجاب
 طور و گیر بھی وایت ہیں کئی
 پر ہوا معلوم جو ازل حال
 اصل سبب شہنوشی کے تھے حجاب
 اسے مولانا سے اکدن کیا
 اکون آیا یہ گدا شے مذہ پریش
 جو ہوا جو رہن صدر اجل
 خون اب سکا ہی ہم سب پر لال
 ہچو کفان شقی از نسل فوج
 تشہ خون ہو گیا وہ بے و قمر
 کرو یا چاک انکا سپکو بنے ہر
 چھپ گیا حتی توارہ بالحباب
 ہو گیا بے شمس کون انکا تاب
 ملگنے دہر سے جاوہ درو
 عاقبت حاصل ہوا انکو وصال
 جب بین تو دور ہو کثیر نقاب
 جو زبان زوہین مذکر مولوی
 لکھ دیا وادع عالم لہ قال
 صنہ پایا آخر اسے انصرام
 تو نے دیوان کو بہت سون کیا

یہ مضمون
 حضرت مولانا کو
 یہ محبت مولانا کی
 بابت شمس الدین کا
 ہونی انھوں نے
 شہنوشی کا
 مصرعہ شمس الدین
 بزمین آفتاب
 مولوی کا ہو گیا
 بعد چندین سال
 ترک خاک کر
 شمس جوڑ ہوئے
 تھے اتصال
 عاشقوں کی
 زندگی اتنی
 حجاب
 طور و گیر
 بھی وایت
 ہیں کئی
 پر ہوا معلوم
 جو ازل حال
 اصل سبب
 شہنوشی کے
 تھے حجاب
 اسے مولانا
 سے اکدن کیا

کاش چپکے ترک غوغاں کو کر	ہو بیان اک وقعر نو نغز تر
شیوہ نو کو بنا کر احوں وید	انما اللذات فی امر جدید
اُسے فرمایا یہی تھا لوشین	چند بیتیں اُس سے بھی نئے گھین
لوشہ دستار سے پھر کھول کر	کیدن حمام الدین کے وہ پیش نظر
پھر جو مولانا نے آئندہ کہا	وہ حمام الدین نے وقعر میں لکھا

تا ہوا یہ نامہ نامی تمام

با عنایتِ خدا فی و سلام

الحمد لله
 رب العالمین
 والصلوة والسلام
 علی سید المرسلین
 اجمعین

— — — — —

مسلا صدہ فقرہ فقہ شیعہ مولانا روم تصنیف
مولوی النبی بخش صاحب طبع قصیدہ کا نذر ضلع مظفرنگر

بسم اللہ الرحمن الرحیم

تصفیہ قلوب پاک عارفان کا ساتھ حمد اُس خداوند کے ہو
کہ جو ستارگان بحر فنا کو اوپر کنارہ ہستی کے لایا اور در غمر
اسرار معرفت کو بیچ اصداغ بواطن اُنکے کے امانت کھل کر
ساکن ساکنات ضاکا فرمایا اور ضرب ولہاس صافی دلا
صفوت کیش تعریف اُس حضرت مرسل کی کہ خرقہ سالت کا
اوپر قامت بالا اُنکے کے ایسا چست و درست آیا کہ فخر سے
قد موزون اُسکا خود پیر مہن مہن نہ سمایا اور بیعت صوفیان
معرفت اندیش تذکرہ شجیل اُس سعید کا ہو کہ عباس نبوت
بسوقت سے زریب تن اُس محبوب کے ہوئی تن سے

جی ہونے

زیبا فی اپنی سے ساتھ خوشی الفقر فخری کے جامہ و پیرن کے
 چاک چاک بنایا وہ کون یعنی خاتم الانبیاء صدر الاصفیاء
 محمد مصطفیٰ صلات اللہ وسلامہ علیہ وعلیٰ آلہ واهل البیۃ
 الاتقیاء اما بعد پوشیدہ تر ہے کہ حضرت مولانا جلال الدین
 نامی و گرامی قدس اللہ سرہ السامی نے شبنوی کو اوپر رکھا
 ایک مرد کے جسے وصیت اخذ میراث کی بہ کابل ترین
 فرزند ان اپنے کے کی تھی اور وہ تین شخص تھے پہونچا کر اور
 داستان کو تمام چھوڑ کر خاموشی اختیار کی اور تصنیف سے
 ہاتھ اٹھایا اس وقت تک کہ اس عالم فانی کو پدر و د فرمایا
 جناب مولوی الہی بخش صاحب متوطن کاندلہ ضلع مظفرنگر
 نے کہ جو ہم عصر مولانا شاہ عبدالغفر مزیدہ لوی کے تھے ایک شب
 حضرت مولانا رومی کو خواب میں دیکھا کہ ارشاد و نظم ختم
 داستان انکی سارے پر فرماتے ہیں مولوی صاحب نے عذر
 پیش کیا آخر الامر مولانا نے وعدہ اعانت روحانی اور
 امداد وجدانی کا فرمایا جب مولوی الہی بخش صاحب نے قلم اٹھایا اور

مولانا شاہ عبدالغفر مزیدہ لوی

[illegible]

اوتو خداے قادیان چنڈ
 کرے صدوق سر سینہ
 ربط اک سینہ کا با سینہ کیا
 ایک آئینہ بدگیر آشکار
 ایک شہر سے آب بیا با نوحو
 جب گیا دریا میں آب جو بیا
 روضہ پیر می ذرات گوشت کر
 اس صفت کی طرف چو رو بکا

آغاز داستان جسکو مولانا نے چھوڑا اور بیان
کرنابہرہ سپران کا کاہلی اپنی روبرو قاضی کے

ایک ن قاضی نے باہر سپر
او رکما ہنزہ کہ یہو ایسا بیان
سپر کہ فی ہو بظہر احوال خوش
جو خفی اند سخن حال کسان
نقہ سر سبتہ ہو جان ^{دیان حال} بشہر
پو چھا حال کاہی کید کر
کاہی ہراک کی ہو جس سے عین
تا کہ جانوں کاہی ہو کسی پیش
آدمی نیچے سخن کہ ہو نہاں
ہو کاہی اسکے زبان پر سر سہر

[illegible]

آقا خان زند میرزا
خان احمد میرزا
میرزا محمد علی
خان حسین قاسمی
خان یونس کاشانی

معرفت ہو آدمی کی باختم
 او گین بولا بقاضی کا مولانا
 حال میر حسن دراتوا موسیٰ
 برون کی بارش سے ابرن تر
 مین گیا ناچار اند جا جو ہے
 تشنگی سے جان تن ہوتا تھا
 پھر اٹھا مین یک بیک بہرہ
 برون سے تھا اسقدانی وہ
 گو کیا مین وندو اسل ہے
 ایک قطرہ بھی نہیں مطلق یا
 کاہلی سے کب مجھے مقدر تھا
 ہوتی رمز کاہلی اے وادگر
 کارو نیامین ہین کاہل ادا
 نفس کو یارین ہین نہرین اب
 کارو دان کارتن مین کاہلی

[illegible]

جائزہ یافتہ " اُسکی کو ہمت ہے اور
مگر طاقت کی ہے کہ
بہرگز نہیں کہ
کابل میں ہے
مدان کا

جس کو اس دنیا سے کلی قطع	اس کے بعد تہہ بقیہ دنیا بے نزع
بیان یہ کہ جس کو کار دنیا و دین کا پیش رو	اور وہ کام دنیا کا واسطے دین کے ترک کرے
کار دنیا واسطے اس کے خود بخود ساختہ و درست ہو	مرد صالح ایک تھا باز ہر دو
مرد صالح ایک تھا باز ہر دو	اونٹ بھی ایک اس کا تھا کٹر کھال
اونٹ بھی ایک اس کا تھا کٹر کھال	اتفاقاً کار و رجوع آیا جو پیش
اتفاقاً کار و رجوع آیا جو پیش	اس نے حیران ہو کہا اے کبریا
اس نے حیران ہو کہا اے کبریا	جمعہ میں جاتا ہوں چھوٹا کوگر
جمعہ میں جاتا ہوں چھوٹا کوگر	آب پاشی جو کروں اشتر کجا
آب پاشی جو کروں اشتر کجا	جو سقایت دین و اندک نگ
جو سقایت دین و اندک نگ	جو بکست و بچو اشتر ہوشاب
جو بکست و بچو اشتر ہوشاب	اس دوسرے دل اس کا شاخ شاخ
اس دوسرے دل اس کا شاخ شاخ	اور کہا دل سے اکیو ہو تھا
اور کہا دل سے اکیو ہو تھا	جاکے مسجد میں ہوا شغل کا
جاکے مسجد میں ہوا شغل کا	
وجہ قوت اس کا تھا کار و رجوع	
بھاگنے سے اس کے مالک تنگ حال	
بھاگا اشتر دور تر از جلی نہوش	
آب پاشی کا یہی دن ہو مرا	
نہر جاری ہو نہ میری نزع پر	
اور نماز جمعہ ہو کیونکر ادا	
یئس سے کار ز رعیت ہو ننگ	
بھی نماز بھی ز رعیت ہو خراب	
جمعہ میں آخر گیا و نہ ل فراخ	
ہو وہ پونجی مایہ محو و فنا	
جلد انکار و دن سے ہو کر کبر	

مشن فو اس دنیا
 جاکے دینا دنیا
 پیش رو دینا دنیا
 اور یہ کام دنیا کا واسطے
 دین کے ترک کرے
 کار دنیا واسطے اس کے
 خود بخود ساختہ و درست ہو
 مرد صالح ایک تھا باز ہر دو
 اونٹ بھی ایک اس کا تھا کٹر کھال
 اتفاقاً کار و رجوع آیا جو پیش
 اس نے حیران ہو کہا اے کبریا
 جمعہ میں جاتا ہوں چھوٹا کوگر
 آب پاشی جو کروں اشتر کجا
 جو سقایت دین و اندک نگ
 جو بکست و بچو اشتر ہوشاب
 اس دوسرے دل اس کا شاخ شاخ
 اور کہا دل سے اکیو ہو تھا
 جاکے مسجد میں ہوا شغل کا

۱۰۹۲
 بادشاہ کے دربار میں
 ایک فقیر کا بیان
 کہ وہ ایک روز
 بادشاہ کے دربار میں
 حاضر ہوا اور
 بادشاہ نے اس سے
 کہا کہ میں نے
 تجھے بہت سے
 کام دیے ہیں
 مگر تو نے ان سے
 کچھ نہیں کیا
 ہے۔

شہر کے اندر نہر بہا و شاہ
 روکیا سو سے در شاہ کبیر
 بہر استقبال چون فرمانبر
 ڈالنے شہ پر گاہ اس نگہا
 مرد پر پھیکا کیا ستانہ و
 جانکر جھنڈ کرے جھکوری
 عرض کی یہ جو ہو یکسر پناہ
 توڑ کشتی درستی کا سبب
 کب ہو چارہ از قضا کے کرب
 غامین جا چون چرا بیٹھا نہا
 گوہر ان زر سے کی زیبا کو
 چون مہر خشنودہ ہا گزین
 ظاہر اندر جوار غم روزار
 در قفل حجرہ چون گنج فین
 تھا جہا و نفس میں وہ مستقر

اور کہا آؤ گامیں قہر چکا
 جب در آیا وہ تو ہمراہ فریہ
 و کید اسے سوارا شہ عالی نشا
 بہر تھکنا من خود مر و خدا
 سنگباری سے ہو سلطان فرا
 تا باین حیلہ خلاصی ہو مری
 پھر پکارا کربیا سے مرو شاہ
 تو جو خضر راہ اسو قسیر لب
 بہ لاصوفی ہو حکم خدا
 پھر ہوا صوفی سو صحرار و
 شاہ نے اسجا بنا اک خانقاہ
 اور کیا صوفی کہ اس گھر کھین
 وہ فقیر پاک جان پرست بنا
 چون ایاز آن چاروں ان پستین
 پوشتین و دلق کو کر کے بر

اور کہا کہ میں نے
 تجھے بہت سے کام
 دیے ہیں مگر تو نے
 ان سے کچھ نہیں
 کیا ہے۔
 اور کہا کہ میں نے
 تجھے بہت سے کام
 دیے ہیں مگر تو نے
 ان سے کچھ نہیں
 کیا ہے۔
 اور کہا کہ میں نے
 تجھے بہت سے کام
 دیے ہیں مگر تو نے
 ان سے کچھ نہیں
 کیا ہے۔

بادشاہ نے اس سے
 کہا کہ میں نے
 تجھے بہت سے
 کام دیے ہیں
 مگر تو نے ان سے
 کچھ نہیں کیا
 ہے۔

۴۹
 ۱۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۲۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۳۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۴۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۵۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۶۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۷۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۸۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۹۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)
 ۱۰۔ حضرت علیؓ نے فرمایا: "مَنْ رَزَقَ الْفَقِيرَ فَقَدْ رَزَقَ الْغَنِيَّ" (جو شخص کو مسکین کو روزی دے گا وہ گنہگار کو روزی دے گا)

اس سے بڑھ کر دولت کی کچھ بھی
 گرچہ یہ دنیا ہو مگر اس
 کاشت کر دو تخم پون چھ پیر یا
 ورنہ مفلس ہو گا تو یہ ہم لہنا
 کیا ہر من بعل جو قرآن میں ہے
 یہ یمن پائین کے اسی میان
 اس طرح پردس بر گئے مگر
 تھی یہ رسم شبہ کہ ہوتا جب ار
 ناگمان نہ دن کرانی سخت
 بدلا وہ فی کیہ بن پھر فی تو یہا
 بولی رخصت تھے ہوتی ہر دن
 بولا وہ راجہ بیوہ کا کار زل
 ہو گئی غائب نظر سے چہرہ زل
 پھر ہوا لا الہ لہ پڑھ مشغول کار
 جیسا پہنچے تو ہو برعکس کام

اور کو سمجھے تھا وہ بھی سلی
لیکھا اراحمد ہو بیت العمل
تا کہ پٹے خنجر ان سکار و زیا
خاسر و مغبون و از بن حیدر
پھر بھلا ایسا تو کیوں کابل ہوا
پھر ہوا ہر رو بسو داستان
تھاروش پر اپنی صوفی مستقر
حاضر آتا پیش پیر کامگار
پھر درانی رو برو مروت
کیا تو لانی ماکہ کی اپنے نہان
الوداع ای جان ای ایمان
بتھے ملنا آخرت کو ہو وبال
ہو گیا نکرت مین فی سخن
پر ہوا وہ تھا جو حکم کردگار
اس سے تدبیرات ہوں باطل تمام

الدنیائے فانی سے
 دنیا کی ہمتی جو موت کی
 تار کو زمین سے اکٹھا کر لے
 فلک عالم سے "ع" سے
 برزخ و قیامت و جزع و جحیم
 کیا پاؤں اور پیر اور پیر
 "ع" سے کہنے کی توفیق ہے یہ
 قرآن میں نہیں پڑھیں جو
 قرآن میں فضائل و
 کہن میں ہیں جو
 نبی پر ہے جس کا وہ
 باب برزخ کے عجیب کا وہ
 "ع" سے کہنے کا وہ
 یعنی اس کا بدلہ دیا گیا ہے اور وہ
 معلوم کرنے اس کی
 بانی کے کیوں کا اس
 سست ہو گیا تھا اور
 یعنی دس برس اس کی
 گزرا ہے لیکن یہ
 اور طریقت میں
 اس طریقت میں
 طریقت میں

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

<p>دل مجھے بالطف میراث فیروز مال دنیا کو وفا بہر گز نہیں لیکھا جان کو سلامت فقیر پھر بسوے دستان ہر روز</p>	<p>ایک دم دین نکل دیگہ دم سیر بستکی دل پر اپنے نفس دین اُجکے سے ملے بے طاف میر سوے دریا ہر جوع اس سیل کا</p>
<p>بیان کرنا اُس لہیر و م کا حال کلی اپنا رو پڑ قاضی کے دو سر بیٹے نے قاضی سے کہا سُنکے میری کاہلی اے کامگار میں کہ ہوں خرس جلد کا پلا کوہ جو چھپر گرے جنبان نہوں بھجوا سب خیر کے تے یا چو ابرہیم ہو تاش اگر یا چو زکریا اگر اے چلے تن پر میر جو لگے سونائش میں کابل جو ہلاؤن شہ پلا جو چلیں گے مرے سوتیر رست</p>	<p>آج تک مجھسا نہیں کابل ہوا قرعہ میراث میرے حق میں بار کوہ ہونین بلکہ اُس سے بھی گرا سیل آئے تو کبھی خیر ان نہوں ہو نہ جنبش مطلق اس سر کوہ میں نہ پھیر وں اُس کے سر چھر سر مرا جنبان نہوا سکے تے یا کہ ہوں تیر قدم تابع ریش گو پڑیں ایسی کئی سر پر بلا باکالت سر نہ پھیرن چپ رستا</p>

ایک دم دین
بستکی دل پر
صفت ہونی جو
ایک دم دین
بستکی دل پر
صفت ہونی جو
ایک دم دین
بستکی دل پر
صفت ہونی جو

میں ہوں کا ہر تیرا سیر	میں ہوں جاہل تر نفع و ہنرم
تس نوراقو میرا یہ ذکر جلی	ترا عیان ہو تجھ میری کاہلی
باغ غزل آہیں ویلے شہر جو	اک جگہ ٹھہرا براے سپہر ہو
شاہ تھانہ اس شہر کا زبس کہ	چند خوشش میں گویا بجز عظیم
چاوشان کرتے تھے ہر ہر جا	مارتے تھے بانگہ ابا کو رو کر
اور یہ کہتے تھے جو چچا مال	جاکر وہ حانہ بیلہ ہی پیش شا
جسکی جو غمیش ہو اس سے	جو زبان اس شخص کی اندک
نیم شب ٹھہرے جو کوئی اسکا	ہو عطا فی الغور اسکو سیم و زر
ورہ میں اسکے گیا شام و چچا	کر لیا اس در کو میں سنجہ گنا
ویکھ رو اسکا وہ اطلب بچا	پر نہ آیا حرف اعطی بزرگان
مدتین گذرین مگر با کاہلی	رگہ کیا نہ میرت و بیجاہلی
کاہلی نے میں ہی باندھی پانا	ہچو محو مست با وہ اس نمان
وہ وہاں سے سطح پر و صلا	کاہل و غافل ہو اوزار ہا
نوبد نیامیل نے با خلد رو	بہر حق و و نوین کہ چھوڑا مو جو
بہر خبت جو ہوا عابد ہو تو	بار فاد نفس خود قاصد ہو تو

یہ نام شہر کا ہو
اسمین بن عوف
لیکرا بدشاہ کا
پسند پائی
میں نقیب سلطان
میں عیسیٰ
یہ نام شہر کا ہو
اسمین بن عوف
لیکرا بدشاہ کا
پسند پائی
میں نقیب سلطان
میں عیسیٰ

عاقبت درو شکم پدایا کرے	علت تجھ اُسے رسوا کرے
کھائے جو جب حکام قدیر	کسیلے ہو وہ سمیع و ہم بصیر
کوئی علت نہ لائے اس کا	ہو تمامی علت بن سے برکتا
اس لیے بھیجے گئے پھر ان	تاکہ ہر علت سے نین تھکوں
تو مر فیض ورتن تر بھی ہو سقیم	التمجا لا اپنی تو پیش حکیم
ہمچو گھاوان خود سری گزنگر	ہو خلافت نفس پاتا باب
انفوس وہ گا وہ پہنچی دور تر	تھی مرئی اسکی طرف کیسے نظر
کاہلی سے یہ ترود تھا بجان	لاؤں اسکو یار ہوں این پان
بیٹھے بیٹھے کھا رہا تھا چو پتا	پر نہ لایا اس کے لانے پرشتا
یہ ترود آہ بنیاد غموم	تجھ پہ لائے جس سے عکس ہو
یکدلی سے جا تو مرد عزم ہو	لوح دل سے نقش این آؤ کو
چھوڑ اسے یہ خوبیا وہ خوبیا	یہ تذبذب حق میں نا مرغوب ہو
این و آن کو چھوڑ جا سو آکھ	کیونکہ ہر مطلب کی ہوا س آکھ
انفوس میں فکر میں اس گھاو	پڑ گیا وقت سحر کشام سے
غلو و عصر اس فکر میں جاتی ہی	کاہلی یہ مجھ کو بسلاتی ہی

لا یغنی
خدایت سالک
علم سیکو
چو پتا
بیٹھے بیٹھے
کھا رہا تھا
چو پتا
یہ ترود آہ
بنیاد غموم
یکدلی سے
جا تو مرد
عزم ہو
چھوڑ اسے
یہ خوبیا
وہ خوبیا
این و آن
کو چھوڑ
جا سو آکھ
انفوس میں
فکر میں
اس گھاو
غلو و عصر
اس فکر
میں جاتی
ہی

جو در آون میں کہیں اندر نماز	گما وہ پکڑے اُس طرف اہ در
جبکہ پہنچا وقت مغرب ہی قریب	فکر میں اُسکی رہا میں نصیب
اسیے وہ وقت بھی جاتا رہا	گما وہ بھی سحر کی جانب چلدا
حکامی سے میری وہ گم ہو گیا	ہو گئیں تینوں نمازین بھی قضا
ایسے ہی اشغال نیا میں نام	رہ کے ہیں کل کار دین ام
مرد ہو وہ جو کسے عقلی ہوت	کار دنیا جیفہ وہ بیکار ہوت
تو زبانی کا نفس نہ چیا	کر رہا ہو تو نمازون کو قضا
جائے فانی میں ہوا ایسا	جائے باقی کو کیا تو نے رہا
گو اسطرح کہ جو دنیا سے گذر	پھر یہ دنیا سرسری آئے نظر

دکرا سکا کہ دنیا طالب ہو اُس شخص کی جو اس سے
بھاگے اور ہارے ہو اُس سے جو اسکا طالب ہو

ایک صوفی اہل اندر رہا	جلوہ گر تھا اچھوکل با مشاط
جلو طالب گرد اس کے حلقہ	ایک بابو کی گرفت روشن
ناگمان سے جانور استحق	سرعت طیران سے آئے چھوڑ
اک کبوتر کے پیچھے مرغ تھا	اسکے پیچھے داغ مکرہ اللقا

بھاگنے والی

ایک غین و دوسرے بھگتا	جستجو میں اُسکی لیکن دوسرا
جہد سے ہر اک پے و گیر دون	پر نہ پاتا تھا باہن سنی کران
حاضرین غرض کی اور غمت	یہ عجب ترا جبراد و کھیا گیا
مرغ کیوں پیچھے کہو ترک رون	زراغ کیوں ہونے کا پیر و بجان
جنہماے مختلف کو کیا ہوا	اتباع یکدگر کیسا ہوا
پیر بولا جو ہین دنیا سے نفور	اور جو ہین اسکے طالب شہور
ہین یہ تینوں جانور انکی مثال	ہو حقیقت میں ایک کا حال
ہو کہو تر عارف رب جہان	بھاگتا جو مرغ سے ہر بے مکان
مرغ جو دنیا جو پیچھے اُسکے ہو	وہ نہیں منظور کرتا ہو
زراغ ہین دنیا پریشان بیکان	جو کہ پیچھے مرغ دنیا کے دوکان
مرغ دنیا اسے از خود بگھاتا	طالب کا اُسکے پیچھے ہو پڑا
ہو دو ان مرغ غپے مرد خدا	مرد حق اُسکو نہیں بتاتا
عرض کرنا ہر سہ پسران کا بقاضی و ریشہ طلب کیا	
الغرض بعد از بیان ہر سہ پسر	ہاگ انھے قاضی سے ریشہ پسر
ایک عالم گرد و دیوان تضا	حکم سننے کو فراہم ہو گیا

بیان کا بیانی
کیچھو کیچھو

پھر ہوا صدوریہ حکم داد اگر پس وہ میراث پدر اسکو ملی شکے یہ تجویز سب حیران کیا بولا قاضی جو کہ تھا کاہل کیا کیونکہ یہ کاہل پکارا آخری بہر دنیا چھوڑ دی جسے نماز جسے چھوڑیں بہر حق نمونوں مستحق ترموی بھی ثابث پسر دوسروں کو اس سے محرومی ہی درویش نامہ دم در گردان اُسے اس میراث سے پائی مرز کار دنیا میں ہو چاکہ ترقی ہو یہی خود کاہلی حرمین آرز ہو وہ کاہل باہقین مر وندا	پھر ہوا صدوریہ حکم داد اگر پس وہ میراث پدر اسکو ملی شکے یہ تجویز سب حیران کیا بولا قاضی جو کہ تھا کاہل کیا کیونکہ یہ کاہل پکارا آخری بہر دنیا چھوڑ دی جسے نماز جسے چھوڑیں بہر حق نمونوں
---	---

نوکر حدیث الدنیا سجن المومنین جنت اکاوتی

لیک مومن کو سجائے نار ہو کب جملایہ جانیش و قشام جان کو تو اس قید خانے سے چھڑا تاکہ اس زندان کی سختی سے بچے کیونکہ اس قوم بلا مین جو اسمین ہو پھر ذکر و فکر حق در یہ حق کے آپکو تو بسد کر	دار دنیا جنت کفار ہو ہو یہ زندان ممنون کا اقبال جدد کر زندان سے تباہ و بار جلد فکر زبون لازم ہو تجھے آشیان تیرا ہو عرش کبریا لوح تیرا پر غیالات جہان تطع کر مان سے وہاں پونید کر
--	--

پھر ہوا صدوریہ حکم داد اگر
پس وہ میراث پدر اسکو ملی
شکے یہ تجویز سب حیران کیا
بولا قاضی جو کہ تھا کاہل کیا
کیونکہ یہ کاہل پکارا آخری
بہر دنیا چھوڑ دی جسے نماز
جسے چھوڑیں بہر حق نمونوں
مستحق ترموی بھی ثابث پسر
دوسروں کو اس سے محرومی ہی
درویش نامہ دم در گردان
اُسے اس میراث سے پائی مرز
کار دنیا میں ہو چاکہ ترقی
ہو یہی خود کاہلی حرمین آرز
ہو وہ کاہل باہقین مر وندا
لیک مومن کو سجائے نار ہو
کب جملایہ جانیش و قشام
جان کو تو اس قید خانے سے چھڑا
تاکہ اس زندان کی سختی سے بچے
کیونکہ اس قوم بلا مین جو
اسمین ہو پھر ذکر و فکر حق
در یہ حق کے آپکو تو بسد کر
دار دنیا جنت کفار ہو
ہو یہ زندان ممنون کا اقبال
جدد کر زندان سے تباہ و بار
جلد فکر زبون لازم ہو تجھے
آشیان تیرا ہو عرش کبریا
لوح تیرا پر غیالات جہان
تطع کر مان سے وہاں پونید کر

احکامیت بطور تمثیل کے

<p>باغداروں زلفِ شاخِ عین کوہِ پُرانے کیا اک ن گنا ہو گیا دیکھ اسکی صوٹ سنتے جبکہ دیکھا اُس پر یہ کجا بولی اُس سے کیا ترا جال ہو ہونہ تو زنجیر سے راپا زادہ ہو عشق نے تیرے کیا چال پر عشق نے بستر پہ جھاڑا ہو مری ہر شیر نیکو تر سے ماہِ جس کے رو بہِ چمن ہلال پر نہ دیکھا اور کوئی خوبتر اُسکے منہ پر اور کہا اوستم کو کیون کیا رو تو نے سوسا غیر کو دیکھے بظاہر مایانان</p>	<p>اک ن تھی سیتن از زمین باتجربہ نظر اتفاقا اک جوں رنگیا میراں چہ تصویر خیال زن نے دیکھا والہ شیدا جا بکار خوشن آمادہ ہو بولادہ میں یون گم از ہوش خود کچھ نہیں اکام مجھ کو تھج سوا زن یہ بولی دیکھ تو چھکے مر ہو وہ مجھ سے بڑھکے بہن جال اُس جوان نے سکے منہ پھیرا زن نے مارا اک ملاچہ پھر زور تھا اگر تو عاشق صادق مرا کیا ہی سمجھا وفا سے عاشقان</p>
--	---

بے شک ہمارے
 ہر حال میں
 ہر حال میں
 ہر حال میں

لطف تیرے دیا اسکو بڑھا	گویم دم سے تیرے تھا مالہ
خود تو کہتا ہوں بے باور ہا	اختتامِ مشنوی تجھے ہوا
تو نے خود کی ان ونکی جھوٹ	میرے اچھا یہ تھی گفتگو
ہاتھ میں تیرے تھی طلب کی	تو نے جو چاہا کیا از خودین
خبر جان میں گیا آتش کو دل	جلوہ برق تجلی جلال
محرم اسرار حق صدرِ نجوم	نورِ اجلالِ جلالِ الدینِ دم
آشیان سے میرے شہرِ نین	خود بخود دل میں گھرِ نین ہوا
برق سے جکی ہیں پیدا یہ شر	یہ بجا نامین نے قائل ہو کھر
بکھریت میں یا جسے ڈبا	کون سے پردہ سے ہونا مرا
ہونے دل سے یہ لہ جوشِ ن	بے مری کوشش کمرِ یان میں سخن
جو کہوں میں ہو تری گفتگو	ایو سام الدین آیا مجھ میں تو
تیرے آگے کیا کہوں جن فضل	تو ہونا تجھے ہو رو قبول
کر تو مقبولِ ماضیاں حسیام	جو کہا میں نے یہ پردہ ایو ہام

تمثیلات چند در بیان کے کہ کا دنیا جملہ عکس کامیابی ہیں

کار دنیا جملہ عکس کار ہا

مضامین ماضیاں حسیام
نورِ اجلالِ جلالِ الدینِ دم
بے مری کوشش کمرِ یان میں سخن
ایو سام الدین آیا مجھ میں تو
تو ہونا تجھے ہو رو قبول
جو کہا میں نے یہ پردہ ایو ہام

جو اگر بیان ہو وہ ہونختیہ
 فعل معکوسل بہان کا نقش ہو
 بادشہ جسکو کہیں نہ ہو گدا
 جو گدا دیکھے وہ ہو سلطان
 ایسے ہی نخل و سنا کو کر نظر
 کون آیا ہو سخی ترا بنجیل
 نفس کو محروم رکھے وہ ہو
 جسکو جانے تو سخی وہ ہو بنجیل
 یا تو کھایا یا مساکین کو دیا
 اور کو کچھ فائدہ اس سے تھا
 صرف راہ حق میں ہوا نہ ہو
 دوستی و دشمنی اندر جہان
 صحبت عامی بلائے جان تو
 جو کہ ہو مقبول مقبولان حق
 مروت کا جو ہوا تو کیا دل

جو کہ شادان ہو وہ ہو گدا
 سوکھ نہ ہو وہ ہو مائل بہا
 کیونکہ جو وہ ہے ہر ہک ہونا
 ماکت قت پر ہر زبان قت
 نام میں موندون ہیں خدایا
 عام پر جو مال کر جائے سبیل
 بہر خراج و ارشاد کھینچے تب
 غیر کو دیتا نہیں کت شیل
 بہر عقبہ قبر میں جا کر و ہا
 یا تو کھایا یا دیا یا ہر گدا
 تا بوقت بیکسی دیوے مدد
 ایسے ہی برعکس آئین بگیان
 چشم دل کی مردہ حیران ہو
 جو وہی لطف خدا کا مستحق
 اسکی خدمت میں ہوا تو نخل

جو کہ شادان ہو وہ ہو گدا
 سوکھ نہ ہو وہ ہو مائل بہا
 کیونکہ جو وہ ہے ہر ہک ہونا
 ماکت قت پر ہر زبان قت
 نام میں موندون ہیں خدایا
 عام پر جو مال کر جائے سبیل
 بہر خراج و ارشاد کھینچے تب
 غیر کو دیتا نہیں کت شیل
 بہر عقبہ قبر میں جا کر و ہا
 یا تو کھایا یا دیا یا ہر گدا
 تا بوقت بیکسی دیوے مدد
 ایسے ہی برعکس آئین بگیان
 چشم دل کی مردہ حیران ہو
 جو وہی لطف خدا کا مستحق
 اسکی خدمت میں ہوا تو نخل

کہا قال البیہود

ہو چکا دوست از

مرا در راه طریقت

شخص بیگانه

میں نے دیکھا

میان اون کی طرف

شاہدوں سے

میں نے دیکھا

فردا کی بات سے

پسین لہ خندگی

میں مروندا

ہو حدیث

جد کرتا ہوا

دشت ہو پناہ دہر ہر

دشت ہو خوشوار ورنہ

سخت تر رہا دشت تارک

یہ سخن پایاں رکھے

ہو نہین پایاں کا کرب

اخت تمام شنبوی

سُن کیا کرتی حکایت

باز شہ پسر سکو شہ

حکم ہو کل ایسا راجون

اُسکو ہی مجذوبی و ہم سروری

خوش قبولیت کرے

مرد ہر ساتھ اُسکے جو ہر دوست

آشنائے خاص مکان کبریا

بر سر ہر قدم ہو ایک چا

راہ ہر لے ساتھ تا پوراہ دان

جو نہور بہر تو تو گمرہ پھر

اختتام شنبوی کر ختم

مانند ہی می در تو با ختم

کر ویا میں نے بغض

آخری کرتی ہدایت

پر وہ کا عاریت کو بچا

اسیے باہل خود ہون سرنگ

یہ سوزتہ کرنے کو خاکستر ہو آ
یہ سوزتہ ہو لولیا صاحب کا جو ۱۱

وقت وہ آیا یہاں پہون آئی آیا جس سے جان پہون چوٹا اللہ اللہ کون ہو حق کے سوا اللہ اللہ کون میں اور خطاب	ملک لے ہو قی کی جانب پہون آئی تاجاں یار سے ہوا کیا کیا ہم منفی ہر کون جز نام خدا ختم کر واللہ اعلم بالصواب
---	---

مناسبات بدرگاہ قاضی الحاجات

شام کو بوی تو نے زلف عین کر دیا روشن تر از عقل سلیم سنبل و ریحان کچ تو گریں گے انت ربی انت جنتی الجلال	امو خدا سازندہ عرش برین روز کو با شمع کا نور ای کریم خون کو ناخوشی مشک آگین کے قادر اتو قادری باہر کمال
کانِ حسان ہو تو ای رب العلی فیض تیرا ہنسہ نیان مہم نامہ اعمال کرتا ہوں سیاہ میں سراپا بد تو نیکو کار ہو	ای خدا میں تیرے حسان پر خدا ہو تو بجز بخشش و بہر کرم رزق تیرا کھلے کرتا ہوں گناہ میں ہوں غاصی تو بڑا ستار ہو
میں تے قربان و رب نکو اک زبان حسان میں تیرے ہزار	جرم دیکھے پر نہ لائے ختم تو ہو تے حسان کا گب مجھ سے نہ

مناسبات بدرگاہ قاضی الحاجات

<p>ذکر تیرا خوش ز نوکر ماسوا ہر بن موبوے شکر ہر عیان جس سے شیریں ہو گیا ہر کام جز ترے ہست اے کو کو نہ کر دیں انت ربی انت حسبی با جلیل جو کہ الا اللہ ہو خوشید حبلی قرب کا اس دے کہ ہو کلی سب مرتقی سوی صراط ستوی کیا عجب با توں جو قرب اتصال کمر بن ہو راہ دان سکھدا چپ لگا واللہ اعلم بالصواب</p>	<p>شیرین امی خدا یہ وہ اللہ اللہ جبکہ اپنی ذات میں نیست نہ اللہ اللہ انت لی نعم الوکیل اللہ اللہ لا اے کی کیسا نفی اللہ اللہ اسم ذات پاک رہا سہرا رون ہو گئے باشندوی سین بھی از فیضان انوار جلال وہ یک باطف اخوان الصفا روح حق لا کر تو کر نہ کتاب</p>
<p>تمام شد خلاصہ دفتر ہفتم بعون الملک الوہاب قطعة تاریخ اس ترجمہ کا</p>	
<p>شد این ترجمہ ختم بالغایت بفصاحت و شجاعت ہفت</p>	<p>بفضل خدای جہان نون پیر نامہ تاریخ ان شہد</p>

شیرین امی خدا
یہ وہ
اللہ اللہ
جبکہ اپنی ذات میں نیست نہ
اللہ اللہ انت لی نعم الوکیل
اللہ اللہ لا اے کی کیسا نفی
اللہ اللہ اسم ذات پاک رہا
سہرا رون ہو گئے باشندوی
سین بھی از فیضان انوار جلال
وہ یک باطف اخوان الصفا
روح حق لا کر تو کر نہ کتاب

خاتمۃ الطبع

سرسبزی گلستانِ سخنِ محمد صلی اللہ علیہ وسلم کے
 بوستانِ کلامِ نعتِ سرورِ انبیا
 واضح ہو کہ ان ابواب میں بہارین چمنستانِ طریقتِ نوروزی لباس
 بہارِ شمس سرسبذِ صفوتِ شمعِ بزمِ انکشانِ حقیقتِ نامی بہ
 شجرِ نعتِ پیغمبرِ اردو و مثنوی شریف مولانا جلال الدین رومی کا
 کہ ہو زنِ شجرہ شجرہ مثنوی ہو مضامینِ عارفانہ کا حاوی ہی ہر شعرِ جبین زار
 توحید کا نہال تازہ ہو صفائے چہرہ شاہِ وحدتِ پرستی کے لیے رنگین تازہ ہو
 جواہرِ انیسیمِ طبعِ بہارینِ ابرِ مطہرِ صدق و صفا بحرِ موج و رخ و انقا عالمِ نکات
 حقیقتِ حقیقی و واقفِ رموزِ طریقتِ پرشوی تیر خیر آسمانِ فضل و کمالِ نورِ شہید
 تابانِ فلکِ خیرالاعمالِ نظمِ جندِ اردو شمسِ واقفِ مریخی و خورشیدِ اربعین
 الامامِ ستارے و ہم و گمان + صدرِ ایوانِ طریقتِ راہِ تاشِ رونق + جہمِ حقیقت
 جانِ پاکش راہِ کارِ نہان + پیغمبرِ سخنِ آفرینِ ہند پرور مولوی
 غلامِ حیدر صاحبِ متعلقِ حیدر درویشِ قصیدہ گو با نوسے و گلشنِ جاوید
 بہارِ تازہ شگفتہ ہوا سبحان اللہ کیا عمدہ ترجمہ ہو کہ جو جواہر ہے بہارِ ہمتی
 منیات سے مرصع ہو اسکو محض لطیفہ محیطِ عالمِ روحانی کہنا بجا ہو اور خوبصورت
 سجعِ مشکینی بولتا رہو نظمِ بیتاب کشتہ دل اہلِ بصر و بولیت کہ سن
 چو زلفِ حورست + یاسنبلِ تریز بوستانِ توحید + تریزِ بزمِ نور

سے جو کتابیں پچھین پسندیدہ اہل عالم ہوئیں چنانچہ

وہجری حضرت خواجہ نظامی کا اور کمر الاسرار

تصنیف سے جو کہ اس طبع نامی ہیں

سہ ماہی باغستان توحید کا باصہ

۱۳۹۹ ہجری

۱۳۹۹ ہجری

تر و تازہ ہو کر باعث تعطیر و ماغ اہل مذاق ہو واحد یقہ پیراے

نوباوہ گلشن جاوید ہمار کو آثار قبولیت اہل عالم سے بار آور فرما۔

۷۲۹

۱۲۷